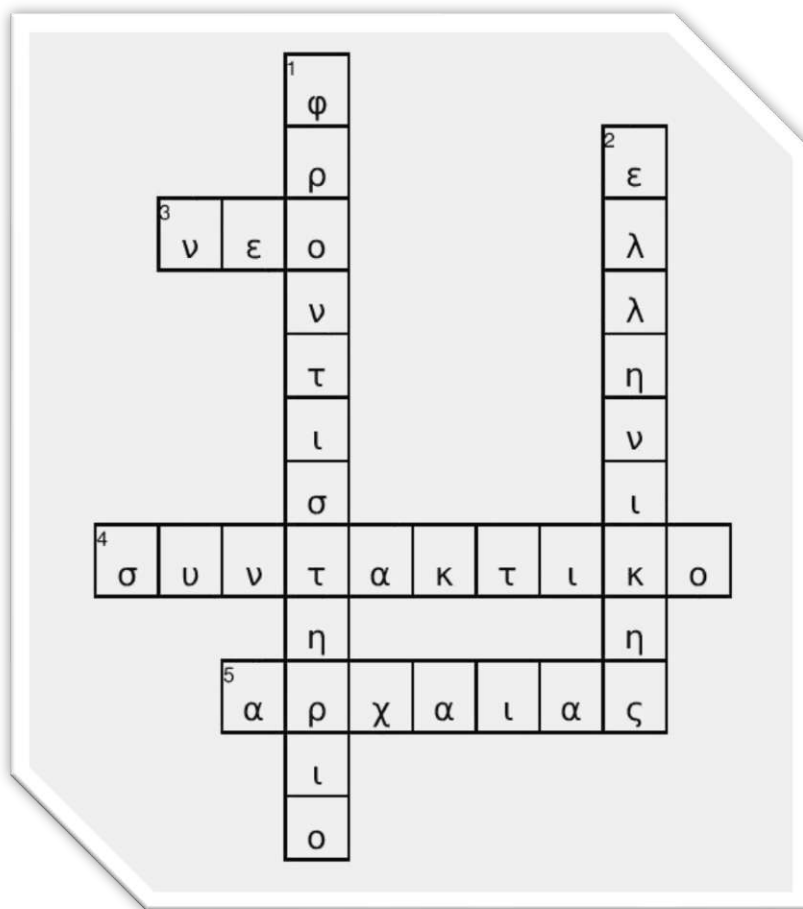

νέο φροντιστήριο

συντακτικό της αρχαίας
ελληνικής γλώσσας

νέο φροντιστήριο

Συντακτικό

Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας

Πρόλογος

Η γλώσσα λειτουργεί σαν ένας ζωντανός οργανισμός, δημιουργείται, εξελίσσεται, μεταβάλλεται εκφράζοντας κάθε φορά σκέψεις και συναισθήματα. Τα αρχαία ελληνικά αποτελούν τη βάση της ιστορίας, της τέχνης, της φιλοσοφίας και του πολιτισμού μας.

Αν και πολλοί συχνά μιλούν για γλώσσα «ξεπερασμένη», εύκολα διαπιστώνεται ότι σε αυτήν οφείλουν άλλες γλώσσες μεγάλο μέρος του δικού τους πολιτισμού.

Πώς όμως μπορεί κανείς να κατακτήσει μια τέτοια δύσκολη και απαιτητική γλώσσα; Η απάντηση είναι απλή, αλλά η επίτευξη αυτού του στόχου δεν είναι διόλου εύκολη. Το συντακτικό και η γραμματική είναι η βάση για να γίνει κτήμα των ομιλητών της.

Συγκεκριμένα, το Συντακτικό ορίζει τους κανόνες, που πρέπει να ακολουθούνται ώστε η γλώσσα να δηλώνει όλα όσα «θέλει να πει σωστά» ένα ολόκληρο έθνος φέρνοντάς το σε επαφή με αξίες και αρετές, όπως η αλήθεια και η δικαιοσύνη, το κάλλος και το ήθος, η ισοτιμία και η εκεχειρία, η ευγένεια και η ομόνοια, η λιτότητα και ο πλούτος του λόγου, η ειρήνη και η εντιμότητα. Μέσα λοιπόν, από τη σωστή γνώση και χρήση της μπορεί ο μαθητής, αλλά και ο μελετητής της να αναγνωρίσει το μεγαλείο της.

Το βιβλίο αυτό έχει σκοπό να κάνει κατανοητά τόσο βασικά σημεία του συντακτικού της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, όπως είναι οι όροι μιας πρότασης, το υποκείμενο, το αντικείμενο, όσο και δομές ανώτερου συντακτικού, όπως ο πλάγιος λόγος και η ανάλυση μετοχών. Επομένως, η κατανόηση της γλώσσας θα οδηγήσει τους μαθητές όχι μόνο στην επιτυχία τους στις πανελλαδικές εξετάσεις, αλλά και στην καλλιέργεια του σεβασμού και της υπερηφάνειας, θυμίζοντάς τους τη δύναμη και την αξία της μέσα από τους στίχους του Παλαμά, που συμπυκνώνουν τα ιδεώδη ενός ένδοξου και πολλά υποσχόμενου λαού:

«Αρχαίο Πνεύμ' αθάνατον, αγνέ πατέρα
του ωραίου, του μεγάλου και τ' αληθινού»¹

Η συγγραφέας,
Βατζάκα Υπαπαντή

¹ Ο Ολυμπιακός ύμνος του Κωστή Παλαμά

Συγγραφείς: Ντάφος Δημήτρης
Βατζάκα Υπαπαντή
Μποζιονέλος Δημήτρης
Νεραντζάκη Κατερίνα

Επιμέλεια: Βατζάκα Υπαπαντή

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α΄ ΜΕΡΟΣ: ΒΑΣΙΚΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

1. Σύνδεση προτάσεων	2
2. Ρήμα: Διαθέσεις και Εγκλίσεις	11
3. Υποκείμενο	20
4. Αντικείμενο.....	28
5. Κατηγορούμενο.....	40
6. Ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί	50
7. Ετερόπτωτοι προσδιορισμοί.....	61
8. Επιρρηματικοί προσδιορισμοί.....	77
9. Προθέσεις	91
10. Απαρέμφατο.....	115
11. Μετοχή.....	131
12. Απρόσωπα ρήματα.....	162
13. Δοτική προσωπική.....	171
14. Τα είδη του ως.....	176
15. Τα είδη του ἄν.....	179
16. Δευτερεύουσες προτάσεις.....	181

Β΄ ΜΕΡΟΣ: ΔΥΣΚΟΛΑ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

1. Ποιητικό αίτιο.....	226
2. Ενεργητική – Παθητική σύνταξη	228
3. Σύγκριση – Β΄ όρος σύγκρισης	233
4. Ρηματικά επίθετα σε –τέος και –τός.....	238
5. Έλξη του αναφορικού.....	244
6. Ανάλυση μετοχής σε δευτερεύουσα πρόταση	246
7. Σύμπτυξη δευτερεύουσας πρότασης σε μετοχή.....	254
8. Πλάγιος λόγος.....	262
9. Λανθάνοντες και εξαρτημένοι υποθετικοί λόγοι (σχεδιάγραμμα).....	305
Βιβλιογραφία.....	308

Α΄ ΜΕΡΟΣ: ΒΑΣΙΚΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

¹	π	ρ	ο	τ	α	²	σ	ε	ω	ν
							υ			
							ν			
							δ			
							ε			
							σ			
							η			

1. Σύνδεση προτάσεων

ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Α' Συμπλεκτική σύνδεση

1. Καταφατική συμπλοκή

καί, τέ (σπν.), καί ... καί, τέ ... τέ (σπν.), καί ... τέ, τέ ... καί
π.χ. Φίλος τέ καί σύμμαχος εἶναι βούλεται.

2. Αποφατική συμπλοκή

Υπάρχει άρνηση στα δύο συμπλεκόμενα μέρη ή τουλάχιστον στο ένα απ' αυτά.

Α' μέρος	Β' μέρος
α. καταφατικό	αρνητικό
καί οὐ, καί μή	
π.χ. Ἐμοί πείθου καί μή ἄλλως ποίει. Ἐμέ εἶλοντο καί οὐχ ὑμᾶς.	
β. αρνητικό	αρνητικό
οὔτε	οὔτε
μήτε	μήτε
οὔτε	μήτε
μήτε	οὔτε
π.χ. Οὔτε ἀδικοῦμεν, οὔτε τάς σπονδάς λύομεν.	

γ. αρνητικό	καταφατικό
οὔτε	τε
μήτε	τε (σπν)
π.χ. Ὡμοσαν μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί τε ἔσεσθαι.	

3. Επιδοτική συμπλοκή

το β' μέρος = σπουδαιότερο του α', κατά τη γνώμη του λέγοντος

Α' μέρος	Β' μέρος
α. αποφατικό	καταφατικό
οὐ μόνον / μή μόνον	ἀλλὰ καὶ = ὄχι μόνο ἀλλά και
οὐχ ὅτι / μή ὅτι	ἀλλὰ καὶ = ὄχι μόνο ἀλλά και

π.χ. Οὐ μόνον ἔπραξαν ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἠδοντο ἐπ' αὐτοῖς (= ὄχι μόνο ἔκαναν αυτά, ἀλλά ἐπιπλέον αἰσθάνονταν ευχαρίστηση γι' αυτά).

β. αρνητικό

αρνητικό

οὐχ ὅπως / μὴ ὅπως ἀλλ' οὐδὲ/ ἀλλὰ μηδέ = ὄχι μόνο δεν ἀλλὰ και δεν

οὐχ ὅτι / μὴ ὅτι ἀλλ' οὐδὲ/ ἀλλὰ μηδέ = ὄχι μόνο δεν ἀλλὰ και δεν

N.E. ὄχι μόνο δεν πήρε υποτροφία, ἀλλὰ ούτε καν πέτυχε.

Οὐχ ὅπως τῆς κοινῆς ἐλευθερίας μετέχομεν, ἀλλ' οὐδέ δουλείας μετρίας ἠξιώθημεν
(= ὄχι μόνο δεν μετέχομε, ἀλλ' ούτε καν...)

Μτφρ.: ὄχι μόνο δεν... ἀλλὰ και δεν !!!

γ. αρνητικό

καταφατικό

οὐχ ὅπως ἀλλὰ καί

N.E. ὄχι μόνο δεν παίρνει ἐπαινο, ἀλλὰ και απορρίπτεται.

Ἐδίδασκον ὡς οὐχ ὅπως τιμωρήσαιντο, ἀλλὰ καί ἐπαινέσειαν τοῦτόν (= ἔλεγαν ὅτι
ὄχι μόνο δεν θα τιμωρούσαν αὐτόν, ἀλλὰ και θα τον επαινούσαν).

Μτφρ.: ὄχι μόνο δεν ... ἀλλὰ και!!!

Β' Αντιθετική σύνδεση

<u>μέν-δέ</u>	μέν...δέ	Μτφρ.	π.χ.
		(μεν)-αλλά (μεν)-όμως	Στέργε μέν τά παρόντα, ζήτη δέ τά βελτίω
	μέν...μέντοι	(μεν)- αλλ'όμως	ή φύσις βούλεται μέν, οὐ μέντοι δύναται
	μέν- αλλά μέν...αλλ' όμως μέν- όμως δέ μέν- οὐ μὴν (αλλά)	μεν-αλλά ενώ-εν τούτοις	
	μέν-δέ	αφενός μεν- αφετέρου δε	οί μέν ἔβαλλον, οἱ δέ ἀκόντιζον
	μέν-δ'αὖ πρῶτον μέν- ἔπειτα (δέ) ή εἴτα (δέ)		
	μέν-δέ...δέ	και- και... και, αφενός μεν... αφετέρου δε- και τέλος	ή δέ τούς ἐνουθέτει, τοῖς δ' ἡπείλει, τοῦ δ' ἐκόλαζεν

	A' μέρος Αρνητικό	B' μέρος ταφατικό	Μτφρ.	π.χ.
<u>ἀλλά</u>	οὐκ	ἀλλά	δέν – ἀλλά	Οὐκ ἔκ χρημάτων ἀρετή γίγνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα.
	μή	ἀλλά	ὄχι ἀλλά	
	Καταφατικό	Αρνητικό		
		ἀλλ' οὐ ἀλλά μή	και ὄχι	Γέγονε ταῦτα διὰ τὴν ἡμετέραν ἄνοιαν, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν ἐκείνου δύναμιν.

Στις προηγούμενες περιπτώσεις ο ἀλλά = αντιθετικός σύνδεσμος

Μπορεί ακόμα να είναι:

α. **Μεταβατικός** (στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου) που είτε εισάγει κάτι σημαντικότερο από τα προηγούμενα (μτφρ: προσέτι) είτε εισάγει κάτι αντίθετο με τα προηγούμενα (μτφρ: απεναντίας μάλιστα).

β. **Προτρεπτικός** ἀλλά + προστακτική, ἀλλά + υποτακτική (μτφρ: εμπρός λοιπόν).

γ. **Ελαττωτικός** (μετά από υποθετική ή αιτιολογική πρόταση = τουλάχιστον).

Μετά από αρνητική πρόταση = παρά μόνο

Γ' διαζευκτική σύνδεση

- ἢ - π.χ. Ἐγρήγορας ἢ καθεύδεις;
- ἢ - ἢ π.χ. Κάλλος μὲν ἢ χρόνος ἀνήλωσεν ἢ νόσος ἐμάρανε
ἦτοι - ἢ
ἢ - ἢ καί π.χ. Ἦλθεν ἂν ἦτοι κατηγορήσων ἢ
καταμαρτυρήσων.
- εἴτε - εἴτε
ἐάν τε - ἐάν τε
ἂν τε - ἂν τε
ἦν τε - ἦν τε
εἴτε - ἢ
ἦ - εἴτε
εἴτε - εἴτε καί

Παρατηρήσεις στους συνδέσμους

καί

1. **Προσθετικός**= επίσης, (εκτός των άλλων) και
π.χ. Ἐποίει καί τάδε πρὸς τοὺς ἐπιτηδεύουσιν.
2. **Μεταβατικός (στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου)**= και, έτσι, παραδείγματος χάριν, λοιπόν, και έτσι
π.χ. Οὗτοι εἶπον ταῦτα καί οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἠθέλησαν ἀπιέναι.
3. **Συνδετικός**= συνδέει κατά παράταξη όμοια πράγματα
4. **Επιδοτικός**= ακόμα και, έστω και
π.χ. Ἀνάγκη καί θεοί πείθονται.
5. **Επιτακτικός + ποσοτικά επίθετα ή + ποσοστικά επιρρήματα**= (παρά) πολύ, καί μάλιστα
π.χ. Οὗτος ὁ νόμος καί μάλα καλῶς ἔχει.
6. **Εναντιωματικός (+ μτχ. εναντ.)**= αν και, μολονότι
7. **Ομοιωματικός**= (μετά από λέξη που σημαίνει ισότητα ή ομοιότητα) ὥσπερ, ὅπως
π.χ. Ὅμοια πεποιήκαμεν καί οὗτος = ὅπως αὐτός.

μέν

Όταν δεν ακολουθεί δέ, σημαίνει: τουλάχιστον, βέβαια

δέ

Όταν δεν προηγείται ο μέν, είναι μεταβατικός και σημαίνει: καί (μόνο στην αρχή του κειμένου).

ἢ

1. **Συγκριτικός** = Α' όρος ή β' όρος = παρά, από
2. **Διαζευκτικός**
3. **Επανορθωτικός** = ή μάλλον, ή καλύτερα
π.χ. Ἐγέρθητε ἢ μείνατε ἔτι ὀλίγον.
= διαφορετικά σε αντίθετη περίπτωση
π.χ. Μή πλεύσητε ἐκεῖσε, ἢ ἀπολείσθε.
4. **διασαφητικός** = ή μήπως, ή δηλαδή (μετά από γενική και αόριστη ερώτηση)
π.χ. Τί τήνικάδε ἀφῖξαι, ὦ Κρίτων; ἢ οὐ πρῶ ἔτι ἐστίν;

ἢ παρ' ᾧ ...

= παρά αντίθετα με όσα...

γάρ

1. Αιτιολογικός = διότι, γιατί
2. δηλαδή (όταν επεξηγεί κάτι προηγούμενο)
3. βεβαίως (όταν βεβαιώνει κάτι προηγούμενο)
4. λοιπόν ή παραδείγματος χάριν (κυρίως στις ερωτήσεις ή απαντήσεις)
5. καί γάρ = καθ' όσον μάλιστα, και πράγματι, και προπαντός γιατί.

Αντιθετικοί

μέντοι = αλλ' όμως, βεβαίως, αληθινά, λοιπόν
 μήν = αλλ' όμως, βεβαίως, αληθινά, λοιπόν, και ακόμη
 άλλα μήν = αλλ' όμως, οπωσδήποτε, επιπλέον, εκτός από αυτό.
 καί μήν = αλλ' όμως, και αληθινά, και πράγματι, εντούτοις
 οὐ μήν ἀλλά = αλλ' όμως, αλλά βεβαίως, αλλά πράγματι, εντούτοις
 καίτοι = και όμως, και βεβαίως, και πράγματι, εντούτοις, αν και, μολονότι
 (συνδέει μόνο περιόδους ή ημιπεριόδους)
 καίπερ = αν και, μολονότι
 ἀτάρ = αλλά, όμως, αλλ' όμως

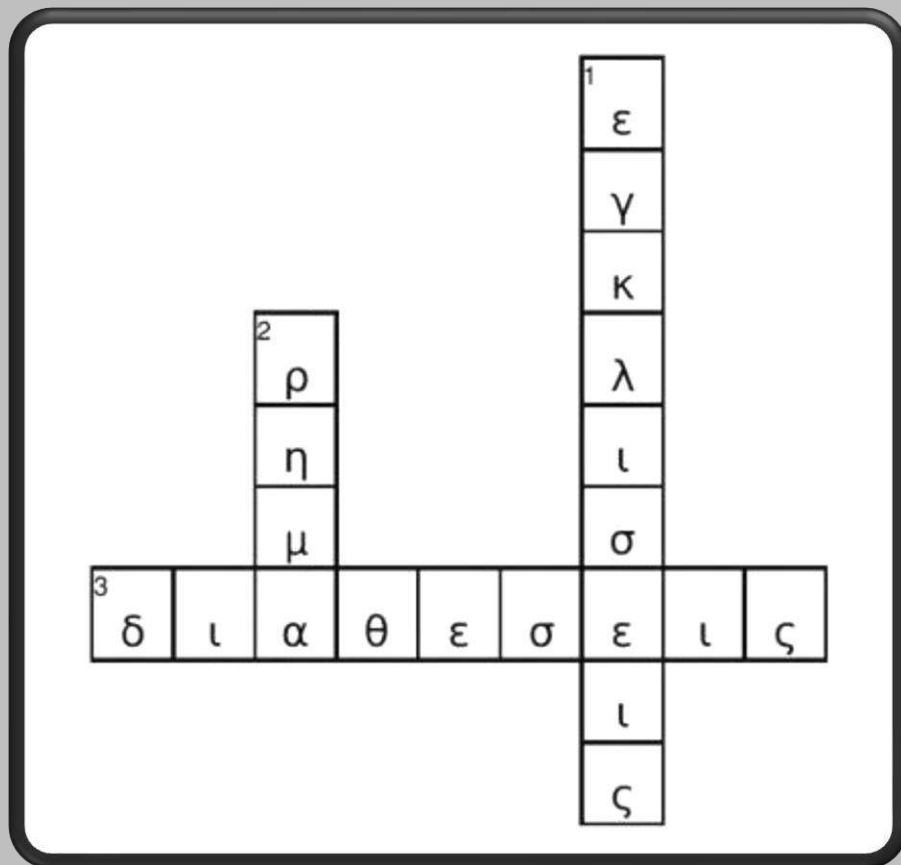
Συμπερασματικοί

ἄρα = λοιπόν, επομένως, άρα
 δή = λοιπόν, έτσι λοιπόν
 οὖν = λοιπόν
 γοῦν = λοιπόν, δηλαδή, τουλάχιστον, βεβαίως
 τοίνυν = λοιπόν
 οὐκουν = λοιπόν δεν, με κανένα τρόπο
 οὐκοῦν = λοιπόν
 τοιγάρτοι, τοιγαροῦν = γι' αυτό λοιπόν, γι' αυτό ακριβώς, γι' αυτό βεβαίως, επομένως.

ΑΣΥΝΔΕΤΟ ΣΧΗΜΑ		
		Ἐώθουν, ἐωθοῦντο, ἔπαιον, ἐπαίοντο.
ΠΑΡΑΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ		
ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ	ΣΥΜΠΛΕΚΤΙΚΟΙ	Τὰ γενόμενα ἠκούσατε καὶ ὑμῖν οἱ μάρτυρες μεμαρτυρήκασιν. Οὔτε ἡσέβηκα οὔτε μεμήνυκα περὶ οὐδενὸς οὔτε ὡμολόγηκα περὶ αὐτῶν.
	ΔΙΑΖΕΥΚΤΙΚΟΙ	Ἐκεῖνα οὕτω γεγένηται ἢ πέπλασται ὑπὸ τῶν ποιητῶν;
	ΑΝΤΙΘΕΤΙΚΟΙ	Ὁ μὲν ἦλθεν, ὁ δ' ἀπῆλθεν. Τὰ πεποιημένα ὑμῖν εἰς ὁμόνοιαν οὐ κακῶς ἔχει, ἀλλὰ τὰ συμφέροντα ὑμῖν αὐτοῖς ἐποιήσατε.
	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΟΙ	Κάλει δὲ καὶ Φίλιππον καὶ Ἀλέξιππον. Οὗτοι γάρ εἰσιν Ἀκουμενοῦ καὶ Αὐτοκράτορος συγγενεῖς.
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟΙ	Ἀμα περὶ πάντων εἶπεῖν ἀδύνατον. Κράτιστον οὖν μοι εἶναι δοκεῖ ἐξ ἀρχῆς ὑμᾶς διδάσκειν πάντα τὰ γενόμενα.

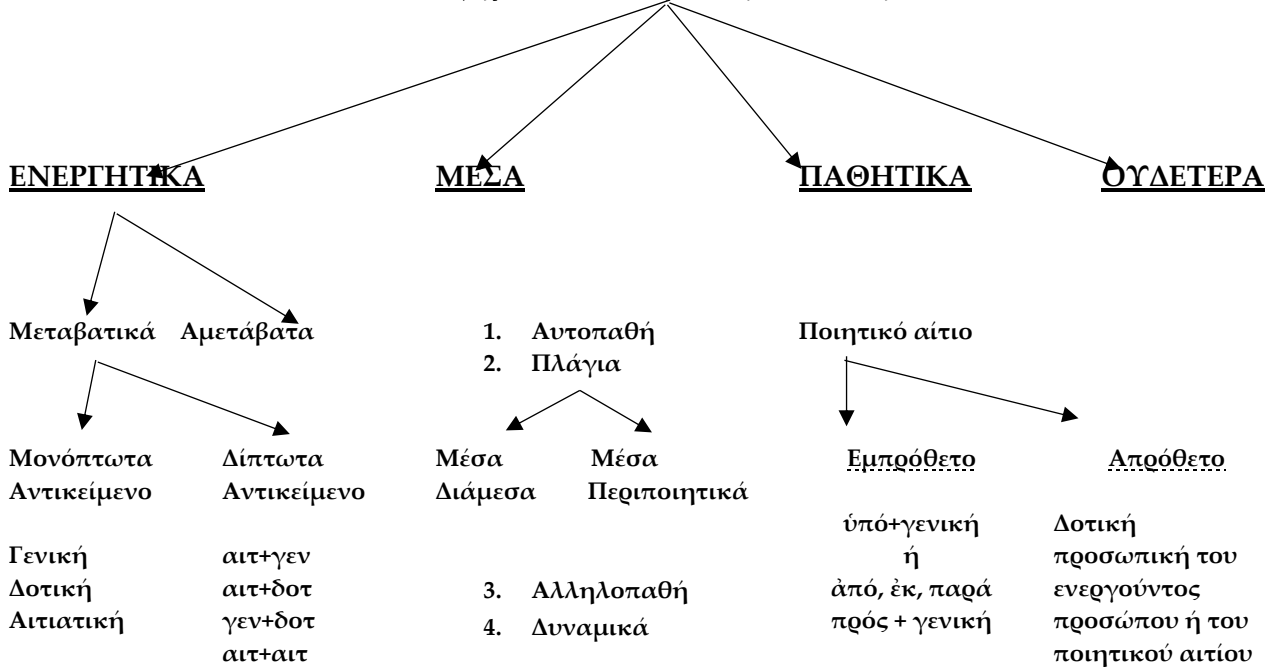
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ		
ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ	
	ΕΙΔΙΚΕΣ	Τοῦτό γε ἐπίστασθε πάντες, ὅτι ἐσώθην καὶ ἐγὼ καὶ ὁ ἐμὸς πατήρ.
	ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ	Δέδοικα μὴ μάτην τὰ τοιαῦτα λέγωμεν.
	ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	Ἀδελον παντὶ ἀνθρώπῳ ὅπη τὸ μέλλον ἔξει.
	ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ	Ὅστις ἀναιρεῖ συνθήκην τοὺς νόμους ἀναιρεῖ.
	ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ	
	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ	Χαίρω, ὅτι μοι γέγονεν ἡ δίκη πρὸς ἀνθρωπον οὐκ ἡγνοημένον ὑφ' ὑμῶν.
	ΤΕΛΙΚΕΣ	Κάλεσον αὐτόν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἀκούσωμεν.
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ	Τὰ παραδείγματα τὰ γεγενημένα τῶν ἀμαρτημάτων ἱκανὰ τοῖς σώφροσι τῶν ἀνθρώπων ὥστε μηκέτι ἀμαρτάνειν.
	ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ	Ἄν ἐγὼ μὲν μὴ νῦν εὖ εἴπω, τῶν ὄντων ἀπάντων στερήσομαι.
	ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ	Ἀνάγκη οὖν, εἰ καὶ μὴ δεινὸς πρὸς ταῦτα πέφυκα, βοηθεῖν τῷ πατρί.
	ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΕΣ	Ἐγὼ δὲ καὶ μὴ μέλλω νικᾶν, γυμνασάμενος τοῦτον τὸν χρόνον ὠφελήθησομαι.
	ΧΡΟΝΙΚΕΣ	Ἐπειδὴ δ' οἱ τριάκοντα κατέστησαν, τηνικαῦτα κατέπλευσεν εἰς τὴν πόλιν.
	ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ	Πορεύεσθαι ἡμᾶς δεῖ ὅπου ἔξομεν τὰ ἐπιτήδεια.

2. Ρήμα: Διαθέσεις και Εγκλίσεις

2. ΡΗΜΑ: ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

Τα ρήματα ως προς τη διάθεση

Διαθέσεις

Οι διαθέσεις των ρημάτων είναι:

- 1.Ενεργητική
- 2.Μέση
- 3.Παθητική
- 4.Ουδέτερη

}

Άρα τα ρήματα
ως προς την διάθεση
διακρίνονται σε:

- 1.Ενεργητικά
- 2.Μέσα
- 3.Παθητικά
- 4.Ουδέτερα

Ενεργητικά ρήματα

Ενεργητικά χαρακτηρίζουμε τα ρήματα που φανερώνουν ότι το υποκείμενό τους ενεργεί:

π.χ. δικάζω

Τα ενεργητικά ρήματα διακρίνονται σε:

α) Μεταβατικά

Μεταβατικά χαρακτηρίζουμε τα ρήματα που η ενέργεια του υποκειμένου τους μεταβαίνει σε κάποιο **αντικείμενο**

π.χ. οικοδομῶ

Τα μεταβατικά ρήματα διακρίνονται σε:

ι) μονόπρωτα

ιι) δίπρωτα (βλ. αντικείμενο).

β) Αμετάβαρα

Αμετάβαρα χαρακτηρίζουμε τα ρήματα που η ενέργεια του υποκειμένου τους δε μεταβαίνει σε άλλο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα, αλλά παραμένει στο ίδιο το υποκείμενο.

π.χ. τρέχω.

Παρατηρήσεις

α) Αρκετά μεταβατικά ρήματα έχουν κάποιους χρόνους (κυρίως αόρ. β' και ΠΡΚ) με αμετάβαρα σημασία:

πείθω τινά = πείθω κάποιον	όμως	πέποιθα = έχω πεισθεί
ὄλλυμι τινα = καταστρέφω κάποιον	όμως	ὄλωλα = έχω καταστραφεί
ἵστημι τι = στήνω κάτι	όμως	ἔστηκα = στέκομαι
ἔστησά τι = ἔστησα κάτι	όμως	ἔστην = στάθηκα
φύω τι = φυτεύω, γεννῶ κάτι	όμως	πέφυκα = είμαι γεννημένος
δύω τι = βυθίζω κάτι	όμως	ἔδυν = βυθίστηκα
ἐγείρω τινά = σηκώνω, ξυπνῶ κάτι	όμως	ἐγρήγορα = είμαι άγρυπνος

β) Αρκετά ρήματα, λαμβάνονται, ακόμη και στον ίδιο τύπο και ως μεταβατικά και ως αμετάβαρα:

μεταβατικά		αμετάβαρα
μένω τινα = περιμένω κάποιον	όμως	μένω = περιμένω
δουλεύω τίνι = είμαι δούλος κάποιου	όμως	δουλεύω = είμαι δούλος
ἐλαύνω τι = οδηγῶ κάτι	όμως	ἐλαύνω = προχωρῶ
τελευτῶ τι = τελειώνω κάτι	όμως	τελευτῶ = πεθαίνω

ἄγω τινά = οδηγώ κάποιον

όμως

ἄγω = βαδίζω

φεύγω τινά = αποφεύγω κάποιον

όμως

φεύγω = φεύγω

ἐκλείπω τι = εγκαταλείπω

όμως

ἐκλείπω = αφανίζομαι

λέγω τι = λέω κάτι

όμως

λέγω = ομιλώ

γ) Μερικά αμετάβατα ρήματα (κυρίως ρήματα κίνησης) γίνονται μεταβατικά, όταν γίνονται σύνθετα με προθέσεις:

π.χ. ἴσθημι = στέκομαι

αλλά

ὑφίσταμαι κινδύνους

βαίνω = βαδίζω

αλλά

διαβαίνω τόν ποταμόν κ.α.

Μέσα ρήματα

Μέσα χαρακτηρίζουμε τα ρήματα που φανερώνουν ότι το υποκείμενό τους ενεργεί, η ενέργεια όμως αυτή επιστρέφει στο ίδιο το υποκείμενο ή βρίσκεται σε ιδιαίτερη σχέση με το ίδιο το υποκείμενο.

π.χ. γυμνάζομαι

Τα μέσα ρήματα ανάλογα με τη σημασία του διακρίνονται σε:

α) Μέσα αυτοπαθή (ή ευθέα)

Μέσα αυτοπαθή (ή ευθέα) χαρακτηρίζουμε τα μέσα ρήματα που σημαίνουν ότι η ενέργεια του υποκειμένου επιστρέφει άμεσα και απευθείας στο ίδιο υποκείμενο.

π.χ. γυμνάζομαι, ἐνδύομαι, τρέπομαι, λούομαι, τάττομαι κ.α.

Μερικές φορές η άμεση αυτοπάθεια δηλώνεται με ρήμα ενεργητικό που δέχεται ως αντικείμενο την αυτοπαθητική αντωνυμία σε πτώση αιτιατική.

π.χ. Κῦρος ἐθήρευνεν, ὅποτε βούλοιο γυμνάσαι ἑαυτόν.

Όταν η αυτοπάθεια είναι περιορισμένη σε ένα μόνο μέρος του υποκειμένου, τότε το μέρος αυτό εκφέρεται σε αιτιατική ως αντικείμενο του μέσου ρήματος.

π.χ. Λούομαι την κεφαλήν.

β) Μέσα πλάγια

Μέσα πλάγια χαρακτηρίζουμε τα μέσα ρήματα που σημαίνουν ότι η ενέργεια του υποκειμένου επιστρέφει σ' αυτό έμμεσα και πλάγια. Τα μέσα πλάγια διακρίνονται σε:

1. μέσα διάμεσα

Χαρακτηρίζουμε όσα σημαίνουν ότι η ενέργεια γίνεται απ' το υποκείμενο στον εαυτό του ή σε ότι του ανήκει διαμέσου άλλου.

π.χ. κείρομαι την κόμην

ὁ πατήρ τούς παῖδας παιδεύεται

2. μέσα περιποιητικά (ή μέσα ωφελείας)

Χαρακτηρίζουμε όσα σημαίνουν ενέργεια που εκτελεί το υποκείμενο για δική του ωφέλεια ή χρήση.

π.χ. πορίζομαι χρήματα

Τα μέσα περιποιητικά ισοδυναμούν με τα αντίστοιχά τους ενεργητικά ρήματα που έχουν αντικείμενο τη δοτική της αυτοπαθούς αντωνυμίας.

π.χ. πορίζω ἑμαυτῶ χρήματα

γ) Μέσα αλληλοπαθή

Μέσα αλληλοπαθή χαρακτηρίζουμε τα μέσα ρήματα που σημαίνουν ότι μια κοινή ενέργεια δύο ή περισσότερων υποκειμένων μεταβαίνει αμοιβαία απ' το ένα στο άλλο.

π.χ. Διόδοτος και Διολείτων τήν ἀφανῆ οὐσίαν ἐνείμαντο.

Τα μέσα αλληλοπαθή ρήματα βρίσκονται κανονικά σε πληθυντικό αριθμό και μπορούν να αναλύονται σε αντίστοιχο ενεργητικό ρήμα με αντικείμενο την αλληλοπαθή αντωνυμία ή την αυτοπαθή αντωνυμία του γ' προσώπου.

π.χ. Οἱ πολέμιοι ἀπέκτειναν ἀλλήλους.

δ) Μέσα δυναμικά

Μέσα δυναμικά χαρακτηρίζουμε τα μέσα ρήματα που σημαίνουν ότι το υποκείμενο ενεργεί χρησιμοποιώντας όλα τα μέσα που διαθέτει δηλ. όλες τις σωματικές και πνευματικές δυνάμεις του.

π.χ. πολιτεύομαι, βουλευομαι, πρεσβεύομαι κ.α.

Οἱ Κορίνθιοι παρεσκευάζοντο τά κράτιστα στόλον νεῶν

Παρατηρήσεις

1. Πολύ σπάνια ένας ενεργητικός ρηματικός τύπος έχει την ίδια σημασία με τον αντίστοιχο μέσο. Συνηθέστερα έχουν διαφορετική σημασία.

π.χ. πολιτεύομαι (= ενεργώ ως πολίτης, συμμετέχω στην πολιτική)

πολιτεύω (= είμαι πολίτης)

βουλευομαι (= σκέπτομαι, αποφασίζω)

βουλεύω (= είμαι βουλευτής)

συμβουλευομαι (= ζητώ τη συμβουλή κάποιου)

συμβουλεύω (= συμβουλεύω κάποιον)

ἄρχομαι τοῦ λόγου (=βρίσκομαι στην αρχή της ομιλίας μου)

ἄρχω λόγου (= αρχίζω πρώτος να μιλάω) κ.α.

2. Μερικές φορές δεν είναι εύκολο να διακρίνουμε με σαφήνεια την ακριβή σημασία των μέσω ρημάτων, αφού το ίδιο μέσο ρήμα δεν έχει πάντα την ίδια σημασία, αλλά διαφοροποιείται.

π.χ. οικοδομοῦμαι οἰκίαν μπορεί να σημαίνει:

χτίζω σπίτι με τη μεσολάβηση (διαμέσου) οικοδόμων (μέσο διάμεσο)
χτίζω σπίτι ενεργώντας ο ίδιος (μέσο δυναμικό)

Παθητικά ρήματα

Παθητικά χαρακτηρίζουμε τα ρήματα που φανερώνουν ότι το υποκείμενό τους παθαίνει κάτι, δηλαδή δέχεται μια ενέργεια από κάποιο πρόσωπο ή πράγμα το οποίο το χαρακτηρίζουμε **ποιητικό αίτιο**.

π.χ. νικῶμαι ὑπό τινος, πολεμοῦμαι ὑπό τινος

Παθητικής διάθεσης ρήματα συνήθως είναι τα ρήματα μέσης και παθητικής φωνής

π.χ. ἄρχομαι ὑπό τινος

όμως αρκετές φορές και τα ρήματα ενεργητικής φωνής μπορεί να είναι παθητικής διάθεσης.

π.χ. ἐκπίπτω ὑπό τινος (=εξορίζομαι)

Τα ρήματα παθητικής διάθεσης σχηματίσθηκαν κυρίως από ενεργητικά μεταβατικά (μονόπρωτα ή δίπρωτα) και ιδιαίτερα απ' όσα συντάσσονταν με εξωτερικό αντικείμενο σε αιτιατική πτώση. Μεταγενέστερα σχηματίσθηκαν και από μεταβατικά ρήματα που συντάσσονταν με γενική ή δοτική καθώς επίσης και από αμετάβαρα.

Ουδέτερα ρήματα

Ουδέτερα χαρακτηρίζουμε τα ρήματα που φανερώνουν ότι το υποκείμενό τους ούτε ενεργεί, ούτε όμως παθαίνει κάτι αλλά βρίσκεται σε μια κατάσταση. Τα ουδέτερης διάθεσης ρήματα είναι συνήθως ενεργητικής φωνής και βέβαια αμετάβαρα.

π.χ. Οἱ Ἀθηναῖοι ἡσυχάζουσι.

Εγκλίσεις

Οριστική

Οριστική: δηλώνει πραγματικό και βέβαιο γεγονός.

π.χ. Σωκράτης ἐστὶ σοφός.

Δυνητική οριστική: δηλώνει το δυνατό στο παρελθόν ή το μή πραγματικό.

Μεταφράζεται: θα + παρατατικός.

π.χ. Ἐβουλόμην ἂν αὐτοὺς ἀληθῆ λέγειν.

Ευχетική οριστική: δηλώνει ευχή ανεκπλήρωτη.

Μεταφράζεται: μακάρι να + παρατατικός.

Εἶθε, εἰ γάρ + οριστική παρατατικού ή αορίστου.

Ὡφελον, ὡς ὠφελον + απαρέμφατο ενεστώτα ή αορίστου.

π.χ. Εἶθε σοι τότε συνεγενόμην. Ὡφελεν Κύρον ζῆν.

Σημείωση

❖ Η οριστική μέλλοντα στις τελικές προτάσεις δηλώνει σκοπό αναμενόμενο με βεβαιότητα.

π.χ. Οὕτω χρή ποιεῖν ὅπως ἕκαστος συνείσεται αἰτιώτατος ὧν τῆς νίκης.

❖ Η οριστική ιστορικού χρόνου στις ίδιες προτάσεις δηλώνει σκοπό που δεν πραγματοποιήθηκε στο παρελθόν και εξαρτάται από έκφραση που δηλώνει το μή πραγματικό. (δυνητ. οριστική, Ευχетική οριστική).

π.χ. Εἰ γάρ ὠφελον οἰοί τ' εἶναι οἱ πολλοί τὰ μέγιστα κακά ἐξεργάζεσθαι ἵνα οἰοί τ' ἦσαν καὶ τὰ μέγιστα καλά.

Υποτακτική

Απορηματική υποτακτική: δηλώνει απορία του υποκειμένου. Βρίσκεται σε πλάγιες και ευθείες ερωτήσεις.

Μεταφράζεται: να + υποτακτική. Μπορεί να συνοδεύεται από τα: βούλει, βούλεσθε.

π.χ. Βούλεσθε ὑμῖν διαλεγώμεθα;

Οὐκ ἔχω τί ποιῶ.

Προτρεπτική (χωρίς ἄρνηση): δηλώνει προτροπή ή αποτροπή. Βρίσκεται μόνο σε κύριες προτάσεις.

Μεταφράζεται: να + υποτακτική, ας + υποτακτική.

Αποτρεπτική (με ἄρνηση): Μπορεί να συνοδεύεται από τα: ἄγε, ἴθι, φέρε, δεῦρο, σκόπει.

π.χ. Μή ἀναμένωμεν ἄλλους, ἀλλὰ ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμήσαι.
Φέρε δὴ πειραθῶ ἀπολογήσασθαι.

Υποτακτική στις υποθετικές και εναντιωματικές. Υποτακτική + αν στις χρονικοῦποθετικές και αναφορικοῦποθετικές: δηλώνει προσδοκώμενο, όταν έχει απόδοση μελλοντική έκφραση και αόριστη επανάληψη στο παρόν - μέλλον, όταν έχει απόδοση οριστική ενεστώτα ή γνωμικό αόριστο.

Μεταφράζεται: με υποτακτική.

π.χ. Ἐπειδάν ἡ στρατεία λήξῃ, ἀποπέμψει αὐτόν.

Ὅπότεροι ἂν ἐρρωμενέστεροι ἴωσιν, τούτους οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται.

Υποτακτική στις ενδοιαστικές: δηλώνει φόβο προσδοκώμενο, όταν έχει εξάρτηση από αρκτικό χρόνο και αναπόφευκτο, όταν έχει εξάρτηση από ιστορικό χρόνο.

Μεταφράζεται: με υποτακτική.

π.χ. Δέδοικα μή ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ.

Ἐφοβεῖτο μή οὐκ ἀφῶσιν.

Υποτακτική στις τελικές: δηλώνει σκοπό προσδοκώμενο, όταν εξαρτάται από αρκτικό χρόνο και σκοπό που αναφέρεται στο παρελθόν αλλά διαρκεί και στο παρόν - μέλλον, όταν εξαρτάται από ιστορικό χρόνο.

Μεταφράζεται: με υποτακτική.

π.χ. Δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τάς ἀμάξας, ἵνα μή στρατηγῇ τά ζεύγη.

Ἀγῶνα σωμάτων ἐποίησε, ἵνα εἰς τό αὐτό συνέλθωμεν.

Ευκτική

Ευχτική ευκτική: δηλώνει ευχή που μπορεί να πραγματοποιηθεί.. Βρίσκεται σε κύριες προτάσεις και σε μερικές αναφορικές: - ὅμή γένοιτο ή μπορεί να συνοδεύεται επίσης από τα: Εἴθε, εἰ γάρ.

Μεταφράζεται: μακάρι να + υποτακτική

π.χ. Εἴθε μήποτε γνοίης ὅς εἰ.

Καί φθόνος ἀπεΐη τοῦ λόγου.

Επαναληπτική ευκτική: δηλώνει αόριστη επανάληψη στο παρελθόν. Βρίσκεται σε υποθετικές, χρονικοῦποθετικές, αναφορικοῦποθετικές προτάσεις.

Μεταφράζεται: με παρατατικό.

π.χ. Ἐπειδὴ ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο.

Εἴ πού τί ὀρώη βρωτόν, διεδίδου.

Ευκτική πλαγίου λόγου: Χρησιμοποιείται, όταν η δευτερεύουσα πρόταση εξαρτάται από ιστορικό χρόνο και δηλώνει υποκειμενική και αβέβαιη γνώμη ή επιθυμία. Βρίσκεται σε όλες τις δευτερεύουσες. Αντικαθιστά την οριστική ή την υποτακτική και μεταφράζεται ανάλογα με το τι αντικαθιστά.

π.χ. Ἦγνόνει ὅ,τι τό πάθος εἴη.

Δυνητική ευκτική: δηλώνει το δυνατόν στο παρόν-μέλλον. Συνοδεύεται από το δυνητικό ἄν. Βρίσκεται σε κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις.

Μεταφράζεται: Θα + παρατατικό, είναι δυνατόν να..., μπορώ να..

π.χ. Πολλάς ἄν εὖροις μηχανάς, γυνή γάρ.

Σημειώσεις

Ψ Η ευκτική που υπάρχει στις υποθετικές προτάσεις που δηλώνουν την απλή σκέψη του λέγοντος είναι ιδιαίτεή ευκτική και δεν πρέπει να συγχέεται με τις παραπάνω.

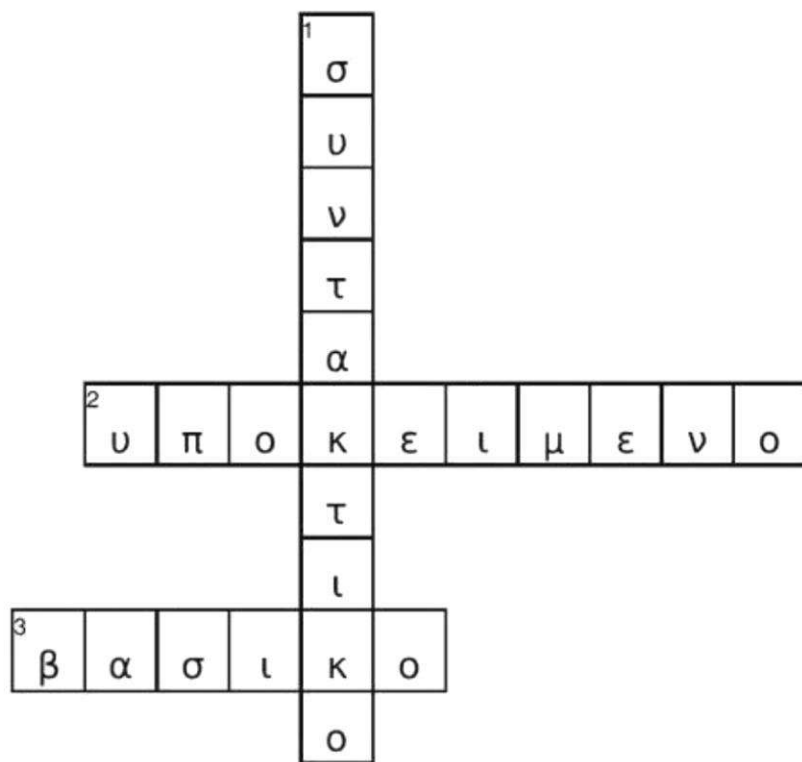
π.χ. Εἰ μή τρέφοιτο, οὐκ ἄν ζώη.

Ψ Στις αναφορικές, χρονικές και τελικές μπορεί να έχουμε ευκτική από έλξη σε προηγούμενη ευκτική.

π.χ. Ἐπί πᾶν ἄν ἔλθοι βασιλεύς, ὡς πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι.

Ψ Όταν μετά από ιστορικό χρόνο δεν χρησιμοποιείται ευκτική του πλαγίου λόγου, είναι για να δώσει έμφαση σ' αυτό που δηλώνει η έγκλιση.

π.χ. Ἐλεγεν ὅτι Κῦρος μέν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δέ πεφευγώς εἴη.

3. Υποκείμενο

3. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ

Υποκείμενο ονομάζεται ο κύριος εκείνος όρος της πρότασης για τον οποίο γίνεται λόγος μέσα σ' αυτήν. Φανερώνει το πρόσωπο ή το πράγμα που **ενεργεί, παθαίνει ή βρίσκεται σε μια κατάσταση.**

- Το υποκείμενο ενός ρήματος τίθεται σε ονομαστική.
- Το υποκείμενο ενός απαρεμφάτου, αν έχουμε ταυτοπροσωπία, ταυτίζεται με το υποκείμενο του ρήματος άρα είναι σε ονομαστική. Αν έχουμε ετεροπροσωπία, το υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι σε αιτιατική.
- Το υποκείμενο μιας μετοχής, συμφωνεί με τη μετοχή σε αριθμό, γένος και πτώση (βλ. παρακάτω παρατηρήσεις).

Ως υποκείμενο μπορεί να τεθεί:

i) Ουσιαστικό

π.χ. Η τύχη μετόχους κατέστησεν

ii) Αντωνυμία

π.χ. Εκείνος ἐστὶ ἀγαθός

iii) Αριθμητικό

π.χ. Πέντε ἦλθον χαλεπῶς

iv) Επίθετο

π.χ. Οἱ πλεῖστοι περιεκόπησαν τὰ πρόσωπα

v) Απαρέμφατο - έναρθρο (σε προσωπική σύνταξη)

- άναρθρο (σε απρόσωπη σύνταξη)

π.χ. Το φθονεῖν ἐστὶ κακόν

Χρή τοὺς Ἀθηναίους τόν ποταμόν διαβῆναι

vi) Επιθετική μετοχή

π.χ. Οἱ πολεμήσαντες ἐγένοντο ἐν τῇ Κορίνθῳ

vii) Φράση/ λέξη με άρθρο δηλ.

εμπρόθετος	
προσδιορισμός	
επίρρημα	} + άρθρο
ρήμα	
άκλιτη λέξη	

π.χ. Οἱ ἐν τῇ πόλει τοῖς ἄρχουσι πείθονται

Τό νῦν οὐ πάλαι ἐστὶ

Τό ἄγω ῥῆμα ἐστὶ

Τό σύν ἐστὶ πρόθεσις.

viii) δευτερεύουσα πρόταση (κυρίως ονοματική αλλά και επιρρηματική - αιτιολογική υποθετικής αιτιολογίας - Βλ. κεφάλαιο απρόσωπα ρήματα).

π.χ. Οὐ γάρ ἄδηλον ἐστὶ ὅτι καὶ τούτου μάλιστ' ἐπιμέλειαν ποιητέον.

Ἀτοπον ἂν εἶη, ὦ Βουλὴ εἰ τό ἀργύριον τοῦτο ἀφαιρεθείη.

ix) Εμπρόθετος προσδιορισμός.

Το υποκείμενο μπορεί να δηλωθεί και **εμπρόθετα** με τις παρακάτω προθέσεις:

α. εἰς, ἀμφί, περί, ὑπέρ, πρὸς + **αιτιατική** - ποσό κατά προσέγγιση/ χρόνος

π.χ. Ἀφίκοντο ἀμφί τούς δισχιλίους.

β. ἐπί + αιτιατική - τοπική έκταση

π.χ. Ἐπὶ μέγα μέρος τῆς πόλεως καθηρέθη

γ. **κατά** + **αιτιατική** - μερισμό π.χ.

Ἐβουλεύοντο καθ' ἑκάστους

x) Επίρρημα (σπάνια)

Συμφωνία υποκειμένου - ρήματος

- Το ρήμα και το υποκείμενό του πρέπει να βρίσκονται στον ίδιο αριθμό.
π.χ. ὁ παῖς γράφει - Οὗτοι ἔφυγον.
- Όταν το υποκείμενο είναι **ένα**, συμφωνεί με το ρήμα στο πρόσωπο και τον αριθμό.
- Όταν τα υποκείμενα είναι περισσότερα από ένα, το ρήμα βρίσκεται **σε πληθυντικό αριθμό**, γιατί συμφωνεί με το πλήθος των υποκειμένων και στο επικρατέστερο πρόσωπο.
- Το **α'** πρόσωπο είναι επικρατέστερο από το **β'** και το **γ'** πρόσωπο. Το **β'** πρόσωπο είναι επικρατέστερο από το **γ'** πρόσωπο.
π.χ. **Ἡμεῖς, ὑμεῖς και οἱ ἐνάντιοι ἐπιστάμεθα** τὴν ἀλήθειαν.
α' προσ. β' προσ. γ' προσ. α' προσ.
Ἦμεῖς και οἱ σύμμαχοι ταῦτα εὐθέως πράξετε.
β' προσ. γ' προσ. β' προσ.

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Εξαιρέσεις στη συμφωνία υποκειμένου - ρήματος

α) Αττική σύνταξη

Το υποκείμενο του ρήματος είναι ουδετέρου γένους πληθυντικού αριθμού γ' προσώπου και το ρήμα γ' πρόσωπο ενικού αριθμού.

π.χ. Ταῦτα ἐπράχθη (αντί ἐπράχθησαν)

Ταῦτα συνέβη (αντί συνέβησαν)

Παρατήρηση

Η αττική σύνταξη δεν εφαρμόζεται στις εξής περιπτώσεις:

α) Όταν το υποκείμενο φανερώνει **πρόσωπα**

π.χ. **Τα τέλη** (:οι ἄρχοντες) τῶν Λακεδαιμονίων Βραδίσσα ἐξέπεμψαν.

β) Όταν το υποκείμενο φανερώνει **χωρισμένα πράγματα**

π.χ. Φανερά ἦσαν καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἵχνη πολλά

γ) Όταν το υποκείμενο προσδιορίζεται με **αριθμητικό επίθετο**

π.χ. Ἐγένοντο αὐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατόν **τάλαντα**.

β) Σχήμα κατά σύνεση ή κατά το νοούμενο

Ορισμένα ουσιαστικά περιληπτικής σημασίας, όταν χρησιμοποιηθούν ως υποκείμενα, συνοδεύονται από ρήμα που βρίσκεται σε **πληθυντικό αριθμό**. Αυτό συμβαίνει γιατί το ρήμα δε συμφωνεί με το γραμματικό τύπο του υποκειμένου αλλά με αυτό που εκφράζει νοηματικά το υποκείμενο.

Τέτοιες **λέξεις περιληπτικού περιεχομένου** είναι οι εξής:

ή πόλις: οί πολῖται

ό στρατός - τό στράτευμα - τό στρατόπεδον: οί στρατιῶται

τό πλήθος: οί πλείονες

ό ὄχλος: οί ἄνθρωποι

ἕκαστος: πάντες

π.χ. **ή πόλις** εἶλοντο αὐτόν στρατηγόν (: οί πολῖται)

Ἐκαστος (: πάντες) τῶν αὐτοῦ παίδων ἄρχουσι

γ) Πρόληψη του υποκειμένου

Πρόληψη του υποκειμένου έχουμε, όταν το υποκείμενο δευτερεύουσας πρότασης (συνήθως ειδική, ενδοιαστική και πλάγια ερωτηματική) μεταφέρεται προηγουμένως (**προλαμβάνεται** δηλ.) στην προηγούμενη πρόταση ως **αντικείμενο**

κυρίως για λόγους έμφασης (ή προσδιορισμός της αναφοράς).

π.χ. Και έφοβούντο **τούς** **ξυμμάχους** μή αποστῶσιν
(Υ στη δευτερ. ενδοιαστική: οί ξύμμαχοι)
Οἶδα **τόν** **ἄνθρωπον** ὅτι ἀγαθός ἐστι
(Υ στη δευτερ. ειδική: ὁ ἄνθρωπος)

δ) Πινδαρικό ή Βοιωτικό σχήμα

Το υποκείμενο βρίσκεται στο γ' πληθυντικό πρόσωπο και είναι αρσενικού ή θηλυκού γένους ενώ το ρήμα είναι σε γ' ενικο πρόσωπο. Συνήθως είναι τύποι των ρημάτων εἰμί - γίγνομαι και των συνωνύμων τους.

π.χ. Ἦσ^{τιν} και ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἄρχοντές τινες
γ' ενικό γ' πληθ. αρσενικού γένους

ε) Συμφωνία του ρήματος με το κατηγορούμενο

Το ρήμα μερικές φορές δε συμφωνεί με το υποκείμενο στον αριθμό αλλά με το κατηγορούμενο. Αυτό συμβαίνει όταν το κατηγορούμενο είναι ουσιαστικό και το ρήμα βρίσκεται κοντά του.

π.χ. Το χωρίον ἐννέα ὁδοί ἐκαλοῦντο (αντί ἐκαλεῖτο)

Παράλειψη υποκειμένου

Το υποκείμενο παραλείπεται:

α. Όταν εννοείται από την κατάληξη του ρήματος στο α' και β' πρόσωπο (ἐγώ - σύ - ἡμεῖς - ὑμεῖς).

π.χ. Κελεύω **τούς** **ξυμμάχους** μή ἔαν ἡμᾶς μετεώρους (ΥΡ: ἐγώ)
- Μπορεί βέβαια και να δηλώνεται για λόγους έμφασης.

β. Όταν εννοείται από το συμφραζόμενο.

π.χ. Ἐνήγε δέ τήν στρατειάν Ἀλκιβιάδης, ὦν ἐν ἀξιώματι ὑπό τῶν ἀστῶν ταῖς ἐπιθυμίαις μείζουσιν ἐχρῆτο (Υ στο ἐχρῆτο: ὁ Ἀλκιβιάδης)

γ. Όταν εννοείται από το ίδιο το ρήμα, αν πρόκειται για ρήματα που σημαίνουν πράξη που είναι χαρακτηριστικό ενός μόνο συγκεκριμένου υποκειμένου.

ὅπως πολεμεῖται (ΥΡ: ὁ πόλεμος)

σαλπίζει (ΥΡ: ὁ σαλπικτής)

κηρύττει (ΥΡ: ὁ κήρυξ)

π.χ. Ἐκήρυξε (ΥΡ: ὁ κήρυξ) τοῖς Ἑλλησιν παρασκευάσασθαι.

δ. Όταν έχουμε τα ρήματα **λέγουσι, φασί** και εννοούνται ως υποκείμενα τα **τινές/οί άνθρωποι**.

π.χ. Φασί τόν δήμον ηλέσθαι συνεισενεγκεῖν αὐτόν καί μετασχεῖν τῆς δαπάνης
(ΥΡ εννοείται: **τινές ή οί άνθρωποι**)

ε. Όταν υπάρχουν ρήματα που εκφράζουν ένα φυσικό φαινόμενο ενέχουν την έννοια του υποκειμένου τους (π.χ. σκοτάζει (:σκοτεινιάζει) **ΥΡ: σκότος**), γι' αυτό και δεν εννοείται συνήθως καθόλου (βλ. το κεφάλαιο απρόσωπα ρήματα).

στ. Όταν προσδιορίζει χρόνο ημερονυκτίου ως υποκείμενο τίθεται ή ημέρα.

π.χ. ἦν ἀμφί τήν τελευταίαν φυλακήν ὅτε ἦλθε ὁ Μένων (ΥΡ: ή ήμέρα)

❖* Παρατηρήσεις

1. Στα ρήματα **μέλει - μεταμέλει - μέτεστι - δεῖ - προσδεῖ** όταν **συντάσσονται** με δοτική και γενική έχουν ως υποκείμενο τη σύστοιχη αφηρημένη έννοια τους (βλ. απρόσωπα ρήματα)

2. Για το υποκείμενο του **απαρεμφάτου** βλ. **απαρέμφατο**.

3. Για το υποκείμενο της **μετοχής** σημειώνουμε τα εξής:

α) Η μετοχή συμφωνεί με το υποκείμενό της **κατά γένος, αριθμό και πτώση**.

π.χ. Οὕτω δ' ἐχόντων τούτων, δοκεῖ μοί **τις** οὐκ ἂν ἀμαρτεῖν εἰπών.

(Υ **στη** **μτχ.** ἐχόντων: τούτων, Υ **στο** **δοκεῖ**: **τις**).

β) Ό,τι ισχύει για το υποκείμενο του ρήματος ισχύει και για το υποκείμενο της μετοχής (**δηλ. αττική σύνταξη, σύστοιχη σύνταξη**, καθώς και άλλα σχήματα).

π.χ. Τό στρατόπεδον (:οί στρατιῶται) ἐν αἰτία **ἔχοντες** τόν Ἄγιν ἀνεχώρουν.

- **σχήμα κατά το νοούμενο**

γ) **ΣΥΝΗΜΜΕΝΗ – ΑΠΟΛΥΤΗ ΜΕΤΟΧΗ**

➤ Όταν το υποκείμενο μιας μετοχής τυχαίνει να έχει και κάποια άλλη συντακτική θέση μέσα στην πρόταση η μετοχή λέγεται **ΣΥΝΗΜΜΕΝΗ**.

➤ Όταν το υποκείμενο μιας μετοχής είναι μόνο υποκείμενο μετοχής και δεν έχει κανέναν άλλο συντακτικό ρόλο η μετοχή λέγεται **ΑΠΟΛΥΤΗ**.

- Η απόλυτη μετοχή βρίσκεται κυρίως σε **ΓΕΝΙΚΗ ΠΤΩΣΗ**, όταν ανήκει σε προσωπικό ρήμα.

- Όταν ανήκει σε απρόσωπο ρήμα/έκφραση βρίσκεται σε **ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΠΤΩΣΗ**.

- Μπορεί βέβαια, πιο σπάνια, μια μετοχή απόλυτη, να είναι σε **ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ή ΔΟΤΙΚΗ πτώση**.

Αν μια μετοχή ανήκει σε απρόσωπο ρήμα δέχεται για υποκείμενο

απαρέμφατο ή δευτ. ονοματική πρόταση (βλ. κεφάλαιο η ΜΕΤΟΧΗ).

π.χ. Κῦρος ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη οὐδενός κωλύοντος (ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΛΥΤΗ)

Ἐξόν ἡμῖν ζῆν μή καλῶς, καλῶς αἰρούμεθα μᾶλλον τελευτᾶν
(ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΑΠΟΛΥΤΗ)

Ἐπιπεσών ὁ Ἀγησίλαος πολλοί ἀπέθνησκον (ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ
ΑΠΟΛΥΤΗ -αντί επιπεσόντος τοῦ Ἀγησιλάου)

Ξενοφῶντι πορευομένῳ οἱ ἵππεῖς ἐντυγχάνουσι πρεσβύταις
(ΔΟΤΙΚΗ ΑΠΟΛΥΤΗ)

δ) Η επιθετική μετοχή έχει ως υποκείμενο το άρθρο της όταν βέβαια δεν αναφέρεται σε κάποιον προηγούμενο ὄρο.

π.χ. Κῦρος ἐκάλεσε τοὺς πολιορκοῦντας τὴν Μίλητον. (Υ στη μετοχή: τοὺς)
Αἱ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις διοικοῦνται (Υ
στη μετοχή αἱ δημοκρατούμεναι: αἱ πόλεις), (Υ στη μετοχή τοῖς
κειμένοις: τοῖς νόμοις)

ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ

1. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΡΗΜΑΤΟΣ σε:

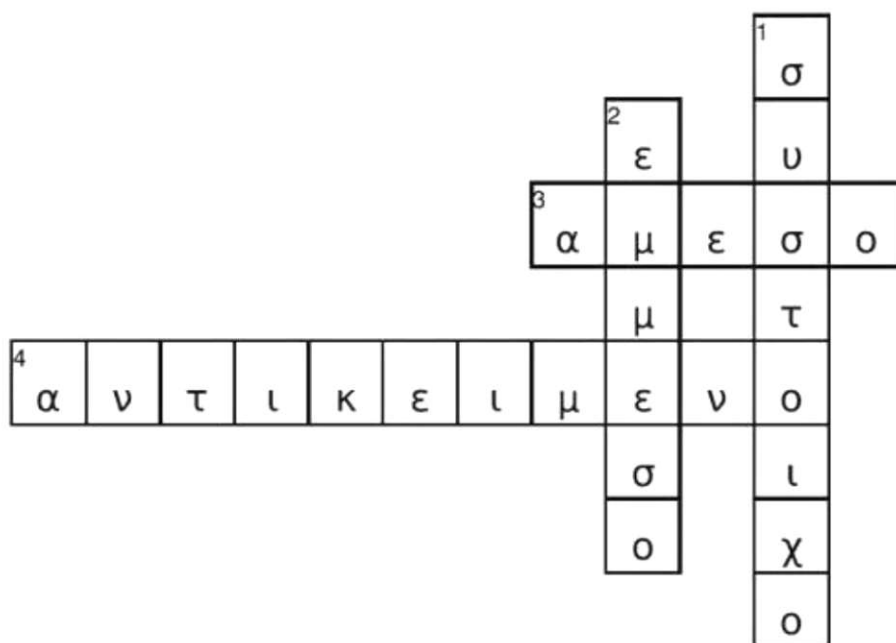
<u>ΡΗΜΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ</u>	• Ονομαστική • Άρθρο ονομαστικής +οποιοδήποτε μέρος του λόγου • Σε εμπρόθετο προσδιορισμό • Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση
<u>ΡΗΜΑ ΑΠΡΟΣΩΠΟ</u>	• Απαρέμφατο (ειδικό, τελικό) • Δευτερεύουσα ονοματική πρόταση: ✓ ΕΙΔΙΚΗ ✓ ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΗ ✓ ΠΛΑΓΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΗ • Σύστοιχη έννοια

2. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ σε:

<u>ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ</u> <u>μέσα σε προσωπική σύνταξη</u>	• Ονομαστική (ταυτοπροσωπία) • Αιτιατική (ετεροπροσωπία)
<u>ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ</u> <u>μέσα σε απρόσωπη σύνταξη</u>	• Αιτιατική • Αιτιατική που φτιάχνω από τη δοτική προσωπική • Τινά ή τινάς

3. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΜΕΤΟΧΗΣ σε:

<u>ΜΕΤΟΧΗ</u>	• ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ • ΑΠΡΟΣΩΠΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ	➤ Λέξη στο ίδιος γένος, αριθμό και πτώση με τη μετοχή (συνημμένη, απόλυτη) ➤ Απαρέμφατο
----------------------	---	--

4. Αντικείμενο

4.ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Ενεργητικά ρήματα

Μεταβατικά

- ✓ Δέχονται αντικείμενο
- Συγκεκριμένα: μεταβατικά είναι τα ρήματα που:
- A. Η ενέργεια του υποκειμένου μεταβαίνει σε ένα πρόσωπο, ζώο ή πράγμα
π.χ. βλάπτει τον άνδρα θυμός

- B. Η ενέργεια του υποκειμένου αναφέρεται σε ένα πρόσωπο, ζώο ή πράγμα
π.χ. ή ψυχή άπτεται της αληθείας

- ✓ Το πτωτικό αντικείμενο τίθεται σε πλάγια πτώση :

	γενική
δοτική	αιτιατική

- ✓ Αντικείμενο δέχονται όχι μόνο τα ρήματα αλλά και οι μετοχές και τα απαρέμφατα

Αμετάβαρα

- ✓ ΔΕΝ δέχονται αντικείμενο
- Συγκεκριμένα: αμετάβαρα είναι τα ρήματα που η ενέργειά τους δε μεταβαίνει σε άλλο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα, αλλά παραμένει στο ίδιο το υποκείμενο
π.χ. ό Φαλῖνος ἐγέλασε.

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΑ

Μονόπτωτα

Λέγονται τα ρήματα που δέχονται ένα ή περισσότερα αντικείμενα σε μία μόνο πτώση

Δίπτωτα

Λέγονται τα ρήματα που δέχονται δύο ή περισσότερα αντικείμενα σε δύο διαφορετικές πτώσεις.

Στην περίπτωση αυτή έχουμε διάκριση ανάμεσα σε άμεσο και έμμεσο αντικείμενο.

Συγκεκριμένα:

<u>Άμεσο</u>		<u>Έμμεσο</u>
Αιτιατική	+	Γενική
Αιτιατική	+	Δοτική
Γενική	+	Δοτική
Αιτιατική	+	Αιτιατική
προσώπου		προσώπου

Μορφές αντικειμένου

Το αντικείμενο είναι συνήθως ουσιαστικό. Όμως και κάθε μέρος του λόγου μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως αντικείμενο. Συγκεκριμένα, ως αντικείμενο μπορεί να τεθεί:

1. Ουσιαστικό

π.χ. ὁ δὲ ἔλαβε τό χρυσίον

2. Αντωνυμία

π.χ. Οὐδείς ἑαυτοῦ κατηγορεῖ

3. Επίθετο (ουσιαστικοποιημένος επιθετικός ή κατηγορηματικός προσδιορισμός)

π.χ. τοὺς ἀγαθοὺς μὲν δῖωκε, τοὺς πονηροὺς δὲ φεῦγε, πάντων νοῦς κρατεῖ

4. Ουσιαστικοποιημένη επιθετική μετοχή

π.χ. ὄρα τὰ γεγονότα

5. Απαρέμφατο άναρθρο

π.χ. βουλευέται πολεμεῖν

6. Απαρέμφατο έναρθρο

π.χ. βούλεται το νικᾶν

7. Δευτερεύουσα ονοματική πρόταση

(δηλ. ειδική, ενδοιαστική, πλάγια ερωτηματική, αναφορική)

π.χ. λέγει ὅτι ἡβριστῆς εἰμί

8. Αριθμητικό

π.χ. πάντες τούς τριάκοντα ἐμίσουν

9. Οποιαδήποτε λέξη ή φράση που συνοδεύεται από άρθρο

π.χ. ἔπεμψε τούς σύν αὐτῶ

10. Εμπρόθετος προσδιορισμός

Οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί εἰς, ἀμφί, περί, ὑπέρ, πρὸς, ὡς + αιτιατική όταν δηλώνουν το περίπου.

π.χ. Οἱ Σικελοὶ διέφθειραν ἐς ὀκτακοσίους

Μονόπτωτα ρήματα

A. Αντικείμενο σε γενική

Αντικείμενο σε πτώση γενική δέχονται τα ρήματα που σημαίνουν:

- μνήμη ή λήθη:** μιμνήσκομαι, μέμνημαι, ἐνθυμούμαι, μνημονεύω, ἀμνημονεύω, ἀμνημονῶ, ἐπιλανθάνομαι κ.α.
π.χ. Ἀγόρατος τῶν ἔργων τῶν ἀνδρῶν ἐπελάθετο.
- φροντίδα, επιμέλεια, φειδώ και τα αντίθετά τους:** φροντίζω, ἐπιμελοῦμαι, κήδομαι, μέλει μοί τινος, ἀμελῶ, μεταμέλομαι, μεταμέλοι μοι τινος, ὀλιγορῶ, φείδομαι, ἀφειδῶ κ.α.
π.χ. Σόλων ἐπεμελήθη τοῦ συνοικισμοῦ
- απόλαυση, επιθυμία:** ἀπολαύω, ἐπιθυμῶ, ἐρῶ, ἐφίεμαι, ὀρέγομαι, πεινῶ, διψῶ κ.α.
π.χ. Πάντες τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσιν
- συμμετοχή, πλησμονή:** μετέχω, μεταλαμβάνω, κοινωνῶ, κληρονομῶ, γέμω, βρίθω, πίμπλαμαι, μεστῶ (=παραγεμίζω), εὐπορῶ κ.α.
π.χ. αἱ κῶμαι πολλῶν ἀγαθῶν ἔγεμον
- στέρηση, απαλλαγή, χωρισμό, αποχή, απομάκρυνση:** στεροῦμαι, δέομαι, ἀπαλλάττομαι, χωρίζομαι, ἄπειμι, ἀπέχω, ἀφίεμαι κ.α.
π.χ. ἀνὴρ φιλότιμος ἀπέχει αἰσχροῶν κερδῶν
- αἴσθηση:** αἰσθάνομαι, ἀκούω, ἀκροῶμαι, γεύομαι, ὀσφραίνομαι, ὄζω (=μυρίζω), ἄπτομαι, ψαύω (=αγγίζω), θιγγάνω (=αγγίζω), ἔχομαι (=κρατιέμαι), δράττομαι (=πιάνω) κ.α.
π.χ. ὀλίγοι σίτου ἐγεύσαντο
- ἐναρξη ή λήξη:** ἄρχω, ἄρχομαι, λήγω, λήγομαι, παύομαι κ.α.
π.χ. πολέμου οὐκ ἄρξομεν ἐκόντες
- ἀπόπειρα, επιτυχία ή αποτυχία:** πειρῶ, πειρῶμαι, τυγχάνω, ἐπιτυγχάνω, ἐφικνοῦμαι, ἀξιοῦμαι, ἀποτυγχάνω, ἀμαρτάνω, σφάλλομαι κ.α.
π.χ. αἰτοῦμαι τυχεῖν τῶν δικαίων
- αρχή ή εξουσία:** ἄρχω, βασιλεύω, δεσπότης, ἡγεμονεύω, ἡγοῦμαι, κρατῶ,

προϊσταμαι, κυριεύω, σατραπεύω, τυραννῶ, στρατηγῶ κ.α.

π.χ. ἄνθρωπος ὧν γίγνωσκε τῆς ὀργῆς κρατεῖν.

10. **σύγκριση, διαφορά ή υπεροχή:** ὑπερτερῶ, ὑπερέχω, πλεονεκτῶ, μειονεκτῶ, διαφέρω, ἡττῶμαι, ὑστερῶ, προέχω κ.α.

π.χ. ἄνθρωπος ὑπερέχει συνέσει τῶν ὁλλων ζώων

11. Αντικείμενο σε γενική πτώση δέχονται πολλά σύνθετα ρήματα με τις **προθέσεις: από, ἐκ, πρό, ὑπέρ, κατά, διά**

π.χ. πολλοῖς ή γλῶσσα προτρέχει τῆς διανοίας.

❁ ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

- Τα ρήματα **σύγκρισης - διαφοράς - υπεροχής** συνήθως δέχονται και μια δοτική που όμως είναι της αναφοράς.
- Τα ρήματα **ἀγαπῶ, ποθῶ και φιλῶ** συντάσσονται με αντικείμενο σε πτώση αιτιατική.
- Το ρήμα **κρατῶ**, όταν δεχθεί αντικείμενο σε αιτιατική, σημαίνει νικῶ.
- Το ρήμα **ὀρῶ** συντάσσεται με αντικείμενο σε πτώση αιτιατική.

B. Αντικείμενο σε δοτική

Αντικείμενο σε πτώση δοτική δέχονται τα ρήματα που σημαίνουν:

1. **πρέπει, αρμόζει:** πρέπει, προσήκει, ἀρμόζω, ἀρμόττω κ.α.
π.χ. ὁ κόθορνος ἀρμόττει ἀμφοτέροις τοῖς ποσίν
2. **ακολουθία, διαδοχή, προσέγγιση, συνάντηση:** ἀκολουθῶ, ἔπομαι, πλησιάζω, πελάζω, προσίημι (=ἀφήνω να πλησιάσει), ἀπαντῶ, ἐντυγχάνω, συντυγχάνω (=συναντῶ) κ.α.
π.χ. ξένος ὧν ἀκολούθει τοῖς ἐπιχωρίοις νόμοις
3. **επικοινωνία, ένωση:** ὀμιλῶ (=συναναστρέφομαι), χρῶμαι (=συναναστρέφομαι, χρησιμοποιῶ), μείγνυμαι, κεράννυμαι κ.α.
π.χ. Λυδοί νόμοις ὁμοίοις ἐχρῶντο καί Ἕλληνες
4. **ισότητα, ομοιότητα, ταυτότητα, συμφωνία:** ἰσοῦμαι, ὀμοιοῦμαι, ὀμοιάζω, ἔοικα, συμφωνῶ, συνάδω, συναρμόττω (=ταιριάζω), ὀμολογῶ (=συμφωνῶ), ὀμονοῶ
π.χ. τό τῆς πόλεως ἦθος ὀμοιοῦται τοῖς ἄρχουσι
5. **φιλική ή εχθρική διάθεση ή ενέργεια:** βοηθῶ, λυσιτελῶ, ἐπικουρῶ, ἀμύνω, τιμωρῶ, ἀρήγω, εὖνοῶ, ἀρέσκω, ὑπηρετῶ, ἀμιλλῶμαι, σπένδομαι, ἀπειλῶ, ἐπιβουλεύω, λοιδοροῦμαι, ἐπιτιμῶ, ὀνειδίζω, μέφομαι, πολεμῶ, διαμάχομαι, μάχομαι, στασιάζω, λυμαίνομαι, ἐρίζω (=φιλονικῶ), φθονῶ, ἄχθομαι, χαλεπαίνω (=οργίζομαι) κ.α.
π.χ. οὐ μέφομαι τοῖς βουλομένοις ἄρχειν

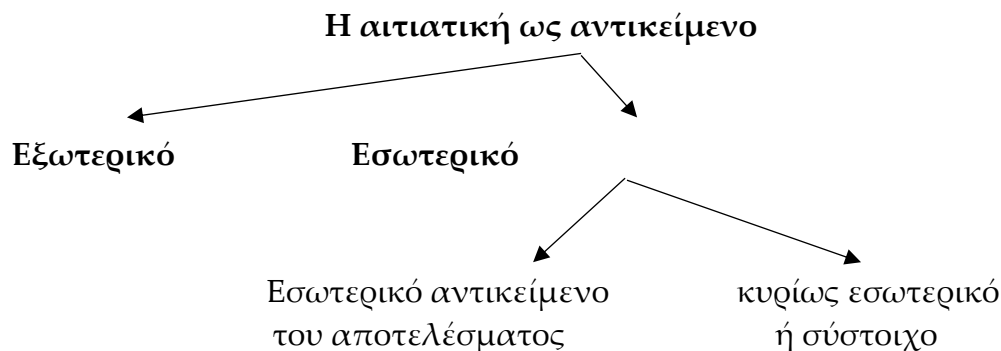
6. **ευπείθεια ή υποταγή και τα αντίθετά τους:** πείθομαι, υπακούω, πιστεύω, δουλεύω (=είμαι δούλος), ἀπιστῶ, ἀπειθῶ κ.α.
π.χ. τοῖς νόμοις πείθου
7. Αντικείμενο σε πτώση δοτική δέχονται πολλά ρήματα σύνθετα με τις **προθέσεις: παρά, ἐπί, πρός, περί, ὑπό, σύν, ἐν** και το επίρρημα **όμοῦ**.
π.χ. Ἀγησίλαος οὖν ἐνέμεινε ταῖς σπονδαῖς

📌* ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

- Τα ρήματα ὠφελῶ και βλάπτω και τα συνώνυμά τους συντάσσονται με αντικείμενο σε αιτιατική.
- Το λοιδορῶ συντάσσεται με αντικείμενο σε αιτιατική.

Γ. Αντικείμενο σε αιτιατική

- Τα περισσότερα ρήματα της αρχαίας ελληνικής δέχονται αντικείμενο σε πτώση αιτιατική, γιατί η αιτιατική δηλώνει το αιτιατό, δηλ. το αποτέλεσμα της ενέργειας του ρήματος ή γενικά το πρόσωπο ή το πράγμα που δέχεται την ενέργεια.
- Τα είδη του αντικειμένου σε αιτιατική πτώση είναι τα εξής:

1) Εξωτερικό

Εξωτερικό αντικείμενο χαρακτηρίζουμε το αντικείμενο που υπάρχει πριν εμφανιστεί η ενέργεια του υποκειμένου. Η ενέργεια του υποκειμένου μεταβαίνει κατευθείαν (άμεσα) στο αντικείμενο και μεταβάλλει ή όχι την προηγούμενη κατάστασή του.

π.χ. ὁ τοξότης τείνει τό τόξον

Τα ρήματα που δέχονται εξωτερικό αντικείμενο είναι όσα σημαίνουν:

α) ωφέλεια ή βλάβη: ὠφελῶ, εὐεργετῶ, εὖ ποιῶ (=ευεργετώ), ὀνίνημι (=ωφελώ), εὖ λέγω (=επαινῶ), εὐλογῶ, κολακεύω, βλάπτω, ἀδικῶ, κακῶς λέγω, λοιδορῶ, κακουργῶ κ.α.

π.χ. βλάπτει τόν ἄνδρα θυμός

β) **απόδραση, καταδίωξη:** ἀποδιδράσκω, φεύγω, ἀποφεύγω, διώκω, θηρῶ, θηρεύω κ.α.

π.χ. Λύσανδρος ἐδίωκεν αὐτόν

γ) **ψυχικό πάθος:** ἄγαμαι, θαυμάζω, αἰσχύνομαι, αἰδοῦμαι, πενθῶ, θρηνῶ, ποθῶ, ἐκπλήττομαι, φοβοῦμαι, δέδοικα κ.α.

π.χ. οὐκ αἰσχύνει ἄνθρώπους;

δ) Ἐνα μεγάλο πλήθος ρημάτων **διαφόρων σημασιῶν** που δεν έχει κατηγοριοποιηθεί: σιωπῶ, σιγῶ, ἀποκρύπτω, κελεύω, πέμπω, τείνω, οἰκῶ, φθάνω(=προλαβαίνω), ἐπιλείπω (=αφήνω), μιμοῦμαι κ.α.

π.χ. Δαρεῖος ἔπεμψε ναῦς τριακοσίας.

2) Εσωτερικό

α)Εσωτερικό αντικείμενο του αποτελέσματος

Εσωτερικό αντικείμενο του αποτελέσματος χαρακτηρίζουμε το αντικείμενο που είναι το **αποτέλεσμα** - το δημιούργημα της ενέργειας του υποκειμένου του ρήματος.

π.χ. ἐποίησεν τεῖχος

β)Κυρίως εσωτερικό ή σύστοιχο

Κυρίως εσωτερικό ή σύστοιχο χαρακτηρίζουμε το εσωτερικό αντικείμενο που προέρχεται από τη ρίζα του ρήματος ή κάποιου συγγενούς προς αυτό.

Επειδή το σύστοιχο αντικείμενο ουσιαστικά επαναλαμβάνει το περιεχόμενο του ρήματος, γι' αυτό συντάσσεται με ρήμα οποιασδήποτε διάθεσης ή φωνής.

π.χ. ἐώρταζον πολλές ἐορτάς

Μορφές του σύστοιχου αντικειμένου

α) Το σύστοιχο αντικείμενο χωρίς επιθετικό προσδιορισμό

π.χ. πάσχουσι πάθος

β) Το σύστοιχο αντικείμενο συνοδευόμενο από επιθετικό προσδιορισμό

Πολύ συχνά το σύστοιχο αντικείμενο συνοδεύεται από επιθετικό προσδιορισμό.

π.χ. πάσχουσι μέγα πάθος

γ) **Παράλειψη του σύστοιχου αντικειμένου**

Πολύ συχνά, όταν το σύστοιχο αντικείμενο συνοδεύεται από επιθετικό προσδιορισμό, **παράλείπεται** (άλλωστε το σύστοιχο αντικείμενο ουσιαστικά επαναλαμβάνει το περιεχόμενο το ρήματος). Όταν το σύστοιχο αντικείμενο παράλείπεται, τότε τη θέση του σύστοιχου αντικειμένου λαμβάνει ο επιθετικός προσδιορισμός.

π.χ. πάσχουσι μέγα

📌* ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Όταν παραλείπεται το σύστοιχο αντικείμενο, τότε συνηθέστερα ο επιθετικός προσδιορισμός μετατρέπεται σε ουδέτερο γένος και σε πληθυντικό αριθμό (σπάνια σε ενικό) ανεξάρτητα απ' το γένος του σύστοιχου αντικειμένου που παραλείφθηκε.

π.χ. πάσχουσι μεγάλα

Δίπτωτα ρήματα

A. Αιτιατική και γενική

Τα ρήματα που δέχονται αντικείμενα σε αιτιατική (άμεσο) και γενική (έμμεσο) είναι:

1. πληρῶ (= γεμίζω), κενῶ (= αδειάζω), ἐστιῶ (= προσφέρω γεύμα) και τα συνώνυμά τους
π.χ. ἐλπίδων πάντας ἐνέπλησεν
2. μανθάνω, ἀκούω, πυνθάνομαι
π.χ. Λακεδαιμόνιοι ἐπυνθάνοντο τὴν τῆς Πύλου ἄλωσιν τοῦ ἀγγέλου.
3. ἄγω, ἔλκω, λαμβάνω
π.χ. τὸν βοῦν ἄγουσι κεράτων
4. ἀπολύω, παύω, ἀπαλλάσσω, ἀποστερῶ, κωλύω, ἐλευθερῶ και τα συνώνυμά τους
π.χ. στερῶ ὑμᾶς χρημάτων
5. ἀγοράζω, ὠνούμαι (= αγοράζω), ἀνταλλάσσω, πωλῶ, πιπράσκω (=πωλώ), ἀποδίδομαι (= πωλώ), ἀξιῶ, τιμῶ, ἐκτιμῶ, κτῶμαι

📌* ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Η γενική μ' αυτά τα ρήματα είναι γενική της αξίας ή του τιμήματος (ως επιρρηματικός προσδιορισμός)

π.χ. τὴν σοφίαν ἀργυρίου πωλεῖ

6. Τα ψυχικού πάθους: ὀργίζομαι, μισῶ, ἐπαινῶ, ἄγαμαι, θαυμάζω κ.α.

📌* ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Η γενική μ' αυτά τα ρήματα είναι γενική της αιτίας (ως επιρρηματικός προσδιορισμός)

π.χ. ζηλῶ σέ τοῦ πλούτου

7. Τα **δικαστικά**: δικάζω, κρίνω, τιμωροῦμαι (=τιμωρώ), αἰτιῶμαι (=κατηγορώ), γράφομαι (=καταγγέλω εγγράφως), κατηγορῶ, διώκω κ.α.

❖* ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Η γενική μ' αυτά τα ρήματα είναι γενική της **αιτίας** (ως επιρρηματικός προσδιορισμός)
π.χ. Μέλητος Σωκράτην ἀσεβείας ἐγράψατο

8. Τα **σύνθετα ρήματα με τις προθέσεις**: κατά, από, ἐκ, πρό
π.χ. προέταξε τῶν ὀπλιτῶν τοὺς ἵππείας

B. Αιτιατική και δοτική

Τα ρήματα που δέχονται αντικείμενα σε αιτιατική (άμεσο) και δοτική (έμμεσο) σημαίνουν:

1. **λόγο**: λέγω, δηλῶ, σημαίνω, εὔχομαι, ὑπισχνοῦμαι, παραινῶ κ.α.
π.χ. λέγω ὑμῖν τοῦτο
2. **παροχή**: παρέχω, δίδωμι, πέμπω, κομίζω, φέρω κ.α.
π.χ. ἐδίδουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς συμμάχοις λόγον
3. **εντολή, δείξη**: προστάσσω, παραγγέλλω, ἐπιστέλλω, δείκνυμι κ.α.
π.χ. τοῦτο οἱ πολέμιοι προστάττουσιν ἡμῖν
4. **εξίσωση, εξομοίωση, συμφιλίωση, ανάμειξη**: ἐξισῶ, ἰσῶ, ὁμοιῶ, διαλλάσσω, συναλλάσσω, μείγνυμι, κεράννυμι, κοινωνῶ κ.α.
π.χ. Ὁμηρος τόν τῶν ἀνθρώπων βίον τοῖς φύλλοις τῶν δένδρων ὁμοιοῖ
5. **προσαρμογή, αντιπαράθεση**: προσαρμόζω, ἀντιτάσσω κ.α.
π.χ. οἱ Ἀθηναῖοι ἀντέταξαν ὀλίγους τοῖς πολλοῖς
6. Τα **σύνθετα με τις προθέσεις**: σύν, ἐν, ἐπί, πρὸς, ἀνά.
π.χ. τῶν ψιλῶν τινες τό ὕδωρ προσήνεγκον τῷ βασιλεῖ

Γ. Γενική και δοτική

Τα ρήματα που δέχονται αντικείμενα σε γενική (άμεσο) και δοτική (έμμεσο) είναι:

1. **μετέχω, κοινωνῶ, μεταδίδωμι, μεταλαμβάνω, παραχωρῶ, φθονῶ και τα συνώνυμά τους**
π.χ. μετεσχέκαμεν ὑμῖν ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων
2. **τιμῶ** (=ορίζω για κάποιον ποινή), τιμῶμαι (=προτείνω για κάποιον ποινή)

☛ **ΠΡΟΣΟΧΗ!!!**

Η γενική μ' αυτά τα ρήματα είναι γενική της **ποινήs** (ως επιρρηματικός προσδιορισμός).

π.χ. ὁ κατήγορος βούλεται θανάτου σοι τιμᾶσθαι

Δ. Αιτιατική και αιτιατική

Όταν ένα ρήμα συντάσσεται με δύο ή περισσότερες αιτιατικές, μπορεί να έχουμε τις εξής περιπτώσεις:

1. **Οι δύο ή περισσότερες αιτιατικές να είναι έμψυχες.**
π.χ. τίμα τους γονεῖς, τούς φίλους καί τους ἄρχοντας
Τότε όλες οι αιτιατικές είναι **απλά αντικείμενα**.
2. **Οι δύο ή περισσότερες αιτιατικές να είναι άψυχες.**
π.χ. θαύμαζε τήν ἀρετήν και τήν τόλμην τῶν προγόνων
Τότε όλες οι αιτιατικές είναι **απλά αντικείμενα**.
3. **Οι δύο ή περισσότερες αιτιατικές να εξαρτώνται από ενεργητικά ρήματα εκλογής, κλητικά, δοξαστικά ή από άλλα ρήματα που συνδέουν **αντικείμενο με κατηγορούμενο**.**
π.χ. αἰροῦμαι τούτους ἄρχοντας
Τότε η μία (ή περισσότερες) αιτιατική είναι αντικείμενο και η άλλη (ή οι άλλες) κατηγορούμενο του αντικειμένου.
4. **Οι δύο ή περισσότερες αιτιατικές να είναι: κάποια (ή κάποιες) έμψυχη και κάποια (ή κάποιες) άψυχη.**
π.χ. Οἱ Κορίνθιοι χρήματα ἤτησαν τούς Θηβαίους

Τότε πρέπει να διακρίνουμε που μεταβαίνει άμεσα η ενέργεια του ρήματος και που έμμεσα. Δηλαδή είναι η μόνη περίπτωση που, παρόλο που έχουμε αντικείμενα στην ίδια πτώση, πρέπει να μιλήσουμε για άμεσο και έμμεσο αντικείμενο.

Συγκεκριμένα: **η έμψυχη** (ή οι έμψυχες) αιτιατική είναι το **άμεσο** αντικείμενο και

η άψυχη (ή οι άψυχες) αιτιατική είναι το **έμμεσο** αντικείμενο.

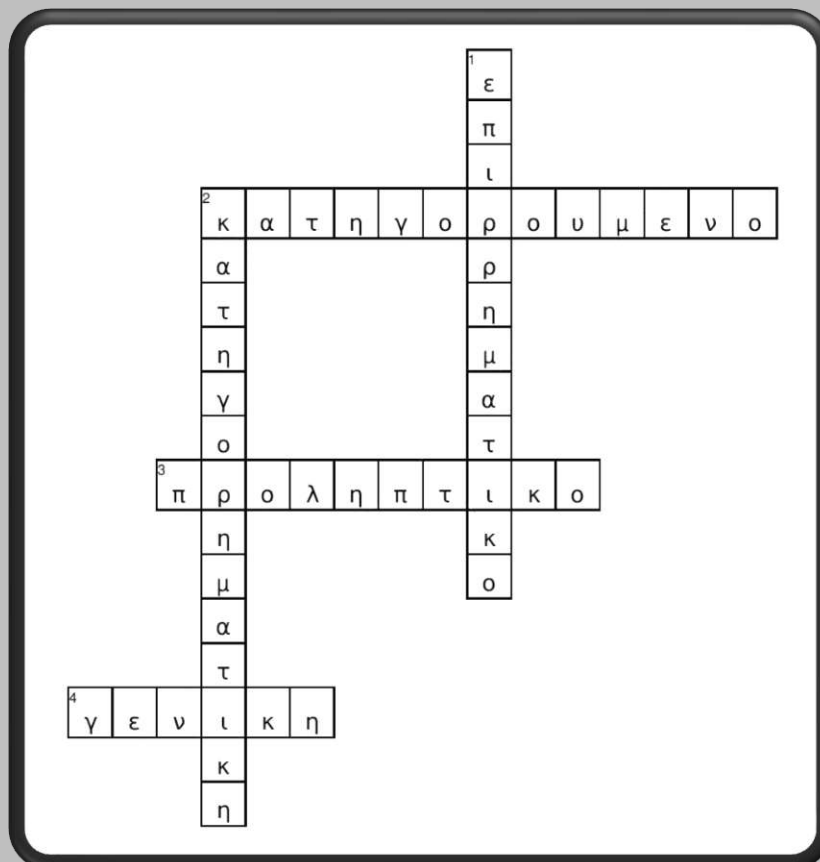
ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΡΟΛΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΧΟΥΝ★	• ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ • ΠΛΑΓΙΑ ΠΤΩΣΗ • ΑΡΘΡΟ+ • ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΟΝΟΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ • ΕΜΠΡΟΘΕΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΠΟΥ ΔΗΛΩΝΕΙ	- ο Έναρθρο - ο Αναρθρο - ο Ουσιαστικού - ο Αντωνυμίας - ο Επιθέτου - ο Επιθετικής μετοχής - ο Σύνδεσμος - ο Εμπρόθετος - ο Επίρρημα - ο Αριθμητικό - ο Ειδική - ο Ενδοιαστική - ο Πλάγια ερωτηματική - ο Αναφορική - ο Υπέρβαση ορίου ή μέτρου - ο Ποσό κατά προσέγγιση - ο Χωρισμό ή μερισμό - ο Τοπική-χρονική έκταση
ΜΟΝΟΠΤΩΤΑ ΡΗΜΑΤΑ	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΕ ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ 3 ΠΛΑΓΙΕΣ ΠΤΩΣΕΙΣ:	- ο ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ - ο ΓΕΝΙΚΗ - ο ΔΟΤΙΚΗ
ΔΙΠΤΩΤΑ ΡΗΜΑΤΑ★★	<u>ΑΜΕΣΟ</u> ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΟΥ	<u>ΕΜΜΕΣΟ</u> ΓΕΝΙΚΗ ΔΟΤΙΚΗ ΔΟΤΙΚΗ ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΟΣ

★Ο πίνακας είναι φτιαγμένος σύμφωνα με το βαθμό συχνότητάς τους στα αρχαία κείμενα.

★★ Το **ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ** και οι **ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ**, όταν λειτουργούν ως αντικείμενα σε ένα ρήμα ή ρηματικό τύπο ΠΑΙΡΝΟΥΝ ΤΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΑΙΤΙΑΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΠΙΝΑΚΑΚΙ, εφόσον αιτιατική ΔΕΝ υπάρχει!!!

ΣΥΣΤΟΙΧΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ	➤ Απλό: ομόρριζη έννοια ➤ Σύστοιχο + ομοιόπτωτος προσδιορισμός= ομοιόπτωτος προσδιορισμός σε αιτιατική πτώση και ουδέτερο γένος ➤ Σύστοιχο + ετερόπτωτος προσδιορισμός =ετερόπτωτος προσδιορισμός στην ίδια πτώση με το σύστοιχο
ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ	➤ Εννοείται εύκολα ➤ Γενική έννοια ➤ Δηλώνεται εύκολα μόνο η ενέργεια του υποκειμένου ➤ Σύνθετο ρήμα του οποίου το β' συνθετικό αποτελεί το αντικείμενο

5. Κατηγορούμενο

5. ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ

A. Ορισμός

Το κατηγορούμενο είναι κύριος όρος της πρότασης και προσδίδει στο υποκείμενο ή στο αντικείμενο ενός συνδετικού ρήματος μια σταθερή ιδιότητα η οποία:

- ή προϋπήρχε και τώρα επισημαίνεται
- ή αποδίδεται για πρώτη φορά

B. Μορφές

1. Επίθετο

π.χ. αἱ νῆες ἦσαν ὀλίγαι
ὁ Θεός τούς μικρούς μεγάλους ποιεῖ

2. Ουσιαστικό

π.χ. Κόρινθος ἐστὶ πόλις
νόμιζε τὴν πατρίδα οἶκον

3. Αντωνυμία

π.χ. ἡ οἰκία ἐστὶν ἐμὴ

4. Αριθμητικό

π.χ. οἱ πρέσβεις ἦσαν πέντε

5. Απαρέμφατο

π.χ. τό λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν

6. Μετοχή

α) επιθετική (πάντα έναρθη)
π.χ. οὗτός ἐστι λ φέρων τὰ ὄπλα
β) κατηγορηματική
π.χ. ἦν Περικλέους γνώμη νενικηκυῖα

7. Επίρρημα

π.χ. Ἐγγύς ἦν ἡ ἀγορά

8. Εμπρόθετος προσδιορισμός

α) Όταν δηλώνει **το περίπου** (ποσό κατά προσέγγιση) με τις προθέσεις εἰς, ἀμφί, περί, κατά, ὥς, πρὸς, ὑπέρ + αιτιατική

π.χ. Θηβαῖοι ἦσαν ἀμφί τούς δισχιλίους

β) Όταν δηλώνει **κατάσταση, παραβολή** (σύγκριση)

π.χ. οὗτος ἀεὶ ἐν τῷ φανερώ ἦν
οὗτος ἐστὶν ὥσπερ σοφός

9. Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση

π.χ. ἦν Τισαφέρνης δόλιος, ἄπιστος, καὶ ὅ,τι ἂν εἴποι τις.

Γ. Συμφωνία του κατηγορουμένου με το Υποκείμενο ή το Αντικείμενο

- Το κατηγορούμενο, όταν είναι **επίθετο**, συμφωνεί με το υποκείμενο ή με το αντικείμενο στο γένος, τον αριθμό και την πτώση.

π.χ. ὁ ἀνὴρ ἐστὶ μέγας
τά κακά αἰσχροῦ καλῶ

Ὅμως

- Όταν το κατηγορούμενο είναι **ουσιαστικό** ή **αντωνυμία**, τότε συμφωνεί με το υποκείμενο ή το αντικείμενο υποχρεωτικά μόνο στην πτώση, και τυχαία στο γένος και στον αριθμό.

π.χ. Μέγαρα ἐστὶ πόλις
Δῆλος ἐστὶ νῆσος
Νόμιζε τὴν πατρίδα οἶκον

- Όταν το υποκείμενο είναι **αφηρημένη** ή **βαρύνουσα έννοια**, τότε το κατηγορούμενο, αν είναι επίθετο, μπαίνει σε ουδέτερο γένος ενικού αριθμού, ανεξάρτητα απ' το γένος και τον αριθμό του υποκειμένου. Έτσι προσδίδεται ιδιαίτερο κύρος στο υποκείμενο.

π.χ. Εἰρήνη μέγιστόν ἐστι
ἡ πατρίς ἐστὶ φίλτατον

- Όταν τα υποκείμενα είναι **περισσότερα από ένα, έμψυχα και διαφορετικού γένους**, τότε το κατηγορούμενο μπαίνει σε πληθυντικό αριθμό και στο επικρατέστερο γένος (το αρσενικό επικρατεί του θηλυκού και του ουδετέρου και το θηλυκό επικρατεί του ουδετέρου).

π.χ. Ἑρμῆς καὶ Ἀφροδίτη ἦσαν παρόντες

- Όταν τα υποκείμενα είναι **περισσότερα από ένα, έμψυχα και στο ίδιο γένος**, τότε το κατηγορούμενο μπαίνει στον πληθυντικό αριθμό και στο γένος των υποκειμένων.

π.χ. Πλάτων και Σωκράτης σοφοί ἦσαν

- Όταν τα υποκείμενα είναι **περισσότερα από ένα, άψυχα οποιουδήποτε γένους**, τότε το κατηγορούμενο μπαίνει σε ουδέτερο γένος και σε πληθυντικό αριθμό.

π.χ. Αἰδώς καὶ φόβος ἔμφυτα τοῖς ἀνθρώποις εἰσὶ

- Όταν τα υποκείμενα είναι **περισσότερα από ένα, άλλα έμψυχα και άλλα άψυχα**, τότε το κατηγορούμενο μπαίνει σε πληθυντικό αριθμό και στο γένος των έμψυχων.

π.χ. ἀνὴρ καὶ αἰδώς ἰσχυροὶ ἐν ταῖς πόλεσιν εἰσὶ

Παρατήρηση

α) Όταν το κατηγορούμενο είναι ουσιαστικό και είναι κοντά σε συνδετικό ρήμα, τότε έχουμε **έλξη** και το **ρήμα** συμφωνεί με τον αριθμό του κατηγορουμένου **και όχι με τον αριθμό του υποκειμένου**.

π.χ. οί σοφισταί φανερά ἐστὶ λώβη και διαφθορά τῶν συγγιγνομένων.

β) Όταν το κατηγορούμενο είναι ουσιαστικό καί είναι κοντά σε συνδετικό ρήμα, τότε συχνά έχουμε **έλξη του γένους του υποκειμένου** απ' το γένος του κατηγορουμένου.

π.χ. Οὗτος δοκεῖ μοι ὁ σκοπός εἶναι ἀντί τοῦτο δοκεῖ μοι ὁ σκοπός εἶναι

Εἶδη κατηγορουμένου

1. Κατηγορούμενο του Υποκειμένου

Για να έχουμε κατηγορούμενο του υποκειμένου πρέπει να έχουμε **συνδετικά ρήματα** (δηλαδή ρήματα που συνδέουν το υποκείμενο με το κατηγορούμενο). Συνδετικά **ρήματα που συνδέουν το κατηγορούμενο με το υποκείμενο** είναι τα εξής:

α) Το εἰμί, το γίγνομαι και τα συνώνυμά τους:

εἰμί	καθίσταμαι
γίγνομαι, διαγίγνομαι	ἀποβαίνω, ἐκβαίνω
ὑπάρχω (=εἶμαι ἀνέκαθεν)	ἔφυν, πέφυκα
τυγχάνω	ποιοῦμαι
διατελῶ (=εἶμαι συνεχῶς)	κεῖμαι
διαμένω (=παραμένω),	μένω

π.χ. Σωκράτης ἦν σοφός

β) Τα εκλογής (προχειριστικά) παθητικά

αἰροῦμαι (=εκλέγομαι)	ἐκλέγομαι
χειροτονοῦμαι (εκλέγομαι με ἀνάταση χειριού)	ἀποδείκνυμαι (=διορίζομαι)
κληροῦμαι	λαγχάνω (=εκλέγομαι με κλήρο)

π.χ. Ξενοφῶν ἠρέθη ἄρχων

γ) Τα κλητικά παθητικά

καλοῦμαι	προσαγορεύομαι (=ονομάζομαι)
ὀνομάζομαι	ἀκούω (=λέγομαι)
λέγομαι	

π.χ. τύραννος ὁ ἔρως λέγεται

δ) Τα δοξαστικά παθητικά

δοκῶ (=φαίνομαι)	νομίζομαι (=θεωρούμαι)
φαίνομαι	ὕπολαμβάνομαι (=θεωρούμαι)
ἔοικα	κρίνομαι

π.χ. οἱ ἀγαθοὶ νομίζονται εὐδαίμονες

2. Κατηγορούμενο του Αντικειμένου

Αρκετά ρήματα συντάσσονται με **δύο αιτιατικές**, εκ των οποίων η μία είναι αντικείμενο και η άλλη κατηγορούμενο του αντικειμένου.

Συνδετικά ρήματα που συνδέουν το κατηγορούμενο με το αντικείμενο είναι τα εξής:

α) Τα εκλογής ενεργητικά

αίροῦμαι	ἀποδείκνυμι
χειροτονῶ	ἴστημι
ἐκλέγω	καθίστημι
διορίζω	τίθημι
ἀποφαίνω	

π.χ. αἰροῦμαι τούτους ἄρχοντας

β) Τα κλητικά ενεργητικά

καλῶ	προσαγορεύω
ὀνομάζω	ἡποκορίζομαι
λέγω	

π.χ. καλῶ σε φίλον

γ) Τα δοξαστικά ενεργητικά

νομίζω	ὕπολαμβάνω
ἡγοῦμαι	κρίνω

π.χ. νομίζω τούτους φίλους

δ) Άλλα ρήματα

ἔχω	λαμβάνω	πέμπω	ἀποδέχομαι
παρέχω	παραλαμβάνω	ἄγω	ἐλέγχω
ποιῶ	κτῶμαι	φέρω	διατηρῶ
πράττω	καταλείπω	γεννῶ	φυλάττω

❖ ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Το ρήμα **χρῶμαι** συντάσσεται συχνά με δύο δοτικές, εκ των οποίων η μία είναι αντικείμενο και η άλλη κατηγορούμενο στο αντικείμενο αυτό.

π.χ. ἐχρῶντο αὐτῷ φρουρίῳ

Σημείωση

Για να βρούμε χωρίς δυσκολία ποια αιτιατική είναι κατηγορούμενο της άλλης μπορούμε να μετατρέψουμε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική. Τότε το **αντικείμενο** γίνεται **υποκείμενο** και το **κατηγορούμενο του αντικειμένου** **κατηγορούμενο του υποκειμένου**.

π.χ. ἐκάλεσαν αὐτούς νομοθέτας - αὐτοὶ ἐκλήθησαν νομοθέται

3. Γενική κατηγορηματική

- Όταν το κατηγορούμενο είναι ουσιαστικό (ή επίθετο ή μετοχή που λαμβάνεται ως ουσιαστικό), μερικές φορές δε συμφωνεί με την πτώση του υποκειμένου ή του αντικειμένου, αλλά τίθεται σε πτώση γενική. Αυτή η γενική ονομάζεται γενική κατηγορηματική.
- Η γενική κατηγορηματική αποδίδεται στο υποκείμενο.
- Για να έχουμε γενική κατηγορηματική πρέπει οπωσδήποτε να έχουμε **συνδετικό ρήμα**.
- Τα είδη της γενικής κατηγορηματικής είναι τα εξής:

α) Κτητική

Φανερώνει κυριολεκτικά ή μεταφορικά τον κτήτορα

π.χ. ἡ οἰκία ἐστὶ τοῦ πατρὸς

β) Ὑλης

Φανερώνει την ύλη απ' την οποία έχει κατασκευασθεί το υποκείμενο

π.χ. ὁ ναὸς ἦν λίθου

γ) Διαιρετική

Φανερώνει ένα σύνολο απ' το οποίο ένα μέρος είναι το υποκείμενο

π.χ. οὗτοι ἦσαν τῶν Κορινθίων

δ) Ιδιότητας

Φανερώνει μια ιδιότητα του υποκειμένου (ηλικία, μέγεθος, μέτρο, ύψος, μήκος, πλάτος, χαρακτήρα). Συνήθως είναι αφηρημένη έννοια.

π.χ. οἱ ποταμοὶ ἦσαν μεγάλου βάθους

ε) Αξίας

Φανερώνει την αξία του υποκειμένου

π.χ. τὰ δῶρα ἦσαν δύο ταλάντων

στ) Καταγωγής

Φανερώνει την καταγωγή του υποκειμένου και βρίσκεται κοντά σε ρήματα που σημαίνουν καταγωγή π.χ. εἰμί, γίγνομαι, πέφυκα, ἔφυν.

π.χ. Σωκράτης ἦν Σωφρονίσκου.

(Σημείωση: αρκετοί θεωρούν αυτή τη γενική αντικείμενο)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Η γενική κατηγορηματική αρκετές φορές είναι δυνατό να μετατραπεί σε απλό ομοιόπτωτο κατηγορούμενο.

π.χ. ὁ ναός ἐστὶ λίθου - ὁ ναός ἐστὶ λίθινος

4. Επιρρηματικό κατηγορούμενο

Είναι άναρθρο επίθετο (ή σπανιότερα ουσιαστικό) και αναφέρεται στο υποκείμενο (κυρίως) ή στο αντικείμενο του ρήματος απ' το οποίο εξαρτάται.

Μορφή

Συμφωνεί με το υποκείμενο ή το αντικείμενο του ρήματος σε γένος, αριθμό και πτώση, ουσιαστικά όμως προσδιορίζει το ρήμα και ισοδυναμεί με επίρρημα, γι' αυτό και ονομάζεται **επιρρηματικό κατηγορούμενο**.

π.χ. οἱ στρατιῶται ἐσκήνουν ὑπαίθριοι

Ρήματα εξάρτησης

Το επιρρηματικό κατηγορούμενο εξαρτάται κυρίως από ρήματα **κίνησης ή σκοπίμης ενέργειας** αλλά και από οποιοδήποτε άλλο ρήμα εκτός των συνδετικών που προαναφέραμε. (βλέπε κατηγορούμενο υποκειμένου ή κατηγορούμενο αντικειμένου).

Μετάφραση

Το επιρρηματικό κατηγορούμενο μεταφράζεται με:

- α) επίρρημα
- β) εμπρόθετο προσδιορισμό
- γ) δευτερεύουσα επιρρηματική πρόταση
- δ) επίθετο (ως έχει)

Είδη

Το επιρρηματικό κατηγορούμενο εκφράζει: τρόπο, τόπο, χρόνο, σειρά (τάξη, διαδοχή, ακολουθία) και σκοπό. Έτσι έχουμε τα ακόλουθα είδη:

1. Επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου

π.χ. ἄσμενος ἔπραξεν ταῦτα

συνήθη επιρρηματικά κατηγορούμενα του τρόπου είναι:

ἄσμενος (=με ευχαρίστηση), ἐκών, ἐκούσιος, ἐθελοντής, ἐθελούσιος (=εκούσιος, με τη θέληση κάποιου), ἄκων, ἀκούσιος (= ακούσια, χωρίς τη θέληση κάποιου), ἄπρακτος, αἰφνίδιος, αὐτόματος, ἄκριτος, ἐναντίος, ἀντίος, αὐτοκράτωρ (=με απόλυτη εξουσία), ἀργός, ὑπόσπονδος κ.α.

2. Επιρρηματικό κατηγορούμενο του τόπου

π.χ. ἀνήγοντο καί οἱ Ἀθηναῖοι πελάγιοι

συνήθη επιρρηματικά κατηγορούμενα του τόπου είναι:

πελάγιος, ὑπαίθριος, μέσος, μετέωρος, ὄμορος κ.α.

3. Επιρρηματικό κατηγορούμενο του χρόνου

π.χ. Θεόπομπος ἀφικόμενος τριταῖος ἀπήγγειλε ταῦτα

συνήθη επιρρηματικά κατηγορούμενα του χρόνου είναι:

ὄρθριος (=τα ξημερώματα), ἑσπέριος, χρόνιος, δευτεραῖος, τριταῖος, τεταρταῖος (χρονικά αριθμητικά), σκοταῖος (=στα σκοτεινά), γηραιός κ.α.

4. Επιρρηματικό κατηγορούμενο της σειράς (τάξης, διαδοχής, ακολουθίας)

π.χ. ἔπραξαν ταῦτα πρῶτοι

συνήθη επιρρηματικά κατηγορούμενα της σειράς είναι:

πρῶτος, δεύτερος, τρίτος (τακτικά αριθμητικά), πρότερος, ὕστερος, ὕστατος, τελευταῖος κ.α.

5. Επιρρηματικό κατηγορούμενο του σκοπού

π.χ. αἱ νῆες ἔπλευσαν βοηθοί

συνήθη επιρρηματικά κατηγορούμενα του σκοπού είναι:

βοηθός, στρατηγός, σύμβουλος, εἰρηνοποιός, δικαστής, φύλαξ κ.α.

5. Προληπτικό κατηγορούμενο

Είναι έναρθρο επίθετο (ή σπανιότερα ουσιαστικό) που αναφέρεται στο υποκείμενο (κυρίως) ή στο αντικείμενο του ρήματος απ' το οποίο εξαρτάται. Το κατηγορούμενο αυτό ονομάζεται **προληπτικό**, γιατί φανερώνει (προκαταβολικά) μια ιδιότητα την οποία το υποκείμενο ή

το αντικείμενο θα την αποκτήσει, όταν ολοκληρωθεί η ενέργεια του ρήματος.

π.χ. ἡ γλῶσσα τόν θυμόν δεινόν τρέφει

Ρήματα εξάρτησης

Το προληπτικό κατηγορούμενο εξαρτάται κυρίως από ρήματα που δηλώνουν αύξηση, εξέλιξη ή μεταβολή.

- Προληπτικό κατηγορούμενο **του υποκειμένου** δέχονται τα ρήματα:
αὐξάνομαι, αἴρομαι, παιδεύομαι, διδάσκομαι, τρέφομαι, πνέω, ῥέω κ.α.
π.χ. ὁ ἄνεμος ἐκπνεῖ μέγας
- Προληπτικό κατηγορούμενο **του αντικειμένου** δέχονται τα ρήματα:
αὐξάνω, αἰρῶρω, παιδεύω, διδάσκω, τρέφω κ.α.
π.χ. Παρύσατις ἔτρεφε τόν Κῦρον βασιλέα

Μετάφραση

Το προληπτικό κατηγορούμενο μεταφράζεται με συμπερασματική πρόταση, δηλ. :
ώστε να είναι, ώστε να γίνει, με αποτέλεσμα να είναι...

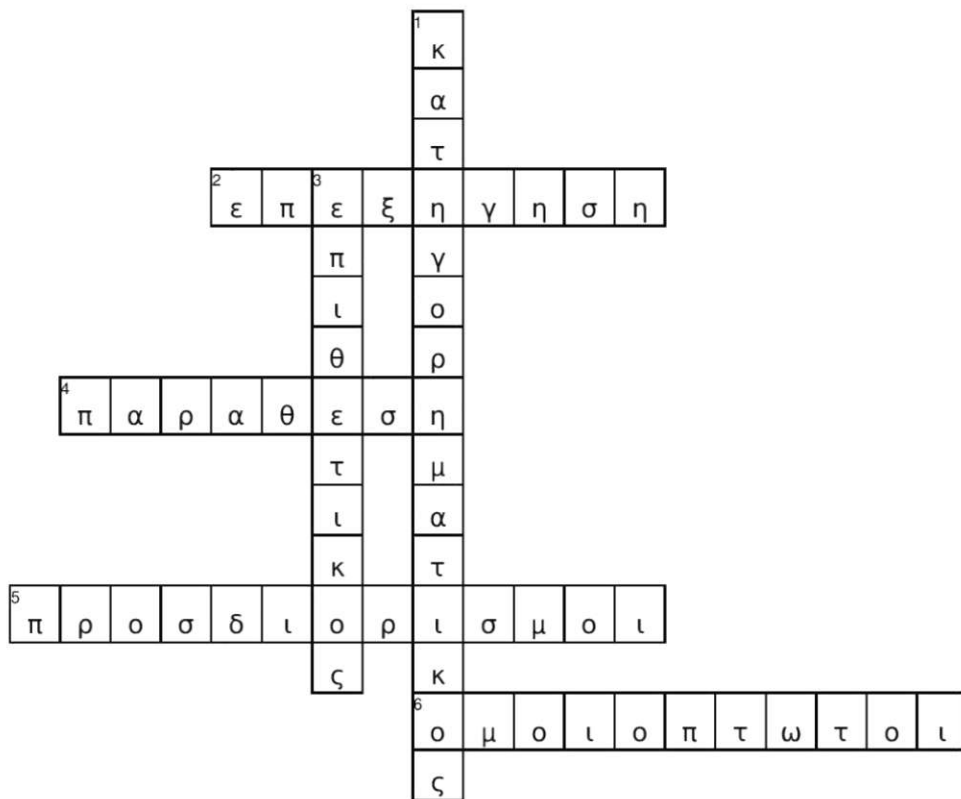
☛ ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Κατηγορούμενο αποτελέσματος: Όταν το ρήμα έχει θέμα αορίστου ή συντελεσμένου χρόνου, τότε δεν έχουμε προληπτικό κατηγορούμενο, αλλά **κατηγορούμενο του αποτελέσματος**, γιατί η ενέργεια του ρήματος έχει συντελεστεί και επομένως το κατηγορούμενο δηλώνει απλά το αποτέλεσμα της ρηματικής ενέργειας.

π.χ. τήν πόλιν παρεσκευάσαμεν **αὐταρκεστάτην**

Σχηματική ανακεφαλαίωση κατηγορουμένου

<u>ΜΕ</u> <u>ΣΥΝΔΕΤΙΚΟ</u> <u>ΡΗΜΑ</u>	• ΑΠΛΟ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ • ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ	❖ Κτητική ❖ Καταγωγής ❖ Δημιουργού ❖ Διαίρετική ❖ Ύλης ❖ Αξίας ❖ Ιδιότητας
<u>ΧΩΡΙΣ</u> <u>ΣΥΝΔΕΤΙΚΟ</u> <u>ΡΗΜΑ</u>	• ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ • ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ	❖ Χρόνου ❖ Τόπου ❖ Τρόπου ❖ Σκοπού ❖ Σειράς

6. Ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί

6. ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

1. Παράθεση

A. Ορισμός

Ονομάζεται το **ουσιαστικό** (ή η ουσιαστικοποιημένη λέξη) που προσδιορίζει ένα άλλο ουσιαστικό (ή αντωνυμία) και συμφωνεί μ' αυτό σε πτώση, αριθμό και γένος. Η παράθεση προσθέτει στον προσδιοριζόμενο όρο ένα κύριο και γνωστό γνώρισμα ή απλά τον χαρακτηρίζει λεπτομερέστερα.

B. Χαρακτηριστικά παράθεσης

- Είναι έννοια **γενικότερη** απ' τον προσδιοριζόμενο όρο και συνήθως τοποθετείται **μετά απ' το ουσιαστικό που προσδιορίζει**.
π.χ. Όμηρος, ό ποιητής, τυφλός ἦν.
- Ισοδυναμεί** με δευτερεύουσα **αναφορική πρόταση**.
π.χ. Πρωταγόρας ό σοφιστής. Πρωταγόρας, ὅς σοφιστήν ἦν.
- Στη Ν.Ε. αποδίδεται ως έχει ή με αναφορική πρόταση.
- Παράθεση δέχονται και οι αντωνυμίες και κυρίως οι προσωπικές και οι δεικτικές.
π.χ. ὑμᾶς ἀκούω τούς Λακεδαιμονίους.

Γ. Μορφές

1. Απλή

Αποτελείται από ένα ουσιαστικό που προσδιορίζει έναν ή περισσότερους όρους.
π.χ. Μῆλος, ή νῆσος. Φιλήσιος καί λύκων, οί Ἀχαιοί.

2. Περιγραφική

Αποτελείται από ένα ουσιαστικό που συνοδεύεται από άλλους προσδιορισμούς. Συνήθως μάλιστα συνοδεύεται από ένα ουσιαστικό σε πτώση γενική.
π.χ. Ἀφικνοῦνται εἰς Κερασοῦντα, πόλιν Ἑλληνίδα ἐπί θαλάττῃ .

3. Παράθεση πρότασης

Είναι η παράθεση που χαρακτηρίζει ολόκληρη πρόταση και όχι μόνο μια λέξη. Τότε τίθεται σε ονομαστική ή αιτιατική πτώση.
π.χ. Ἑλένην κτάνωμεν, Μενελάῳ λύπην πικράν.

4. Επιθετική μετοχή

Μια επιθετική μετοχή μπορεί να τεθεί στο λόγο ως παράθεση.
π.χ. Θρασύλλος, εἷς τῶν στρατηγῶν ὦν, ἀπέπλευσεν εἰς τήν Ἀσίαν αἰτήσων χρήματα.

5. Αναφορική πρόταση

Μια αναφορική πρόταση μπορεί να τεθεί στο λόγο ως παράθεση.

π.χ. Λεωτυχίδης, ὅσπερ ἡγεῖτο τῶν ἐν Μυκάλῃ Ἑλλήνων, ἀπεχώρησεν ἐπ' οἶκον.

6. Προεξαγγελτική παράθεση

Είναι η παράθεση που προσδιορίζει το περιεχόμενο ολόκληρης πρότασης και **τίθεται πριν απ' την πρόταση που προσδιορίζει**. Ονομάζεται προεξαγγελτική, επειδή ακριβώς **χαρακτηρίζει εκ των προτέρων** το περιεχόμενο της πρότασης που ακολουθεί.

Ως προεξαγγελτική παράθεση χρησιμοποιούνται συνήθως:

α) Το ουδέτερο ουσιαστικοποιημένων επιθέτων, μετοχών και λεκτικών συνόλων:

τό μέγιστον	τό κεφάλαιον	τό τοῦ Ὁμήρου
τό δεινότατον	τό λεγόμενον τεκμήριον	τό τοῦ ποιητοῦ
τό τελευταῖον	ἀμφοτέρων	τό τῆς παροιμίας
τό ἀναγκαιότατον	τὸνναντίον	τό πάντων δεινότατον
τό ἔσχατον	δυοῖν ἑοτερον	τό πάντων μέγιστον
τό ἀλογώτατον		τό κάλλιστον κλέος

π.χ. **Καί τό μέγιστον**, ἐφοβοῦντο μή ξυντρίψωσιν τάς ναῦς.

β) Αναφορική πρόταση που εισάγεται με τις αναφορικές αντωνυμίες ὅ, ὅπερ, οἷον.

π.χ. Ὁ δέ μέγιστον τεκμήριον, οὗ δύναμαι συνεῖναι ἀνθρώποις δυναμένοις ἀναλίσκειν.

7. Επιμεριστική παράθεση

Επιμεριστική παράθεση έχουν, όταν μια γενική έννοια **επιμερίζεται στα μέρη απ' τα οποία αποτελείται**. Συνήθεις επιμεριστικές παραθέσεις είναι:

ὁ μὲν ...	ὁ δέ	ἕκαστος
οὗτοι μὲν...	οὗτοι δέ	ἕτερος
πολλοί μὲν...	πολλοί δέ	ἐκάτερος
ἄλλος...	ἄλλους	οὐδεὶς
ἄλλος...	ἄλλοθεν	ἄλλος

π.χ. **Πάντες** ἀπῆλθον, **οἱ μὲν** ἐπὶ τόν ποταμόν, **οἱ δέ** ἐπὶ τα σκευοφόρα.

8. Γενική παραθετική

Γενική παραθετική είναι η παράθεση που εκφέρεται με πτώση γενική, ενώ ο προσδιοριζόμενος όρος βρίσκεται σε διαφορετική πτώση.

Γενική παραθετική δέχονται:

α) Οι κτητικές αντωνυμίες **ἡμέτερος - ὑμέτερος -σφέτερος** δέχονται ως παράθεση τη γενική **αὐτῶν** (της αόριστης αντωνυμίας “αὐτός”) ή κάποια άλλη γενική. Η γενική **“αὐτῶν”** τίθεται για έμφαση και γι’ αυτό **στη μετάφραση μπορεί να παραλείπεται.**

π.χ. Τα ἡμέτερα αὐτῶν τέκνα (=τα δικά μας παιδιά)

Ὁ ἡμέτερος τῶν σοφιστῶν λόγος ῥηθήτω.

β) Επίθετα που ισοδυναμούν με γενική ουσιαστικού.

π.χ. Παππῶν ὄνομα εἶχεν, τοῦ ἐμοῦ πατρός.

9. Γεωγραφικά ονόματα

Το γεωγραφικό όνομα είναι παράθεση στο γεωγραφικό όρο, όταν:

α) Διαφέρουν στο γένος (όταν όμως ταυτίζονται στο γένος, είναι κανονικά επιθετικός προσδιορισμός)

π.χ. Ἐφάνη τό ὄρος Ὅσσα.

β) Όταν το γεωγραφικό όνομα είναι μετά το γεωγραφικό όρο (ασχέτως γένους)

π.χ. Τά ὄρη Γεράνια.

❖ ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Όταν το γεωγραφικό όνομα είναι πριν το γεωγραφικό όρο και δεν έχει άρθρο, τότε παράθεση είναι ο γεωγραφικός όρος.

π.χ. Γεράνια τά ὄρη.

Σημειώσεις

- Παράθεση έχουμε και με **έναρθη γενική κυρίου ονόματος** κατά παράλειψη του εννοούμενου **υἱός, θυγάτηρ, σύζυγος, δούλος.**

π.χ. Ἐπί τοῖσδε Περικλῆς Ἁ Ξανθίππου ἡρέθη λέγειν.

- Στην κλητική πτώση** η παράθεση είναι ετερόπτωτη σε ονομαστική πτώση.

π.χ. ὦ ἄνδρες δικασταί, οἱ ἀκούοντες ταῦτα.

2. Επεξήγηση

A. Ορισμός

Ονομάζεται το **ουσιαστικό** (ή η ουσιαστικοποιημένη λέξη) που προσδιορίζει ένα άλλο ουσιαστικό (ή αντωνυμία) και συμφωνεί μ' αυτό σε πτώση, αριθμό και γένος. Η επεξήγηση διασαφηνίζει τον προσδιοριζόμενο όρο.

B. Χαρακτηριστικά επεξήγησης

- Είναι μια **μερική έννοια**, ενώ η λέξη που προσδιορίζει είναι έννοια γενική.
π.χ. Αφίχθη ὁ παῖς, ὁ Σωφρονίσκος.
- **Βρίσκεται μετά** τον προσδιοριζόμενο όρο και **χωρίζεται συνήθως με κόμμα** απ' τη λέξη που προσδιορίζει.
π.χ. Θανάτῳ τῷ ἀλγίστῳ ἀπώλετο, λιμῶ.
- Σπανιότερα η επεξήγηση τίθεται πριν τον προσδιοριζόμενο όρο για έμφαση.
π.χ. Τό ἐπιμελεία τῶν φίλων περιγίγνεσθαι, τοῦτο ἀξιολογώτερον.
- Στην Ν.Ε. αποδίδεται ως έχει ή με το **δηλαδή** μετά τον προσδιοριζόμενο όρο.
- Συνήθως **επεξήγηση** έχουμε **στο ουδέτερο της δεικτικής αντωνυμίας**
π.χ. Αὐτό τοῦτο φημι εἶναι σωφροσύνην, τό γινώσκειν ἑαυτόν.
- Μπορεί να είναι επαυξημένη με διάφορους προσδιορισμούς.
π.χ.
Ἐν ἐστὶ ἀληθές φίλτρον, εὐγνώμων τρόπος.

Γ. Μορφές:

1. **Ουσιαστικό** (ή σπανιότερα ουσιαστικοποιημένο σύνολο)
π.χ. Ὁ βασιλεύς δαρεῖος, ἀπέθανε.
2. **Επίθετο**
π.χ. Τό τῆς πόλεως ἦθος ἴδοι ἄν τις τοιοῦτον ὄν, ἀψευδές καί χρηστόν.
3. **Απαρέμφατο**
 - α) **ἀναρθρο**: π.χ. εἷς οἰωνός ἄριστος, ἀμύνεσθαι περί πάτρης.
 - β) **ἐναρθρο**: π.χ. τοῦτ' ἐστὶν ἀρετή, τό σώζειν αὐτόν.
4. **Δευτερεύουσα ονοματική πρόταση**

Συνήθως η δευτερεύουσα ονοματική πρόταση επεξηγεί κάποιο ουδέτερο δεικτικής αντωνυμίας.
π.χ. Τοῦτο φοβεῖται, μή καί κατά γῆν καί κατά θάλατταν πολιορκώμεθα.
5. **Δευτερεύουσα επιρρηματική πρόταση**

Μερικές φορές οι δευτερεύουσες τελικές, αιτιολογικές και χρονικές προτάσεις χρησιμοποιούνται ως επεξήγηση σε αντίστοιχα επιρρήματα (σκοπού - αιτίας - χρόνου).

π.χ. Ἐνεκα τούτου ξυνήγαγον ἐκκλησίαν, ἵνα ὑπομνήσκω ὑμᾶς ταῦτα.

6. **Σπάνια επιρρηματικές μετοχές (τελικές, αιτιολογικές, χρονικές, τροπικές)**
Σπάνια οι επιρρηματικές μετοχές και συγκεκριμένα οι τελικές, οι αιτιολογικές, οι χρονικές και οι τροπικές χρησιμοποιούνται ως επεξήγηση σε αντίστοιχα επιρρήματα (σκοπού, αιτίας, χρόνου, τρόπου).
π.χ. Οὕτως ἀνεχώρει, ἀσθμαίνων καὶ θέων.
7. **Κύρια πρόταση με το ρήμα “λέγω”**
Μερικές φορές η επεξήγηση εκφέρεται με το ρήμα λέγω (= εννοώ) και ουσιαστικά σε πτώση αιτιατική (=αντικείμενο του λέγω) ή με το ρήμα “λέγω” και ουσιαστικό στην πτώση του επεξηγούμενου ουσιαστικού.
π.χ. Μνηστήρ μοι ἦν ποταμός, Ἀχελῶν λέγω.
Τελαμῶνι δείξει μητρὶ τε, Ἐριβοίᾳ λέγω.
8. **Επίρρημα ή εμπρόθετος προσδιορισμός**
Μερικές φορές ένα επίρρημα ή ένας εμπρόθετος μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως επεξήγηση άλλου επιρρήματος ή εμπροθέτου.
π.χ. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν, ἐκ τε γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης, ἡμύναντο.
9. Μετά τις φράσεις **τό δέ μέγιστον, τό δέ ἔσχατον, σημειῖον δέ τεκμήριον δε, αὐτό, τοῦτο** κ.α. παραλείπεται το ρήμα “ἐστί” ή τό “ἐστί τοῦτο ή τόδε” και τότε ως επεξήγηση του εννοούμενου “τοῦτο” ή “τόδε” ακολουθεί ειδική ή κύρια πρόταση συνοδευόμενη απ’ το διασαφηνητικό γάρ (=δηλαδή) ή και χωρίς αυτό (ασύνδετα).
π.χ. Τό δ’ ἔσχατον πάντων, ὅτι θόρυβον παρέχει.
Τεκμήριον δέ χρήματα γάρ πάνθ’ ὑπέρ φιλοτιμίας ἀνήλωσαν.
10. **Σε πτώση γενική (γενική επεξηγηματική)**
Σπανιότερα έχουμε επεξήγηση γεωγραφικών όρων και αφηρημένων ουσιαστικών σε πτώση γενική.
π.χ. Ἐν τῷ ὄρει τῆς Ἰστώνης
11. Στις φράσεις **ὄνομα ἔχω, λαμβάνω ἐπωνυμίαν**, η επεξήγηση που ακολουθεί βρίσκεται σε ονομαστική.
π.χ. Ἐχω ὄνομα, Θουκυδίδης.
12. **Επιμεριστική επεξήγηση**
Είναι η επεξήγηση που μας δίνει τα μέρη ενός όλου που προηγείται.
π.χ. Πᾶν μέλος ἐκ τριῶν ἐστί συγκεῖμενον, λόγου τε καὶ ἁρμονίας καὶ ρυθμοῦ.

3.ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

A. Ορισμός:

Επιθετικός προσδιορισμός λέγεται το επίθετο (ή η λέξη που λαμβάνεται ως επίθετο) που αποδίδει στο προσδιοριζόμενο ουσιαστικό μια γνωστή και μόνιμη ιδιότητα.

B. Χαρακτηριστικά επιθετικού προσδιορισμού

Ο επιθετικός προσδιορισμός:

- συμφωνεί με το ουσιαστικό που προσδιορίζει σε πτώση, αριθμό και γένος.
π.χ. ἀγαθός ἀνὴρ πάντα πράττει.
- συνήθως ἔχει ἄρθρο, ἀλλὰ μπορεῖ καὶ νὰ μὴν ἔχει.
Συγκεκριμένα ἐνδέχεται:
α) νὰ ἔχει ἄρθρο καὶ τὸ ἐπίθετο καὶ τὸ ὄνομα π.χ. ὁ ἀγαθὸς ὁ ἀνὴρ
β) νὰ μὴν ἔχει ἄρθρο οὔτε τὸ ἐπίθετο οὔτε τὸ ὄνομα π.χ. ἀγαθὸς ἀνὴρ
γ) νὰ ἔχει ἄρθρο μόνο τὸ ἐπίθετο π.χ. ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ

Γ. Μορφές

1. Επίθετο

π.χ. Ὁ δίκαιος Ἀριστείδης ἀπέθανεν.

2. Επιθετική μετοχή

π.χ. Νόμους γεγραμμένους οὐκ ἔθηκεν Λυκοῦργος.

3. Αντωνυμία

π.χ. Οὐδέ νῦν τήν ἐμήν ψυχὴν ὀρᾷτε.

4. Αριθμητικό

π.χ. Οἱ τριάκοντα ὀπλῖται οὐκ ἦσαν ἱκανοί.

5. Ἄρθρο + γενική ουσιαστικού

π.χ. Ὁ τοῦ θανάτου φόβος.

6. Ἄρθρο + εμπρόθετος προσδιορισμός

π.χ. Ἡ γῆ παρέχει θηρίοις τήν καθ' ἡμέραν τροφήν.

7. Ἄρθρο + επίρρημα

π.χ. Ἡ ἄγαν ἐλευθερία εἰς δουλείαν μεταβάλλει.

8. Ουσιαστικά προσηγορικά που δηλώνουν

α) ἐπάγγελμα: ἀνὴρ μάντις

β) αξίωμα: ἀνὴρ ἄρχων

γ) ηλικία: ἀνὴρ γέρων

δ) εθνικότητα: ἀνὴρ Ἀθηναῖος

ε) ιδιότητα: ἀνὴρ ἥρως

Συνήθως τὰ προσηγορικά αὐτά ουσιαστικά συνοδεύουν τὶς λέξεις ἀνὴρ, γυνή καὶ ἄνθρωπος.

9. **Κύρια έναρθρα γεωγραφικά ονόματα** που προτάσσονται των γεωγραφικών όρων και συμφωνούν μ'αυτούς σε αριθμό και γένος.

π.χ. ὁ Ἀχελῷος ποταμός.

Σημείωση

Τα κύρια γεωγραφικά ονόματα όταν δεν συμφωνούν στο γένος με τους γεωγραφικούς όρους, είναι παραθέσεις.

π.χ. Τό ὄρος Ὀλυμπος.

10. Ουσιαστικοποίηση επιθετικού προσδιορισμού

- Συχνά το ουσιαστικό που προσδιορίζεται από ένα επίθετο παραλείπεται, γιατί εννοείται εύκολα. Τότε ο επιθετικός προσδιορισμός αποκτά τη σημασία και τη συντακτική θέση του παραλειπόμενου ουσιαστικού.

π.χ. Βάδιζε τήν εὐθεΐαν (εννοείται ὁδόν)

- Ἔτσι πολλά επίθετα ή αντωνυμίες ή μετοχές που ήταν επιθετικοί προσδιορισμοί ουσιαστικοποιήθηκαν, αφού σπανίως συνοδεύονταν από ουσιαστικά: π.χ.

οἱ πολλοί (οἱ δημοκρατικοί)	ή πλατεΐα, ή ταχίστη (ενν. ὁδός)
οἱ θνητοί	ή προτεραιότητα, ή ύστεραία,
	ή ἐπιούσα, ή αὔριον
οἱ Ἀθηναῖοι	ή χθές (εν. ήμέρα)
ὁ ἄρχων	ή πολεμία, ή ξένη, ή πατρίς, ή γῆ (εν. χῶρα)
οἱ ἀθάνατοι	τό πεζικόν, τό ναυτικόν, τό ἱππικόν (εν. στράτευμα)
ὁ λέγων	τό κακόν, τό κοινόν (= κοινωνία)
ὁ φεύγων (= ο εξόριστος)	τό φίλον (=η φιλία)
ὁ διώκων (= ο κατηγορος)	τό παρόν, τό παρελθόν, τό μέλλον
ὁ τεκών (= ο πατέρας)	το νοσοῦν (= η νόσος)

4.ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

A. Ορισμός:

Κατηγορηματικός προσδιορισμός λέγεται το επίθετο (ή η λέξη που λαμβάνεται ως επίθετο) που αποδίδει στο προσδιοριζόμενο ουσιαστικό μια παροδική, μεταβλητή ιδιότητα.

B. Χαρακτηριστικά κατηγορηματικού προσδιορισμού

Ο κατηγορηματικός προσδιορισμός συμφωνεί:

- με **το ουσιαστικό** που προσδιορίζει σε πτώση, αριθμό και γένος.
π.χ. Ἡδίστη τῇ γλώττῃ ἀπεκρίνατο.
- **Τα επίθετα**: πᾶς, ἅπας, σύμπας, ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, ὅλος, μόνος
π.χ. ὁ πᾶς, ὁ ὅλος (= το σύνολο), ὁ μόνος (= ο μοναδικός, ο μοναχικός), ὁ ἄκρος (= ο ακρινός, ο εξαίρετος), ὁ μέσος (= ο μεσαίος, ο μέτριος), ὁ αὐτός (= ο ίδιος, ὁμοιος)
- **Οι αντωνυμίες**: ἕκαστος, ἑκάτερος, ἕτερος, μηδέτερος, οὐδέτερος, ἀμφότεροι
 - Ὅταν **δεν ἔχουν ἄρθρο** είναι κατηγορηματικοί προσδιορισμοί.
 - Ὅταν **ἔχουν ἄρθρο** είναι επιθετικοί προσδιορισμοί και ἔχουν διαφορετική σημασία.
π.χ. Πάντες οἱ στρατιῶται. Οὐδ' ἂν οἱ πάντες ἄνθρωποι δύναιντ' ἂν διελθεῖν.

Γ. Μορφές

1. Επίθετο

π.χ. Ἐπορεύθη διά φιλίας τῆς Θράκης.

2. Αντωνυμία

π.χ. Αὕτη ἡ ἡμέρα.

3. Μετοχή κατηγορηματική

π.χ. Οἱ ἵππεῖς ἐντυγχάνουσι πρεσβύταις πορευομένοις.

4. Μετοχή επιθετική

π.χ. Ἴππεύς τις προσήλαυνε ἰδρῶντι τῷ ἵππῳ.

Διάκριση κατηγορηματικού - επιθετικού προσδιορισμού

A. Εσωτερική

1. Ο επιθετικός προσδιορισμός αποδίδει στο προσδιοριζόμενο ουσιαστικό μια γνωστή και μόνιμη ιδιότητα.
2. Ο κατηγορηματικός προσδιορισμός αποδίδει στο προσδιοριζόμενο ουσιαστικό μια παροδική, μεταβλητή ιδιότητα.

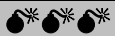
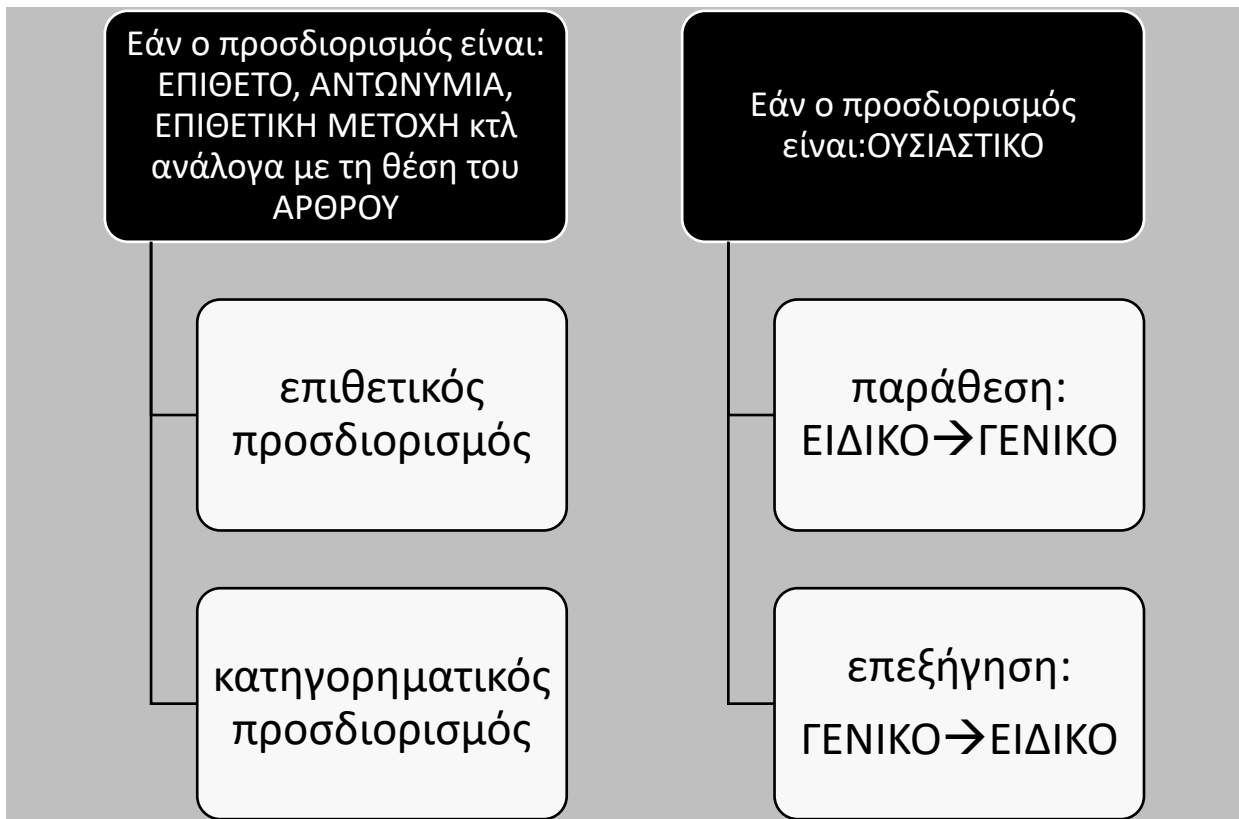
B. Εξωτερική

Όταν έχει άρθρο ο προσδιοριζόμενος όρος και δεν έχει ο προσδιορισμός, τότε έχουμε κατηγορηματικό προσδιορισμό. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις έχουμε επιθετικό προσδιορισμό.

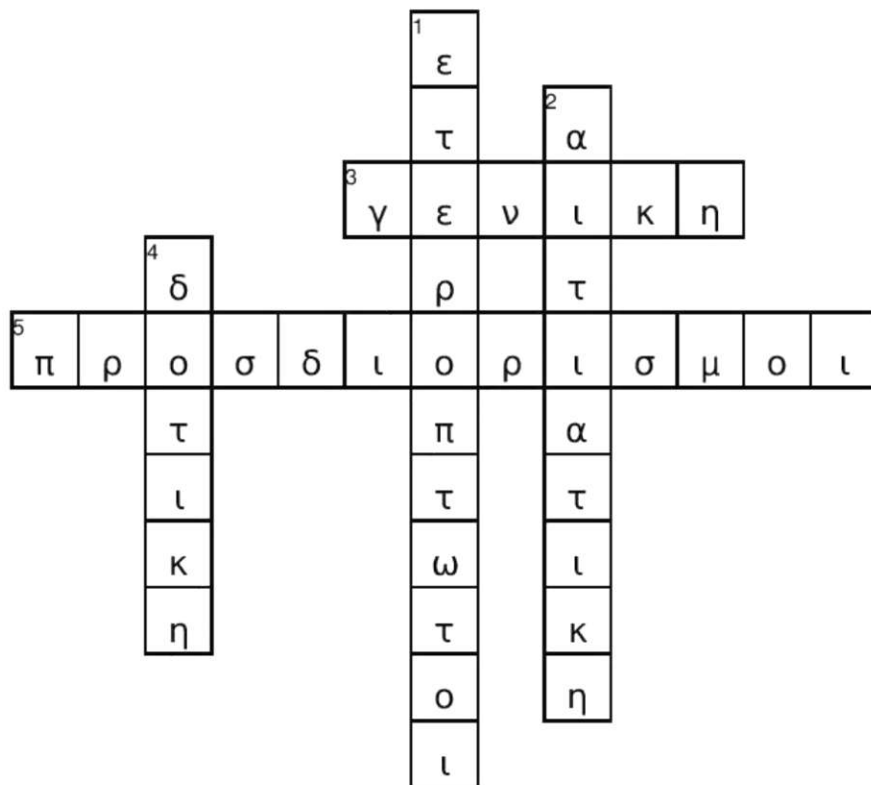
π.χ.

τό όξύτατον τό ξίφος	-επιθετικός προσδιορισμός
όξύτατον ξίφος	-επιθετικός προσδιορισμός
τό όξύτατον ξίφος	-επιθετικός προσδιορισμός
όξύτατον τό ξίφος	-κατηγορηματικός προσδιορισμός

**ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΩΝ
ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΩΝ**

Η γενική παραθετική και γενική επεξηγηματική λόγω της πτώσης τους συναντώνται σε άλλα βιβλία Συντακτικού στους ετερόπτωτους και σε άλλα λόγω της ιδιότητάς τους στους ομοιόπτωτους προσδιορισμούς.

7. Ετερόπρωτοι προσδιορισμοί

7.ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

Γενική Εξάρτηση από: α. Ουσιαστικά β. Επίθετα γ. Επιρρήματα δ. Επιφωνήματα	Δοτική Εξάρτηση από: α. Ουσιαστικά β. Επίθετα γ. Επιρρήματα	Αιτιατική Εξάρτηση από: α. Ουσιαστικά β. Επίθετα γ. Επιρρήματα
Γενική Κτητική του δημιουργού της ύλης της αξίας/ του τιμήματος της αιτίας της ιδιότητας του περιεχομένου της αναφοράς/ αφετηρίας/ χωρισμού διαιρετική συγκριτική αντικειμενική υποκειμενική παραθετική	Δοτική αντικειμενική της αναφοράς του μέτρου/ ποσού/ της διαφοράς	Αιτιατική της αναφοράς ή του κατά τι. Αιτιατική με ομοτικά επιρρήματα

Ορισμός

Ετερόπτωτοι ονομάζονται οι προσδιορισμοί εκείνοι που αποδίδονται σε (προσδιορίζουν δηλ.) όνομα, ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία, αριθμητικό, σε διαφορετική από αυτό πτώση. Ως ετερόπτωτοι προσδιορισμοί χρησιμοποιούνται οι πλάγιες πτώσεις: γενική, δοτική, αιτιατική.

I. Η ΓΕΝΙΚΗ ΩΣ ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

α. Γενική Κτητική

Φανερώνει τον κτήτορα / κάτοχο ενός προσώπου ή πράγματος. Εξαρτάται από:

1. **Αφηρημένα ουσιαστικά** (π.χ. ανδρεία, ευσέβεια κ.λ.π.), όταν αυτά δηλώνουν ιδιότητες του χαρακτήρα συγκεκριμένων προσώπων
π.χ. ή σωφροσύνη τοῦ ἀνδρός, ή πραότης τοῦ παιδός.
2. **Τα ουσιαστικά:** μέγεθος, πάχος, ρώμη, ισχύς, βάθος, ὕψος, φύσις, πλάτος, τόλμη, δύναμις. Όταν τα ουσιαστικά αυτά εκφράζουν αφηρημένες έννοιες, συντάσσονται με γενική υποκειμενική ή αντικειμενική.
π.χ. Ἔχει τήν δύναμιν τοῦ λέγειν = (γεν. αντικειμενική)
3. **Το ουδέτερο δεικτικών ή αναφορικών αντωνυμιών** (αν όμως δηλώνουν ποσό, συντάσσονται με γεν. διαιρετική βλ. παρακάτω **Γενική διαιρετική**).
π.χ. Τοῦτο οὔτιον ἐπαινεῖν τῶν ἀνδρῶν.
4. **Τα επίθετα (κυρίως ουσιαστικοποιημένα):**
 ἐταῖρος (:φίλος)
 οἰκεῖος (:φίλος, δικός μου)
 φίλος - συγγενής - σύμμαχος
 ξένος (:φίλος από φιλοξενία)
 κοινό - ἰκερός - ἐχθρός - πολέμιος
 ἀλλότριος (:ξένος)
 ἴδιος (:δικός μου, ιδιωτικός, ατομικός)
 εὖνους - δύσνους - κακόνους (:ευνοϊκός, δυσμενής)²
 π.χ. Μένων ἦν φίλος καί ξένος Ἀρσίου.
 Φθόνος ἐταῖρος ἀνδρῶν.
 Ἐρως κοινός πάντων ἀνθρώπων.
5. **Λέξεις που σημαίνουν διαμονή** (π.χ. δόμος, ἱερόν, οἰκία κ.λ.π.) Αυτές οι λέξεις συνήθως παραλείπονται μετά από τις προθέσεις εἰς - ἐν - ἐκ και τότε φαίνεται σαν να συντάσσεται η πρόθεση με τη γενική κτητική.
π.χ. Ἐν Διός = ἐν ἱερῷ Διός
γενική κτητική
6. **Λέξεις που δηλώνουν συγγένεια** (π.χ. πατήρ, μήτηρ, υἱός, θυγάτηρ, ἀδελφός κ.λ.π.)
π.χ. Ξενοφῶν ὁ Γρύλλου υἱός
γενική κτητική
7. **Τις λέξεις σῶμα, ψυχή, χεῖρ, ποῦς**
π.χ. Τό σῶμα τοῦ πολεμίου.

² Πολλές φορές τα επίθετα αυτά συντάσσονται και με δοτική αντικειμενική.

Πχ. ἔστε συγγενεῖς τοῖς βαρβάροις

8. **Τις φράσεις** ἴδιόν (ἐστι) καί ἔργον (ἐστι) όπου παραλείπονται συνήθως τα ἴδιον / ἔργον. Στην περίπτωση αυτή η γενική κατηγορηματική.
π.χ. Τό σιγᾶν ὁμολογοῦντος ἐστι (ενν. ἴδιον)

β. Γενική του δημιουργού

Φανερώνει το δημιουργό κάποιου πράγματος, ενός έργου. Εξαρτάται συνήθως από τα παρακάτω ουσιαστικά:

ἔπος, ποίημα, νόμος, ἄθλος, ἔργον, βιβλίον, κατόρθωμα, λόγος (δεν αποκλείεται όμως σε ορισμένες περιπτώσεις η γενική που εξαρτάται από τα παραπάνω ουσιαστικά να είναι υποκειμενική)

π.χ. Νόμοι Σόλωνος. Λόγοι δημοσθένους. Ἔπη Ὀμήρου.

γ. Γενική της ύλης

Δηλώνει την ύλη από την οποία είναι κατασκευασμένο αυτό που δηλώνει το ουσιαστικό που προσδιορίζει αυτό η γενική.

π.χ. Νόμισμα ἀργύρου καί χρυσοῦ. Τεῖχος λίθου. Ἄμαξα σίτου.

δ. Γενική της αξίας ή του τιμήματος

Δηλώνει την υλική / ηθική αξία του προσδιοριζόμενου ουσιαστικού.

Εξαρτάται από τα επίθετα:

ἄξιος, ἀνάξιος, ἀντάξιος, τίμιος (: ακριβός), **ῶνιος** (: αυτός που προορίζεται για αγορά/πώληση), **ῶνητός** (: αγοραστός), **ἀξιόχρεως** (: ἄξιος, ικανός, αρκετός) αλλά και από τα επιρρήματα που παράγονται από αυτά (**ἀξίως, ἀναξίως κ.λ.π.**)

π.χ. Ἀγρός ἄξιος ταλάντου. Δόξα χρημάτων οὐκ ῶνητή. Οὗτοι ἐμάχοντο ἀξίως λόγου.

❖* ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Τα επίθετα ἄξιος/ἀνάξιος, όταν αναφέρονται σε πρόσωπο, δέχονται γεν. αντικειμενική. π.χ. Ἀριστείδης ἄξιος μεγίστων τιμῶν ἦν.

ε. Γενική της αιτίας

Δηλώνει την αιτία του προσδιοριζόμενου ονόματος. Εξαρτάται από:

1. ουσιαστικά και επίθετα δικανικά

- δίκη, γραφή, ἔγκλημα, κλοπή, ἄγών, εισαγγελία, ἔνδειξις κ.λ.π.
- αἴτιος, ἀναίτιος (:αθώς), ὑπαίτιος (:ένοχος), ὑπεύθυνος, ὑπόδικος, ὑπόλογος, ἄθῳς, ἔνοχος κ.λ.π.

π.χ. Ὑπόδικος φόνου. Γραφή ἀσεβείας. Ἐνοχος δειλίας.

📌* ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Πολλές φορές δίπλα σε επίθετα της σημασίας ένοχος, υπαίτιος η γενική που υπάρχει χαρακτηρίζεται ως γεν. αντικειμενική.

Συνήθως με το επίθετο αίτιος η γενική είναι αντικειμενική όταν το αίτιος σημαίνει “αυτός που δημιουργεί κάτι, καλό ή κακό”

π.χ. Λακεδαιμόνιοι αίτιοι πολλῶν ἀγαθῶν τοῖς Ἑλλήσιν ἐγένοντο (δηλ. δημιούργησαν πολλά καλά).

2. **ουσιαστικά που εκφράζουν ψυχικό πάθος και φόβο**

όπως οργή, φόβος, χάρις, λύπη, δόξα. π.χ. Μεγάλων ἀδικημάτων ὀργή.

3. **επίθετα που εκφράζουν ψυχικό πάθος**

όπως εὐδαίμων (:μακάριος), μακάριος, θαυμάσιος, περίφοβος, σχέτλιος, τάλας, τλήμων.

π.χ. Εὐδαίμων μοι ὁ ἀνὴρ ἐφαίνετο τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων

4. **επιφωνήματα που δηλώνουν κάποιο συναίσθημα - ψυχικό πάθος**

όπως φεῦ, οἶμοι (:αλίμονο), αἰαῖ, ὦ

π.χ. Φεῦ τοῦ ἀνδρός.

Οἶμοι τῶν πολεμίων.

στ. Γενική της ιδιότητας

Έτσι ονομάζεται η γενική εκείνη που δηλώνει ποσό, ηλικία, χρόνο, στάδια, μέτρο, έκταση, κοινωνική τάξη, αξία, μέγεθος, ιδιαίτερο χαρακτηριστικό γνώρισμα.

Συνοδεύεται από: α) ποσοτικό επίθετο (π.χ. πολὺς), β) αριθμητικό. Ουσιαστικά καὶ ισοδυναμεί με επιθετικό προσδιορισμό.

π.χ. Ὀδὸς πολλῶν ἡμερῶν. Μισθὸς τριῶν μηνῶν.

📌* ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Οι εκφράσεις **ἔργον, ἴδιον +** γενική αφηρημένου ουσιαστικού μεταφράζονται “είναι χαρακτηριστικό / ιδιαίτερο γνώρισμα / συνήθεια” και η γενική χαρακτηρίζεται γενική (κατηγορηματική) της ιδιότητας.

π.χ. Ἔστί (ἴδιον / ἔργον) τοῦ δικαίου πολίτου ἐπιτιμᾶν... (γενική κατηγορηματική της ιδιότητας)

μεταφράζεται: είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα των νέων ν’ αγαπούν.

ζ. Γενική του περιεχομένου

Δηλώνει τί περιέχει ο όρος που προσδιορίζει, από τι αποτελείται δηλαδή. Εξαρτάται από:

ι) Λέξεις περιεκτικές ή περιληπτικές όπως:

πλήθος	λαός	άνθος	ταμείον
όμιλος	βουλή	πλοῖον	ἴλη
ὄχλος	ἔθνος	ἄμαξα	κ.λ.π.
όμάς	ἀγέλη	τό κοινόν	
δήμος	σωρός	ἄλσος	

π.χ. Πλήθος ἀνδρῶν τε καί νεῶν.

Ἀγέλη βοῶν.

Τό πλήθος τῶν Πλαταιῶν.

ιι) Επίθετα που έχουν την έννοια του “γεμάτος”:

μεστός, πλήρης, ἔμπλως κ.λ.π. όταν αυτά συνοδεύονται από γενική που δηλώνει συγκεκριμένο όνομα.

π.χ. μεστός σιδήρου - γενική του περιεχομένου, **αλλά** μεστός ἀπορίας - γενική αντικειμενική (γιατί η ἀπορία είναι ἀφηρημένο όνομα).

η. Γενική της αναφοράς / της αφετηρίας / του χωρισμού

☞ Γενική της αναφοράς (όταν δε δηλώνει τόπο).

Εξαρτάται από:

1) σπάνια από επίθετα

π.χ. Τέλειος τῆς ἀρετῆς.

2) επιρρήματα τροπικά, όταν αυτά συνοδεύονται από συγκεκριμένα ρήματα, όπως: ἔχω, καθίσταμαι, ἤκω, κείμαι (τροπικά επιρρήματα: εὖ, καλῶς, πῶς, μετρίως, ἱκανῶς, οὕτως κ.λ.π.)

π.χ. Βασιλεύς πῶς ἔχει παιδείας; (πῶς είναι ο βασιλιάς ως προς τη μόρφωση;)

☞ Γενική της αφετηρίας ή του χωρισμού (όταν δηλώνει τόπο)

Εξαρτάται από:

1) επιρρήματα που εκφράζουν χωρισμό και απομάκρυνση: ἔξω,

ἐκτός, πόρρω, πρόσω, κρυφα, λάθρα κ.λ.π.

π.χ. Πόρρω ἤδη ἐστί τοῦ βίου.

- 2) προθετικά επιρρήματα³ που εκφράζουν τόπο όπως: ἐντός, εἴσω, ἐγγύς, πλησίον, ἔμπροσθεν, ὀπίσθεν, ἐκατέρωθεν, μεταξύ, ἐναντίον, πρόσθεν κ.λ.π.
 π.χ. Οἱ πρόσθεν ἡμῶν.
 Μακράν τῆς πατρίδος.
 Ἐγγύς τῆς πόλεως.

θ. Γενική διαιρετική

Δηλώνει ένα σύνολο, μέρος του οποίου είναι το προσδιοριζόμενο ουσιαστικό.
 Εξαρτάται από:

α) Λέξεις ποσοτικές ή λέξεις που φανερώνουν αριθμό / αριθμητικά

π.χ. Δέκα τῶν νέων. Πολλοί τῶν στρατιωτῶν.

β) Ουσιαστικά που δηλώνουν το μέρος ή τη μονάδα

π.χ. Μέρος τι τῶν βαρβάρων.

γ) Ουδέτερα επιθέτων και επιθετικές μετοχές

π.χ. Τό ἥμισυ τῆς δυνάμεως. Ὁ βουλόμενος τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.

δ) Ουδέτερα αντωνυμιών (συνήθως και με τη μορφή εμπρόθετων

προσδιορισμών) και αντωνυμίες (ουσιαστικοποιημένες) όπως: εἰς τοσοῦτον, εἰς τοιοῦτον, εἰς τοῦτο, ἐν παντί, ἕκαστος, τις ἑκάτερος (Σημείωση: οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί δηλώνουν είσοδο / εντοπισμό σε κατάσταση)

π.χ. Εἰς τοσοῦτον τόλμης ἀφίκετο (:σε τέτοιο σημείο αυθάδειας ἔφτασε)

Τινές τῶν πολιτῶν

ἕκαστος τῶν στρατηγῶν

ε) Επίθετα υπερθετικού βαθμού

π.χ. Οἱ ἄριστοι τῶν ἀνθρώπων.

Οἱ πλεῖστοι τῶν Ἀθηναίων.

στ) Ονόματα τόπων και πόλεων όπου η γενική φανερώνει την ευρύτερη γεωγραφική περιοχή και έχει άρθρο. Μέρος αυτής της περιοχής είναι ο συγκεκριμένος τόπος.

π.χ. Εἰς Οἶνον τῆς Ἀττικῆς.

Εἰς Μυτιλήνην τῆς Λέσβου.

³ Προθετικά λέγονται τα επιρρήματα που είναι σύνθετα με προθέσεις ή που έχουν θέση πρόθεσης

ζ) Επιρρήματα

1. **τοπικά** όπως: ποῦ, ὅπου, ὅποι, πανταχοῦ, πού, ἐνταῦθα, ἄνω, αὐτοῦ, οὐδαμοῦ, οὗ κ.λ.π.
π.χ. Ποῦ τῆς χώρας; / Πανταχοῦ τῆς γῆς.
2. **ποσοτικά** όπως: ἅπαξ, δῖς, ἅλις, ἄδην, πολλάκις, μάλιστα, ἄγαν κ.λ.π.
π.χ. Παλαιῶν ἔργων ἅλις ἔστω. / δῖς τῆς ἡμέρας.
3. **χρονικά** όπως: πηνίκα, πρῶί, ὀψέ, πότε κ.λ.π.
π.χ. Τῆς ἡμέρας ὀψε ἦν.

ι. Γενική συγκριτική

Εκφράζει το πρόσωπο / πράγμα με το οποίο συγκρίνεται το ουσιαστικό που προσδιορίζει (δηλ. ο α' ὅρος σύγκρισης). Η γενική συγκριτική αποτελεί έναν τρόπο έκφρασης του β' ὅρου σύγκρισης (βλ. κεφ. ΣΥΓΚΡΙΣΗ)

Εξαργτάται από:

ι) επίθετα και επιρρήματα συγκριτικού βαθμού⁴

π.χ. Ἐστί σοφώτερος ἐμοῦ. / Ἡ ἀρετή σεμνοτέρα τῆς κακίας ἐφαίνετο.

ιι) λέξεις που έχουν συγκριτική σημασία όπως: πρότερος, δεύτερος, ὕστερος, ὑστεραῖος, διάφορος, ἐνάντιος, ἄλλος, ἕτερος, οὐδεῖς, τόσος, περισσός, διπλοῦς, διπλάσιος κ.λ.π.

π.χ. Ἔτερον τό ἡδύ τοῦ ἀγαθοῦ. Ἡ τέχνη ἐστί διάφορος τῆς ἐπιστήμης.

ια. Γενική αντικειμενική

Αποτελεί το αντικείμενο της ενέργειας που εκφράζει το ουσιαστικό που προσδιορίζει.

Αναλυτικότερα: αν μετατρέψουμε το προσδιοριζόμενο ουσιαστικό σε ρήμα ενεργητικής φωνῆς της ίδιας σημασίας με το ουσιαστικό και η γενική γίνει αντικείμενο αυτού του ρήματος, τότε χαρακτηρίζεται η γενική αντικειμενική (αν γίνει υποκείμενο, υποκειμενική βλ. παρακάτω).

π.χ. Μνήμη τῶν προγόνων - από το ουσιαστικό “μνήμη” παράγεται το ρήμα “θυμάμαι” (μιμνήσκομαι). Η γενική “τῶν προγόνων” μετατρέπεται σε αντικείμενο: “τούς προγόνους”· δηλαδή σχηματίζεται η φράση θυμάμαι τους προγόνους ἄρα η γενική είναι αντικειμενική.

⁴ Μπορεί μετά από ένα επίθετο υπερθετικού βαθμού να ακολουθεί γενική συγκριτική και όχι διαιρετική, όταν ο α' ὅρος σύγκρισης δεν αποτελεί μέρος αυτού που εκφράζει η γενική.

πχ ἤλπιζε τόν πόλεμον ἔσεσθαι ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων
Ο α' ὅρος δεν περιλαμβάνεται στους «προγεγενημένους»

Εξαρτάται από ουσιαστικά και επίθετα που εκφράζουν:

α) επιμέλεια και αμέλεια όπως επιμελής, αμελής, ολίγωρος κ.λ.π.

π.χ. Επιμελής ἦν τῶν παίδων.

β) μνήμη και λήθη όπως επιλήσμων, μνήμων, ἀμνήμων κ.λ.π.

π.χ. Κατέστη μνήμων τῶν εὐεργεσιῶν.

γ) επιτυχία και αποτυχία όπως επιτυχής, ἀποτυχής κ.λ.π.

π.χ. Πεπαιδευμένους καλῶ τούς τήν δόξαν ἐπιτυχῇ τῶν καιρῶν ἔχοντας.

δ) εμπειρία και απειρία όπως ἔμπειρος, ἄπειρος, ἐπιστήμων, ἀήθης κ.λ.π.

π.χ. Οἱ πρεσβύτεροι οὐκ ἄπειροι πολέμων εἰσί.

ε) μετοχή και πλησμονή όπως μέτοχος, κοινωνός, μεστός, πλήρης κ.λ.π.

π.χ. Μέτοχος τοῦ πολέμου ἐγένετο. Ἐνετύγχανον τάφροις πλήρεσιν ὕδατος.

στ) φειδώ και αφειδία όπως φειδωλός, ἀφειδής κ.λ.π.

π.χ. Ἦν φειδωλός κόπων.

ζ) αρχή, εξουσία και τα αντίθετά τους όπως κύριος, εγκρατής, ἀκράτωρ, ἀκρατής, ὑπήκοος, ἄρχων κ.λ.π.

π.χ. Ἐγένετο κύριος τῆς Ἰωνίας. / Οἱ δέ τῶν Ἀθηναίων ὑπήκοοι ἐτοῖμοι ἦσαν.

η) στέρηση όπως ὀρφανός, κενός, ἄπορος, ἐνδεής, γυμνός, ἄπαις κ.λ.π.

π.χ. Ἡ ψυχὴ γυμνή σώματος παρὰ Πλούτωνα ἀπέρχεται.

θ) χωρισμό - απομάκρυνση - απαλλαγή όπως μόνος (:απομονωμένος), ἔρημος, ἐλεύθερος, ἄγνός, ἀμέτοχος, ἀπαθής κ.λ.π.

π.χ. Χαλεπόν πατρί καί μητρί ... ἐρήμοις εἶναι τῶν οἰκειοτάτων γηροτροφῶν.
Ἐτελεύτα ἔρημος φίλων.

ι) διαφορά και σύγκριση όπως διάφορος, ἕτερος, ἄλλος, ἀλλότριος κ.λ.π.

π.χ. Τέχνη ἐπιστήμης διαφορος.

Σημείωση

Η γενική που εξαρτάται από τις παραπάνω λέξεις μπορεί να χαρακτηριστεί και **συγκριτική**, αφού οι παραπάνω λέξεις θεωρούνται συγκριτικές.

ια) επιθυμία και απόλαυση όπως ἔφεσις, πόθος, ἀπόλαυσις, ἐραστής, ἐπιθυμητής κ.λ.π.

π.χ. Πόθος τῶν πολλῶν ἀγαθῶν.

Εξαρτάται ακόμα από τα επίθετα που λήγουν σε - ικός όπως **πρακτικός, ποιητικός, παρασκευαστικός, ποριστικός κ.λ.π.** που έχουν ρηματική ενεργητική έννοια.

π.χ. Ζητητικός εἰμί τῶν πραγμάτων (ζητάω τα πράγματα).

Πρακτικός τῶν δικαίων (πράττει τα δίκαια).

Παρατηρήσεις

α) Η γενική αντικειμενική ισοδυναμεί πολλές φορές με εμπρόθετο προσδιορισμό.

π.χ. λόγος τοῦ πράγματος (:περί τοῦ πράγματος). / Ἀπόβασις τῆς γῆς (:εἰς τήν γῆν)

β) Συνήθως από τα ουσιαστικά που λήγουν σε - τηρ, - της, -εύς, - μων, -τωρ και δηλώνουν πρόσωπο που ενεργεί (βασιλεύς, σωτήρ, ήγεμών, δεσπότης κ.λ.π.) εξαρτάται γενική αντικειμενική.

π.χ. Σωτήρ τῶν πάντων.

Βασιλεύς τῆς πόλεως.

γ) Πολλές φορές αποδίδεται στο ίδιο ουσιαστικό και γενική υποκειμενική και γενική αντικειμενική.

π.χ. Τούτου ἡ ἡγεμονία ἦν τῶν λοχαγῶν. Τούτου: γενική υποκειμενική (: αυτός ηγεμονεύει), τῶν λοχαγῶν: γενική αντικειμενική (: ηγεμονεύει τους λοχαγούς).

Εξαρτάται από επιρρήματα που παράγονται από τα επίθετα εκείνα που συντάσσονται με γενική αντικειμενική, όπως τα παρακάτω: ἐπιμελῶς, ἀμελῶς, ἀκρατῶς, ἀπείρως, ἡπεροπτικῶς, ἀφειδῶς, ἐμπείρως κ.λ.π.

π.χ. Ἀπείρως εἶχον τῶν πραγμάτων. Ἀμφοτέρων τούτων ἐγκρατῶς ἔξομεν.

ιβ. Γενική υποκειμενική.

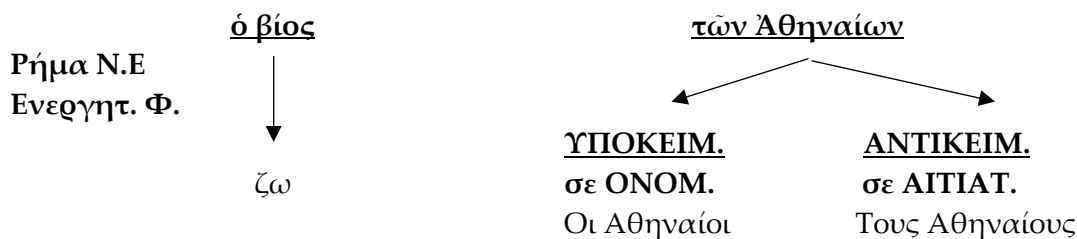
Φανερώνει το υποκείμενο μιας ενέργειας που εκφράζεται από το προσδιοριζόμενο ουσιαστικό, αν μετατραπεί σε ρήμα ενεργητικής φωνής.

π.χ. Μετὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν Πελοποννησίων (= εισβάλλουν οι Πελοποννήσιοι)

ΠΡΟΣΟΧΗ*~*~*

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗΣ- ΓΕΝΙΚΗΣ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗΣ

1.

Στα Νέα Ελληνικά προκύπτουν οι εξής προτάσεις:

- ο Ζουν οι Αθηναίοι ✓
- ο ...(κάποιοι)... ζουν τους Αθηναίους

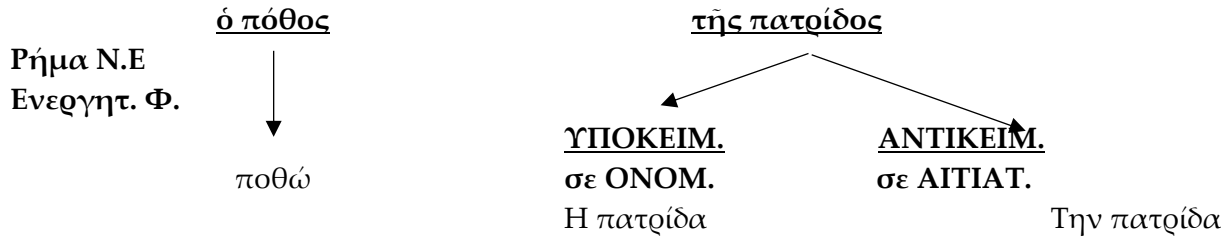
Επομένως, νοηματικά η 1^η πρόταση είναι η σωστή.

Άρα η γενική τῶν Ἀθηναίων είναι υποκειμενική.

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Η ανάλυση πρέπει να γίνεται στα Νέα Ελληνικά ώστε να γίνεται εύκολα κατανοητό το νόημα από τα συμφραζόμενα

2.

Στα Νέα Ελληνικά προκύπτουν οι εξής προτάσεις:

- ο Η πατρίδα ποθεί...
- ο Ποθῶ την πατρίδα ✓

Επομένως, νοηματικά η 2^η πρόταση είναι η σωστή.

Άρα η γενική τῆς πατρίδος είναι αντικειμενική.

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Η ανάλυση πρέπει να γίνεται στα Νέα Ελληνικά ώστε να γίνεται εύκολα κατανοητό το νόημα από τα συμφραζόμενα

ιγ. Γενική παραθετική και επεξηγηματική

Έτσι ονομάζεται η παράθεση (ή η επεξήγηση) που βρίσκεται σε γενική πτώση.

Γενική παραθετική είναι η παράθεση που προσδιορίζει ετερόπρωτα:

- ι) **επίθετα** που εκφράζουν καταγωγή, ύλη ή προέλευση (π.χ. πατρῶος, μητρῶος κ.λ.π.)
- ιι) **τις κτητικές αντωνυμίες** ἡμέτερος - ὑμέτερος - σφέτερος με τη μορφή της προσωπικής αντωνυμίας σε γενική πτώση ἡμῶν, ὑμῶν, σφῶν.
π.χ. Παππῶν καὶ οὗτος ὄνομα ἔχει, τοῦμοῦ πατρός. Τά ἡμέτερ' αὐτῶν.

Γενική επεξηγηματική είναι η γενική ενός κύριου ονόματος που προσδιορίζει, διασαφηνίζει έναν γεωγραφικό όρο.

- π.χ. Πόλις τοῦ Ἀργους.
Ἡ νῆσος τῆς Κύπρου.

❖ ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Η γενική κτητική, η γενική διαιρετική, η γενική της ιδιότητας, της ύλης και της αξίας μπορεί να έχει θέση **κατηγορουμένου**. Τότε χαρακτηρίζεται αντίστοιχα **γενική κατηγορηματική** κτητική, διαιρετική, της ιδιότητας, της ύλης και της αξίας.

π.χ.

Οἱ στρατιῶται ἦσαν τῶν Ἀθηναίων (γεν. κατηγορηματική κτητική).

Σωκράτης ἦν τῶν σοφῶν (γενική κατηγορηματική διαιρετική).

II. Η ΔΟΤΙΚΗ ΩΣ ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

A. Δοτική αντικειμενική

Εξαρτάται από ουσιαστικά, επίθετα και επιρρήματα που παράγονται από ρήματα που δέχονται το αντικείμενό τους σε **δοτική πτώση**. Όπως η γενική (αντικειμενική) έτσι και η δοτική χαρακτηρίζεται αντικειμενική όταν τρέψουμε το προσδιοριζόμενο ουσιαστικό σε ρήμα και η δοτική γίνει αντικείμενο αυτού.

π.χ. Ἦσαν τοῖς Ἀθηναίοις οἱ ἵππεῖς ὠφέλιμοι (ωφελούν τους Αθηναίους)

Τα επίθετα που συντάσσονται με δοτική αντικειμενική σημαίνουν:

α) φιλική ή εχθρική διάθεση όπως φίλος, ἐχθρός, εὐμενής, δυσμενής, ἐναντίος, οἰκείος, δύσπνους, εὖνους, πολέμιος, ἐπιτήδειος, ἀλλότριος κ.λ.π.

π.χ. Νῦν, κόλακες καὶ θεοῖς ἐχθροὶ εἰσὶ. Ἀνάγκη ἐστὶν ὑμᾶς φίλους ἐκείνοις.

β) ωφέλεια ή βλάβη όπως ὠφέλιμος, βλαβερός, ἐπιζήμιος, χρήσιμος κ.λ.π.

π.χ. Κακή ἡδονὴ ἐπιζήμιος τῇ ψυχῇ ἐστί.

γ) ευπείθεια ή υποταγή και τα αντίθετά τους όπως εὐπειθής, ὑπήκοος, ἀπειθής, πιστός κ.λ.π.

π.χ. Αἱ πόλεις ὑπήκοοι ἦσαν Βασιλεῖ.

δ) ταυτότητα, ομοιότητα και τα αντίθετά τους όπως ὁ αὐτός (:ο ἴδιος), ὅμοιος, ἀνόμοιος, προσφερής (: ὅμοιος), παραπλήσιος κ.λ.π.

π.χ. Ὅμοίαν ταῖς δούλαις εἶχε τὴν ἐσθῆτα.

ε) ισότητα, συμφωνία και τα αντίθετά τους όπως ἴσος, ἄνισος, ἰσόρροπος (:ἴσος), ἰσόπαλος (:ισοδύναμος), σύμφωνος, συνωδός (: σύμφωνος) κ.λ.π.

π.χ. Οὐ δεῖ ἴσον τοὺς κακοὺς τοῖς ἀγαθοῖς ἔχειν. δεῖ ἐμὲ ἐμαυτῷ σύμφωνον εἶναι.

στ) το αρμόζον ή το πρέπον και τα αντίθετά τους όπως ἀρμόδιος, ἀνάρμοστος, πρεπώδης, ἀπρεπής, κ.λ.π.

π.χ. Τό αἰσχρὸν ἐστὶν ἀνάρμοστον τῷ θεῷ .

ζ) **ακολουθία, διαδοχή και τα αντίθετά τους** όπως ακόλουθος, επόμενος, διάδοχος κ.λ.π.

π.χ. Κακόν κακῶ διάδοχον.

η) **προσέγγιση, μείξη, επικοινωνία και τα αντίθετά τους** όπως πλησίος, γείτων, ὄμορος, ἄμεικτος, συμμαλής κ.λ.π.

θ) **σύνθετα με τις προθέσεις** ἐν, σύν **καθώς και με τα επιρρήματα** ὁμοῦ όπως ἔμφυτος, ἔνοχος, ἐντριβής, σύμμαχος, συμφέρων, σύμψηφος, συγγενής, σύμφυτος, σύντροφος, ὁμόγλωσσος, ὁμογνώμων, ὁμώνυμος κ.λ.π.

π.χ. Συγγενεῖς ἔστε τοῖς βαρβάροις. Αἰδῶς καί φόβος ἔμφυτα τοῖς ἀνθρώποις εἰσίν. ὁμογνώμων τῷ πατρί ἦν.

Τα ουσιαστικά από τα οποία εξαρτάται δοτική αντικειμενική είναι τα εξής: διαδοχή, ὑπακοή, ὁμιλία, εὐνοια, δόσις, ἐπιδρομή, ὁμοιότης, μίμησις, κοινωνία, βοήθεια, συμφωνία, ἀπιστία **κ.λ.π.**

π.χ. Οὐδεμίαν εὐνοίαν ἔχουσι ἐμοί. ὑπακοήν δεῖ ἔχειν τοῖς ἄρχουσι.

Τα επιρρήματα από τα οποία εξαρτάται δοτική αντικειμενική είναι τα εξής: ἐξῆς, ἐφεξῆς, σχεδόν, ἐπομένως, πλησίον, ἅμα, ὁμοῦ, συμφώνως, συμφερόντως ὁμοίως, ἀκολουθῶς, πρεπόντως **κ.λ.π.**

π.χ. Τό ὕδωρ ἐπίνετο ὁμοῦ τῷ πηλῷ. / Συμφώνως ἔπραττε τῷ νόμῳ.

Παρατηρήσεις

1. Τα επίθετα που δηλώνουν **φιλία, ἐχθρά, διαδοχή** μπορούν να συντάσσονται με **γενική κτητική** και όχι με δοτική αντικειμενική. Αυτό συμβαίνει κυρίως, όταν συνοδεύονται από ἄρθρο, ὁπότε λαμβάνονται στο λόγο ως ουσιαστικά.

π.χ.

Οἱ ἐχθροὶ τῶν βαρβάρων κατῆλθον ταχέως (γεν. κτητική).

Πολλοὶ ἦσαν οἱ φίλοι τοῦ Ἀγησιλάου (γεν. κτητική).

2. Η δοτική αντικειμενική στα νέα ελληνικά απαντά στο ερώτημα “με ποιον” ή “σε ποιον”.

π.χ. Ὅμοιος τῷ πατρί (:ὅμοιος με τον πατέρα). ὑπάκοος τῷ ἄρχοντι (υπάκουος στον ἄρχοντα).

3. Μετά από τα επίθετα που δηλώνουν **ταυτότητα - ομοιότητα - ισότητα** μπορεί να ακολουθεί:

α. δοτική που χρησιμοποιείται βραχυλογικά

π.χ. Οὐ βούλεσθε ποιῆσαι ἔργα ὅμοια τοῖς προγεγενημένοις (αντί τοῖς ἔργοις τῶν προγεγενημένων).

β. δευτερεύουσα αναφορική παραβολική - πρόταση

π.χ. Οἶδα τοὺς ἀνθρώπους οὐ τῇ αὐτῇ ὁργῇ ἀναπειθομένους πολεμεῖν ὥσπερ ἐν τῷ ἔργῳ πράσσουσιν.

γ. ο σύνδεσμος καί, ενώ η λέξη που θα ήταν σε δοτική βρίσκεται στην ίδια πτώση με τον ὄρο με τον οποίο εκφράζεται **ισότητα - ομοιότητα - ταυτότητα**.

π.χ. Ἐποίησαν κλίμακας ἴσας καί τό τεῖχος (ἀντί τῷ τείχει).

Β. δοτική της αναφοράς

Εξαρτάται από επίθετα, δηλώνει **αναφορικά με τι ισχύει αυτό που εκφράζει το επίθετο** και συνήθως αντικαθιστά τη χρήση της αιτιατικής. **Τα επίθετα** απ' όπου εξαρτάται η δοτική της αναφοράς είναι:

α) τραχύς, ταχύς, ισχυρός, νέος, αδύνατος κ.λ.π.

β) αυτά που δηλώνουν κίνηση και

γ) όσα είναι σύνθετα με το - α - στερητικό.

π.χ. Κλέαρχος ἀδύνατος τῷ σώματι ἦν (:ως προς το σώμα ήταν αδύνατος). Ἀμέτοχος τῷ πολέμῳ ἐστί (: ως προς τον πόλεμο, δεν πήρε μέρος). Σπάνια εξαρτάται από ουσιαστικό η δοτική της αναφοράς όπως και από επίρρημα.

Γ.δοτική του μέτρου / ποσού / διαφοράς

Εξαρτάται από επίθετα ή επιρρήματα συγκριτικού / υπερθετικού βαθμού ή και από επίθετα που έχουν συγκριτική σημασία (όπως διάφορος, ἕτερος, ἄλλος, ἄλλοις, πρότερος, ὕστερος κ.λ.π. - βλ. Γενική συγκριτική).

Συνήθως οι δοτικές που χρησιμοποιούνται για να δείξουν το μέτρο, το ποσό ή τη διαφορά ανάμεσα σε 2 ὄρους είναι οι παρακάτω: **ὀλίγῳ , πολλῷ , μικρῷ , ὅσῳ , τοσούτῳ , τόσῳ , μακρῷ κ.λ.π.**

π.χ. Θίβρων ὀλίγῳ πλείους διεβίβασε.

Τέχνη δ' ἀνάγκης ἀσθενεστέρα μακρῷ .

Δ. δοτική του ενεργούντος προσώπου / του ποιητικού αιτίου

Η δοτική αυτή ως ετερόπτωτος προσδιορισμός προσδιορίζει **επίθετα ρηματικά σε - τος/ -τεος** (Σημείωση: η δοτική αυτή είναι ένα είδος δοτικής προσωπικής, βλ. αντίστοιχο κεφάλαιο).

π.χ. Θεραπευτέον ἡμῖν τοὺς θεούς. \Ὤφελήτεά σοι ἐστὶν ἡ πόλις.

III. Η ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΩΣ ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

A. Αιτιατική της αναφοράς ή του κατά τι

Δηλώνει το μέρος / την ιδιότητα υπό την οποία ισχύει η έννοια του ουσιαστικού ή του επιθέτου.

Εξαρτάται από ουσιαστικά ή επίθετα που δηλώνουν:

- ι) μέρη του σώματος
- ιι) ποιότητα, φύση, μορφή, μέγεθος κ.λ.π.

Τα συνήθη επίθετα απ' όπου εξαρτάται η αιτιατική της αναφοράς είναι: καλός, κακός, αγαθός, ικανός, δυνατός, σοφός, επιτήδειος, δεινός, τυφλός κ.λ.π.

Ως αιτιατικές της αναφοράς χρησιμοποιούνται συχνότατα οι παρακάτω λέξεις:

- ι) τόν δάκτυλον, τήν κεφαλήν κ.λ.π.
- ιι) τό ὄνομα, τόν ἀριθμόν, τό μέγεθος, τό βάρος, τό ὕψος, τό πλῆθος, τό εὖρος, τήν φύσιν,
τό γένος, τό μῆκος, τό (σόν) μέρος, τό δ' ἀληθές, τήν πρόφασιν, φωνήν, τοῦτο, ταῦτα, τά πάντα, ἅπαντα κ.λ.π.

Ακόμα χρησιμοποιούνται και οι παρακάτω αιτιατικές με προθέσεις ως προσδιορισμοί της αναφοράς:

- τό ἐπ' ἐμέ, τό ἐπί σέ** (:όσον αφορά σε μένα, σε σένα)
- τό κατ' ἐμέ** (:όσον αφορά σε μένα) / **τό κατά τοῦτον εἶναι** (:όσον αφορά σ' αυτόν)
- τό ἐπ' ἐμοί, τό ἐπί σοί** (:όσον εξαρτάται από εμένα)
- τό νῦν εἶναι** (:όσο για το παρόν)
- π.χ. Ὁ ἄνθρωπος ἀλγεῖ τόν δάκτυλον (:υποφέρει στο δάχτυλο)
δεινός ταύτην τήν τέχνην ἦν (:ως προς την τέχνη)
Ὁ ποταμός τοσοῦτος τό βάθος ἦν (:τόσο μεγάλος στο βάθος)
διαφέρει γυνή ἀνδρός τήν φύσιν (:ως προς τη φύση τους)
διά τῆς πόλεως ῥεῖ ποταμός Κύδνος ὄνομα.
Τό ἐπ' ἐμοί, οὐ βούλομαι καταμαθεῖν τοῦτο.

B. Αιτιατική που εξαρτάται από επιρρήματα του ὅρκου

Η αιτιατική μπορεί να προσδιορίζει επιρρήματα που δηλώνουν **ὅρκο** και να δηλώνει το πρόσωπο (συνήθως το θεό) στο ὄνομα του οποίου ορκίζεται κάποιος. Τα επιρρήματα αυτά είναι τα: **νή, ναι, μά** (επί βεβαίωσης, δηλ. όταν η πρόταση είναι καταφατική). **μά, οὐ μά** (επί ἀρνησης, δηλ. όταν η πρόταση είναι αρνητική).

- π.χ. νή Δία (:ναι μα το Δία)/ Ναι μα τούς θεούς...

ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΩΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΩΝ

**Α. ΕΙΔΗ ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΩΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΩΝ
ΜΕ ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ Ή ΕΠΙΘΕΤΑ**

ΓΕΝΙΚΗ	ΔΟΤΙΚΗ	ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ
✓ Κτητική ✓ Καταγωγής/ συγγενείας ✓ Δημιουργού ✓ Ύλης ✓ Αξίας ✓ Ιδιότητας ✓ Αιτίας ✓ Περιεχομένου ✓ Διαιρετική ✓ Συγκριτική ✓ Υποκειμενική ✓ Αντικειμενική	✓ Αντικειμενική ✓ Αναφοράς	✓ Αναφοράς

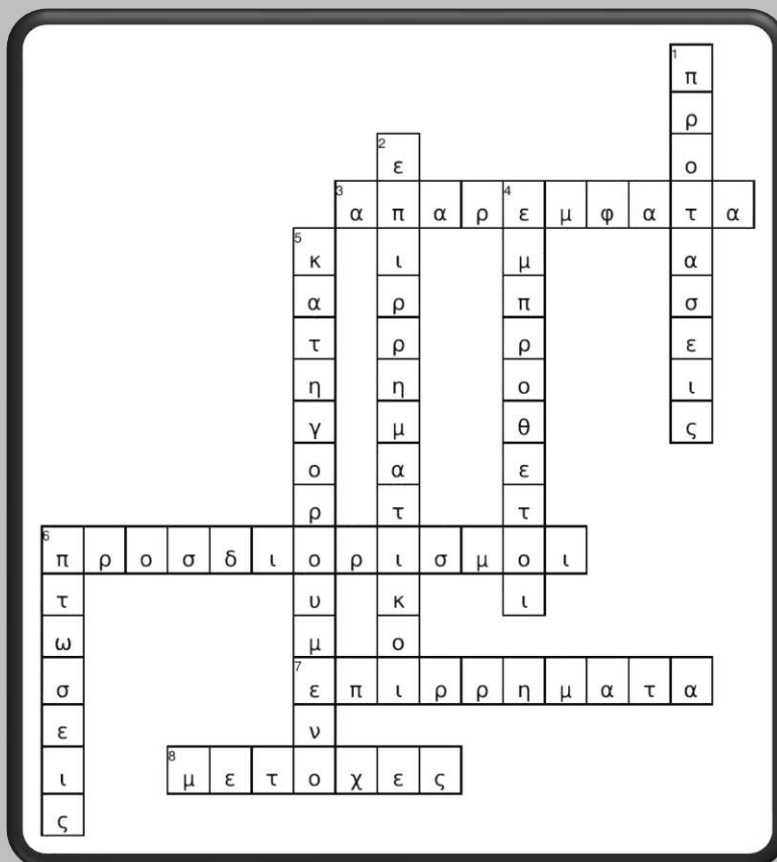
Η γενική παραθετική και γενική επεξηγηματική λόγω της πτώσης τους συναντώνται σε άλλα συντακτικά στους ετερόπτωτους και σε άλλα λόγω της ιδιότητάς τους στους ομοιόπτωτους προσδιορισμούς.

**Β. ΕΙΔΗ ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΩΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΩΝ ΜΕ ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ
ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ**

ΓΕΝΙΚΗ	ΔΟΤΙΚΗ	ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ
1. Διαιρετική 2. Αφετηρίας 3. Αναφοράς	1. Αντικειμενική	(πράγμα-πρόσωπο-θεό)

**Γ. ΕΙΔΗ ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΩΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΩΝ ΜΕ ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ
ΕΠΙΦΩΝΗΜΑΤΑ**

ΓΕΝΙΚΗ	ΔΟΤΙΚΗ	ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ
Αιτίας	(το πρόσωπο που παθαίνει κάτι)	-

8. Επιρρηματικοί προσδιορισμοί

8. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

Είναι οι προσδιορισμοί που προσδιορίζουν ρήματα ή ρηματικούς τύπους και είναι:

1. Τα επιρρήματα: καθαρώς επιρρηματικοί προσδιορισμοί
2. Οι πλάγιες πτώσεις ονομάτων (ΓΕΝΙΚΗ- ΔΟΤΙΚΗ- ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ)
3. Τα προθετικά σύνολα: εμπρόθετοι επιρρηματικοί προσδιορισμοί
4. Το επιρρηματικό και το προληπτικό κατηγορούμενο
5. Το απαρέμφατο της αναφοράς και το απαρέμφατο του σκοπού ή του αποτελέσματος
6. Οι επιρρηματικές μετοχές (: τελικές, υποθετικές, χρονικές, αιτιολογικές, τροπικές, εναντιωματικές)
7. Οι δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις (: αιτιολογικές, τελικές, υποθετικές, χρονικές, συμπερασματικές, εναντιωματικές, αναφορικές- επιρρηματικές)

Οι πλάγιες πτώσεις επιρρηματικά

ΠΤΩΣΗ	ΦΑΝΕΡΩΝΕΙ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Γ Ε Ν Ι Κ Η	1. Τόπο 2. Χρόνο 3. Πόσο 4. Αιτίας ή του εγκλήματος 5. Αξίας/Τιμήματος 6. Ποινής 7. Καταγωγής 8. Σκοπού	• Τούς ήκοντας αὐτοῦ συνέλαβον • Ἦλθον τῆς ἐπιούσης ἡμέρας • Πόσον διδάσκει Εὐνοιος; • Ζηλῶ σε τοῦ πλούτου • Ἐδιώξατο κλοπῆς • Ἠγόραζον ταῦτα πέντε ταλάντων • Ὑπῆγον τούτους θανάτου • Πέφυκα μητρός εὐγενοῦς • Ἐκλείσαν τὰς πύλας τοῦ μηδέν^α ἐξιέναι
Δ Ο Τ Ι Κ Η	1. Τόπο 2. Χρόνο 3. Αιτία 4. Αναφορά 5. Πόσο-Μέτρο-Διαφορά 6. Ὁργανο/Μέσο	• Οἱ Ἕλληνες ἔστησαν τρόπαια Σαλαμῖνι • Ἀφικνοῦνται τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ • Διμῶ ἀπέθανον • Ἄνθρωπος διαφέρει τῶν ζώων συνέσει • Πολλῶ προεῖχον • Ἐώρων τούτους ὀφθαλμοῖς

	7. Τρόπο 8. Συνοδεία	• Βία εἶλον τό χωρίον • Ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ
A I T I A T I K H	1. Τόπο 2. Χρόνο 3. Τρόπο 4. Αναφοράς 5. Αιτία/Σκοπό	• Πέμψομεν αὐτόν Ἑλλάδα • Ἐνταῦθα ἔμειναν τρεῖς ἡμέρας • Τίνα τρόπον ποιήσω; • Ἀληθῶς ἔγωγε καί τήν ψυχὴν καὶ τό στόμα ναρκῶ • Τί ἀφίξαι; • Ἀλλά αὐτά ταῦτα καί νῦν ἤκω παρά σε

A. Η Γενική ως επιρρηματικός προσδιορισμός

1. Γενική του τόπου

- Εκφράζει **τον τόπο** στον οποίο γίνεται αυτό που εκφράζει το προσδιοριζόμενο ρήμα. Τέτοια γενική συνηθίζεται στους ποιητές και πολλές φορές εκφράζει αφετηρία, απόσταση ή και την δια τόπου κίνηση.
 - Η γενική μερικών αντωνυμιών χρησιμοποιείται επιρρηματικά.
Έτσι τύποι όπως αὐτοῦ (: ἐδῶ, ἐκεῖ)
οὗ (: ὅπου)
οὗπερ (: ὅπου ακριβῶς)
- π.χ. Ἦλεγον αὐτοῦ τήν μάχην ἔσεσθαι
Ἦς Μηλιά τε κόλπον οὗ Σπερχειός ἄρδει πεδίον
Τέθνηκεν οὗπερ τοῖς νέοις θνήσκειν καλόν

2. Γενική του χρόνου

- Εκφράζει το χρονικό διάστημα κατά τη διάρκεια του οποίου συμβαίνει αυτό που εκφράζει το προσδιοριζόμενο βήμα.
 - Ως γενικές του χρόνου χρησιμοποιούνται συνήθως οι γενικές των ονομάτων που δηλώνουν φυσική υποδιαίρεση του χρόνου όπως ἡμέρας, νυκτός, ὄρθρου, θέρους, χειμῶνος, ἑσπέρας (: το απόγευμα), μεσημβρίας (: το μεσημέρι), ὄρθρου (τα ξημερώματα) κλπ.
- π.χ. Οὐ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας ἤξει τό πλοῖον ἀλλά τῆς ἐτέρας (ἡμέρας)
Σωκράτης τό αὐτό ἱμάτιον ἔφερε θέρους τε καί χειμῶνος

3. Γενική του ποσού

Δηλώνει το **ποσό** της ενέργειας του ρηματικού τύπου που προσδιορίζει. Συντάσσεται με ρήματα που έχουν τη σημασία πουλώ, αγοράζω, ανταλλάσσω (π.χ. ἀλλάσσω, πωλῶ, ἐκτιμῶ)

π.χ. **Τῶν πόνων** πωλοῦσιν ἡμῖν τ' ἀγαθ' οἱ θεοί
Εὐκνος διδάσκει πέντε μνῶν

4. Γενική της αιτίας ή του εγκλήματος

Φανερώνει την **αιτία** του ρηματικού τύπου που προσδιορίζει οι ρηματικοί αυτοί τύποι ανήκουν σε **δικανικά** και **ψυχικού πάθους** ρήματος

ΔΙΚΑΝΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ: δικάζω, αἰτιῶμαι, διώκω, φεύγω, γράφομαι, κρίνω, κρίνομαι κλπ.

ΡΗΜΑΤΑ ΨΥΧΙΚΟΥ ΠΑΘΟΥΣ: ὀργίζομαι, μέμφομαι, ζηλῶ κλπ.

Η γενική αυτή δηλώνει το έγκλημα για το οποίο κάποιος καταγγέλλεται/ δικάζεται

π.χ. Ἄσεβείας φεύγω ὑπὸ Μελήτου
Ὀργίζεται τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων

5. Γενική της αξίας / του τιμήματος

Προσδιορίζει ρηματικούς τύπους που εκφράζουν την αξία ή το τίμημα. Τέτοιοι τύποι είναι τα ρήματα ἀξιῶ, τιμῶ, ὠνούμαι (ουσιαστικά αποτελεί υποδιαίρεση της γενικής του ποσού)

π.χ. Θεμιστοκλέα τῶν μεγίστων δωρεῶν ἡξίωσαν
Φίλιππος ὠνεῖται (: αγοράζει) τοῦτο χρημάτων

6. Γενική της ποινής

Δηλώνει την ποινή που επιδιώκεται ή επιβάλλεται από την ενέργεια του προσδιοριζόμενου ρηματικού τύπου που ανήκει σε ρήμα δικανικό - ψυχικού πάθους

π.χ. Κατεγίνωσκον αὐτοῦ θανάτου
Ἵππῃον τούς συκοφάντας θανάτου

7. Γενική της καταγωγής

Η γενική αυτή εκφράζει την καταγωγή κάποιου και προσδιορίζει ρήματα όπως τα γίγνομαι - εἰμί - ἔφυν - πέφυκα, έχοντας θέση συνήθως κατηγορουμένου

π.χ. Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο
Πέφυκα πατρός ἀνδρείου

8. Γενική του σκοπού

Συνήθως είναι η γενική ενάρθρου απαρεμφάτου και εκφράζει το σκοπό της ενέργειας του προσδιοριζόμενου ρηματικού τύπου

π.χ. Ἐπεμψαν πρέσβεις τοῦ λαβεῖν τ' ἀνδράποδα

Β. Η Δοτική ως επιρρηματικός προσδιορισμός

1. Δοτική του τόπου

Έτσι ονομάζεται η δοτική:

- α) ορισμένων κυρίων ονομάτων των τόπων, δήμων κυρίως της Αττικής: Μαραθῶνι, Σαλαμῖνι, Ἐλευσῖνι, Πλαταιαῖς ἀλλά καί χωρῶν ὅπως Ἑλλάδι κλπ.

π.χ. Τά τρόπαια τά τε **Μαραθῶνι καί Σαλαμῖνι**

- β) αντωνυμιῶν και ονομάτων λαμβάνονται ως επιρρήματα όπως τῇδε (: ἐδῶ), ἐκεῖνη (: ἐκεῖ), ἄλλῃ (: αλλοῦ), ἧ (: ὅπου), πάντῃ (: παντοῦ), κύκλῳ (: ολόγυρα)

π.χ. Ὡς ξεῖν ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι **τῇδε** κείμεθα

Οἱ Ἀθηναῖοι περιέπλεον αὐτούς **κύκλῳ**

- γ) ουσιαστικῶν που προήλθαν από την παλιά δοτική τοπική: Ἴσθμοι, Δελφοὶ κλπ.

2. Δοτική του χρόνου

Έτσι ονομάζεται η δοτική που εκφράζει το χρονικό σημείο κατά το οποίο γίνεται η ενέργεια του προσδιοριζόμενου ρηματικού τύπου· δοτικές του χρόνου θεωρούνται και συγκεκριμένες δοτικές κάποιων ουσιαστικῶν όπως ἡμέρα, νυκτί, μηνί, ἔτει, τῇ ὑστεραίᾳ ἀλλά και εορτῶν όπως Παναθηναίοις, Διονυσίοις, Ἐλευσενίοις κλπ.

π.χ. Ἐνίκησε τρίτῳ **μηνί**

Πέμπτῃ δ' **ἡμέρᾳ** ἐξέπλευσαν

3. Δοτική της αιτίας

Δηλώνει την αιτία της ενέργειας του προσδιοριζόμενου ρηματικού τύπου που εκφράζει συνήθως ψυχικό πάθος

π.χ. Ξέρξης ἤσθη **τῇ στολῇ**

Λιμῷ ἀπέθανον

4. Δοτική της αναφοράς

Εκφράζει το πράγμα αναφορικά με το οποίο ενεργεί ο προσδιοριζόμενος ρηματικός τύπος (μερικές φορές προσδιορίζει και επίθετα).

π.χ. Οὔτοι πῶς ἔχουσι **Φιλλίπῳ** (: ως προς το Φίλιππο)

Ἐμπειρίᾳ προέχετε τῶν ἄλλων (: ως προς την εμπειρία)

5. Δοτική του ποσού / του μέτρου / της διαφοράς

Προσδιορίζει ρηματικούς τύπους που έχουν συγκριτική σημασία (αλλά και με επίθετα/επιρρήματα συγκριτικού βαθμού)· συνήθως ως δοτικές του ποσού χρησιμοποιούνται οι παρακάτω δοτικές: πολλῷ - ὀλίγῳ - πολλῶ - μικρῶ - τοσούτῳ - τόσῳ - ὅσῳ

π.χ. Δερκυλίδας **τοσούτῳ** διέφερε τοῦ Θίβρωνος

6. Δοτική του οργάνου / μέσου

Εκφράζει το όργανο ή το μέσο με το οποίο γίνεται η ενέργεια του ρηματικού τύπου που προσδιορίζεται

π.χ. Ἡ ψυχὴ τρέφεται **μαθήμασι**

Ἀρουῖμεν τὴν γῆν **τῷ ἀρότρῳ**

7. Δοτική του τρόπου

Δηλώνει τον τρόπο με τον οποίο γίνεται αυτό που δηλώνει το ρήμα.

Ως δοτικές του τρόπου χρησιμοποιούνται ονόματα/αντωνυμίες στη δοτική όπως: σιγῇ, Βία, σπουδῇ, (: βιαστικά), πεζῇ, ἰδίᾳ, δημοσίᾳ, τῇδε (: έτσι), ταύτῃ (: έτσι), ἄλλῃ (: αλλιώς) κλπ.

π.χ. Ἀλκιβιάδης κατέπλευσεν εἰς Πάρον **ναυσίν** εἴκοσι

Προήλαυνε **τοῖς στρατιώταις** ταχέως

Γ. Η Αιτιατική ως επιρρηματικός προσδιορισμός

1. Αιτιατική του τόπου

Εκφράζει τον τόπο-χώρο μέσα στον οποίο λαμβάνει χώρα η ενέργεια του ρηματικού τύπου που προσδιορίζεται. Ειδικότερα δηλώνει τοπική έκταση· συνήθως ως αιτιατικές του τόπου χρησιμοποιούνται συγκεκριμένα ουσιαστικά όπως σταδίους, μακράν, πλοῦν κλπ.

π.χ. Ἐπέχει Πλάταια Θηβῶν **σταδίους** ἑβδομήκοντα
Πέμφομεν τούτους **Ἑλλάδα**

2. Αιτιατική του χρόνου

- Εκφράζει τη χρονική διάρκεια κατά την οποία λαμβάνει η ενέργεια του προσδιοριζομένου ρήματος.

- Ως αιτιατικές του χρόνου χρησιμοποιούνται μερικές λέξεις που ενώ είναι αιτιατικές ουσιαστικών και επιθέτων, χρησιμοποιούνται ως επιρρήματα όπως **ἀρχήν** (: από την αρχή), **τό πρότερον**, **τό πρῶτον**, **τό λοιπόν**, **τό ἀρχαῖον** (: την παλιά εποχή), **τόν χρόνον**, **τήν ἡμέραν**, **τόν μῆνα**, **τό ἔτος** κλπ.

π.χ. Ἄρχήν δέ θηρᾶν οὐ πρέπει τὰμῆχανα
Ἐνταῦθα ἔμειναν **ἡμέρας** τρεῖς

3. Αιτιατική του τρόπου

Εκφράζει τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η ενέργεια του προσδιοριζόμενου ρηματικού τύπου.

Υπάρχουν κάποιες συνηθισμένες εκφράσεις που χρησιμοποιούνται ως αιτιατικές του τρόπου όπως **τίνα τρόπον**, **τόν αὐτόν τρόπον** αλλά και αιτιατικές των ονομάτων όπως **προῖκα** (: δωρεά), **δίκτην** (: σαν), **τήν ταχίστην** (: τάχιστα), **κύκλον** (: κυκλικά) κλπ.

π.χ. **Τόν αὐτόν τρόπον** ὑμεῖς, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οἰκεῖτε **τήν πόλιν**
Δίκτην κύνα (: σαν σκύλος)

4. Αιτιατική της αναφοράς

Εκφράζει το σημείο αναφορικά με το οποίο ισχύει η ενέργεια του προσδιοριζόμενου ρηματικού τύπου την οποία **περιορίζει**

π.χ. Συνετριβόμεθα **τάς κεφαλάς**
Ἀλγῶ καί **τήν ψυχὴν** καί **τό σῶμα**

5. Αιτιατική της αιτίας / του σκοπού

Εκφράζει την αιτία ή το σκοπό της ενέργειας του προσδιοριζόμενου ρηματικού τύπου ως αιτιατικές της αναφοράς χρησιμοποιείται συνήθως το ουδέτερο δεικτικής αντωνυμίας, αναφορικής, ερωτηματικής αλλά και άλλα ουσιαστικά

π.χ. τί, ὅ,τι (: γιατί, για ποιο λόγο)
 τοῦτο, ταῦτα (: γι' αυτό το λόγο)
 χάριν (: χάρη στο...)
 δειλίαν, ἀδικίαν (: για δειλία, αδικία...)

Ἄλλ' αὐτά ταῦτα νῦν ἔκω παρά σε
 Τί τηνικάδε ἀφίξαι;

Επιρρήματα

1. Τοπικά

Δηλώνουν **στάση**
σε τόπο

-ασι-	Πλαταιᾶσι
-ησι-	Θήβησιν
-οι-	Μεγαροῖ
-θι-	ἄλλοθι
-ου-	αὐτοῦ

Μετάφραση
στις Πλαταιές
στη Θήβα
στα Μέγαρα
σ' ἄλλο μέρος
σ' αυτό το μέρος

Δηλώνουν
κίνηση σε τόπο

-σε-	ἐκεῖσε= προς τα εκεί
-δε-	οἴκαδε=προς το σπίτι,
-ζε-	Ἀθήναζε προς την πατρίδα
-οι-	

προς

(αντωνυμικά
επιρρήματα)

Δηλώνουν
κίνηση από τόπο

-θεν-	ἐκεῖθεν=από εκεί
-οθεν-	πανταχόθεν= από παντού
-ωθεν-	ἔσωθεν=από μέσα

από

Δηλώνουν
κίνηση μέσα
από τόπο

-η-	ἄλλη=μέσα από ἄλλο τόπο
-----	-------------------------

μέσα από...

2. Τροπικά

Παράγονται
από **επίθετα**
αντωνυμίες,
μετοχές

-ως-	δικαίως
-ῶς-	κακῶς
-ον-	
-α-	

-δην-	ἄρδην, βάδην
-άδην-	τροχάδην
-ίνδην-	ἀριστίνδην
-δόν-	ἀναφανδόν
-ηδόν-	ἄγεληδόν

-ί-	ἀμισθί
-τί-	ἀδακρυτί
-εί-	πανδημεί
-ξ-	πύξ, λάξ

εὖ
ἐξῆς
ἐφεξῆς

καλά
στη σειρά
κατά σειρά.

3. Χρονικά

-τε-	ἄλλοτε, ἐκάστοτε
------	------------------

4. Ποσοτικά

-κισ-	ἐπτάκισ
-άκισ-	πολλάκισ

Επιρρήματα που δηλώνουν τρόπο

ἄλλως = 1) διαφορετικά,
κατ' ἄλλο τρόπο
2) μάταια
3) απλώς
4) πλήν αυτού

ἄλλως τε καί
ἄλλως τε δὴ
ἄλλως τε } +

+μτχ. αιτιολογική

ή μτχ. υποθετική

ή μτχ. χρονική = και μάλι-
στα, και προπάντων

ἑτέρως = διαφορετικά

εὐκρίτως = εύλογα

οὕτως = έτσι

οὐδαμῶς = με κανένα
τρόπο

ὧδε } ως εξής
ὥδι }

προῖκα = δωρεάν

τυχόν = ίσως, τυχαία

τάχα = ίσως, ταχέως
αμέσως

ἄμαχεί = χωρίς μάχη

ἄμέλει = προστακτ. του

ἀμελῶ ως επίρρημα = θε-
βαίως

ἄσπονδός = 1) χωρίς
σπονδές

2) αδιάλλακτα

νηποινεί = ατιμωρητί

πανδημεί = με όλο τον λαό,
πανστρατιά.

παμψηφεί = με όλο τον
λαό, πανστρατιά

παμψηφεί = με όλες τις
ψήφους

ἄδακρυτί = χωρίς δάκρυα

ἄκοντί = 1) χωρίς σκόνη
2) χωρίς αγώνα

ἑθελοντί = εθελοντικά

ἑλληνιστί = κατά τρόπο
ελληνικό

νεωστί = πρόσφατα, προ
ολίγου

ὄνομαστί = κατ' ὄνομα

περσιστί = στα περσικά

ἄριστίνδην = κατ' ἀξίαν

ἄρδην = σηκωτά εις τον
αέρα, εντελώς

βάδην = βήμα προς βήμα
με τα πόδια

κρύβδην = κρυφά σποράδην
= σποραδικά

συλλήβδην = γενικά

τροχάδην = τρεχάτα

φύρδην = σε τέλεια
σύγχυση

ἀγεληδόν = σε αγέλη

ἀναφανδόν = φανερά

πρηνηδόν = μπρούμυτα
σχεδόν

ἀναμίζ = αναμειγμένως

ἐναλλάξ = εναλλάξ

λάξ = με κλωτσιές

πύξ = με γροθιές

δημοσίᾳ = με δημοσία
δαπάνη

ἰδίᾳ = στην ιδιωτική ζωή

εἰκῇ = 1) στην τύχη
2) απερίσκεπτα

κομιδῇ = ακριβώς, γενικώς,
πάρα πολύ

πάντῃ = με κάθε τρόπο

σιωπῇ = σιωπηλά

σιγῇ = σιωπηλά

σχολῇ = αργά

σπουδῇ = βιαστικά

τῇδε = έτσι

εὖ = καλά

ἐξῆς = στη σειρά

ἐφεξῆς = κατά σειρά

δίκην = με τον τρόπο
κάποιου σαν

σύμπαν = γενικά

Επιρρήματα που δηλώνουν τόπο

ἄλλοθι }
 ἀλλαχῇ } σ' ἄλλο
 ἀλλαχόσε } μέρος
 ἄλλη = δια μέσου ἄλλου
 τόπου
 ἀλλαχόθι }
 ἀλλαχοῦ } κάπου αλλοῦ
 ἀλλαχόθεν } ἀπό ἄλλο
 ἄλλοθεν } μέρος
 ἄγχι }
 ἀγχοῦ } κοντά
 αὐτόσε } σ' αὐτό
 αὐτοῦ } το μέρος
 αὐτόθι }
 πανταχόθεν = ἀπό παντοῦ
 πόθεν }
 πόθι } ἀπό που;
 ποθέν = ἀπό κάπου
 ποῦ = που; σε ποιο μέρος;
 πού = 1) κάπου
 2) ἴσως, νομίζω,
 αν δεν απατώμαι
 πάντοσε = πρὸς ὅλα τα
 μέρη
 δεῦρο = ἐδῶ, πρὸς τα ἐδῶ,
 ἐμπρός (παρακλειυσματικό
 μόριο)
 ἐκποδών = μακριά
 ἐμποδών = μπροστά στα

 πόδια, εμπόδιο
 ἐνταῦθα }
 ἐδῶ } ἐδῶ
 ἐντευθί }
 ἐνθάδε }
 ἐκεῖ } αὐτοῦ, ἐκεῖ
 ἔνθεν = ἀπὸ ἐκεῖ
 ἔνθα = ἐκεῖ, ὅπου, τότε
 (χρονικά)
 πάντη 1) παντοῦ
 2) με κάθε τρόπο
 ταύτη=1) δια μέσου αὐτοῦ
 του τόπου
 2) ὅπου
 3) ὅπως
 χαμαί = χάμω
 ὅπου = σ' οποιοδήποτε
 μέρος
 ἐνταυθοῖ }
 ἐκεῖσε } πρὸς τα ἐκεῖ
 ἐκεῖνη = μέσα ἀπὸ ἐκεῖνο
 τον τόπο, σ' αὐτό
 το μέρος, μ' αὐτό
 τον τρόπο
 ἔσωθεν = ἀπὸ μέσα
 ἔξωθεν = ἀπ' ἔξω
 ἧ = ὅπου, ὅπως, πῶς;
 κύκλῳ = οὐλόγυρα
 οὐδαμῇ = πουθενά

οἶκαδε } στο σπίτι πρὸς
 οἶκοι } τὴν πατρίδα
 ὕψοῦ = το ὕψος
 ὅθι = ὅπου
 ἀμφοτέρωθι = ἀπὸ τις δυο
 πλευρές
 αὐτόθεν = ἀπ' αὐτό
 το μέρος
 ὁπόθεν = ἀπὸ ποιο μέρος
 ὁμόσε = στο ἴδιο μέρος
 πῇ; πῆ } 1) πῶς;
 πῇ; πῆ } 2) πού;
 ποῖ; (ερωτ.) = (πρὸς)
 ποῖ (εγκλ.) = (πρὸς)
 οἷ = 1) πρὸς το ὅποιο μέρος
 2) πρὸς ποιο μέρος
 3) ὅπου
 ὅθεν = ἀπὸ ὅπου, ἐξαιτίας
 αὐτοῦ
 πανταχοῖ }
 πανταχῇ } παντοῦ
 πανταχοῦ }
 ἔσω=εἴσω=μέσα
 πρόσω } μακριά
 πόρρω } ἐμπρός
 ὅπη = 1) ὅπου
 2) ὅπως, πῶς;
 ὅποι = 1) ὅπου
 2) ὅπως, πῶς;

Επιρρήματα που δηλώνουν χρόνο

αεί = 1) πάντοτε
2) εκάστοτε

ἀρχήν } κατ' αρχάς
τὴν ἀρχήν }

αὖθις = 1) πάλι
2) άλλοτε
3) εκ παραλλήλου
4) εξ άλλου

αὔριον = αύριο

αὐτίκα = αμέσως

ἄρτι = 1) μόλις προ ολίγου
2) αμέσως

εἵτα = έπειτα

ἔτι = 1) ακόμα
2) προσέτι, πιά
(σε άρνηση ερώτηση)

ἔνθα = όταν, τότε

ἐκάστοτε = κάθε φορά

ἤδη = ήδη, πλέον

ὁπνίκα = όταν

οὐκέτι = όχι πλέον,
πλέον δεν

οὔπω = όχι ακόμη

οὔποτε = ποτέ

πάλαι = 1) προηγουμένως
2) προ πολλού

πάλιν = πάλι

πίσω (τοπικό)

πολλάκις = (μετά το: ἵνα,
μή, εἰ, μή) = τυχόν ίσως

πηνίκα

πότε πότε;

ποτέ = 1) κάποτε

2) άραγε

3) τάχα

4) τέλος πάντων

(σε ερωτηματική πρότα-
ση).

παραχρῆμα = αμέσως

πρότερον = προηγουμένως

πρῶτον = κατά πρώτον

πρῶ ή πρῶϊ = πρῶί πέρυσι

πηνίκα = τότε

πηνικάδε = 1) τόσο νωρίς
2) τέτοια ώρα

πηνικάυτα = ακριβώς τότε
τάχιστα (μετά από χρονικό
σύνδεσμο) = αμέσως μόλις
τότε

τήμερον = σήμερα

τέως = 1) μέχρι τώρα,
2) προηγουμένως

ὔστερον = ύστερα

ὔστατον

χθές

νῦν = τώρα / νύκτωρ

μήποτε = ποτέ

μηδεπώποτε = ποτέ ως
τώρα

Τα:

αὖ } δηλώνουν
αὖθις } χρονική
πάλιν } επανάληψη
πολλάκις }

Επιρρήματα που δηλώνουν ποσό

ἄγαν = 1) πολύ
2) υπερβολικά

ἄλις = αρκετά

ἅπαξ = μία φορά

δεκάκις = δέκα φορές

δῖς = δύο φορές

ἥμισυ

οὐχ ἥμισυ = περισσότερο

ἥττον = λιγότερο

λίαν = πολύ

μάλα = πολύ

μᾶλλον = περισσότερο

μάλιστα = πάρα πολύ

μάλιστα + αριθμητικό =
περίπου

ὅσον

ὀλίγῳ = λίγο

οὐδέν = καθόλου

ὁσάκις = όσες φορές

οὔτω = τόσο

πολλῷ = πολύ

πάνυ = πολύ

πολύ = πολύ

ποσάκις = πόσες φορές

πολλάκις = πολλές φορές

παντελῶς = τελείως

σφόδρα = πάρα πολύ

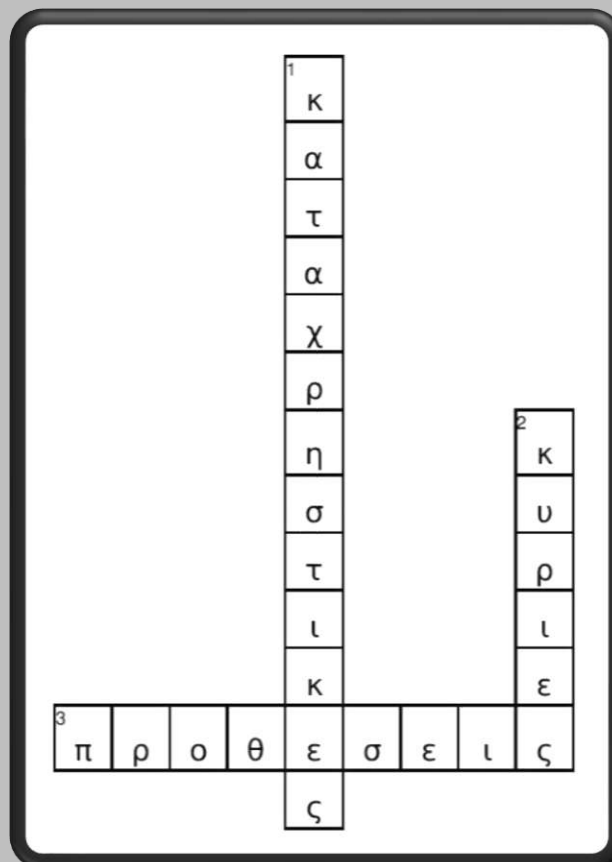
τρίς = τρεις φορές

ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΛΑΓΙΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ
ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΩΣ

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

ΓΕΝΙΚΗ	ΔΟΤΙΚΗ	ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ
1. Χρόνου 2. Τόπου 3. Σκοπού 4. Αιτίας 5. Ποσού	1. Χρόνου 2. Τόπου 3. Σκοπού 4. Αιτίας 5. Ποσού 6. Αναφοράς 7. Τρόπου 8. Συνοδείας 9. Μέσου 10. Οργάνου	1. Χρόνου 2. Τόπου 3. Σκοπού 4. Αιτίας 5. Ποσού 6. Αναφοράς 7. Τρόπου 8. Ποινής

9. Προθέσεις

9. ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

Ο χωρισμός των προθέσεων γίνεται σε **κύριες** και σε **καταχρηστικές**.

α) Τις **κύριες** προθέσεις τις βλέπουμε σε συντακτικό ρόλο και σε σύνθεση (π.χ. ἐπ' οὐρανοῦ ἐπιβλαβής)

Διακρίνονται σε:

α. **Μονόπτωτες**: ἀντί, ἀπό, ἐκ/ἐξ, πρό, ἐν, σύν, ἐ(ι)ς

β. **δίπτωτες**: ἀνά, διά, κατά, ὑπέρ

γ. **Τρίπτωτες**: ἀμφί, ἐπί, μετά, παρά, περί, πρός, ὑπό

β) Τις **καταχρηστικές** προθέσεις τις χρησιμοποιούμε και στη σύνταξη (π.χ. μέχρι τοῦ τέλους) - την πρόθεση δε “πλήν” τη βρίσκουμε σε πάρα πολλές λέξεις όπως π.χ. πλημμελής.

ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥΣ:

α) **Με γενική**: ἄνευ, ἄχρι, δίκην, ἔνεκα ή ἔνεκεν, μέχρι, πλήν, χάριν, χωρίς.

β) **Με αιτιατική**: μά, νή, ὥς

Η τοποθέτηση των προθέσεων γίνεται κατά κανόνα πριν από τους τύπους με τους οποίους αποτελούν προθετικό σύνολο. Π.χ. ἀφ' ὑμῶν. Σε αττικούς πεζογράφους παρατηρείται η αναστροφή τόνου (οπότε οι προθέσεις τοποθετούνται μετά τα ονόματα).

Οι κύριες προθέσεις: περί (=πέρι), ὑπέρ (=ὑπερ), ὑπό (=ὑπο), ἐν (=ἐνι), παρά (=πάρα)

π.χ. Ἀλλοτρίας γῆς ὑπερ.

Οι καταχρηστικές προθέσεις: ἄνευ, χάριν, δίκην, ἔνεκα

π.χ. Ὡ ἄνευ

Πολλές φορές βλέπουμε την τοποθέτηση κύριων προθέσεων μεταξύ επιθέτου και ουσιαστικού. Το φαινόμενο ονομάζεται **παρένθεση προθέσεων**.

π.χ. Τρόπων ἐξ οἶων.

Στην ποίηση συναντούμε το φαινόμενο οι κύριες προθέσεις να χωρίζονται από το άλλο συνθετικό μέλος της σύνθετης λέξης που ανήκουν με άλλες λέξεις. Το φαινόμενο ονομάζεται **τμήση προθέσεως**.

π.χ. Κατά σε χωροῦμεν τούτου.

Όταν ακολουθεί αναφορική αντωνυμία έναν εμπρόθετο προσδιορισμό, τότε υπάρχει είτε επανάληψη, είτε παράλειψη της πρόθεσης.

π.χ. Ἀπ' ἐκείνου γάρ τοῦ χρόνου, ἀφ' οὗ τούτου ἠράσθην.

Η σύνταξη των προθέσεων

Ι. Κύριες Προθέσεις

Κύριες σημασίες (χωρίς παραδείγματα)

Α. Μονόπτωτες (με γενική, δοτική, αιτιατική)

1. Ἀντί + γενική:	
α) ανταλλαγή, ανταμοιβή, ανταλλαγμα β) το απέναντι (τοπικώς) γ) αιτία	δ) προτίμηση ε) σύγκριση στ) ομοιότητα ζ) αντικατάσταση
2. Ἀπό + γενική:	
α) χωρισμός, απομάκρυνση, απαλλαγή β) αφετηρία (τοπική, χρονική) γ) άμεση καταγωγή δ) αιτία	ε) ύλη στ) ποιητικό αίτιο ζ) τρόπο ή όργανο η) προέλευση
3. Πρό + γενική:	
α) τό έμπροσθεν τοπικώς β) προτίμηση	γ) υπεράσπιση δ) έμπροσθεν (χρονικώς)
4. Έκ + γενική:	
α) κίνηση από τόπο β) αφετηρία (τοπική ή χρονική) γ) καταγωγή δ) αιτία ε) ύλη στ) ποιητικό αίτιο	ζ) συμφωνία η) τρόπο ή όργανο θ) απομάκρυνση ι) προέλευση κ) χρόνος λ) διηρημένο όλο

5. ἐν + δοτική: α) κοινωνία β) χρόνος γ) τρόπος, όργανο δ) στάση σε τόπο (και στάση σε τόπο μεταφορικά)	ε) εντοπισμός σε κατάσταση στ) αναφορά ζ) ενώπιον η) εξάρτηση
6. σύν + δοτική: α) κοινωνία (ομού - μαζί) β) βοήθεια - σύμπραξη - συνέργεια - συνδρομή	γ) συμφωνία δ) τρόπος ε) συνοδεία
7. εἰς + αιτιατική: α) το τέρμα της κίνησης (τοπικά, χρονικά, μεταφορικά) β) κίνηση προς τα μέσα	γ) σκοπός δ) αναφορά
8. ὄνα + αιτιατική α) κίνηση προς τα πάνω β) ένταση γ) διανομή	δ) τρόπος ε) χρόνος (χρονική διάρκεια)

Β. Δίπτωτες (με γενική - αιτιατική) - διά, κατά, μετά, ὑπέρ

1. α) διά + γενική: 1. δια μέσου (τοπικά, χρονικά, μεταφορικά) 2. διάστημα (τοπική ή χρονικό) 3. όργανο - τρόπο - μέσο	β) διά + αιτιατική: 1. τελικό αίτιο (σκοπός) 2. αναγκαστικό αίτιο (αιτία)
2. α) κατά + γενική: 1. κίνηση προς τόπο (προς τα κάτω) 2. κίνηση από κάτω (κάποιου) [ἐξ ὑπὸ κατὰ γῆς] 3. εναντίωση 4. αναφορά 5. χρόνος	β) κατά + αιτιατική: 1. κίνηση προς τόπο (προς τα κάτω ή δια μέσου) 2. στάση σε τόπο 3. αντίκρυ - απέναντι 4. χρόνος 5. σκοπός 6. αναφορά 7. συμφωνία 8. αιτία 9. τρόπος 10. χωρισμός ή διανομή

3. α) μετά + γενική: 1. συνοδεία 2. ομού (μαζί)/κοινωνία (συμμετοχή) 3. τρόπος 4. συμφωνία 5. συνεργασία 6. βοήθεια - σύμπραξη - συνδρομή - συνέργεια 7. χρονική ακολουθία	β) μετά + αιτιατική: 1. χρόνος - τόπος (κατόπιν) 2. μεταξύ (τοπικώς - χρονικώς) 3. τάξη
--	---

4. α) υπέρ + γενική: 1. υπεράνω (τοπικά - μεταφορικά) 2. υπεράσπιση - χάρη 3. αντικατάσταση 4. σκοπός 5. αιτία 6. αναφορά	β) υπέρ + αιτιατική: 1. υπεροχή 2. υπεράνω κάθε ορίου και κάθε μέτρου
--	--

Γ. Τρίπτωτες (περί, επί, παρά, προς, υπό)

1. α) περί + γενική: 1. υπεροχή 2. αναφορά	
β) περί + δοτική: 1. περίπου (τοπικά - αναφορικά) 2. αιτία	
γ) περί + αιτιατική: 1. τόπος (ολόγυρα) 2. περίπου 3. αναφορά	
2. α) επί + γενική: 1. τόπος (το "επάνω" τοπικώς) 2. ενώπιον 3. πλησίον τοπικά (σε τόπο ή πρόσωπο) 4. τρόπος	5. χρόνος 6. αρχή - επιστασία 7. σκόπιμη διεύθυνση 8. εξάρτηση 9. διανομή - χωρισμός 10. αναφορά

β) ἐπί + δοτική:

1. τόπος (το "επάνω τοπικώς")	6. το "κατόπιν" τοπικά
2. πλησίον (τοπικά) σε τόπο
ή πρόσωπο	7. προσθήκη
3. σκοπός	8. αρχή ή επιστασία
4. αιτία	9. εξάρτηση
5. χρόνος	10. όρος ή συνθήκη ή συμφωνία
ή προϋπόθεση

γ) ἐπί + αιτιατική:

1. διεύθυνση / κατεύθυνση
(φιλική ή εχθρική)	3. τόπος (το "επάνω
τοπικώς")
2. τοπική ή χρονική έκταση	4. σκοπός

3. α) παρά + γενική:

- απομάκρυνση (από τόπο)
- ποιητικό αίτιο
- προέλευση

β) παρά + δοτική:

- πλησίον (τοπικά)
- κρίση

γ) παρά + αιτιατική:

- κίνηση προς πρόσωπο
- κίνηση ή στάση πλησίον
ή παραλλήλως
- το πλησίον σε τόπο ή πρόσωπο
- χρονική διάρκεια
- παραβολή ή σύγκριση
- παράβαση ή εναντίωση
- διαφορά ή εξαίρεση
- αιτία
- εναλλαγή

4. α) πρὸς + γενική:

- καταγωγή
- τόπος (από τη μεριά κάποιου)
- ποιητικό αίτιο
- υπεράσπιση
- κρίση
- ενώπιον ή "πρὸς χάριν" τινος

β) πρὸς + δοτική:

- πλησίον (τοπικά)
- προσθήκη

γ) πρὸς + αιτιατική:

- διεύθυνση (ή κατεύθυνση) φιλική
ή εχθρική
- ενέργεια (φιλική ή εχθρική)
- σύγκριση
- πλησίον (τοπικά)
- τρόπος
- σκοπός
- αναφορά
- αναλογία
- συμφωνία

5. α) <u>ὑπό</u> + γενική:	1. τόπος (το "υποκάτω" τοπικώς) 2. αναγκαστικό αίτιο (αιτία) 3. συνοδεία 4. ποιητικό αίτιο 5. χρόνος
β) <u>ὑπό</u> + δοτική:	1. τόπος (το "υποκάτω" τοπικώς) 2. υποταγή 3. επίβλεψη - επιμέλεια - φροντίδα 4. στάση σε τόπο
γ) <u>ὑπό</u> + αιτιατική:	1. τόπος (το "υποκάτω" τοπικώς) 2. υποταγή 3. χρόνος

II. Καταχρηστικές Προθέσεις

Κύριες σημασίες (χωρίς παραδείγματα)

- α) Ἄνευ + γενική: χωρισμός, εξαίρεση, τρόπος, προσθήκη
- β) Ἔνεκα ὃ ἔνεκεν + γενική: αιτία, σκοπός, προς χάριν, αναφορά
- γ) χωρίς + γενική: χωρισμός, προσθήκη, εξαίρεση (σπάνια)
- δ) πλήν + γενική: εξαίρεση
- ε) μέχρι καὶ ἄχρι + γενική: τέρμα/όριο (τοπικά - χρονικά - μεταφορικά)
- στ) ὥς + αιτιατική: κίνηση, κατεύθυνση προς πρόσωπο
- ζ) δίκην + γενική: τρόπος, ομοιότητα
- η) ναί, νή, μά + αιτιατική: επίκληση ὀρκου
- θ) χάριν + γενική: σκοπός

Παραδείγματα

Κύριες προθέσεις και βασικές σημασίες

1. ἀντί + γενική:	
α) Αντικατάσταση	π.χ. Ἄντί κυνός εἶ φύλαξ
β) προτίμηση	π.χ. Τήν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἂν ἀνθ' ὧν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασίων
γ) ανταπόδοση/αμοιβή	
ανταμοιβή και αιτία	π.χ. Ἡμῖν τι ἀντί τούτων ὑπηρετήσεις;
δ) ανταλλαγή	π.χ. Κάλλιον ἐστὶ θνητοῦ σώματος ἀθάνα- τον δόξαν ἀντικαταλλάξασθαι
ε) σύγκριση	π.χ. Λυκοῦργος κατεργάσατο ἐν τῇ πόλει αἰρετώτερον εἶναι τὸν καλὸν θάνατον ἀντί τοῦ αἰσχροῦ βίου
στ) ισότητα - ομοιότητα	π.χ. Ἄντί πολλῶν λαῶν ἐστὶν ἀνὴρ
ζ) τοπικά (το απέναντι)	π.χ. Ἐκτωρ δ' ἀντ' Αἴαντος εἰσάτο
η) επίκληση	π.χ. Σ' ἀντί παίδων ἱκετεύομεν

2. ἐκ/ἐξ + γενική:

α) απομάκρυνση - προέλευση - έξοδος αποκατάσταση	π.χ. Τά ἐκ τῆς γῆς φύόμενα
β) τοπική αφετηρία	π.χ. Κῦρος ὠρμᾶτο ἐκ Σάρδεων
γ) χρονική αφετηρία	π.χ. Ἐκ μικροῦ παιδαρίου
δ) εξάρτηση	π.χ. Ἐκ Φοινίκων ἤρτητο ὁ ναυτικός στρατός
ε) καταγωγή (ή προέλευση)	π.χ. Ὡ παῖ, πατρός ἐξ Ἀχιλλέως (άμεση καταγωγή)
στ) ποιητικό αίτιο	π.χ. Ἀρχόμεθ' ἐκ κρείσσονων
ζ) μέσο - ὄργανο/τρόπο	π.χ. Ἐκ τῶν πόνων τάς ἀρετάς κτᾶσθαι
η) συμφωνία	π.χ. Ἐκ τῶν ἀρχῶν καί νόμων χρῆ ποιεῖν.
θ) ὕλη	π.χ. Ἐκ τροχοῦ πεποιημένον ἦν
ι) αναγκαστικό αίτιο	π.χ. Ἐκ λόγων καλῶν κακῶς ἔπραξα
κ) χρονική ακολουθία	π.χ. Ἐκ τούτων τί ποιῶμεν;
λ) διηρημένο ὅλο	π.χ. Τίς ἐξ ὑμῶν;
μ) αρχική κατάσταση	π.χ. Μέγας ἐκ μικροῦ Φίλιππος ἡῤῥηται
ν) εκλογή - προτίμηση	π.χ. Ἐκ πάντων μάλιστα ἄνοσον

3. πρό + γενική:

α) ἐμπροσθεν τοπικῶς	π.χ. Πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν προφαίνεται
β) χρονικά (το πρότερο χρόνο)	π.χ. Οἱ πρό ἡμῶν γεγονότες
γ) αντιπροσώπευση εκτίμηση/προτίμηση	π.χ. Μηδέν περί πλείονος ποιοῦ πρό τοῦ δικαίου
δ) υπεράσπιση	π.χ. Πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει

4. ἀπό + γενική:

α) απομάκρυνση	
απόσταση	π.χ. Ἀπό τοῦ ὕδατος
β) καταγωγή ἐμμεση	π.χ. Ἀφ' Ἡρακλέους ἐγένετο
γ) χωρισμός	π.χ. Ἀφορίζω τὰ πρόβατα ἀπό τῶν ἐριφίων
δ) ποιητικό αίτιο	π.χ. Οὐδέν ἀξιόλογον ἐπράχθη ἀπό τῶν τυράννων
ε) αναγκαστικό αίτιο	π.χ. Ἀπό τούτου τοῦ τολμήματος ἐπηνέθη
στ) χρονική ακολουθία	π.χ. Ἀπό δείπνου
ζ) χρονική αφετηρία	π.χ. Ἀπό τούτου τοῦ χρόνου
η) μέσο - ὄργανο - τόπο	π.χ. Ἀπό τῶν χρημάτων
θ) εξάρτηση	π.χ. Ἀφ' ἵππου θηρεύω
ι) ὕλη	π.χ. Εἴματα ἀπό ξύλου πεποιημένα

5. ἐν + δοτική:

α) στάση σε τόπο	π.χ. Ἐν Ἀθήναις
β) εντοπισμός σε κατάσταση	π.χ. Ἐν τούτοις ἦν Ἀγησίλαος
γ) στάση σε τόπο (μεταφορικά)	π.χ. Ἐν τοῖς νόμοις
δ) χρονικός εντοπισμός	π.χ. Ἐν πολέμῳ
ε) "Μεταξύ" - "πλησίον"	π.χ. Οἱ ἐν τῷ δήμῳ λέγοντες "ενώπιον"
στ) εξάρτηση	π.χ. Ἐν ὑμῖν ἐστίν
ζ) ὄργανο - μέσο - τρόπος	π.χ. Ἐν τῷ τρόπῳ / Ἐν τάχει
η) συμφωνία	π.χ. Ἐν τοῖς νόμοις ἐποιήσαμεν τάς κρίσεις

6. εἰς (ἐς) + αιτιατική:

α) κίνηση σε τόπο - κατεύθυνση/διεύθυνση σε τόπο	π.χ. Κατέβην χθές εἰς Πειραιᾶ
β) εχθρική διεύθυνση - κατεύθυνση / διάθεση	π.χ. Ἦτε ἐς Μήδους
γ) τοπικό ή χρονικό όριο - τέρμα	π.χ. Ἐκ κεφαλῆς ἐς πόδας ἄκρους/ Ἐς θρόνους ἔξοντο
δ) στάση σε τόπο	π.χ. Εἰς Αἴγυπτον ἦσαν
ε) ποσό ή χρόνος κατά προσέγγιση (περίπου)	π.χ. Ἰππέας εἰς ὀκτακισχιλίους ἄγει
στ) "ενώπιον"	π.χ. Εἰς τόν δῆμον ἀγορεύω
ζ) αναφορά	π.χ. Εἰς πάντα πρῶτος
η) τρόπος	π.χ. Εἰς δύναμιν
θ) σκοπός	π.χ. Ἦς φόβον ἔτρεπεν πάντας
ι) διαίρεση - μερισμός	π.χ. Τάττει τόν λόγον εἰς δύο

7. σύν/ξύν+ δοτική:

α) συνοδεία-κοινωνία σύμπραξη-συνέργεια (συνεργασία)	π.χ. ἐπαιδεύετο σύν τῷ ἀδελφῷ
β) βοήθεια	π.χ. Σύν τοῖς θεοῖς οὐδενός ἀπορήσομεν
γ) ὄργανο/μέσο-τρόπος	π.χ. Σύν τάχει/ Σύν πέλταις τε καί ἀκοντίοις διαγωνίζεσθαι
δ) συμφωνία	π.χ. Σύν τῷ νόμῳ τήν ψῆφον τίθεσθαι

8.1) ἀνά + γεν./δοτ.:	
α) τοπική επιβίβαση	π.χ. Ἀνά νηός/ Ἀνά ναυσίν
ii) ἀνά + αιτιατική:	
α) κίνηση (προς τα πάνω - ανοδικά)	π.χ. Ταῦτα συ δύναται πλέειν
β) χρονική διάρκεια	π.χ. Ἀνά πᾶσαν ἡμέραν οἱ παῖδες τοὺς πρεσβυτέρους ὀρῶσιν
γ) τοπική έκταση	π.χ. Ἀνά πᾶσαν γῆν
δ) μερισμός	π.χ. Ἐπορεύθησαν ἀνά πέντε παρασάγγας τῆς ἡμέρας
ε) τρόπος	π.χ. Ἀνά μέρος (= κατὰ σειρά)
9.1) διά + γενική:	
α) διαμέσου (τοπικῶς)	π.χ. Πορεύεται διά τοῦ ἀγροῦ
β) χρονική διάρκεια	π.χ. Διά βίου ἐκπαίδευσις
γ) ὄργανο - μέσο	π.χ. Διά τῶν ὠτῶν ἀκούομεν
δ) τρόπος	π.χ. Διά σπουδῆς (= ταχέως)
ε) κατάσταση	π.χ. Διά φιλίας
ii) διά + αιτιατική:	
α) χρονική διάρκεια	π.χ. Ἦλθεν διά νύκτα
β) αναγκαστικό αἴτιο	π.χ. Διά τήν παιδείαν πολυλογώτερος ἦν Κῦρος
10.1) κατὰ + γενική:	
α) καθοδική κίνηση	π.χ. Κατά τῆς κεφαλῆς καταχέομεν μῦρον
β) εχθρική σχέση εναντίωση	π.χ. Ὁργή κατὰ τούτων
γ) αναφορά	π.χ. Κατά ζώων καί κατὰ φυτῶν σκόπει...
δ) επίκληση	π.χ. Ὁμνύω κατὰ τινος

11.1) ἀμφί+γενική:

α) τόπος	π.χ. Ἀμφί ταύτης οἰκοῦσι
β) αναφορά
(μεταφορικά)	π.χ. Τῆς ἀμφί τοῦ πατρός δίκης
γ) αναγκαστικό ή τελικό
αἶτιο	π.χ. Ἀμφί φόβου/ Ἀμφί δόλης μάχεσθον

ii) ἀμφί+ δοτική:

Σπάνια ποιητική χρήση
(εγγύτητα τόπου, αιτία, μέσο, αναφορά)

iii) ἀμφί+αιτιατική:

α) Το "πéριξ"
(περιστοίχιση) τοπικά	π.χ. Πρόδρομον ἀμφί τοῦτο τό στρατεύμα
ἐπολέμει
β) εγγύτητα (τοπική)	π.χ. Ἀμφί τά ὅρια ἦσαν
γ) Το περίπου (χρονικά)	π.χ. Ἀμφί τόν χειμῶνα
δ) Το περίπου
(ποσοτικά) (ποσό
κατά προσέγγιση)	π.χ. Ἀπέθανον ἀμφί τούς τετρακοσίους
ε) Αναφορά-
ενασχόληση	π.χ. Ἄεισον ἀμφί τό Ἴλιον ἢ ἀμφί τόν
πολέμιον διηγεῖται

12. ι) ὑπέρ+γενική:

α) τόπος (το “υπεράνω”

τοπικώς)

π.χ. Ὑπέρ τῶν στεγῶν ἔκειντο

β) τελικό αίτιο (σκοπός)

π.χ. Ποιεῖ πάντα ὑπέρ δόξης

γ) αναγκαστικό

αίτιο (αιτία)

π.χ. Ὑπέρ τῶν ἀγαθῶν τῶν σῶν ὑμᾶς
εὐδαιμονίζω

δ) αναφορά

π.χ. Ὑπέρ τοῦ πράγματος διαλεχθεῖν ἄν

ε) υπεράσπιση ή χάρη

π.χ. Ἀποθνήσκει ὑπέρ τῶν δικαίων

στ) αντικατάσταση (ή

και αντιπροσώπευση)

π.χ. Ὑπέρ τούτου λαμβάνει τόν θῶκον

ιι) ὑπέρ + αιτιατική:

α) τόπος (το υπεράνω/

υπέρ παντός ορίου-παντός

μέτρου) δηλ. υπέρβαση.

ορίου (και μεταφυσικά)

β) υπεροχή

γ) το χρονικά πρότερο

χρόνο

π.χ. Ὑπέρ Ἑλλήσποντον κατοικοῦντες

π.χ. Ὑπέρ ἡμᾶς

π.χ. Ὑπέρ δύναμιν

π.χ. Ὑπέρ τά Μηδικά τοῦτο συνετελέσθη

13.ι) ἐπί + γενική:

α) κατεύθυνση-διεύθυνση π.χ. Ἐπ' οἴκου κατέφυγον

(και άφιξη σε τόπο)

β) στάση σε τόπο

(το επάνω "τοπικώς") π.χ. Ἐπὶ τῆς τραπέζης ἔθετο

γ) στάση σε τόπο

(το πλησίον "τοπικώς") π.χ. Κελεύει τοῦτον μεῖναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ

δ) χρόνος (χρονική

περίοδος)

π.χ. Ἐπὶ Κέκροπος

ε) διανομή - στρατιωτική

παράταξη/διάταξη

π.χ. Ἐτάχθησαν ἐπὶ τεττάρων

στ) αιτία

π.χ. Οὐκ ἔχω πρόφασιν, ἐφ' ἧς τοῦ βίου
λόγον δοίην

ζ) αναφορά

π.χ. Ἐπὶ τῆς πόλεως οὐδέν εἶπον

η) κατάσταση

π.χ. Ἐπὶ πάντων

θ) τρόπος

π.χ. Ἐπὶ σκῆπτρον

ι) "ἐνώπιον"

π.χ. Ἐπὶ τοῦ δικαστοῦ

ιι) ἐπί + δοτική:

α) στάση σε τόπο

("επάνω" τοπικά)

π.χ. Ἐπὶ τῷ Ἰσθμῷ οἰκοῦσιν

β) στάση σε τόπο

("πλησίον") εγγύτητα

π.χ. Ἐπὶ ταῖς περὶ αἰῶν ἡνέρεθη

γ) εξάρτηση

π.χ. Ἐφ' ὑμῶν ἔστιν

δ) προσθήκη

π.χ. Ἐπὶ τούτῳ προσετέθη ἔτι

ε) χρονική ακολουθία

π.χ. Ἐπ' αὐτῷ ἀνέστη οὗτος

στ) αιτία

π.χ. Ἐσχύνοντο ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασι

ζ) Ὅρο - προϋπόθεση

π.χ. Οἱ τριάκοντα ἡνέρεθησαν ἐπὶ τούτῳ,

συμφωνία

ἐφ' ᾧ συγγράψαι νόμους

η) εναντίωση	π.χ. Ἐπ' ἐμοί ἐναντιοῦται
θ) τιμή (υλική) - αξία	π.χ. Ἐπ' ἀργυρίῳ τήν ψυχὴν προδίδωσιν
ι) τιμή ή αναφορά	π.χ. Ἐπὶ τοῖς πράγμασι ἡρώτα

iii) ἐπί + αιτιατική:

α) τόπος (το "επάνω" τοπικώς)	π.χ. Ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαίνουσιν
β) κατεύθυνση - κίνηση σε τόπο	π.χ. Ἐπὶ τὰς ναῦς ἦλθεν
γ) κατεύθυνση (ή διεύθυνση) εχθρική	π.χ. Ἐλαύνει ἐπὶ τούτους
δ) αναφορά (ή τρόπος)	π.χ. Τό ἐφ' ἑαυτὸν ἕκαστον σπεύδει
ε) σκοπός (τελικό αίτιο)	π.χ. Οὐκ ἀπέπεμψεν ἐπὶ γῆς αἵτησιν
στ) χρόνος (χρονική διάρκεια)	π.χ. Ἐπὶ πολὺν χρόνον
ζ) τόπος ("τοπική έκταση")	π.χ. Ἐπὶ πολλὰ στάδια

14. i) μετά + γενική:

α) κοινωνία - συμμετοχή (το "ομού" μαζί)	π.χ. μετὰ τούτων ἔζων
β) συμφωνία	π.χ. μετὰ τοῦ νόμου ἔπραττον
γ) τρόπος	π.χ. μετὰ παρρησίας ποιῶμαι τοὺς λόγους

ii) μετά + δοτική:

Σπάνια ποιητική χρήση (τόπος)

iii) μετά + αιτιατική:

- α) Το “μεταξύ” σε τοπική αλλά και μεταφορική χρήση π.χ. Ἦ μετά χειρας εἶχε
- β) χρονική ακολουθία π.χ. Μετά ταῦτα ἐξῆλθε
- γ) Τάξη ή ακολουθία (μεταφορικά) π.χ. Μετ’ ἐμέ δεύτερος εἶ

15.ι) παρά + γενική:

- α) προέλευση π.χ. Τά παρά Κύρου
- β) ποιητικό αίτιο π.χ. Παρά πάντων ὁμολογεῖται

ii) παρά + δοτική:

- α) στάση σε τόπο (“πλησίον” εγγύτητα τόπου) π.χ. Παρά τοῖς Μαντινεῦσι οἰκεῖ
- β) ενώπιον π.χ. Παρά τοῖς δικασταῖς
- γ) κτήση π.χ. Τό παρ’ ὑμῖν ψήφισμα
- δ) κρίση π.χ. Δοκεῖς παρ’ ἡμῖν βεβουλεῦσθαι ὀρθῶς

iii) παρά + αιτιατική:

- α) στάση σε τόπο (“πλησίον”) π.χ. Ἡ παρά τήν ὁδόν κρήνη
- β) κίνηση (ή κατεύθυνση) σε πρόσωπο π.χ. Ἀφίκετο παρά Κροῖσον
- γ) εξαίρεση π.χ. Παρά ταῦτα παράμεινε
- δ) διαφορά π.χ. Παρά τήν ὀξύτητα ὁδεύει πρός τούτους

ε) αιτία (αναγκαστικό αίτιο)	π.χ. Παρά τήν ἡμετέραν ἀμέλειαν
στ) εναλλαγή	π.χ. Ἡμέρα παρ' ἡμέραν
ζ) εναντιότητα- παράβαση	π.χ. Παρά τούς ὅρκους ὁμνύει
η) σύγκριση (ή υπεροχή)	π.χ. Ἡλίου ἐκλείψεις πυκνότεραι παρά τά ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονεύμενα
θ) τοπική έκταση	π.χ. Παρά τήν Βαβυλῶνα
ι) χρόνος (χρονική εγγύτητα)	π.χ. Παρ' ὅλον τόν βίον τοῦτον φεῦγε

16.ι) περί+ γενική:

α) τόπος (το "πέριξ" περιστοίχιση)	π.χ. Τείχη περί Δαρδανίας
β) υπεράσπιση	π.χ. Ἀμύνεσθαι περί πάτρης
γ) υπεροχή	π.χ. Χαλεπός περί πάντων
δ) εκτίμηση/αξία/απαξία	π.χ. Περί πολλοῦ ποιοῦμαι τι
ε) σκοπός ή αιτία	π.χ. Σπουδάζουσι περί βίου
στ) αναφορά	π.χ. Περί τούτου μνημονεύω (η πιο συχνή χρήση)

ιι) περί+δοτική:

α) τόπος (και μτφρ./ περιστοίχιση "πέριξ")	π.χ. Περί χειρὶ ἢ Περί τοῖς μηροῖς
β) αιτία	π.χ. Δεδιότες περί τῷ χωρίῳ
γ) υπεράσπιση	π.χ. Περί παιδίῳ μάχεται

III) περί+αιτιατική:

- α) τόπος (το “πέριξ”
(περιστοίχιση σε κίνηση
ή στάση) π.χ. Περί τό πεδίον απέστειλαν τούτους
β) χρόνος ή ποσό (το
“περίπου”) π.χ. Περί τούς ἑβδομήκοντα ἤλθον
γ) αναφορά (ή ενόχληση
με κάτι) με τα ρήματα:
εἰμί, γίγνομαι, διατρέβω,
σπουδάζω, ποιῶ,
πραγματεύομαι π.χ. Οἱ περί τοῦτο διατρέβοντες

17.1) πρὸς + γενική:

- α) τόπος (τοπικός
προσανατολισμός -
τοπική σχέση) π.χ. Τό πρὸς ἑσπέρας τεῖχος
β) καταγωγή π.χ. Πρὸς μητρός ἐστι...
γ) ποιητικό αίτιο π.χ. Λέγεται πρὸς τούτου
δ) κρίση (ή ενώπιον) π.χ. Οὔτε πρὸς θεῶν οὔτε πρὸς ἀνθρώπων
ε) συμφωνία π.χ. Οὐκ ἦν πρὸς τοῦ Κυρίου τρόπου
στ) “χάριν τινος”
(επίκληση ή) π.χ. Πρὸς ὑμᾶς ἱκετεύω τούτους
ζ) ωφέλεια (συμφέρον
προσώπων) π.χ. Πρὸς Θηβαίων ἐποιήσαντο σπονδὰς

II) πρὸς+ δοτική:

- α) προσθήκη π.χ. Πρὸς τούτοις ἔχω λέγειν
β) αναφορά ή ενόχληση π.χ. Γίγνομαι πρὸς τινι (=ασχολούμαι με
κάτι)

γ) τόπος (στάση
σε τόπο)
(πλησίον/εγγύτητα)

π.χ. Πρὸς τῷ Εὐφράτῃ εἶχεν τό στρατεύμα

III) πρὸς+ αιτιατική:

α) κατεύθυνση

πρὸς τόπο

π.χ. Ὑπεχώρησαν πρὸς δυσμᾶς

β) διεύθυνση ή σχέση
(φιλική ή εχθρική)

διάθεση πρὸς πρόσωπο π.χ. Ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς

γ) αναφορά

π.χ. Πρὸς τὰς ἡδονὰς εὐμενῶς εἶχεν

δ) τελικό αίτιο (σκοπός) π.χ. Πρὸς τήν σωτηρίαν παντοδαπά
εὗρηνται

ε) χρόνος (προσέγγιση

χρόνου-περίπου χρονικά) π.χ. Πρὸς ἡμέραν (=κατά τα ξημερώματα)

στ) τρόπος

π.χ. Πρὸς φιλίαν (=φιλικά)

ζ) συμφωνία ή αναλογία π.χ. Πρὸς τήν παροῦσαν δύναμιν

η) σύγκριση

π.χ. Οὐδέν τὰ χρήματα ἐστίν πρὸς τήν
εὐδαιμονίαν

θ) ανταλλαγή

π.χ. Ἡδονὰς πρὸς ἡδονὰς καταλλάσσονται

18. ι) ὑπό+γενική:

α) στάση σε τόπο

(το "υποκάτω" τοπικῶς) π.χ. Ὁ ὑπὸ τοῦ ἐδάφους θόρυβος

β) ποιητικό αίτιο

π.χ. Ὁδηγίαι λαμβανόμεναι ὑπὸ τούτων

γ) αναγκαστικό αίτιο
(αιτία)

π.χ. Ὑπὸ δέους ἐδάκρυε

δ) τρόπος

π.χ. Ὑπὸ μεγάλης ἐπιμελείας ἔζη

ε) συνοδεία

π.χ. Κατέσκαπτον τὰ τείχη ὑπ' αὐλητρίδων

στ) μέσο ή όργανο

π.χ. Εὐχάς ὑπό κήρυκος ἐποιοῦντο

ii) ὑπό +δοτική:

α) στάση σε τόπο

(το “υποκάτω” τοπικώς) π.χ. Ὑπό οὐρανῶ ἐστίν τά ἐπὶ γῆς

β) υποταγή

π.χ. Ὑπό δι' ἐξουσία

γ) επιμέλεια - επίβλεψη

π.χ. Ἀχιλλεύς τεθραμμένος ὑπό τῶ

επιτήρηση

σοφωτάτῳ Χείρωνι

iii) ὑπό +αιτιατική:

α) στάση σε τόπο

(“υποκάτω” τοπικώς

ή κίνηση σε τόπο)

π.χ. Ἀπῆλθον ὑπό τά δένδρα

β) χρόνος

(χρονική διάρκεια)

π.χ. Ὑπό νύκτα εἰσέπλευσαν

γ) υποταγή

π.χ. Αἴγυπτος ὑπό Βασιλέα

Η συντακτική σημασία και χρήση των καταχρηστικών προθέσεων

1. ἄνευ+γενική:

α) χωρισμός

(ή εξαίρεση)

π.χ. Ἄνευ χρημάτων οὐδέν ἐστί γενέσθαι

Πάντα ἄνευ χρυσοῦ

β) τρόπος

π.χ. Ἄνευ τῶν λόγων ἐποίει τοῦτο

γ) προσθήκη

π.χ. Ἄνευ τούτων πολλά τῶν πραγμάτων
ποθεῖ τήν ὑμετέραν παρουσίαν

2. ἄχρι, μέχρι + γενική:

α) τέρμα/όριο
(τοπικά-χρονικά
μεταφορικά)

π.χ. Ἀχρι τῆς εἰσόδου -Μέχρι τῆς πόλεως

3. ἕνεκα (ἢ ἕνεκεν) + γεν.

α) αναγκαστικό
αίτιο

π.χ. Κολάζουσι τούτους ἕνεκεν ἀδικημάτων

β) τελικό αίτιο

π.χ. Κολακεύειν ἕνεκα μισθοῦ

γ) αναφορά

π.χ. Τυφλοί ἄν ἤμεν ἕνεκα γε τῶν
ἡμετέρων ὀφθαλμῶν

δ) "Χάριν τινός"

π.χ. Τιμῆς ἕνεκεν

4. χωρίς + γενική:

α) χωρισμός

π.χ. Μή μ' ἀφῆς ἐρῆμον χωρίς στίβου
ἀνθρώπων

β) εξαίρεση

π.χ. Πόνου χωρίς οὐδείς (ἢ οὐδέν) εὐτυχεῖ

γ) προσθήκη

π.χ. Χωρίς τοῦ γενέσθαι, ἐστί...

5. πλήν + γενική:

α) εξαίρεση

π.χ. Πάντες Φαίηκες πλήν Λαοδέμοντος

6. ὥς + αιτιατική:

α) κατεύθυνση
(ἢ κίνηση)

προς πρόσωπο

π.χ. Ἐπορεύοντο ὥς Βασιλέα

7. **Νή** + αιτιατική (= ναι, μα)
Μά + αιτιατική (= όχι, μα)

Ομωτικά μόρια

α) επίκληση οίκου

(για όνομα θεού)

(στη χρήση:

1. σε καταφατικές

προτάσεις + ναι)

π.χ. Ναί, μά Δία

2. σε αρνητικές

π.χ. Οὐ μά Δία νή τούς θεούς σπένδουσι

προτάσεις + οὐ

μά τό χάος

8. **χάριν** + γενική:

α) σκοπός

π.χ. Χάριν τοῦ ἤλθεν

9. **δίκην** + γενική:

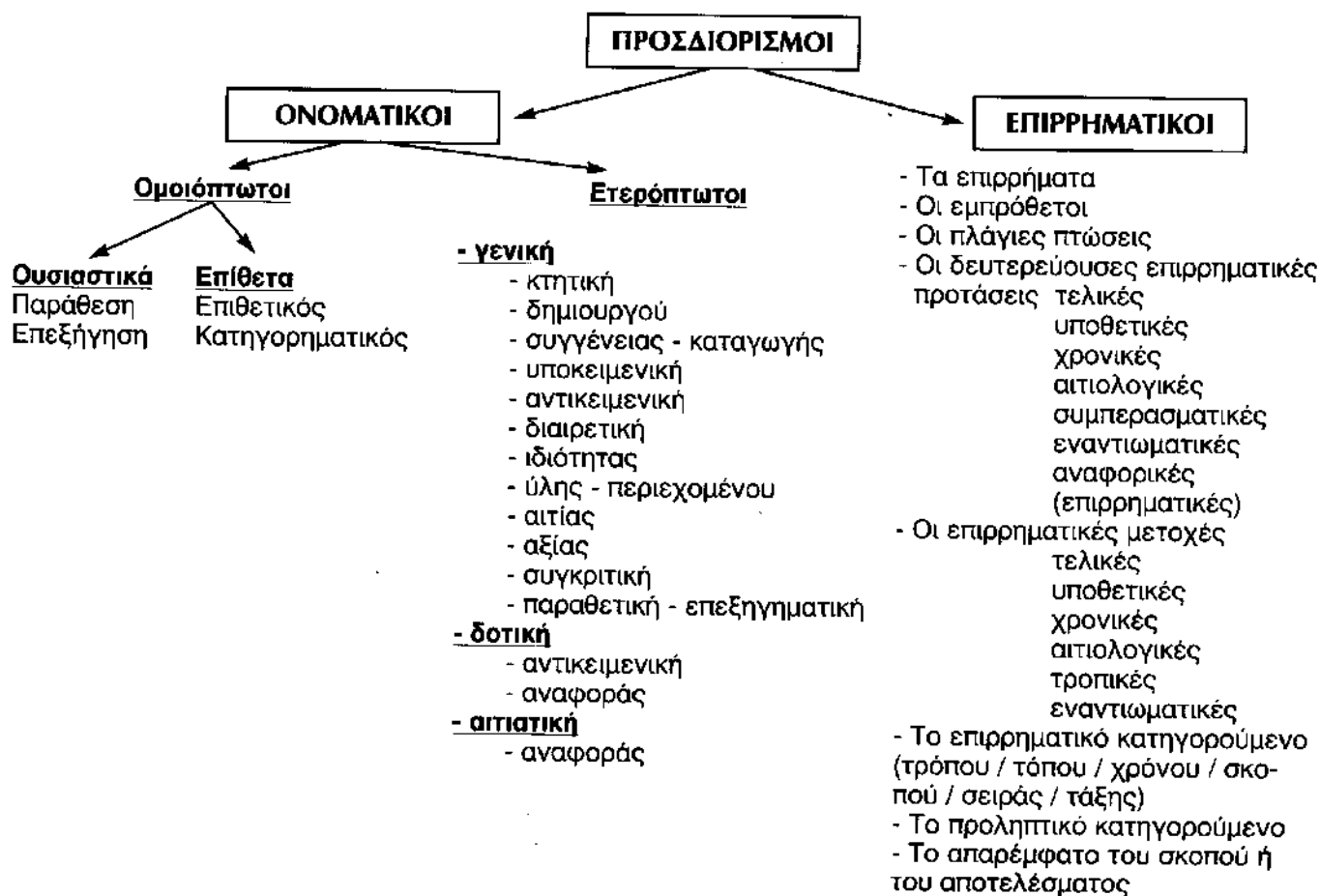
α) τρόπος

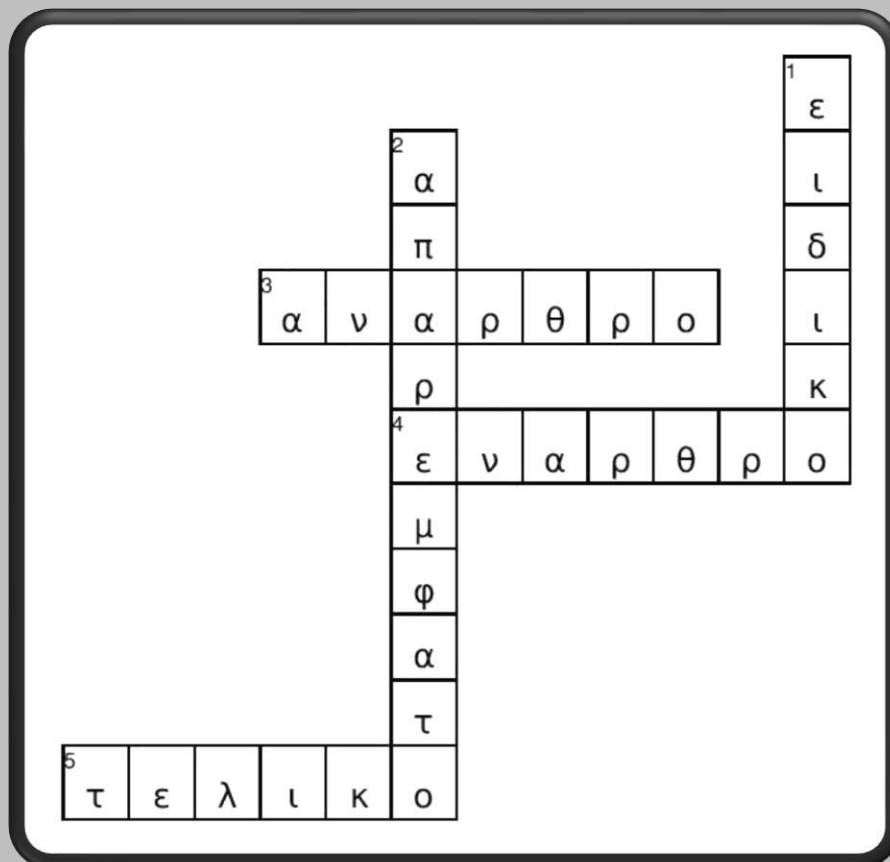
π.χ. Δίκην τούτου ἔπραξεν

β) ομοιότητα

π.χ. Ἀλεκτρυόνης δίκην

ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΩΝ

10. Απαρέμφατο

10. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

Α. Ορισμός

Είναι αφηρημένο ρηματικό ουσιαστικό ουδετέρου γένους: ονομάζεται έτσι, γιατί δε φανερώνει (:παρεμφαίνει) πρόσωπο και αριθμό, αφού δεν έχει καταλήξεις.

Η φύση του είναι διπλή: α) ονοματική
β) ρηματική

ι) ΟΝΟΜΑΤΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΟΥ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ

Χαρακτηρίζεται κυρίως από το ότι:

1. Δέχεται **το ουδέτερο άρθρο** σε κάθε πτώση του ενικού αριθμού.
π.χ τό άσεβεῖν, τοῦ ψεύδεσθαι, τῷ λογίζεσθαι.
2. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί συντακτικά ως **υποκείμενο, αντικείμενο, κατηγορούμενο, προσδιορισμός (ομοιόπτωτος/ετερόπτωτος).**

π.χ. Δεῖ ὑμᾶς διδάσκειν τούς παῖδας ἀρετήν

ΥΡ

Βούλομαι ταῦτα πραῖσαι

ΑΡ

3. Μερικές φορές συνδέεται παρατακτικά με όνομα (**σχήμα κατά παράλλαξη**)

π.χ. Γυναικί σιγή καί τό σωφρονεῖν κάλλιστόν ἐστιν.

ΥΡ

ΥΡ

ιι) ΡΗΜΑΤΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΟΥ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ

Χαρακτηρίζεται κυρίως από το ότι:

- 1) Έχει **χρόνους, φωνή, διάθεση, συζυγία**

π.χ. πράττειν - πράξιν - πραῖσαι - πεπραχέναι / πράττεσθαι - πράξεσθαι
/πραχθήσεσθαι - πράξασθαι/πραχθῆναι - πεπραχθαι

- 2) Μπορεί να προσδιορίζεται από έναν **επιρρηματικό προσδιορισμό.**

π.χ. Τό ἀκριβῶς πείθεσθαι τοῖς νόμοις.

- 3) Δέχεται το αντικείμενό του **στην ίδια πτώση** με τους άλλους τύπους του ρήματος από το οποίο προέρχεται.

π.χ. Ἐβούλετο διαφυλάττειν τὴν χώραν ἀδήωτον.

ΑΑΠΑΡ (διαφυλάττω + αιτ.)

- 4) Μπορεί να συνοδεύεται από το **δυνητικό** ἄν (ισοδυναμεί με δυνητική έγκλιση).

π.χ. Κῦρος εἰ ἐβίω, ἄριστος ἄν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι.

- 5) Μπορεί να έχει τη θέση ρήματος είτε στις **απαρεμφατικές προτάσεις**(δευτ. χρονικές και συμπερασματικές) είτε να χρησιμοποιηθεί αντί για προστακτική.

π.χ. Ἀποπέμψουσι αὐτόν πρίν ἀκοῦσαι (σε θέση ρήματος)

Ὡ ξεῖν, ἀγγέλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇ δε κείμεθα... (αντί προστακτικής)

Β. Είδη του απαρεμφάτου

4. Ως προς το άρθρο που το συνοδεύει διακρίνεται σε **έναρθρο** και **άναρθρο**.
5. Ως προς τη μετάφραση διακρίνεται σε **ειδικό** και **τελικό**.

Έναρθρο απαρέμφατο

- Το έναρθρο απαρέμφατο ισοδυναμεί με το αντίστοιχο ουσιαστικό.
π.χ. τό λέγειν: ό λόγος
τό σωφρονεῖν: ή σωφροσύνη
- Κλίνεται στον ενικό ΜΟΝΟ του ουδετέρου γένους.
π.χ. τό άδικεῖν / τοῦ άδικεῖν / τῷ άδικεῖν / τό άδικεῖν
- Μεταφράζεται: ουσιαστικό
το να + υποτ.
το ότι + οριστ.

Σημείωση

Για να μεταφράσουμε το έναρθρο απαρέμφατο με το αντίστοιχο ουσιαστικό, θα πρέπει να προσέξουμε, αν από το απαρέμφατο εξαρτώνται άλλοι όροι:

1. **όταν δεν εξαρτά όρους**, ισοδυναμεί με το αντίστοιχο ουσιαστικό.
π.χ. επιθυμῶ τοῦ λέγειν (από το απαρέμφατο δεν εξαρτώνται άλλοι όροι άρα ισοδυναμεί με το ουσιαστικό: του λόγου)
2. **όταν εξαρτά όρους**, δε μεταφράζεται με ουσιαστικό, αλλά διατηρεί τη ρηματική του φύση.
π.χ. Επιθυμῶ τοῦ λέγειν ταῦτα: (επιθυμῶ το να λέω αυτά)

- Βρίσκεται σε όλους τους χρόνους (σπάνια σε ΜΕΛΛΟΝΤΑ) και έχει άρνηση μή.
- Χρησιμοποιείται ως:
 - α. **ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ** σε οποιοδήποτε προσωπικό ρήμα, είναι σε ονομαστική και στην πρόταση, όταν δεν υπάρχει ρήμα, εννοείται συνήθως το έστί.
π.χ. Αἰσχροῦν έστί τό ψεύδεσθαι και τό έπισηκεῖν.
 - β. **ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ** σε οποιοδήποτε ρήμα, είναι σε πλάγια πτώση σύμφωνα με τη σύνταξη του ρήματος.
π.χ Πάντες άνθρωποι τοῦ εἰδέναι όρέγονται φύσει. Εἰωθας χρῆσθαι τῷ έρωτᾶν.

ΑΡ

ΑΑΠΑΡ

- γ. **ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ** σε προηγούμενη λέξη που έχει γενική - ευρύτερη σημασία και κυρίως σε ουδέτερο δεικτικής αντωνυμίας.
π.χ. Τοῦτο έστί τό άδικεῖν, τό πλέον τῶν άλλων ζητεῖν εἶναι.

δ. **ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ:** στην περίπτωση αυτή το έναρθρο απαρέμφατο βρίσκεται στις πλάγιες πτώσεις και μπορεί να είναι:

- **ΓΕΝΙΚΗ** αντικειμενική π.χ. ἐλπίδα τοῦ ἐλᾶν τήν πόλιν
- γενική υποκειμενική π.χ. Ἀφορμή τοῦ κακῶς ποιεῖν
- γενική διαιρετική π.χ. Τοῦ θαρσεῖν τό πλεῖστον εἰλήφασιν
- γενική συγκριτική π.χ. Ἐνίοις τό σιγαῖν κρεῖττον τοῦ λαλεῖν
- γενική της αιτίας π.χ. Αἴτιοι εἰσὶ τοῦ μή θηριωδῶς ζῆν
- γενική της αξίας π.χ. Ἄξιος τοῦ ἀκούειν
- γενική του σκοπού π.χ. Φρούριον ἦν τοῦ μή ἐκπλεῖν
- γενική του αποτελέσματος π.χ. Προσηγεν αὐτόν ὁ χρόνος τοῦ πρόσηβον γενέσθαι
- εμπρόθετη γενική π.χ. Ὑπέρ τοῦ τούτων γενέσθαι κύριος πραγματεύεται.
- **ΔΟΤΙΚΗ** αντικειμενική π.χ. Ὅμοιον ἐστί τῷ ὄνειδίζειν
- δοτική της αιτίας π.χ. Ὑπώπτενον ὑμᾶς τῷ μεμονῶσθαι
- δοτική τρόπου/μέσου π.χ. Κτῶνται ἀγαθὰ τῷ εὖ ποιεῖν
- δοτική της αναφοράς π.χ. Διήνεγκε τῶν ἄλλων τῷ δωρεῖσθαι
- δοτική ως επεξήγηση π.χ. Ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ τήν εἰρήνην ποιήσασθαι, πόσον ἐξηπάτησθε;
- εμπρόθετη δοτική π.χ. Οἱ Λακεδαιμόνιοι μέγα ἐφρόνουν ἐπὶ τῷ ὀλίγα κεκτῆσθαι.
- **ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ** της αναφοράς π.χ. Ἰκανοί εἰσὶν τό ἐσβάλλειν
- αιτιατική ως επεξήγηση π.χ. Τοῦτο ἐστί σωφροσύνη, τό γινώσκειν ἑαυτόν
- αιτιατική ως υποκείμενο απαρεμφάτου π.χ. Τό πράττειν ἑαυτῷ ἕκαστος προσήκειν ἡγήσατο
Υ στο προσήκειν
- εμπρόθετη αιτιατική π.χ. Ὁρμησαν εἰς τό διώκειν

ε. **ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ** ένα έναρθρο απαρέμφατο λειτουργεί ως επιρρ. προσδιορισμός, όταν χρησιμοποιείται εμπρόθετα ή όταν οι πλάγιες πτώσεις του λειτουργούν επιρρηματικά (βλ. παραπάνω παραδείγματα).

Παρατηρήσεις

- α) Ένα έναρθρο απαρέμφατο μπορεί να χρησιμοποιηθεί (σπανιότερα) και ως **κατηγορούμενο**
π.χ. Τοῦτο ἐστί τό μέγα δύνασθαι.
- β) Μπορεί να λειτουργήσει και **επιφωνηματικά** (όπως δηλ. και το άναρθρο)
π.χ. Φεῦ τό καί λαβεῖν πρόσφευγμα τοιοῦσδ' ἀνδρός ἐν χρόνῳ μακρῷ!

Άναρθρο απαρέμφατο

- Χωρίζεται σε δύο κατηγορίες:
 - α) το **ειδικό απαρέμφατο** και
 - β) το **τελικό απαρέμφατο** (για τις κατηγορίες αυτές βλ. παρακάτω).
- Χρησιμεύει ως:
 1. **Υποκείμενο σε απρόσωπα ρήματα και εκφράσεις**
 π.χ. Δοκεῖ μοι οὐ δίκαιον εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ. Χαλεπόν ἐστὶ παραμυθεῖσθαι τοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις πάθεσι.
 2. **Αντικείμενο σε προσωπικά ρήματα**
 π.χ. Τόν μὲν καλόν καγαθόν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναι φημί. Ἐκέλευον σοι **διδόναι** τ' ἀριστεῖα τοῖς στρατηγοῖς. (για τις κατηγορίες των ρημάτων που συντάσσονται τελικό/ειδικό απαρέμφατο βλ. παρακάτω στις αντίστοιχες κατηγορίες)
 3. **Κατηγορούμενο**
 Όταν υπάρχει συνδεδετικό ρήμα κυρίως όταν πρόκειται για ορισμό
 π.χ. Τό λακωνίζειν πολὺ μᾶλλον ἐστὶ φιλοσοφεῖν ἢ φιλογυμναστεῖν.
 Τό βλάπτειν ἐκόντα παρὰ τόν νόμον ἐστὶν ἀδικεῖν.
 4. **Επεξήγηση**
 Επεξηγεί προηγούμενο ουσιαστικό, επίρρημα, συνήθως όμως **ουδέτερο δεικτικής αντωνυμίας**
 π.χ. Ὑμᾶς οὕτως ἐπαίδευον, προτιμᾶν τοὺς γεραιτέρους. Τοῦτο ἀσμένως ἄν παρακελευσαίμην, μή κακοῖς ἤκειν ὑμᾶς.
 5. **Προσδιορισμός της αναφοράς**
 Το απαρέμφατο της αναφοράς εξαρτάται από επίθετα που δηλώνουν **δυνατότητα, καταλληλότητα, προθυμία, ικανότητα, αρμοδιότητα** και τα αντίθετά τους και περιορίζει την έννοιά τους σε κάτι συγκεκριμένο. Τέτοια επίθετα είναι τα εξής:
 ἱκανός, ῥάδιος, δυνατός, λιτός, ἐπιτήδειος, χαλεπός, ἄξιος, δεινός, πρόθυμος, εὐπρεπής, ἀδύνατος, καλός, πικρός, στυγνός, φοβερός, χρήσιμος, ἡδύς, ὀξύς, βραχύς, ἔτοιμος, ἀναγκαῖος.
 π.χ. Ἦν ὁ Θεμιστοκλῆς μᾶλλον ἐτέρου **ἄξιος θαυμάσαι** τινα. Ὁ χῶρος **ἐπιτήδειος** Ἀρχιδάμῳ ἐφαίνετο **στρατοπεδεῦσαι**. **Δεινός** χρῆσθαι τοῖς πράγμασι.
 6. **Προσδιορισμός του σκοπού ή του αποτελέσματος**
 Εξαρτάται από ρήματα κίνησης και σκόπιμης ενέργειας και λειτουργεί ως

επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού.

Μεταφράζεται με το: **για να / ώστε να + ΥΠΟΤ**

Ρήματα κίνησης είναι τα εξής: **πέμπω, προπέμπω, βαίνω, ἤκω, ἔρχομαι, φέρω** Ρήματα σκόπιμης ενέργειας: **δίδωμι, παρασκευάζομαι, αἰροῦμαι, τάττω, δανείζομαι, μισθοῦμαι, ποιῶ, ποιоῦμαι, παραδίδωμι.**

π.χ. **Φυλάττειν** παρέδωκεν αὐτῷ τούς νόμους. **Μανθάνειν** ἤκομεν.

Ἐπεμψαν αὐτούς οἱ Λακεδαιμόνιοι **ἐπιδεῖν** τὰ πράγματα.

7. Β' όρος σύγκρισης

Ένα απαρέμφατο χρησιμοποιείται ως β' όρος σύγκρισης:

α) όταν ο α' όρος είναι απαρέμφατο

β) όταν δηλώνεται **δυσαναλογία** ανάμεσα σ' αυτά που συγκρίνονται

(ή ώστε + **απαρέμφατο**) π.χ. δεινότερα ἐπάθομεν **ἢ ὥστε** ταῦτα ὑπομένειν.

Χρή ἡμᾶς μᾶλλον **ἀπιέναι** ὃ τούτων δεινότερα **πάσχειν**.

8. Αντί προστακτικής ή ευχετικής ευκτικής

Το άναρθρο απαρέμφατο χρησιμοποιείται αντί για την προστακτική σε προσταγές και απαγορεύσεις (συνήθως από ποιητές).

π.χ. Ὡ ἄνδρες **ιέναι (:ἴτε)** ἐπὶ τούς πολεμίους.

Μπορεί να χρησιμοποιηθεί και αντί για την ευχετική ευκτική, όταν εκφράζει ευχή ή ικεσία.

π.χ. Θεοί πολῖται, **μή** με δουλείας **τυχεῖν**.

Στην περίπτωση που χρησιμοποιείται **αντί προστακτικής**, το υποκείμενο **του τίθεται σε ονομαστική** (αν είναι β' προσώπου) και σε **αιτιατική** (αν είναι α' ή γ' προσώπου).

π.χ. Κατά τάς σπονδάς ξυμμάχους **εἶναι** Ἀθηναίους καί Ἀργεῖους ἑκατόν ἔτη. (ΥΑΠΑΡ: Ἀθηναίους καί Ἀργεῖους)

Στην περίπτωση που χρησιμοποιείται **αντί ευχετικής ευκτικής** το υποκείμενό του τίθεται σε **αιτιατική**.

π.χ. Τρῶας Ἑλένην ἀποδοῦναι. (ΥΑΠΑΡ: Ἑλένην)

9. Σε θέση ρήματος

Το άναρθρο απαρέμφατο χρησιμοποιείται σε θέση ρήματος στις παρακάτω δευτερεύουσες προτάσεις (**απαρεμφατικές**):

α. Χρονικές που εισάγονται με το ΠΡΙΝ (όταν η εξάρτηση έχει καταφατικό περιεχόμενο)

π.χ. Διέβησαν τόν ποταμόν **πρίν** τούς ἄλλους **ἀποκρίνασθαι**.

β. Συμπερασματικές που εισάγονται με τα **ὥς, ὥστε, ἐφ' ᾧ, ἐφ' ᾧτε**

π.χ. Σπονδάς ἐποίησαντο, ὥστε τούς αὐτούς ἐχθρούς καί φίλους νομίζειν. (όταν εκφράζεται **απλή σκέψη, όρος, προϋπόθεση, συμφωνία, σκοπός**)

γ. Αναφορικές - συμπαρασματικές που εισάγονται με τα οἷος - ὅσος
 π.χ. δοκεῖς μοι τοσοῦτον χωρίον κατασχεῖν, ὅσον ἔξω τούς ἐσχάτους
 λόχους γενέσθαι τῶν πολεμίων.

10. Το απόλυτο απαρέμφατο

Το απόλυτο απαρέμφατο (συνήθως ἀναρθρο, σπανιότερα ἐναρθρο) συναντάται με τη μορφή **στερεότυπης έκφρασης** και αναφέρεται σε ολόκληρο το περιεχόμενο της πρότασης, με σημασία **περιοριστική**. Τίθεται παραθετικά, δηλ. παρουσιάζεται τυπικά απομονωμένο από τους υπόλοιπους όρους και δηλώνει **αναφορά ή σκοπό**.

Τα πιο εύχρηστα απόλυτα απαρέμφατα είναι τα εξής:

περιφραστικά με το απαρέμφατο εἰπεῖν

ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὡς εἰπεῖν: για να μιλήσω έτσι, σχεδόν, καθώς λέει ο λόγος
 ὡς συντόμως εἰπεῖν, ὡς συνελόντι εἰπεῖν: για να μιλήσω σύντομα

ὡς διὰ βραχείων εἰπεῖν, ὡς ἐν βραχεῖ εἰπεῖν: για να μιλήσω σύντομα

ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν: για να μιλήσω περιληπτικά

ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν: για να το πω γενικά, για να μιλήσω απλά

τό σύμπαν εἰπεῖν: με μια λέξη, γενικά/ οὕτως εἰπεῖν: για να πω

έτσι ὡς τἀληθές εἰπεῖν: για να πούμε την αλήθεια ὡς τό

ἀκριβές εἰπεῖν: για να μιλήσω με ακρίβεια

σύν Θεῷ εἰπεῖν: για να πω με τη βοήθεια του Θεού

περιφραστικά με το απαρέμφατο δοκεῖν

(ὡς) ἐμοί δοκεῖν: ὅπως νομίζω, κατά τη γνώμη μου

περιφραστικά με το απαρέμφατο εἶναι

τό ἐπ' ἐμοί εἶναι, τό ἐπὶ τούτῳ εἶναι: ὅσον εξαρτάται από μένα... αυτόν... εκείνον

τό ἐπὶ σφᾶς εἶναι, τό ἐπ' ἐκείνων εἶναι: ὅσον εξαρτάται από μένα ... αυτόν ... εκείνον

ἐκὼν εἶναι: ὅσον εξαρτάται από τη θέληση, εκούσια, θεληματικά

τό νῦν εἶναι, τό σήμερον εἶναι: ὅσο για σήμερα, ὅσο για τώρα

κατά τοῦτο εἶναι: ὡς προς αυτό, ὅσο γι' αυτό τό

κατά δύναμιν εἶναι: ὅσο μπορεί κανένας

τό κατά τοῦτον εἶναι: ὅσον αφορά σ' αυτόν

περιφραστικά με το απαρέμφατο λέγειν - εἰρῆσθαι

ὡς γε ἐν τῷ παρόντι λέγειν: ὡς ἐπὶ του παρόντος μπορώ να πώ

ὡς ἐκ τοῦ παραχρῆμα λέγειν: για να μιλήσω πρόχειρα

ὥς εἰρῆσθαι: ὅπως το λέει ο λόγος, για να λεχθεί έτσι

περιφραστικά με το απαρέμφατο δεῖν

ὀλίγου δεῖν, μικροῦ δεῖν: λίγο λείπει, σχεδόν

πολλοῦ δεῖν: πολύ απέχει

οὐ πολλοῦ δεῖν: λίγο έλειψε, σχεδόν

άλλες απόλυτες, απαρεμφατικές περιφράσεις

ὅσον ἐμέ εἰδέναι: όσο μπορώ να ξέρω

ὥς ἀπεικᾶσαι/ τεκμήρασθαι: όσο μπορεί κανείς να

συμπεράνει ὥς γε οὕτως ἀκοῦσαι: για να το ακούσει

κανείς έτσι απλά

ὥς γε οὕτως δόξαι: ὅπως μπορεί να νομίσει κανείς

11. Το δυνητικό απαρέμφατο

Έτσι ονομάζεται το απαρέμφατο εκείνο (συνήθως **ἀναρθρο**) που συνοδεύεται από το δυνητικό μόριο **ἄν** και βρίσκεται σε όλους τους χρόνους εκτός από μέλλοντα. Μεταφράζεται ως ειδικό (συνήθως) ή τελικό (σπανιότερα) και ως δυνητική οριστική - δυνητική ευκτική.

π.χ. Οἶμαι γὰρ ἄν οὐκ ἀχαρίστως μοι ἔχειν οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς πάσης Ἑλλάδος.

α.Ειδικό Απαρέμφατο

Το ειδικό απαρέμφατο μεταφράζεται με το **ὅτι** και οριστική, βρίσκεται σε όλους τους χρόνους, έχει ἄρνηση **οὐ** μπορεί να συνοδεύεται από το δυνητικό **ἄν**, και ισοδυναμεί με δευτερο. **ειδική πρόταση**.

Εξαρτάται από τις παρακάτω κατηγορίες ρημάτων στις οποίες χρησιμεύει **ὥς αντικείμενο**:

i) τα λεκτικά ρήματα (λέγω, φημί, φάσκω, ὁμολογῶ, ἀρνοῦμαι, ἐγγυῶμαι, πείθω, ὁ μνυμι, ὑπισχνοῦμαι, ἐπαγγέλλομαι, ἐν αἰτία ἔχω, αἰτιῶμαι)

π.χ. Λεξουσὶ με σοφὸν εἶναι. Ἐφη τοὺς στρατιώτας ταῦτα πεποιηκέναι.

ii) τα δοξαστικά ρήματα (ἡγοῦμαι, δοκῶ, νομίζω, οἶμαι - οἶμαι, κρίνω, εἰκάζω, ἐλπίζω, ὑποπτεύω, ὑπολαμβάνω, ὑποτοπῶ(=υποψιάζομαι), ἀπιστῶ, πιστεύω)

π.χ. Ἐνενομίκεσαν οἱ στρατηγοὶ τὸν πόλεμον ὥς ορίστα **παρεσκευακέναι**.

iii) τα γνωστικά- αισθητικά ρήματα (ἀκούω, αἰσθάνομαι, πυνθάνομαι (=πληροφοροῦμαι), εὕρισκω (=διαπιστώνω), γινώσκω (=αντιλαμβάνομαι).

π.χ. Ἔγνω τοῦ ἔτι ζῆν τό τεθνάναι αὐτῷ κρείσσον εἶναι.

Παρατηρήσεις

1α) Τα ρήματα **ἀπειλῶ, προσδέχομαι, ἐπαγγέλλομαι, ὑπισχνούμαι, ὁμνυμι, ἐλπίζω,**

προσδοκῶ, ἐγγνῶμαι, ἀναδέχομαι (=εγγνῶμαι) και ὅποια ἄλλα ρήματα σημαίνουν **ὄρκο, υπόσχεση, ἐλπίδα, προσδοκία** συντάσσονται:

ι) με ειδικό απαρέμφατο χρόνου **μέλλοντα**, επειδή αφορούν σε μια πράξη που θα γίνει στο μέλλον και εκφράζει απλά μια γνώμη.

π.χ. Ὑπισχνεῖτο ταῦτα **πράξειν**. Ἐλπίζω ὑμᾶς ἀγαθοὺς **ἔσεσθαι**.

ιι) με ειδικό απαρέμφατο χρόνου **αορίστου** που συνήθως συνοδεύεται από το δυνητικό **ἄν** και αντιστοιχεί με δυνητική ευκτική (δηλ. μελλοντική έκφραση).

π.χ. Οἱ Βοιωτοὶ νῦν ἀπειλοῦσιν **ἐμβαλεῖν** εἰς τὴν Ἀττικήν. Ἐλπίζω τοὺς Ἀθηναίους καταπλαγέντας τῷ ἀδοκῆτῳ **καταλῦσαι ἄν** τὸν πλοῦν.

β) Το απαρέμφατο που συμπληρώνει αυτά τα ρήματα παίρνει ἄρνηση **μή** (σπάνια οὐ), όταν δεν εκφράζει κρίση αλλά κάποια **ἐπιθυμία** του υποκειμένου.

π.χ. Ὡμοσαν **μή προδώσειν** ἀλλήλοις.

γ) Μεταφράζεται με: **ὅτι + οριστική**

να + υποτακτική

π.χ. Καί περὶ τούτων ὑπεσχετό μοι **βουλεύεσθαι**. (= ... μου υποσχέθηκε ὅτι θα σκεφτεῖ ἢ να σκεφτεῖ)

2) Το ρήμα **μέλλω** συντάσσεται με **τελικό απαρέμφατο σε χρόνο μέλλοντα** (Σπάνια συντάσσεται με απαρέμφατο ενεστώτα/αορίστου).

π.χ. Ἐμελλον **ἐπιχειρήσειν** τὴν πόλιν καταλαβεῖν

3) Τα δοξαστικά ρήματα σχεδόν πάντοτε συντάσσονται με **ειδικό απαρέμφατο και ὅχι με ειδική πρόταση**. Το ρήμα **φημί** συντάσσεται **ΠΑΝΤΑ** με **ειδικό απαρέμφατο**.

π.χ. Τὸν μὲν καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα **εἶναι φημί**, τὸ δὲν ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον.

4) Το ρήμα **λέγω** έχει τις εξής συντάξεις ή σημασίες:

λέγω + ειδικό απαρ: λέω ὅτι (λεκτικό ρήμα)

λέγω + τελικό απαρέμφατο: διατάζω (κάποιον) να (κελευστικό ρήμα)

5) **Ὡς υποκείμενο** χρησιμοποιείται στα εξής απρόσωπα ρήματα και απρόσωπες εκφράσεις:

- **δοκεῖ, λέγεται, ἀγγέλλεται, νομίζεται, θρυλεῖται-ἄδεται (= διαδίδεται) ὁμολογεῖται, ἀποδέδεικται, κηρύττεται κ.α.**

- **δηλόν ἐστι, φανερόν ἐστι, σαφές ἐστι, λόγος ἐστί κ.α.**

π.χ. Ἦγγελλται τὴν μάχην ἰσχυράν γεγογέναι.

Φανερόν ἐστι οὐδένα τῶν πολιτῶν βούλεσθαι ἀποθανεῖν.

β.Τελικό Απαρέμφατο

Το τελικό απαρέμφατο μεταφράζεται με το **να** και υποτακτική, βρίσκεται σε όλους του χρόνους **εκτός από μέλλοντα**, έχει άρνηση **μή** και ισοδυναμεί με **πρόταση επιθυμίας**.

Εξαρτάται από τις παρακάτω κατηγορίες ρημάτων στις οποίες χρησιμεύει ως **αντικείμενο**:

ι) τα βουλευτικά - ευχετικά - εφετικά ρήματα

(βούλομαι, ἐθέλω, ἐφίεμαι, ἐπιθυμῶ, ποθῶ, εὐχομαι, ἀξιῶ, δέχομαι, ὀκνῶ, φοβοῦμαι, δέδοικα, τολμῶ, ὀρέγομαι, ἱκετεύω, ζητῶ, προαιρούμαι, σπεύδω, δέομαι, ὥρμημαι: ἐπιθυμῶ)

π.χ. **Φοβοῦμαι διελέγχειν σε. Βούλομαι δέ τῶν ἰδίων ἀπαλλαγείς ἔτι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν περὶ τῶν κοινῶν.**

ιι) τα δυνητικά - αποπειρατικά ρήματα και ὅσα γενικά δηλώνουν ικανότητα

(δύναμαι, ἔχω: μπορῶ, οἷος τ' εἰμί, οἶδα - ἐπίσταμαι: εἶμαι ικανός να μανθάνω, ἐθίζω - εἴωθα - φιλῶ: συνηθίζω, πέφυκα, καθίστημι, πειρῶμαι, πείθω, παρασκευάζω, ποιῶ: γίνομαι αἰτία, ἐπιχειρῶ, ἀγωνίζομαι)

π.χ. **Οἱ στρατιῶται οὐκ ἐδύναντο καθεύδειν. Πεφύκασιν ἅπαντες ἀμαρτάνειν.**

ιιι) κελευστικά - προτρεπτικά ρήματα

(κελεύω, συμβουλεύω, παραινῶ, λέγω: διατάζω, προτρέπω, πείθω, διατάσσω, παραγγέλλω)

π.χ. **Ἐκέλευον σοι β τὰριστεῖα τοὺς στρατηγούς. Πρόξενον παρήνει ὡς τάχιστα παραγενέσθαι.**

ιiv) τα απαγορευτικά - κωλυτικά ρήματα (και τα αντίθετά τους)

(ἀπαγορεύω, κωλύω, εἴργω, ἀποτρέπω, ἐμποδίζω, ἀφίημι, ἐῷ (οὐ ἐῷ)

π.χ. **Ἐκώλυσαν ἡμᾶς ἀπιέναι. Οὐκ εἴασαν ἀτάφους γενέσθαι.**

iv) ὅσα σημαίνουν “αποφασίζω - σκέπτομαι να”

(βουλεύομαι, διαννοοῦμαι, δοκῶ - ψηφίζομαι: αποφασίζω να, μελετῶ: φροντίζω να, ἐννοῶ, σκοπῶ, γιγνώσκω: αποφασίζω, ἐπιβουλεύω: σκέπτομαι να βλάψω)

π.χ. **Ἐψηφίσαντο δέκα ναῦς πληροῦν. Ἐβουλεύοντο περὶ τοῦ πολέμου εἰπεῖν.**

Ως υποκείμενο το τελικό απαρέμφατο χρησιμοποιείται στα εξής απρόσωπα ρήματα και απρόσωπες εκφράσεις:

1. **δοκεῖ:** φαίνεται καλό, **ἔστι - ἔξεστι - ἔνεστι - ἔνι:** είναι δυνατό, **ἐγχωρεῖ:** είναι δυνατό, επιτρέπεται, **πρέπει - δεῖ:** πρέπει, **χρή:** είναι ανάγκη, **προσθήκει:** ταιριάζει, αρμόζει, **ἐνδέχεται:** είναι ενδεχόμενο, δυνατό, πιθανό, **εἴμαρται:** είναι πεπρωμένο/εἴμαρτο, **συμβαίνει - συμφέρει- συμπίπτει:** συμβαίνει, **πάρεστι:** είναι δυνατό, **μέλει:** υπάρχει φροντίδα, **μέλλει:** πρόκειται.
2. **δυνατόν/ἀδυνατόν ἔστι, δεινόν ἔστι:** είναι φοβερό, **οἷόν τ' ἔστι:** είναι δυνατό, **εἰκός ἔστι:** είναι φυσικό, επόμενο, **ἄξιόν ἔστι:** αξίζει, **χρεών ἔστι:** είναι αναγκαίο, **ῥα ἔστι:** είναι κατάλληλος χρόνος, **καιρός ἔστι:** είναι ευκαιρία, κατάλληλη στιγμή, **ἀνάγκη ἔστι:** είναι ανάγκη, **εὖ ἔχει:** είναι καλά, **ῥαδίως ἔχει:** είναι εύκολο, **καλῶς ἔχει:** είναι καλά

Παραδείγματα: Καλόν ἔστι καί τās ξενικὰς ἀρετὰς μιμεῖσθαι. Ἐξεστι τῷ πολεμάρχῳ λαβεῖν ταῦτα. Συμβέβηκε τοῖς πλήθεσιν ἀπολωλεκέναι τήν ἐλευθερίαν. Ἀνάγκη ἔστί τούς ἀνθρώπους **τολμᾶν**.

Παρατηρήσεις

1. Το ρήμα **πείθω** έχει 2 συντάξεις:
πείθω + αιτιατική + τελικό απαρέμφατο: πείθω κάποιον να (κελευστικό)
πείθω + αιτιατική + ειδικό απαρέμφατο: πείθω κάποιον ότι (λεκτικό)
2. Ανάμεσα στο απαρέμφατο και στη δευτερεύουσα τελική πρόταση δεν υπάρχει καμία ταύτιση. Ισοδύναμη μορφή με την τελική πρόταση είναι **το απαρέμφατο του σκοπού ή του αποτελέσματος** καθώς και τα δύο χρησιμεύουν ως **επιρρηματικοί προσδιορισμοί του σκοπού μέσα στο λόγο.**
3. Τα απαρέμφατα που εξαρτώνται από τις αρνητικές φράσεις **οὐ δύναμαι, οὐχ οἷός τ' εἰμί, οὐκ ἐλπίδα ἔχω, οὐ προσήκει μοι, οὐ θαρσῶ, οὐκ αἰτιῶμαι, οὐκ εἰκός ἔστιν, οὐκ ἀμφισβητῶ** μπορούν να δεχτούν ἄρνηση **μή οὐ**. Με το διπλό αρνητικό μόριο εξισορροπείται το αρνητικό μόριο που συνοδεύει το ρήμα.
 π.χ. οὐκ ἐλπίδα ἔχω μή οὐ τά πράγματα κρείττονα ἔσεσθαι (=δεν ελπίζω ότι η κατάσταση θα είναι καλύτερη)

Το υποκείμενο του απαρεμφάτου

Το απαρέμφατο, ως ρηματικός τύπος έχει και τη σύνταξη του ρήματος δηλ. έχει υποκείμενο και αντικείμενο (αν είναι μεταβατικό) ή κατηγορούμενο, αν προέρχεται από συνδεδετικό ρήμα.

Ανάλογα με το ποια λέξη τίθεται ως υποκείμενο του απαρεμφάτου έχουμε:

α. Ταυτοπροσωπία, όταν το υποκείμενο του απαρεμφάτου ταυτίζεται με το υποκείμενο του ρήματος απο το οποίο εξαρτάται. Στην περίπτωση αυτή η ονομαστική που λειτουργεί ως υποκείμενο του ρήματος χρησιμεύει ως υποκείμενο του απαρεμφάτου **άρα** δεν επαναλαμβάνεται.

π.χ. Οί στρατιῶται τήν πατρίδα ἐβούλοντο ἰδεῖν

(Υρ/ ΥΑΠ: οί στρατιῶται)

Ἐνενομίκεσαν οἱ στρατηγοί τόν πόλεμον ὡς οριστά
παρεσκευακέναι. (Υρ/ ΥΑΠ: οἱ στρατηγοί)

β. Ετεροπροσωπία, όταν το υποκείμενο του απαρεμφάτου δεν είναι το ίδιο με το υποκείμενο του ρήματος, αλλά βρίσκεται ή τίθεται σε **αιτιατική**.

π.χ. Τήν ἐμήν φιλίαν ἀσφαλεστάτην καί βεβαιωτάτην νομίζετε εἶναι.

(Υρ: ὑμεῖς / ΥΑΠ: τήν φιλίαν)

Ὁ σοφιστής ἠνάγκασεν ἡμᾶς ὁμολογεῖν.

(Υρ: ὁ σοφιστής / ΥΑΠ: ἡμᾶς)

Σημειώσεις

1. Στην απρόσωπη σύνταξη έχουμε πάντα **ετεροπροσωπία**. Συνήθως το υποκείμενο του απαρεμφάτου εννοείται σε **αιτιατική** που βγαίνει από τη **δοτική προσωπική που συνοδεύει το απρόσωπο ρήμα**.

π.χ. Ἄξιόν ἐστι πᾶσιν ἀνθρώποις **μεμνήσθαι** τῆς ἀρετῆς τῶν προγόνων

Υρ/ ΥΑΠ: **πάντας ἀνθρώπους**

2. Το υποκείμενο του απαρεμφάτου μπορεί να ταυτίζεται με το αντικείμενο του ρήματος, το οποίο θα είναι σε **γενική/δοτική/αιτιατική**. Γι' αυτό μπορεί να παραλείπεται και να εννοείται σε αιτιατική.

π.χ. Βοηθῶ τοῖς συμμάχοις ποιεῖν ταῦτα.

Αντικείμενο ρημ.: τοῖς συμμάχοις (Υποκ. Απαρ.: τούς συμμάχους:
εννοείται δηλ. σε αιτιατική)

Δέομαί σου **παραμεῖναι**

Αρ: σου (ΥΑπ: σε εννοείται δηλ. αιτιατική)

Ἐκέλευον **τούς στρατιώτας** εἰρήνην ποιήσασθαι.

(Αρ/ΥΑΠ: τούς στρατιώτας)

3. Όταν από τα ρήματα **ἡγοῦμαι - φημί - οἶομαι** εξαρτώνται τα απρόσωπα

απαρέμφατα **δεῖν, χρῆναι, ἀνάγκη** εἶναι, αυτά (δηλ. τα απαρέμφατα) δέχονται ως υποκείμενο **μια ονομαστική**, διότι αποτελούν μια ενιαία ρηματική ενότητα στην οποία έχουμε ταυτοπροσωπία.

π.χ. **Φημί** χρῆναι τούτους συμμάχους **ποιεῖσθαι** (Υρ/ΥΑΠ: ἐγώ)

4. **Το κατηγορούμενο** που αναφέρεται στο υποκείμενο του απαρεμφάτου, όταν αυτό προέρχεται από συνδετικό ρήμα και έχουμε **ταυτοπροσωπία**, **βρίσκεται κανονικά σε ονομαστική**.

π.χ. Κῦρος ἐνόμιζε ὀλβιώτατος ἀντῶν εἶναι.

Υρ/ΥΑΠ: Κῦρος ΚΥΑΠ: ὀλβιώτατος (ονομαστική)

ΟΜΩΣ, όταν έχουμε **ετεροπροσωπία**, το κατηγορούμενο που αναφέρεται στο υποκείμενο του απαρεμφάτου **τίθεται σε αιτιατική** κανονικά.

π.χ. Ἀναξαγόρας τόν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι.

ΥΑΠ: τόν ἥλιον ΚΥΑΠ: λίθον

Σημείωση

- ➔ Το κατηγορούμενο που αναφέρεται στο υποκείμενο του απαρεμφάτου, όταν αυτό νοηματικά ταυτίζεται με το αντικείμενο του ρημ. σε γενική ή δοτική, μπορεί να τεθεί στην ίδια πτώση με το αντικείμενο του ρήματος.

π.χ. Παρήνει τοῖς συμμάχοις προθυμοτάτοις εἶναι.

- ➔ Το κατηγορούμενο που αναφέρεται σέ δοτική προσωπική ενός απροσώπου ρήματος μπορεί να τεθεί:

α) σε δοτική, από ἑλξη

π.χ. Ἐξεστὶν ὑμῖν εὐδαίμοσι γενέσθαι.

β) σε αιτιατική, που συμφωνεί με το υποκείμενο του απαρεμφάτου που εξάγεται από τη δοτική προσωπική σε πτώση αιτιατική

π.χ. Προσῆκει ἡμῖν φρονίμους εἶναι.

Παρατήρηση

Το ίδιο συμβαίνει και με τους υπόλοιπους προσδιορισμούς του υποκειμένου του απαρεμφάτου (π.χ. με τη μετοχή)

π.χ. δεόμεθα ὑμῶν λαβόντων ταῦτα ποιήσασθαι εἰρήνην.

Μετάφραση του απαρεμφάτου

ι) Ειδικό απαρέμφατο

Ανάλογα με το χρόνο είναι και η μετάφραση του ειδικού απαρεμφάτου.

1. απαρέμφατο ενεστώτα

➔ όταν εξαρτάται από **αρκτικό χρόνο** μεταφράζεται με **οριστική ενεστώτα**.

π.χ. λέγεις Σωκράτη σοφόν είναι.

ΜΤΦΡ. Λες ότι ο Σωκράτης είναι σοφός.

➔ όταν εξαρτάται από **ιστορικό χρόνο** μεταφράζεται με **οριστική παρατατικού**

π.χ. ἔλεγες Σωκράτη σοφόν εἶναι.

ΜΤΦΡ. Ἐλεγες ότι ο Σωκράτης ἦταν σοφός.

2. απαρέμφατο μέλλοντα

➔ είτε εξαρτάται από **αρκτικό** είτε από **ιστορικό χρόνο** μεταφράζεται με **οριστική μέλλοντα**

π.χ. Φησί πείσεσθαι αὐτοῖς.

ΜΤΦΡ. Ισχυρίζεται ότι θα πεισθεί σ' αυτούς.

3. απαρέμφατο αορίστου

➔ είτε εξαρτάται από **αρκτικό** είτε από **ιστορικό χρόνο** μεταφράζεται με **οριστική αορίστου**.

π.χ. Λέγουσι δοῦναι Κύρῳ χρήματα.

ΜΤΦΡ. Λένε ότι ἔδωσαν στον Κύρου χρήματα.

4. απαρέμφατο παρακειμένου

➔ όταν εξαρτάται από **αρκτικό χρόνο** μεταφράζεται με **οριστική παρακειμένου**

π.χ. Οἶμαι ὑμᾶς τάληθῃ εἰρηκέναι.

ΜΤΦΡ. Νομίζω ότι εσείς έχετε πει την αλήθεια.

➔ όταν εξαρτάται από **ιστορικό χρόνο** μεταφράζεται με **οριστική υπερσυντελικού**

π.χ. Ἐνόμιζον σε τούς σοφούς πεπιστευκέναι.

ΜΤΦΡ. Νόμιζα ότι είχες πιστέψει τους σοφούς.

ιι) Τελικό απαρέμφατο

Ανάλογα με το χρόνο είναι και η μετάφραση του τελικού απαρεμφάτου.

1. απαρέμφατο ενεστώτα

είτε εξαρτάται από **αρκτικό** είτε από **ιστορικό χρόνο** μεταφράζεται με **υποτακτική ενεστώτα**.

π.χ. Κελεύω τούς στρατιώτας **δρᾶν** ταῦτα.

ΜΤΦΡ. Διατάζω τους στρατιώτες **να κάνουν** αυτά.

2. απαρέμφατο αορίστου

είτε εξαρτάται από **αρκτικό** είτε **απο ιστορικό χρόνο** μεταφράζεται με **υποτακτική αορίστου**

π.χ. Ἐψηφίσαντο δέκα ναῦς **πληρῶσαι**.

ΜΤΦΡ. Αποφάσισαν **να γεμίσουν** δέκα πλοία.

3. απαρέμφατο παρακειμένου

είτε εξαρτάται από **αρκτικό** είτε **από ιστορικό χρόνο** μεταφράζεται με **υποτακτική παρακειμένου**

π.χ. Συμβέβηκε τοῖς πλήθεσιν **ἀπολωλεκέναι** τήν ἐλευθερίαν.

ΜΤΦΡ. Ἐχει συμβεί τα πλήθη **να έχουν χάσει** την ελευθερία.

📌* ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Το τελικό απαρέμφατο δε βρίσκεται ποτέ σε χρόνο μέλλοντα παρά μόνο όταν εξαρτάται από το ρήμα **μέλλω**.

π.χ. Οἱ σύμμαχοι ἔμελλον **παρέσεσθαι** ἅμα τῷ ἥρι.

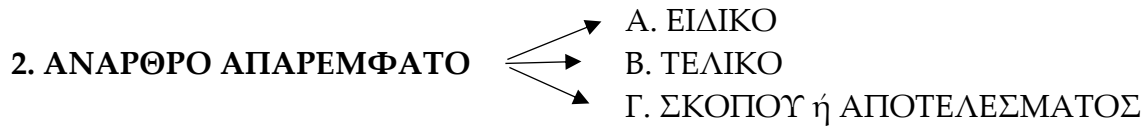
Η άρνηση του απαρεμφάτου

- Το ειδικό απαρέμφατο έχει **άρνηση οὐ**.
Άρνηση μή έχει στις παρακάτω περιπτώσεις:
 - α. όταν εξαρτάται από ρήμα που βρίσκεται σε πρόταση που παίρνει τέτοια άρνηση.
 - β. όταν εξαρτάται από τα ρήματα που σημαίνουν όρκο, υπόσχεση, ελπίδα, προσδοκία, γιατί σ' αυτό που λέγεται ή νομίζεται υπάρχει **βούληση - επιθυμία**.
 π.χ. Οἱ Λακεδαιμόνιοι **ἤλπιζον μή γενήσεσθαι** πόλεμον.
 - γ. όταν εξαρτάται από τα ρήματα **ἀπιστῶ, ἀπαγορεύω, ἀρνούμαι, ἀντιλέγω, ἀμφιβάλλω** και άλλα συνώνυμα "αρνητικά" ρήματα. Στην περίπτωση αυτή η άρνηση πλεονάζει.
 π.χ. Ἐπίσταν μή πράξειν ταῦτα (ΜΤΦΡ. δεν πίστευαν ότι θα κάνουν αυτά)
- Το τελικό απαρέμφατο έχει **άρνηση μή**. Άρνηση οὐ έχει, όταν βρίσκεται σε πρόταση όπου το ρήμα συνοδεύεται από τέτοια άρνηση ή όταν υπάρχει η αντίθεση **οὐκ - ἀλλά**.
 π.χ. Συμβουλεύω ὑμῖν **μή** παραδιδόναι τά ὅπλα.

ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΤΟΥ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ

- Τα είδη του απαρεμφάτου:

1. ΕΝΑΡΘΡΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

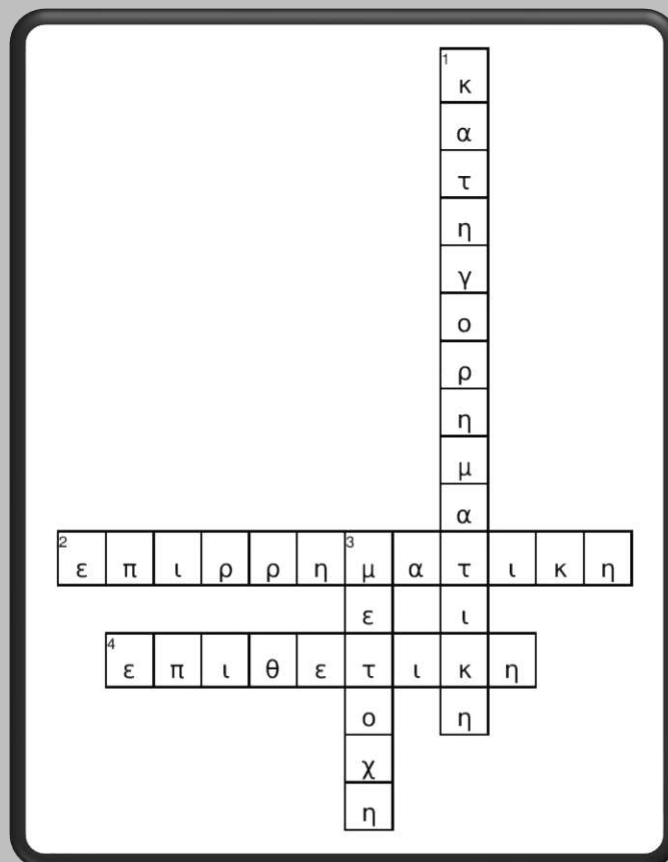

- ΧΡΗΣΕΙΣ ΕΝΑΡΘΡΟΥ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ

ΕΝΑΡΘΡΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	Υποκείμενο Αντικείμενο Κατηγορούμενο Επεξήγηση Ετερόπτωτος προσδιορισμός Επιρρηματικός προσδιορισμός
---------------------------	---

- Το άναρθρο απαρέμφατο μπορεί να χρησιμοποιηθεί στον λόγο ως:

- Υποκείμενο
- Αντικείμενο.
- Κατηγορούμενο
- Επεξήγηση
- Προσδιορισμός της αναφοράς
(απαρέμφατο της αναφοράς)
- Προσδιορισμός του σκοπού ή του αποτελέσματος:
- Β' όρος σύγκρισης,
- Απόλυτο Απαρέμφατο
- Απαρέμφατο σε θέση ρήματος σε:**
 - Α.** Δευτερεύουσες απαρεμφατικές προτάσεις:
 - Α. ΧΡΟΝΙΚΕΣ
 - Β. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ
 - Γ. ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ
 - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ
 - Β.** Κύριες προτάσεις επιθυμίας αντί για προστακτική ή ευχετική ευκτική.

11. Μετοχή

11. ΜΕΤΟΧΗ

Τα είδη της μετοχής

Η μετοχή αποτελεί τύπο του ρήματος που έχει 3 γένη - είναι δηλ. ρηματικό επίθετο - και έχει χαρακτηριστικά στοιχεία και από το όνομα (επίθετο) και από το ρήμα:

I. Στοιχεία από το ρήμα:

1. δέχεται επιρρηματικό προσδιορισμό
2. Έχει συγκεκριμένη σύνταξη όπως το ρήμα
3. Έχει χρόνο, φωνή, διάθεση, αριθμό, συζυγία
4. Συνοδεύεται από το δυνητικό μόριο **ἄν** και ισοδυναμεί με δυνητική οριστική - δυνητική ευκτική.

Παραδείγματα

1. Ἄμα ἀκούοντες ταῦτα Ξενοφῶν ἀφίκετο ἐν τῷ στρατεύματι.
2. Ὀργισθεὶς τοῖς Ἀθηναίοις εἶρηκε ταῦτα.
3. Οὗτοι προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς Ἑλλήνας λέγουσι ὅτι...
4. Ἐώρα τό παρατείχισμα ῥαδίως ἂν ληφθέν.

II. Στοιχεία από το όνομα:

1. Έχει γένος, αριθμό, πτώση, κλίση, όπως το επίθετο
2. Συνδέεται παρατακτικά με όνομα - επίθετο ή ουσιαστικό.
3. Μπορεί να προσδιορίζει ένα ουσιαστικό λειτουργώντας ως επιθετικός προσδιορισμός
4. Ουσιαστικοποιείται με την προσθήκη του άρθρου

Παραδείγματα

1. Οἱ ἄνδρες εἰσὶν **οἱ ποιοῦντες** ταῦτα (:ονομ., πληθυντικού αριθμού, γ' κλίση)
2. Οἱ Ἕλληνες καὶ **οἱ νενικημένοι** σπονδὰς ἐποιήσαντο.
3. **Τό νοσήσαν** σῶμα πυρετούς ἀπεργάζεται.
4. **Οἱ ἄρχοντες** ταῦτα παρέσχον.

Ι. ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ

A. Επιθετική-αναφορική(1)	B. Κατηγορηματική(1)	Γ. Επιρρηματική
		Τελική Υποθετική Χρονική Αιτιολογική Τροπική Εναντιωματική

(1) Οι επιθετικές/αναφορικές και οι κατηγορηματικές μετοχές ονομάζονται και ονοματικές και αντίστοιχα με τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις στις οποίες αναλύονται.

A. Επιθετική-Αναφορική

- I. Πρόκειται μια μετοχή που συνοδεύεται από άρθρο (είναι η μόνη μετοχή που έχει άρθρο) και λειτουργεί μέσα στην πρόταση **σαν ουσιαστικό** (όταν είναι μόνη της) και **σαν επίθετο** (όταν προσδιορίζει ουσιαστικό). Ισοδυναμεί με δευτ. αναφορική πρόταση στην οποία και αναλύεται.
- II. **Αναφορική** ονομάζεται η μετοχή εκείνη που ισοδυναμεί με δευτερεύουσα αναφορική πρόταση αλλά **δε συνοδεύεται από άρθρο**.
π.χ. Ἦλθεν εἰς Θύμβριον, πόλιν **οἰκουμένην** (:η οποία κατοικούνταν)
- III. **Υποκείμενο της επιθετικής μετοχής** είναι το άρθρο της. Όταν δεν υπάρχει άρθρο (αναφορική μετοχή) τότε το υποκείμενό της είναι η λέξη μέσα στην πρόταση που προσδιορίζεται από αυτή.
π.χ. **Οἱ εἰδότες** το πρᾶγμα παρῆσαν. **Υπ. μετοχής:** οἱ
ΑΛΛΑ Ἐπεμψε Ἀριστοτέλην φυγάδα, **ὄντα** Ἀθηναῖον. **Υπ. μετοχής:** Ἀριστοτέλην
- IV. Διαφορές ανάμεσα στην αναφορική και επιθετική μετοχή:

Η ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ

- δεν έχει άρθρο
- συνάπτεται (αναφέρεται) σε έναν όρο της πρότασης
- έχει υποκείμενο τον όρο της πρότασης στον οποίο αναφέρεται

Η ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ

- έχει άρθρο
- στέκει μόνη της σαν λέξη
- έχει υποκείμενο το άρθρο της

- V. Η επιθετική μετοχή δεν έχει άρθρο ΟΤΑΝ:**
1. το υποκείμενό της βρίσκεται μπροστά
π.χ. **Τὴν πόλιν** τετειχισμένην καλῶς ἐβούλοντο ἰδεῖν
 2. όταν χρησιμεύει ως κατηγορηματικός προσδιορισμός
π.χ. Ἴππεύς τις προσήλαυνε **ἰδρουντι** τῷ ἵππῳ
 3. όταν δεν έχει άρθρο το όνομα που προσδιορίζει
π.χ. Δύναμαι συνέιναι δυναμένοις **ἀνθρώποις** ἀναλίσκειν
- VI.** Έχει άρνηση οὐ. Όταν εκφράζει όμως κάποια υπόθεση τότε έχει άρνηση μή.
(Με την άρνηση οὐ δηλώνεται κάτι το **πραγματικό**, ενώ με την άρνηση μή **υποκειμενική άποψη**)
π.χ. Ὁ **μή** δαρεῖς ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται (:όποιος - αν κάνεις - δε φάει ξύλο...)
- VII. Η επιθετική - αναφορική μετοχή είναι πάντα συνημμένη (ΠΟΤΕ ΑΠΟΛΥΤΗ).** Μερικές φορές δέχεται και το δυνητικό μόριο ἄν.
π.χ. Πολιτείαν τὴν ὀρθῶς ἄν τοῖς πράγμασι **χρησάμενην** οὐτ' ἔχομεν οὔτε καλῶς ζητοῦμεν.
- VIII. Συντακτική θέση μιας επιθετικής μετοχής.** Μια επιθετική μετοχή μπορεί να είναι:
4. **Υποκείμενο** π.χ. **Οἱ λέγοντες** ταῦτα παρήλθον.
 5. **Κατηγορούμενο** π.χ. Ὑμεῖς ἔστε **οἱ ἀδικοῦντες**.
 6. **Αντικείμενο** π.χ. Ἐγὼ ἐπαινῶ **τούς φεύγοντας**.
 7. **Κατηγορηματικός προσδιορισμός** (στην περίπτωση αυτή δεν έχει άρθρο η μετοχή)
π.χ. Ἐγκεκαλυμμέναις ταῖς ἀσπίσιν πάντες ἐπορεύοντο.
 8. **Επιθετικός προσδιορισμός** π.χ. διοικοῦνται αἱ πόλεις **αἱ δημοκρατούμεναι** τοῖς νόμοις **τοῖς κειμένοις**.
 9. **Παράθεση** π.χ. Ἡμεῖς, **οἱ εὖ ποιήσαντες** ὑμᾶς ταῦτα λέγομεν.
 10. **Επεξήγηση** π.χ. Ἄλλοι ὠφελοῦνται, **οἱ δρῶντες** ταῦτα.
 11. **Ετερόπρωτος προσδιορισμός** (με τη μορφή εμπροθέτου προσδιορισμού ή πλάγιας πτώσης)
π.χ. **Τοῖς ἀδικοῦσι** πολλά κακά τῇ πόλει γίνονται (δοτική της αιτίας). Καὶ στρατηγούς **πρός τοῖς ὑπάρχουσι** προσείλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον (εμπρόθετος προσδιορισμός της προσθήκης)
- IX. Ουσιαστικοποιημένες μετοχές**
Ορισμένες έναρθρες μετοχές επειδή παραλείπεται το ουσιαστικό που

προσδιορίζουν, έχουν ονοματοποιηθεί και παίρνουν τη συντακτική του θέση.

Τέτοιες είναι:

- Οι παρακάτω επιθετικές μετοχές:

ὁ λέγων: ο ρήτορας	ὁ φεύγων: ο εξόριστος
ὁ διώκων: ο κατήγορος	ὁ ἄρχων: ο ηγεμών
οἱ προσήκοντες: οι συγγενείς	οἱ τεθνεῶτες/ οἱ θανόντες: οι νεκροί
ἡ ἐπιούσα: η επόμενη μέρα	ἡ ἀπολύουσα/σώζουσα ψῆφος: η αθωωτική ψήφος
τό ἀνειμένον: η άνεση, χαλαρότητα	τά ὄντα: η περιουσία
τά ἐψηφισμένα/ἐγνωσμένα: οι αποφάσεις, οι γνώσεις	τά κατεψηφισμένα/κατεγνωσμένα: οι καταδικαστικές αποφάσεις
τά κηρυχθέντα: οι διαταγές	τά βεβιωμένα: οι πράξεις της ζωής
τά νομιζόμενα: τα καθιερωμένα	τά ὄντα: η πραγματικότητα
τά συμβάντα: τα γεγονότα	οἱ παριόντες: οι ρήτορες
οἱ ἐπιγιγνώμενοι: οι μεταγενέστεροι	οἱ ἐφεστηκότες: οι άρχοντες
οἱ ἐκπεπτωκότες: οι εξόριστοι	οἱ συνόντες: οι φίλοι, συγγενείς, αθλητές
οἱ κάμνοντες: οι ασθενείς	οἱ συμβουλευόντες: οι συμβουλευτικοί ρήτορες
ὁ νικῶν: ο νικητής	οἱ τεκόντες: οι γονεῖς
οἱ ἔχοντες: οι πλούσιοι	οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα: αυτοί που έχουν την εξουσία
ἡ εἵμαρμένη: η μοίρα, το γραφτό	οἱ κρατοῦντες: οι άρχοντες
τό βουλόμενον: η βούληση	τό λυσιτελοῦν: η ωφέλεια
τό θυμούμενον: η οργή, το πάθος	τό ὀργιζόμενον: η οργή
τό θαρσοῦν: το θάρρος	τό προσῆκον: τό αρμόζον
τό ἀνειμένον: η άνεση	τό συμφέρον, το παρόν, το παρελθόν, το δέον
τό δεδιός: ο φόβος	τό τιμώμενον: η τιμή
τό ποθοῦν: ο πόθος	τό νοσοῦν: η νόσος
τό δοκοῦν: η δόξα	τό μαινόμενον: η μανία

- το ουδέτερο έναρθρης μετοχής αντί αφηρημένου ουσιαστικού (συνήθως στο Θουκυδίδη)

Χ. Μετάφραση της επιθετικής μετοχής

Όταν έχει άρθρο, αυτό αποδίδεται με **δεικτική αντωνυμία** και η επιθετική μετοχή με αναφορική πρόταση με το αναφορικό σαν υποκείμενο. όταν δεν έχει άρθρο, στη μετάφραση δε χρησιμοποιείται η δεικτική αντωνυμία.

Ο χρόνος εξαρτάται από το χρόνο που βρίσκεται η μετοχή αλλά και από το χρόνο του ρήματος της πρότασης στην οποία ανήκει. Συγκεκριμένα:

ΧΡΟΝΟΣ ΜΕΤΟΧΗΣ	ΧΡΟΝΟΣ ΡΗΜΑΤΟΣ ΚΥΡΙΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
Ενεστώτας	Αρκτικός χρόνος	Ενεστώτας
Ενεστώτας	Ιστορικός χρόνος	Παρατατικός
Μέλλοντας	Αρκτικός χρόνος	Μέλλοντας
Μέλλοντας	Ιστορικός χρόνος	Μέλλοντας
Αόριστος	Αρκτικός χρόνος	Αόριστος
Αόριστος	Ιστορικός χρόνος	Αόριστος
Παρακείμενος	Αρκτικός χρόνος	Παρακείμενος
Παρακείμενος	Ιστορικός χρόνος	Υπερσυντέλικος

Παραδείγματα:

- Αδικοῦσι **οἱ** τὰς σπονδὰς **λύοντες** (: αυτοί οι οποίοι παραβιάζουν τις συνθήκες) η μετοχή έχει άρθρο, το άρθρο μεταφράζεται με τη δεικτική αντωνυμία **αυτοί** και η μετοχή με ενεστώτα, αφού εξαρτάται από αρκτικό χρόνο - **ἀδικοῦσι**.
- Ἀπέκτειναν **τούς βοηθούντας** ἡμῖν (: σκότωσαν αυτούς που μας βοηθούσαν)
- Τιμῶσι /ἐτίμων **τούς παιδεύσοντας** τούς νέους (: τιμούν - τιμούσαν αυτούς οι οποίοι θα εκπαιδεύσουν τους νέους)
- Οἱ πράξαντες** ταῦτα ἔπεμψαν εἰς Ἀθήνας κήρυκας (: αυτοί οι οποίοι έκαναν αυτά)
- Ἀλκιβιάδης ἤσθετο αὐτούς **ἀποκεχωρηκότας** (: έμαθε ότι είχαν αποχωρήσει)

Σημείωση

- Η μετοχή του **Ενεστώτα** δηλώνει το **σύγχρονο** σε σχέση με το ρήμα της πρότασης στην οποία ανήκει.
Η μετοχή του **Μέλλοντα** δηλώνει **αυτό που πρόκειται να γίνει**.

Η μετοχή του **Αορίστου** δηλώνει αυτό που έγινε πριν από αυτό που εκφράζει το ρήμα της πρότασης (**προτερόχρονο**).

Η μετοχή του **Παρακειμένου** δηλώνει ότι αυτό που εκφράζει η μετοχή έχει **ολοκληρωθεί**.

β) Μια επιθετική μετοχή μπορεί ταυτόχρονα να εκφράζει **και** μια επιρρηματική σχέση. Όταν δηλώνει την **αιτία** χαρακτηρίζεται **αναφορικοαιτιολογική**.

Όταν δηλώνει το **σκοπό** χαρακτηρίζεται **αναφορικοτελική**.

Όταν δηλώνει την **υπόθεση** χαρακτηρίζεται **αναφορικοϋποθετική**.

π.χ. Τούς στρατηγούς **τούς** οὐκ **ἀνελομένους** τούς νεκρούς ἐβούλεσθε

ἀθρόους κρίνειν (:επειδή δεν περισυνέλεξαν...) **αναφορικοαιτιολογική**

Πρέσβεις ἔπεμψε **τούς ἀπολογησομένους** περί τούτων (: για να απολογηθούν) **αναφορικοτελική**

Ἡ νάρκη, ἡ θαλασσία, τόν αἰεί πλησιάζοντα καί ἀπτόμενον ναρκᾶν ποιεῖ
(:αν κανείς πλησιάζει και αγγίζει...) **αναφορικοϋποθετική**

❖* ΠΡΟΣΟΧΗ!

Σε μερικές περιπτώσεις προηγούνται των μετοχών τα άρθρα (οί μέν - οί δέ, τῶν μέν - τῶν δέ κ.λ.π.) με αντωνυμική χρήση, χωρίς να ανήκουν στις μετοχές. Σ' αυτή την περίπτωση χρειάζεται προσοχή, γιατί οι μετοχές μπορεί να έχουν οποιαδήποτε έννοια (αιτιολογικές, χρονικές, υποθετικές κ.λ.π.) π.χ. Οί δέ, **ἀκούσαντες** ταῦτα ἀπῆλθον. (**χρονική μετοχή**)

B. Κατηγορηματική

Κατηγορηματική ονομάζεται η μετοχή που εξαρτάται από συγκεκριμένες κατηγορίες ρημάτων των οποίων συμπληρώνει το νόημα, έχοντας θέση **κατηγορουμένου ή κατηγορηματικού προσδιορισμού**.

Αναφέρεται στο υποκείμενο του ρήματος (αν το ρήμα είναι αμετάβατο ή παθητικό) ή **στο αντικείμενο του ρήματος** (αν το ρήμα είναι μεταβατικό) και δεν έχει ΠΟΤΕ ΑΡΘΡΟ.

π.χ. Ἦν Περικλέους γνώμη νενικυῖα (η μετοχή αναφέρεται στο υποκείμενο του ρήματος) ΥΡ

Ὅρῳ τούς στρατιώτας πολεμοῦντας (η μετοχή αναφέρεται στο αντικείμενο του ρήματος) ΑΡ

Μετάφραση κατηγορηματικής μετοχής

α. να + υποτακτική π.χ. οὗτος ἤρξεν ἀδικῶν (:αυτός άρχισε ν' άδικεί)

β. ότι + οριστική π.χ. Ἦκουε τιμώμενος ὑπό πάντων (:μάθαινε ότι όλοι τον εκτιμούσαν)

Σημείωση

Η μετάφραση μπορεί να γίνει και με άλλους τρόπους ανάλογα με την κατηγορία του ρήματος από το οποίο εξαρτάται (βλ. παρακάτω κατηγορίες ρημάτων)

Κατηγορίες ρημάτων που δέχονται κατηγορηματική μετοχή η οποία αναφέρεται:

α) στο υποκείμενο του ρήματος

Με κατηγορηματική μετοχή που αναφέρονται στο υποκείμενο τους συντάσσονται τα παρακάτω ρήματα:

1. εἰμί - γίγνομαι - ὑπάρχω

Στην περίπτωση αυτή η κατηγορηματική μετοχή είναι κατηγορούμενο και αποτελεί με το ρήμα περίφραση που ισοδυναμεί με τον αντίστοιχο μονολεκτικό ρηματικό τύπο και δηλώνει κάτι το προσωρινό σε αντίθεση με το απλό κατηγορούμενο. Στην περίπτωση αυτή η μετοχή μεταφράζεται με ρήμα συνήθως στο χρόνο και την έγκλιση του κύριου ρήματος ενώ η μετάφραση του ρήματος παραλείπεται.

π.χ. **Συνεληλυθότες ἦσαν οἱ ἄνδρες** (: είχαν συγκεντρωθεί οι άνδρες)

Εἰμί τυράννῳ ἔοικώς (:μοιάζω με τύραννο)

Σημείωση

Αξίζει να προσέξουμε εδώ την ιδιόμορφη περίφραση **ἐμοὶ βουλομένῳ ἐστι. Βούλομαι**, όπου η κατηγορηματική μετοχή αποδίδεται στη δοτική προσωπική. π.χ. **Τῷ πλήθει τῶν Ἀθηναίων οὐ βουλομένῳ ἦν ταῦτα ποιεῖν** (: η πλειοψηφία των Αθηναίων δεν ήθελε να κάνει αυτά)

2. τυγχάνω, λανθάνω, διατελῶ, ἄρχομαι, φθάνω, διάγω, διάγιγνομαι, φαίνομαι, φανερός, εἰμί, δηλός εἰμι.

Τα ρήματα αυτά δηλώνουν σε ποιά κατάσταση βρίσκεται το υποκείμενο ή πως αυτό κάνει κάτι. Στις πιο πολλές περιπτώσεις το βάρος του νοήματος έχει η **μετοχή** και μπορεί να μεταφράζεται με **ρήμα**, ενώ το **ρήμα** έχει δευτερεύουσα σημασία και μεταφράζεται με **επίρρημα** ή **άλλη επιρρηματική φράση**.

Έτσι τα ρήματα αυτά μεταφράζονται:

τυγχάνω: τυχαία, κατά τύχη, τυχαίνει να	λανθάνω: κρυφά, μένω απαρατήρητος
διατελῶ, διάγω: περνῶ τον καιρό μου με, συνεχώς, διαρκώς, πάντοτε	διαγιγνομαι: περνῶ τον καιρό μου με, συνεχώς, διαρκώς, πάντοτε
φαίνομαι, φανερός εἰμι: φαίνομαι ότι, φανερά, απροκάλυπτα	δηλός εἰμι: φαίνομαι ότι, φανερά, απροκάλυπτα
ἄρχομαι: έχω φύγει, γρήγορα	φθάνω: προφταίνω να, αμέσως, μόλις
οὐ φθάνω: δεν προφταίνω να	ἄρχομαι, ὑπάρχω: στην αρχή, αρχίζω να

διακαρτερῶ: μέχρι τέλους, επιμένω να	οὐ κάμνω: ακούραστα, ακατάπαυστα, δεν κουράζομαι να
--	--

π.χ. Καί ἔτυχεν ἡ φυλή ἡμῶν **πρυτανεύουσα** (: κατά τύχη πρυτάνευε)
 λανθάνω **κλέπτων** (: κλέβω χωρίς να γίνομαι αντιληπτός)
Πολεμῶν διαγίγνεται (: πολεμάει ακατάπαυστα)
 ὤχετο **φεύγων** (: ἔφυγε γρήγορα)

3. Τα ρήματα που δηλώνουν ψυχικό πάθος:

ὀργίζομαι - ἀγανακτῶ - χαίρω - ἥδομαι - ἄχθομαι (στεναχωριέμαι) - λυποῦμαι -
 χαλεπῶς/ βαρέως φέρω (υποφέρω/δασσανασχετώ) - αἰδοῦμαι - ἀγαπῶ -
 μεταμέλομαι - ἀλγῶ (πονῶ) - οἰκτίρω (λυπούμαι) - αἰσχύνομαι - ἀγαπῶ -
 ἀγάλλομαι (ευχαριστιέμαι)

Μεταφράζεται: που, να, με το να + ρήμα

π.χ. Χαίρω διαλεγόμενος τούτοις (:χαίρομαι να μιλά μ'αυτούς)

Σημείωση

1) Τα ίδια ρήματα συντάσσονται και με αιτιολογική μετοχή, όταν όμως αυτή δηλώνει το προτερόχρονο σε σχέση με αυτό που δηλώνει το ρήμα.

π.χ. Μεταμέλονται **οὐ δεξάμενοι** τάς σπονδάς (:επειδή δε δέχτηκαν) – προτερόχρονο

Μεταμέλονται **οὐ δεχόμενοι** τάς σπονδάς (:που δε δέχονται) - σύγχρονο

2) αἰσχύνομαι + **απαρ.**: δε θέλω από ντροπή να κάνω κάτι

3) Και με το απρόσωπο ρήμα **μεταμέλει μοι** συναντάμε κατηγορηματική μετοχή που αναφέρεται στη δοτική προσωπική.

π.χ. Οὔτε νῦν μοι μεταμέλει οὕτως ἀπολογησαμένῳ (:δε μετανιώνω που απολογήθηκα με τέτοιο τρόπο)

4. Τα ρήματα που δηλώνουν έναρξη - λήξη:

ἄρχω - **ἄρχομαι** = αρχίζω, **ἀπαλλάττομαι** = αποχωρῶ, **σταματῶ**, **ἀπολείπω** -
διαλείπω = παύω, **λήγω** = παύομαι, **ὑπάρχω** = αρχίζω πρώτος, **ἐπιλείπω** =
 αφήνω

Μεταφράζεται: να + υποτακτική

π.χ. Ἀρχομαι ἀπό τῆς ἱατρικῆς **λέγων** (: θ' αρχίσω να μιλάω)

Οὐκ ἀνέξομαι **ζῶσα** (: δε θ' ανεχτώ να ζήσω)

Σημείωση

- 1) Τα ρήματα αυτά συντάσσονται κυρίως με μετοχή ενεστώτα
- 2) Τα ρήματα **παύω και υπομένω** δέχονται κατηγορηματική μετοχή στο αντικείμενό τους.
π.χ. Ἐπαυσαν τοὺς ἄνδρας πράττοντας ταῦτα.

5. Τα ρήματα που δηλώνουν ανοχή, καρτερία, επιμονή, κάματο, υπομονή:
ἀνέχομαι, ἀπαγορεύω = κουράζομαι, εξαντλούμαι, **ἀπεῖπον - ἀπείρηκα**,
κάμνω = κουράζομαι, **καρτερῶ, ὑπομένω, διακαρτερῶ** = αδιαφορώ, περιορῶ
 = αφήνω να, ανέχομαι να
 Μεταφράζεται: να + υποτακτική
 π.χ. ὑπομένομεν τὴν πόλιν διαβολὰς ἔχουσιν.

6. Τα ρήματα που δηλώνουν ευεργασία, αδικοπραγία, χάρη, αδικία, αμαρτία:
εὖ ποιῶ - καλῶς ποιῶ = ευεργετώ, **ἀδικῶ - κακῶς ποιῶ** = αδικώ, κάνω άσχημα,
χαρίζομαι - χάριν φέρω = κάνω χάρη

Μεταφράζεται: να/με το να + υποτακτική
 που + οριστική
 π.χ. Εὖ γ' ἐποίησας **ἀναμνήσας με** (: καλὰ ἔκανες που μου το θύμισες)
 Ἐμοὶ χαρίζου ἀποκρινόμενος (: κάνε μου τη χάρη να μου απαντήσεις)

7. Τα ρήματα που δηλώνουν νίκη, ήττα, υπεροχή:
ήττῶμαι = νικιέμαι, είμαι κατώτερος, **λείπομαι** = είμαι κατώτερος, **κρατῶ** =
 υπερτερώ, **περιγίγνομαι** = υπερτερώ, νικῶ
 Μεταφράζεται: στο να + υποτακτική
 με το να + υποτακτική
 π.χ. Καί τούτου οὐχ ήττησόμεθα **εὖ ποιοῦντες**. (: δε θα φανούμε κατώτεροι απ' αυτόν στο να ευεργετούμε)

8. Τα ρήματα που δηλώνουν επάρκεια, πλησμονή, απόλαυση, κορεσμό:
ἐμπίμπλομαι - πίμπλαμαι = είμαι γεμάτος, χορταίνω, μεστός/ **πλήρης εἰμί** =
 είμαι γεμάτος, χορταίνω, ἀρκῶ - **ίκανός εἰμι** = έχω επάρκεια

Μεταφράζεται: να, για να + υποτακτική
 με επίρρημα
 εμπρόθετα
 π.χ. Ἀρκέσω θνήσκουσα ἐγώ (: θα είναι αρκετό να πεθάνω εγώ)
 Μεστός ἦν θυμούμενος (: ήταν γεμάτος από θυμό)

β) άλλοτε στο υποκείμενο και άλλοτε στο αντικείμενο του ρήματος

Με κατηγορηματική μτχ. που αναφέρεται άλλοτε στο αντικείμενο και άλλοτε στο υποκείμενο του ρήματος συντάσσονται τα παρακάτω:

1. Τα ρήματα αίσθησης, γνώσης, μάθησης και μνήμης - λήθης

(αισθάνομαι, ὀρῶ, ἀκούω, ἐνθυμούμαι, πυνθάνομαι, μανθάνω, οἶδα, ἐπίσταμαι, ἀγνοῶ, γιγνώσκω, μιμνήσκομαι, εὐρίσκω, ἀγνοῶ, ἐπιλανθάνομαι)

Μεταφράζεται: ὅτι, πού, πώς + οριστική
να + υποτακτική

π.χ. Οὐκ ἔγνωσαν αὐτόν **τεθνηκότα** (: δεν ἔξεραν ὅτι αὐτός εἶχε πεθάνει)

Ἦκουσα αὐτοῦ **διαλεγομένου** (: ἀκουσα αὐτόν να μιλάει)

2. Τα ρήματα δείξεως, αγγελίας, ελέγχου

(ἀγγέλλω, δείκνυμι, δηλῶ, ἐλέγχω, ἐπιδείκνυμι, φαίνομαι, φανερόν ποιῶ, ἀποφαίνω, παρέχω)

Μεταφράζεται: ὅτι, πώς + οριστική

π.χ. Ἔδειξαν ἡτοιμοὶ ὄντες (: ἔδειξαν ὅτι εἶναι ἔτοιμοι)

Ἦγγέλθη Φίλιππος ἀσθενῶν (: ἦρθε εἶδηση ὅτι ο Φίλιππος εἶναι ἀρρωστος)

Παρατηρήσεις

1. Οι μετοχές **ἡδομένῳ, ἀσμένῳ, βουλομένῳ, ἀχθομένῳ, προσδεχομένῳ** που συμφωνοῦν με τη δοτική προσωπική ηθική των ρημάτων **εἰμί - γίγνομαι** εἶναι **κατηγορηματικές**.

π.χ. **Ἀσμένοις** τοῖς ἀνθρώποις τό φῶς ἐγίγνετο (: το φῶς ἀρχισε να δημιουργεῖται προς ευχαρίστηση των ανθρώπων)

2. Η σπάνια κατηγορηματική μετοχή των **απροσώπων ρημάτων (εκφράσεων)** τίθεται πάντα σε αιτιατική ουδετέρου (αιτιατική απόλυτη κατηγορηματικής μετοχής).

π.χ. Ἐώρα **μεταμέλον** τῇ πόλει. Ὁ δερκυλίδας ἔγνω **μενετέον ὄν**.

3. Κοντά σε απρόσωπες εκφράσεις ή ρήματα που σημαίνουν **αρμόζει, ταιριάζει, εἶναι καλό** μπορεί να τεθεί κατηγορηματική μετοχή αντί για το απαρέμφατο που περιμένουμε ως υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα (έκφραση).

π.χ. Ἐπηρώτων τόν θεόν εἰ **πολεμοῦσιν** ἄμεινον ἔσται. Ὁρκοὶ **μένων** βέλτιον ἔστιν(: εἶναι καλύτερο να παραμείνει στην πατρίδα)

4. Μπορεί η κατηγορ. μετοχή αν εννοείται από τα συμφραζόμενα (κυρίως η μετοχή του εἰμί) να εννοείται:

π.χ. Ἀν ὑμᾶς ὀρῶσι ἀθύμους (ενν. ὄντας), πάντες κακοὶ ἔσονται.

Σύνταξη συγκεκριμένων ρημάτων

α. ἀκούω - αἰσθάνομαι

- + γενική: άμεση αντίληψη (ακούω ο ίδιος κάποιον - κάτι)
- + γενική + κατηγορηματική μετοχή: άμεση αντίληψη (ακούω ότι κάποιος...)
- + αιτιατική: έμμεση αντίληψη (ακούω από κάποιον κάτι)
- + αιτιατική + ειδικό απαρέμφατο: φήμη, αβέβαιο γεγονός (ακούω από κάποιον ότι...)
- + ειδική πρόταση

β. σύννοῖδα - συγγιγνώσκω

- + δοτική + κτηρ. μτχ. συνημμένη στο αντικείμενο (γνωρίζω καλά ότι κάποιος...)
- + δοτική αυτοπαθούς αντωνυμία + κτηρ. μτχ. σε δοτική ή με παράλειψη της αυτοπαθούς σε ονομαστική (ή και χωρίς παράλειψη) (γνωρίζω καλά, έχω την πεποίθηση, τη συναίσθηση ότι εγώ...)

γ. γιγνώσκω - ἐπίσταμαι - οἶδα - μανθάνω

- + αιτιατική + κτηρ. μτχ. (γνωρίζω ότι... (γνωστικά)
- + αιτιατική + ειδ. απαρ. (θεωρώ, νομίζω ότι.. (δοξαστικά)
- + τελικό απαρέμφατο (είμαι σε θέση να... (δυννητικά)
- + ειδική πρόταση (γνωρίζω, μαθαίνω ότι...)

Παραδείγματα

α. Ἐπειδάν ἀκούσῃ ἐμοῦ λέγοντος περί τῶν πεπραγμένων... (άμεση αντίληψη) Ἦκουε **Κῦρον** ἐν Κιλικίᾳ ὄντα (έμμεση αντίληψη)

Ἦκουε τούς πολεμίους **ταράττεσθαι** (αβέβαιο γεγονός)

Ἦσθετο **ὅτι τό Μένωνος στράτευμα ἦν ἐν Κιλικίᾳ**

β. Συνήσει τούτοις ἀρίστοις οὖσιν (:γνώριζε καλά ότι αυτοί ήταν άριστοι)

Συνέγνωσαν (συνήδεσαν) αὐτοί **σφίσιν ὡς ἡδικηκότες**, (:κατάλαβαν οι ίδιοι ότι είχαν κάνει αδικία)

γ. Ἦιδεσαν τόν Σωκράτη ἀπ' ἐλαχίστων χρημάτων... **ζῶντα** (:γνώριζαν ότι)

Οἶδα τούτους ἐκείνην **θεραπεύσειν** (νομίζω ότι...)

Εἴκειν οὐκ **ἐπίσταται** κακοῖς (δεν μπορεί να...)

Ἐγώ δέ σαφῶς **οἶδα** ὅτι κινδυνεύσει Μεσσήνη.

Ρήματα διπλής σύνταξης και σημασίας

Ορισμένα ρήματα συντάσσονται άλλοτε με κατηγορ. μετοχή, άλλοτε με απαρέμφατο με διαφορετική ή παραλλάσσουσα σημασία. Η διαφορά σημασίας ανάμεσα στις 2 συντάξεις είναι λεπτή και δεν τηρείται αυστηρά.

Αξιοσημείωτα είναι τα εξής ρήματα διπλής σύνταξης:

Ρήματα	Με κατηγορηματική μτχ.	Με απαρέμφατο
Αγγέλλω	= αναγγέλλω πραγματικά γεγονότα	= αναγγέλλω υποτιθέμενα/ αβέβαια γεγονότα
Αισχύνομαι-αιδούμαι	= ντρέπομαι που κάνω κάτι, ντρέπομαι για κάτι που κάνω...	=ντρέπομαι να κάνω κάτι, δεν κάνω κάτι από ντροπή...
Ανέχομαι - τολμῶ υπομένω	= ανέχομαι να..., υπομένω..., υποκύπτω σε κάτι (που ανήκει στο παρόν ή το παρελθόν)	= τολμῶ, έχω το θάρρος να κάνω κάτι (στο μέλλον)
Αποκάμνω	= κουράζομαι να κάνω κάτι	= από κούραση σταματώ να κάνω κάτι
Ἀρχομαι	= αρχίζω να κάνω κάτι, βρίσκομαι στην αρχή μιας ενέργειας	= αρχίζω να κάνω κάτι, για πρώτη φορά καταπιανομαι με κάτι
Γιγνώσκω	=γνωρίζω, καταλαβαίνω ότι...	=κρίνω, νομίζω,θεωρώ ότι, αποφασίζω να, είμαι σε θέση να, μαθαίνω πως να κάνω κάτι
Δείκνυμι, ἀποφαίνω	=φανερώνω, αποδείχνω κάτι...	=δείχνω, κατευθύνω πως να γίνει κάτι (καθοδηγώ κάποιον να...)
Δηλῶ	=δηλώνω ότι κάτι...	=κάνω γνωστό κάτι, γνωστοποιῶ ότι, διδάσκω ότι
Ἐπίσταμαι - οἶδα	=γνωρίζω καλά ότι	=γνωρίζω να, γνωρίζω να κάνω κάτι...
Ἔοικα	=δίνω την εντύπωση ότι...	= φαίνομαι να...
Ἐπιλανθάνομαι	= ξεχνάω ότι...	= ξεχνάω να...
Εύρίσκω	= διαπιστώνω, βρίσκω ότι...	= κρίνω ότι...
Μανθάνω	= μαθαίνω ότι κάτι...	= μαθαίνω να...
Μέμνημαι	= θυμάμαι ότι κάτι...	= θυμάμαι να..., προσπαθῶ να...

Ὅρῶ	= βλέπω, παρατηρῶ ὅτι...	= νομίζω, γνωρίζω ὅτι... (μόνο στο Θουκυδίδη)
Παύω	= σταματῶ κάτι που συμβαίνει...	= δεν αφήνω κάτι να συμβεί...
Περιορῶ	= ἀνέχομαι να..., ἀδιαφορῶ για κάτι που γίνεται	= αφήνω κάτι να γίνει..., ἀδιαφορῶ γι' αὐτό που θα γίνει...
Ποιῶ	= παρουσιάζω να..., κάνω να...,	= παραδέχομαι ὅτι..., κάνω, αναγκάζω, κατορθώνω ὥστε να...
Πυνθάνομαι	= ἀκούω, μαθαίνω, (εγώ ο ίδιος) πληροφοροῦμαι ὅτι...	= νομίζω..., ἀπὸ πληροφορίες σχηματίζω τη γνώμη ὅτι...
Φαίνομαι	= φαίνομαι ὅτι..., ἀποδεικνύομαι ὅτι... (πραγματικό γεγονός)	= φαίνομαι να..., δίνω την ἐντύπωση ὅτι (ἀβέβαιο γεγονός)

Γ. Επιρρηματική

Επιρρηματική λέγεται ἡ μετοχή ἐκείνη που λειτουργεῖ ὡς επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου (**χρονική**), τῆς αἰτίας (**αιτιολογική**), του σκοποῦ (**τελική**), τῆς ὑπόθεσης (**υποθετική**), τῆς ἐναντίωσης, (**ἐναντιωματική**) του τρόπου (**τροπική**).

Εἶδη τῆς επιρρηματικῆς μετοχῆς:

Α. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ

1. Δηλώνει το ἀναγκαστικό αἶτιο τῆς ἐνέργειας του ρηματικοῦ τύπου που προσδιορίζει.
2. Δηλώνει το προτερόχρονο σε σχέση με το ρηματικό τύπο τον οποίο προσδιορίζει.
3. Ἰσοδυναμεῖ ἢ ἀναλύεται σε δευτερεύουσα αἰτιολογική πρόταση.
4. Βρίσκεται σε ὅλους τους χρόνους, σπάνια σε μέλλοντα.
5. Δέχεται ἀρνηση οὐ (σπανιώτερα μή).
6. Μεταφράζεται: ἐπειδή, διότι, ἀφού + οριστική
7. Διακρίνεται σε 3 κατηγορίες:
 - α. ἀντικειμενικῆς αἰτιολογίας:** ὅταν συνοδεύεται ἀπὸ τα μόρια: ἄτε(δή), οἷον (δή), οἷα (δή) και μεταφράζεται: ἐπειδή πράγματι + οριστική
π.χ. Ἄτε ὄντος πυκνοῦ τοῦ δάσους οὐκ ἔώρων (= ἐπειδή το δάσος ἦταν πράγματι πυκνό...)
 - β. υποκειμενικῆς αἰτιολογίας:** ὅταν συνοδεύεται ἀπὸ το μόριο ὥς και εκφράζει τη γνώμη του υποκειμένου του ρήματος και μεταφράζεται:

επειδή τάχα, επειδή κατά τη γνώμη του, με την ιδέα ότι, με την εντύπωση ότι...

π.χ. Λαμβάνω Ίσμηνίαν ως πολεμοποιοῦντα (= συλλαμβάνω τον Ίσμηνία με την ιδέα ότι προκαλεί πόλεμο)

γ. **υποθετικής αιτιολογίας**: όταν συνοδεύεται από το μόριο **ὥσπερ** και εκφράζει ψευδή ή υποθετική αιτιολογία. Μεταφράζεται: σαν + υποτακτική, σαν + οριστική ιστορικού χρόνου

π.χ. Λέγει ως ὕβριστῆς εἰμί **ὥσπερ μέλλων** ἀληθῆ λέγειν (= ... σαν να πρόκειται να...)

📌 ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Στοιχεία που βοηθούν στο χαρακτηρισμό μιας αιτιολογικής μετοχής

Μια μετοχή είναι αιτιολογική όταν:

α. συνοδεύεται από τα μόρια **ὥς - ὥσπερ - ἄτε (δά) - οἷον (δή) - οἷα (δή)** (βλέπε παραπάνω παραδείγματα)

β. προσδιορίζει **ρηματικό τύπο** που ανήκει σε ρήμα:

1. **ψυχικού πάθους** (ἥδομαι - ἀγανακτῶ),
2. **δικανικό** (καταγιγνώσκω),
3. **δοξαστικό** (νομίζω, ἡγοῦμαι)

γ. προέρχεται από ρήμα:

1. **ψυχικού πάθους** (ἀγανακτῶν),
2. **δικανικό** (κατηγορῶν),
3. **δοξαστικό** (ἡγούμενος),
4. **βουλευτικό** (βουλόμενος),
5. **ενδοιαστικό** (δεδιώς)

δ. ακολουθεί ένας από τους εμπρόθετους: **δια τοῦτο, διὰ ταῦτα, ἐκ τούτου, οὕτω, ἄλλως τε καὶ** (= και μάλιστα)

π.χ. **Νομίζοντες** διὰ τοῦτο τούς πολεμίους φυγεῖν ἐπῆσαν ταχέως.

ε. Σε ευθείες ερωτήσεις οι παρακάτω μετοχές λαμβάνονται ως αιτιολογικές εκφράσεις που δηλώνουν έκπληξη ή αποδοκιμασία: **τί δεδιώς, τί βουλόμενος, τί παθών, τί μαθών**

π.χ. **Τί παθών** γελαῖς (γιατί τί έπαθες και γελάς;)

στ. Η μετοχή που προσδιορίζει ρήμα ψυχικού πάθους είναι **αιτιολογικό** όταν εκφράζει **προτερόχρονο** ενώ, όταν δηλώνει το **σύγχρονο** είναι κατηγορηματική.

π.χ. Χαίρω ἀκούων ταῦτα - σύγχρονο (κατηγορ.) Χαίρω ἀκούσας ταῦτα - προτερόχρονο (αιτιολ.)

ζ. Όταν μια αιτιολογική μετοχή δε συνοδεύεται από κάποιο μόριο, δηλώνει **αντικειμενική αιτιολογία** χωρίς έμφαση.
π.χ. Ὁλεῖσθε ἡδικηκότες τόν ἄνδρα τάδε.

B. ΤΕΛΙΚΗ

1. Δηλώνει το σκοπό (τελικό αίτιο) της ενέργειας του ρηματικού τύπου που προσδιορίζει.
2. Δηλώνει το υστερόχρονο σε σχέση με το ρηματικό τύπο που προσδιορίζει.
3. Δέχεται άρνηση **μή** (σπάνια οὐ)
4. Συναντάται σε χρόνο μέλλοντα (σπάνια σε ενεστώτα)
5. Μεταφράζεται με: **γιά να + υποτακτική**
6. Ισοδυναμεί και αναλύεται σε δευτ. τελική πρόταση
π.χ. Ἦλθε λέξων ταῦτα

Παρατηρήσεις

1. Μερικές φορές, κυρίως όταν το ρήμα δε δηλώνει κίνηση, να συνοδεύεται από το **ὥς**, και να δηλώνει υποκειμενικό σκοπό⁵.
π.χ. Τρῆρεις ἐξέπεμπον ὥς γῆς καί θαλάττης ἄρξοντες.
2. Μια τελική μετοχή μπορεί να είναι σε χρόνο Ενεστώτα, όταν βρίσκεται δίπλα σε ρήμα κίνησης, όταν εκφράζει αμεσότητα ως προς την πραγματοποίηση του σκοπού.
π.χ. Ἦκεν ἀγγέλων
3. Μια τελική μετοχή μπορεί να συνδέεται παρατακτικά με αιτιολογική μετοχή, αφού συνδέονται δύο αίτια, το τελικό και το αναγκαστικό.
π.χ. Κατέβην εἰς Πειραιᾶ **προσευξόμενος** τε τῷ Θεῷ καί ᾧ **βουλόμενος** τήν ἐορτήν θεάσασθαι.

🌟* ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Στοιχεία που μας βοηθούν στο χαρακτηρισμό μιας τελικής μετοχής

- α. Οι τελικές μετοχές βρίσκονται σε χρόνο μέλλοντα.
- β. Προσδιορίζουν ρήμα κίνησης/ στάσης/ σκόπιμης ενέργειας.

⁵ Επειδή η μετοχή Μέλλοντα που συνοδεύεται από το ὥς μπορεί να είναι αιτιολογική, πρέπει να προσέξουμε το νόημα της πρότασης και την άρνηση: **αν έχει οὐ είναι αιτιολογική, αν έχει άρνηση μή είναι τελική**

Γ. ΤΡΟΠΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

1. Δηλώνει τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η ενέργεια του ρήματος ή ρηματικού τύπου που προσδιορίζει.
2. Δηλώνει ένα σύγχρονο γεγονός σε σχέση με το ρηματικό τύπο που προσδιορίζει.
3. Δέχεται άρνηση οὐ ή μή
4. Τη συναντούμε συνήθως σε χρόνο ενεστώτα (σπανιότερα σε αόριστο/ παρακείμενο)
5. Μπορεί να μεταφραστεί:
 - α. με το να + ρήμα
 - β. χωρίς να + ρήμα (όταν είναι αρνητική)
 - γ. - οντας / - ώντας
 - δ. με επίρρημα
 - ε. με εμπρόθετο προσδιορισμό
 - στ. καθώς + ρήμα
 - ζ. ρήμα + και + ρήμα πρότασης
- π.χ. Κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους (:με το να καλεί ο ένας τον άλλο)
 Ὅτε θαρροῦντες (με θάρρος, θαρραλέα)
 Εἰ Φίλιππος ἡσυχίαν ἤγεν, μηδένα τῶν αὐτοῦ συμμάχων.. μηδέν λυπήσας (:χωρίς να βλάψει)
 Ληζόμενοι ζῶσιν (:ληστεύουν και ζουν - ζουν ληστεύοντας)

📌* ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Στοιχεία που βοηθούν στο χαρακτηρισμό μιας τροπικής μετοχής

Μια μετοχή συνήθως:

- α. έχει μπροστά της κόμμα
- β. βρίσκεται μετά το ρηματικό μέρος
- γ. αποτελεί μόνη της μετοχικό μέρος της πρότασης
- δ. εξαρτά δευτερεύουσα ονοματική πρόταση
- ε. Οι μετοχές **ἄγων, φέρων, ἔχων, χρώμενος, λαβών** είναι κατά κανόνα τροπικές, μεταφράζονται με ένα απλό: "με" ή "χωρίς" + αιτιατική

π.χ. Ἦκε οὐκ ἔχων χρήματα (έχει έρθει χωρίς χρήματα).

Όταν βρίσκονται δίπλα σε ρήμα κίνησης είναι πάντα τροπικές.

στ. Αν πριν από μια μετοχή που έχει άρνηση υπάρχει κόμμα και πριν από το κόμμα ένα τροπικό επίρρημα - οὕτως, ὥδε - τότε η μετοχή είναι τροπική και λειτουργεί ως επεξήγηση στα επιρρήματα αυτά.

π.χ. Οὕτω ποιεῖ, οὐκ ἔων τάς ἐπιθυμίας ἀκολάστους εἶναι (: έτσι ενεργεί, δηλ. χωρίς ν' αφήνει)

ζ. Η μετοχή αορίστου ἔχω είναι πάντα τροπική.

❖* ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Οι παρακάτω τροπικές μετοχές χρησιμοποιούνται με ειδική σημασία και αποδίδονται στα νέα ελληνικά ως εξής: **λαθών** (κρυφά), **κλαίων** (με λύπη), **προλαβών** (προληπτικά), **συλλαλαθών** (συνοπτικά), **διατεινόμενος** (με όλη τη δύναμη), **φθάσας** (προφταίνω να..., εκ των προτέρων), **χαίρων** (ατιμώρητα), **φέρων/φερόμενος** (ορμητικά), **χρώμενος** (με).

Παραδείγματα:

Σάλαιθος διαλαθών εισέρχεται ές Μυτιλήνη (:κρυφά)

Παρακαλεύοντο κραυγή οὐκ χρώμενοι (: με λίγη κραυγή)

Ανέωξας με φθάσας (: με πρόφτασες και άνοιξες, άνοιξες προηγούμενως)

Τοῦτον οὐδεὶς χαίρων ἀδικήσει (:χωρίς τιμωρία)

Δ. ΥΠΟΘΕΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

1. Δηλώνει την υπόθεση και έχει ως απόδοση το προσδιοριζόμενο ρήμα.
2. Σχηματίζει με την απόδοση μορφή λανθάνοντος υποθετικού λόγου.
3. Δέχεται άρνηση.
4. Απαντάται σε κάθε χρόνο εκτός από μέλλοντα.
5. Ανάλογα με το είδος του υποθετικού λόγου που εκφράζει μεταφράζεται: αν + οριστική, αν+ υποτακτική
6. Ισοδυναμεί και αναλύεται σε δευτερεύουσα υποθετική πρόταση και σχηματίζει όλα τα είδη του υποθετικού λόγου.

❖* ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Στοιχεία που βοηθούν στο χαρακτηρισμό μια υποθετικής μετοχής

Μια μετοχή είναι υποθετική όταν:

α. δέχεται άρνηση μή

β. υπάρχει το δυνητικό ἂν στη ρηματική/ απαρεμφατική ενότητα της πρότασης

γ. υπάρχει μέλλοντας ή μελλοντική έκφραση* μέσα στην πρόταση

δ. υπάρχει επαναληπτικό επίρρημα * π.χ. αεί - πολλάκις – ποτέ

π.χ. Οὐκ ἂν δύναιο μή καμών εὐδαιμονεῖν.

Φαίη δ' ἂν ταῦτα καὶ αὐτός ἐλεγχόμενας.

Ἀκηκοότες τι παράδειγμα οὐδέν χειρους ἔσεσθε.

Μελλοντικές εκφράσεις θεωρούνται:

- Οριστική μέλλοντα
- Δυνητική οριστική
- Δυνητική ευκτική
- Δυνητική απαρέμφατο
- Προτρεπτική υποτακτική
- Προστακτική
- Ευχετική ευκτική
- Απρόσωπο ρήμα (+ απαρέμφατο)

π.χ.

- 1) Οὐκ ἂν ἔλαθεν ὀρμώμενος ὁ Κλέων πάση τῇ στρατιᾷ (: δυν. οριστική).
- 2) Διασπασθέντες οὐκ ἂν δύνασθε τροφήν λαμβάνειν (δυνητ. ευκτική).
- 3) Τῆς γεφύρας μή κρατούντων (ἐνόμιζον) οὐκ ἂν δύνασθαι προελθεῖν (δυνητ.απαρέμφατο).
- 4) Ἦδοξεν αὐτοῖς μή προσελθόντων τῶν συμμάχων τὰ τεῖχη περιελεῖν εὐθέως (απρόσωπο ρήμα).
- 5) Δίκαια δράσας συμμάχους τοὺς θεοὺς ἔξεις (οριστική μέλλοντα).

❁ ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Τα παραπάνω στοιχεία δεν ισχύουν και η μετοχή δεν είναι υποθετική όταν:

Α. Υπάρχει στην περίοδο άλλη πρόταση που είναι υποθετική.

Β. Υπάρχει στην περίοδο άλλη πρόταση που εισάγεται με υποθετικό σύνδεσμο, ἔστω κι αν δεν είναι υποθετική.

π.χ. Ἐρωτῶ εἰ ἐπιμελόμενος τούτων καλῶς ποιήσει.

Γ. Η μετοχή βρίσκεται ανάμεσα σε απρόσωπο ρήμα και απαρέμφατο(μολονότι ὅπως προαναφέραμε συνιστά μελλοντική έκφραση)

π.χ. Χρὴ λέγοντα ταῦτα καλῶς ἀκούσιν (ὅχι υποθετική)

Δ. Όταν η μετοχή βρίσκεται ανάμεσα σε άρνηση και ρήμα
π.χ. Μή λέγων ταῦτα ποιήσει ἄριστα (όχι υποθετική)

Ε. ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

- 1) Δηλώνει εναντίωση ή παραχώρηση σε σχέση με το ρήμα (με το τί εκφράζει) της πρότασης.
- 2) Απαντάται σε όλους τους χρόνους εκτός από Μέλλοντα.
- 3) Δηλώνει το προτερόχρονο σε σχέση με το ρήμα εξάρτησης
- 4) Μεταφράζεται : αν και + οριστική, μολονότι + οριστική, και αν + οριστική
- 5) Δέχεται άρνηση οὐ (σπάνια μή)
- 6) Ισοδυναμεί και αναλύεται σε δευτερεύουσα εναντιωματική - παραχωρητική πρόταση
π.χ. Καί περί τούτων μέν πολλά λέγειν ἔχων, ἐάσω.

☛ ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Στοιχεία που βοηθούν στο χαρακτηρισμό μιας εναντιωματικής μετοχής

α. Συνοδεύεται συχνά από τα μόρια **καί, καίτοι, καίπερ, καί ταῦτα, πάνυ, οὐδέ, μηδέ**

π.χ. Ἰκανά μοι εἰρῆσθαι νομίζω, καίτοι πολλά παραλιπών

β. Στην πρόταση στην οποία βρίσκεται η εναντιωματική μετοχή υπάρχει συνήθως ο αντιθετικός σύνδεσμος: **ὅμως, ἀλλ' ὅμως, ἀλλά καί, εἴτα, ἔπειτα, κᾶτα, ή τα επίθετα ὀλίγα - πολλά που προσδιορίζουν την εναντίωση.**

π.χ. Ἀθηναῖοι καί οὐ μεταλαμβάνοντες τούτου του χρυσίου ὅμως πρόθυμοι ἦσαν εἰς τόν πόλεμον.

γ. Συνήθως βρίσκεται στο τέλος της πρότασης και είναι αρνητική.

π.χ. λέγει ταῦτα δίκαιος μή ὦν.

δ. Οι **αιτιατικές απόλυτες μετοχές** είναι συχνά εναντιωματικές

π.χ. Ἐξόν σοι πλουτεῖν ὅμως οὐκ ἠθέλησας (αν και ήταν δυνατό...)

ΣΤ. ΧΡΟΝΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

- 1) Δηλώνει το χρόνο της ενέργειας του ρηματικού τύπου που προσδιορίζει.
- 2) Δηλώνει το προτερόχρονο / σύγχρονο σε σχέση με το ρηματικό τύπο εξάρτησης.
- 3) Δέχεται άρνηση οὐ ή μή
- 4) Απαντάται σε όλους τους χρόνους εκτός από ΜΕΛΛΟΝΤΑ.
- 5) Μεταφράζεται: αφού, όταν, μόλις + οριστική (προτερόχρονο), ενώ + οριστική (σύγχρονο)

❖* ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Στοιχεία που μας βοηθούν στο χαρακτηρισμό μιας χρονικής μετοχής

α. Συνήθως μια μετοχή αορίστου είναι χρονική (χωρίς βέβαια να υιοθετούμε ότι κάθε μετοχή αορίστου είναι χρονική).

π.χ.

Τραύματα δέ λαβόντες ἀπῆλθον.

Πρός ταῦτα ἀναστάς Ξενοφῶν εἶπεν.

β. Συνήθως υπάρχουν κοντά της τα παρακάτω επιρρήματα (χρονικά): **εὐθύς, ἔτι, ἔνταῦθα, ἤδη, εἶτα, μετά ταῦτα, ἄμα, ἐξαίφνης, ἄρτι, τότε, ἔπειτα, ἐκ τούτου**

π.χ. Καί εὐθύς ἀγαγόντες τούς ἀνθρώπους ἤλεγχον. Ἀφικόμενος δέ ὅπου ἦν ἡ φυλακή, ἔνταῦθα ἐδειπνοποεῖτο.

γ. Υπάρχουν ορισμένες χρονικές μετοχές που στα Νέα Ελληνικά μεταφράζονται με εμπρόθετο προσδιορισμό ή με χρονικά επιρρήματα: **ἀρχόμενος** = στην αρχή, **τελευτῶν** = στο τέλος, **διαλιπών/ἐπισχών χρόνον** = μετά από κάποιο χρονικό, **χρονίζων** = για αρκετό χρονικό διάστημα, **ἀνύσας + προστακτική** = γρήγορα

δ. Η μετοχή αορίστου του ρ. ἔχω, όταν είναι σύνθετο είναι τροπική.

π.χ. Προέχοντες τό νοῦν: ἔχοντας στραμμένη την προσοχή τους.

❖* Παρατηρήσεις

Μια χρονική μετοχή εκφράζει:

α) το σύγχρονο (μετοχή χρόνου ενεστώτα)

π.χ. πορευόμενοι ἔλεγον τοιάδε (=καθώς...),

β) το προτερόχρονο στο παρελθόν (μτχ. αορίστου)

π.χ. Ἀκούσας ταῦτα Νικίας ἔφυγε (=αφού...),

γ) το προτερόχρονο στο μέλλον (μτχ. αορίστου)

π.χ. Ἐλθὼν ἀκούσει ταῦτα (=ὅταν ἐρθεῖ...)

Στην τελευταία περίπτωση λανθάνει χρονικουποθετικός λόγος που δηλώνει το προσδοκώμενο.

π.χ. Ἐλθὼν ἀκούσει ταῦτα (: ἐπὶ ἔλθῃ)

II. ΣΥΝΗΜΜΕΝΗ ΚΑΙ ΑΠΟΛΥΤΗ ΜΕΤΟΧΗ

- 1) **Συνημμένη** (< **συνάπτομαι: δένομαι**) ονομάζεται η μετοχή εκείνη της οποίας το υποκείμενο έχει και κάποιο άλλο συντακτικό ρόλο μέσα στην πρόταση (για το υποκείμενο της μετοχής, βλέπε κεφάλαιο ΤΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ). Τότε η μετοχή συμφωνεί με το υποκείμενό της κατά γένος, αριθμό και πτώση.

☛ ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Συνημμένες είναι πάντα οι επιθετικές, κατηγορηματικές, τελικές μετοχές και σχεδόν πάντα οι τροπικές.

π.χ. Ακούουσι βοώντων τῶν στρατιωτῶν (Αντ. ρήματος και υποκ. Μετοχής (κατηγορηματικής)

Οὐκ ἤττησόμεθα εὖ παοῦντες (ΥΡ/ΥΜΤΧ.: ἡμεῖς)

Απόλυτη είναι η μετοχή που το υποκείμενο της είναι συντακτικά ανεξάρτητο απ' την υπόλοιπη πρόταση, δηλ. είναι μόνο υποκείμενο στη μετοχή και τίποτα άλλο⁶.

Μια απόλυτη μετοχή απαντά κανονικά σε γενική και αιτιατική ενώ πιο σπάνια σε ονομαστική ή δοτική.

Απόλυτη μετοχή μπορεί να είναι κανονικά μια επιρρηματική (εκτός από την τελική).

α) ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΛΥΤΗ

- Έτσι ονομάζεται η απόλυτη μετοχή που βρίσκεται σε γενική πτώση.
- Είναι μετοχή των προσωπικών κυρίως ρημάτων.
- Πολλές φορές συμβαίνει το υποκείμενο της γενικής απόλυτης μετοχής να ταυτίζεται νοηματικά με κάποιον άλλο όρο της πρότασης.

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Θα έπρεπε όμως να ταυτίζεται και γραμματικά με αυτήν ώστε να είναι συνημμένη. Επομένως, για λόγους έμφασης μπαίνει σε γενική (σχήμα ανακόλουθο). Η σύνταξη αυτή είναι συνηθισμένη στο Θουκυδίδη.

ΥΜΤΧ. ΜΤΧ. ΜΤΧ

π.χ. Καί οὐκ ἐπεδημοῦμεν οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων μεθισταμένης

ΥΜΤΧ

τῆς πολιτείας.

⁶ Στη συνημμένη μετοχή, αν παραλείψουμε τη μετοχή, το υποκείμενό της παραμένει σταθερά στο λόγο, σαν όρος της πρότασης. Στην απόλυτη, αν παραλείψουμε τη μετοχή, θα φύγει και το υποκείμενό της, γιατί δε θα έχει λόγο ύπαρξης στην πρόταση χωρίς τη μετοχή

Πολεμοῦνται μὲν γάρ οἱ Ἕλληνες ἀσαφῶς ὁποτέρων ἄρξάντων (αντί: ὁπότεροι ἄρξαντες)

Το υποκείμενο της γενικής απόλυτης παραλείπεται:

α) Όταν εννοείται εύκολα από τα συμφραζόμενα.

π.χ. Πῶς νῆσον οἰκούντων ταῦτ' ον ἐγίγνετο;

β) Όταν είναι γενικό και αυτονόητο (τινῶν, τινός, ἀνθρώπων, πραγμάτων)

π.χ. Οὕτω δ' ἐχόντων (τῶν πραγμάτων) εἰκός τοῖς πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεούς.

γ) Όταν είναι ρήματος που δηλώνει φυσικό φαινόμενο. Στην περίπτωση αυτή εννοείται ως υποκείμενο της μτχ. το "θεοῦ".

π.χ. Ἀνηγάγετο ἐπὶ τὴν Κύζικον ὕοντος (τοῦ θεοῦ) πολλῶ .

δ) Ακολουθεῖ δευτερ. ειδική πρόταση. Ως υποκ. της μετοχής εννοούνται τα τούτου /τούτων:

π.χ. Σαφῶς δηλωθέντος ὅτι ἐν ταῖς ναυσὶν τὰ πράγματα τῶν Ἑλλήνων ἐγένετο (ΥΜΤΧ.: τούτου)

ε) Στις μτχ. ορισμένων απρόσωπων παθητικών (θα ἔπρεπε να είναι αιτιατικές απόλυτες), ὁπότε το υποκείμενο ἢ εμπεριέχεται στη μτχ., ἢ στο επίθετο, ἢ τίθεται ως υποκ. απρμφ., ἢ πρόταση (ονομαστική).

π.χ. Ἐξαγγελθέντος (= ἀγγελίας γενομένης) εὐρίσκουσιν τοῦτον.

Ἐτι ἀκρίτων ὄντων (= κρίσεως οὐκ οὔσης) διαλλαγῶμεν.

β) ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΑΠΟΛΥΤΗ

- Σε αιτιατική απόλυτη μπαίνουν κυρίως οι μετοχές των **απροσώπων ρημάτων και εκφράσεων** και βρίσκονται μόνο στο ουδέτερο γένος και σε ενικό αριθμό.
- Σε αιτιατική απόλυτη ὁμως μπορούν να μπουν και η μετοχή προσωπικού ρήματος σε οποιοδήποτε αριθμό και γένος αν:

α) συνοδεύεται από το ὥς και δηλώνει **υποκειμενική αιτιολογία:**

π.χ. Μισθόν αἰτοῦσιν ὥς οὐχὶ αὐτοῖς ὠφελίαν ἐσομένην ἐκ τοῦ ἄρχειν. (: ζητοῦν μισθό με τη δικαιολογία ὅτι δε θα προκύψει)

β) συνοδεύεται από το ὥσπερ και δηλώνει **υποθετική αιτιολογία:**

π.χ. Φίλους κτῶνται ὥς βοηθῶν δεόμενοι, τῶν δ' ἀδελφῶν ἀμελοῦσιν ὥσπερ ἐκ πολιτῶν μὲν γιγνομένους φίλους, ἐξ ἀδελφῶν δέ οὐ γιγνομένους. (:αποκτοῦν φίλους επειδὴ χρειάζονται βοηθούς, ἀλλὰ ἀδιαφοροῦν για τα ἀδελφία σαν να γίνονται φίλοι ἀπὸ τους πολίτες, ἐνῶ ἀπὸ τα ἀδελφία να μη γίνονται).

- Σε κάποιες περιπτώσεις (σπάνια) η μετοχή απροσώπου ρήματος είναι **κατηγορηματική**, όταν εξαρτάται από ρήματα που δέχονται κατηγορηματική μετοχή.
π.χ. Γνωτε ἄξιον ὃν πολεμεῖν
- Οι αιτιατικές απόλυτες έχουν ως υποκείμενο τελικό απαρέμφατο ή δευτερεύουσα πρόταση.
π.χ. Ἐξόν ἡμῖν ζῆν μή καλῶς, καλῶς αἰρούμεθα μᾶλλον τελευτᾶν.
ΥΜΤΧ
- Η αιτιατική απόλυτη μετοχή είναι κυρίως **εναντιωματική**. Μπορεί να είναι όμως και **χρονική, αιτιολογική** και σπανιότερα **υποθετική**.
π.χ. Καλῶς αὐτοῖς παρασχόν οὐ ξυνέβησαν (εναντιωματική) (: αν και τους δόθηκε καλή ευκαιρία...)
Ἐτέρων γὰρ ἡγεμόνων γενομένων ἐνίκησαν μὲν ναυμαχοῦντες τοὺς Ἕλληνας (αιτιολογική) (: επειδή άλλοι έγιναν ηγεμόνες...)
- Σπανιότατα, ως υποκείμενο αιτιατ. απόλυτης μπορεί να τεθεί έναρθρο απρμφ.
π.χ. Ὅρᾱς ὅτι σύ πρῶτος, ὥς οὐκ ἀναγκαῖον ὃν τό κλέπτειν, αἰτιᾶ τόν κλέπτοντα καὶ ἄρπάζοντα.
- Οι αιτιατ. απόλυτες δόξαν - δόξαντα μπορεί να πάρουν ως υποκείμενο ουδ. δεικτικής αντωνυμίας (τοῦτο, ταῦτα).
π.χ. Δόξαν ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν.
- Σπάνια απαντάται αιτιατ. απόλυτη σε αιτιατ. ουδ. γένους πληθ. αριθμού.
π.χ. Χαλεπά ὄντα πιστεῦσαι ἀντί χαλεπόν ὃν πιστεῦσαι (Θουκ.)

Συνήθεις αιτιατικές απόλυτες

ἄδηλον ὃν	μεταμέλον
ἀδύνατον ὃν	μετόν
αἰσχρόν ὃν	οἶον τε ὃν
γεγραμμένον	ὀρισθέν
δεδογμένον	παρασχόν
δεῆσον	παρατυχόν
δέον	παρέχον
δοκοῦν	παρόν
δόξαν	πρέπον
δόξαντα	προσῆκον
δυνατόν ὃν	προσταχθέν
εἰρημένον	προστεταγμένον
ἐξόν	ῥάδιον ὃν
λεγομένον	συνδόξαν
μέλον	τυχόν
χρεών	

Παραδείγματα

- 1) ... οἵτινες σέ οὐχί ἐσώσαμεν οὐδέ σύ σαυτόν **οἶόν τε ὄν και δυνατόν...**
(: αν και ήταν δυνατό και κατορθωτό)
- 2) Καί ἐξόν μοι πολιτεύεσθαι μετ' ἐκείνων ἀδεῶς, εἰλόμην κινδυνεύειν...
(: αν και ήταν δυνατό σε μένα να)

γ) ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΛΥΤΗ

Αποτελεί μια σπάνια περίπτωση απόλυτης μετοχής που δημιουργεί **ασυνταξία (ανακόλουθο σχήμα)**, αφού το υποκείμενό της βρίσκεται σε ονομαστική, **αλλά** μια άλλη ονομαστική είναι το υποκείμενο του ρήματος. Η ασυνταξία αυτή δίνει **ιδιαίτερη έμφαση** στο υποκείμενο της μετοχής καθώς το αυτονομεί από το ρήμα.

ΥΡ

ΥΜΤΧ

π.χ. Ἐκεῖνοι εἰσελθόντες εἶπεν ὁ **Κριτίας**.

δ) ΔΟΤΙΚΗ ΑΠΟΛΥΤΗ

Αποτελεί και αυτή μια σπάνια περίπτωση απόλυτης μετοχής όπου μια μετοχή που βρίσκεται σε ΔΟΤΙΚΗ να έχει για υποκείμενό της μια δοτική αφού φυσικά δεν είναι όρος της πρότασης. δηλώνει κυρίως **χρόνο**.

ΥΜΤΧ

π.χ. **Τοῖς δ' Ἀθηναίοις** τότε τά παράλια δηοῦσι, Λακεδαιμόνιοι τά μέν πολλά ἡσύχασαν. (: ενώ οι Αθηναίοι λεηλατούσαν τα παράλια...)

ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ

ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ (με άρθρο) / ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ (χωρίς άρθρο)

ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ ΩΣ:

- ✓ Υποκείμενο
- ✓ Αντικείμενο
- ✓ Κατηγορούμενο (η επιθετική μετοχή είναι πάντα έναρθη)
- ✓ Επιθετικός προσδιορισμός
- ✓ Κατηγορηματικός προσδιορισμός (δεν αναλύεται σε αναφορική πρόταση)
- ✓ Παράθεση
- ✓ Επεξήγηση
- ✓ Ονοματικός ετερόπτωτος ή εμπρόθετος προσδιορισμός
- ✓ Δοτική προσωπική

Ισοδυναμεί και αναλύεται σε δευτερεύουσα αναφορική ονοματική πρόταση.
ΜΕΤΑΦΡΑΖΕΤΑΙ: Ο οποίος/α/ο, που...

ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ ΩΣ:

- ✓ Κατηγορούμενο στο υποκείμενο του συνδετικού ρήματος
- ✓ Κατηγορηματικός προσδιορισμός στο υποκείμενο ή στο αντικείμενο του ρήματος

Ισοδυναμεί και αναλύεται σε δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση
Μεταφράζεται: με το ότι, να

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΜΕΤΟΧΕΣ

Χρονική

- ✓ Απαντά σε όλους τους χρόνους (εκτός του μέλλοντα) και συνηθέστερα σε αόριστο
- ✓ Συχνά συνοδεύεται από χρονικά επιρρήματα όπως: ἄμα (= συγχρόνως), ἐνταῦθα (= τότε), εὐθύς, ἤδη, μεταξύ κ.α.
- ✓ Δηλώνει το προτερόχρονο ή το σύγχρονο
- ✓ **Ισοδυναμεί και αναλύεται** σε δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση.
- ✓ **Μεταφράζεται** με χρονικούς συνδέσμους (όταν, αφού, μόλις, ενώ, ώσπου)

Αιτιολογική

- ✓ Απαντά σε όλους τους χρόνους (σπάνια σε μέλλοντα)
- ✓ **Μεταφράζεται:** επειδή
- ✓ Συχνά συνοδεύεται με τους προσδιορισμούς διὰ ταῦτα, διὰ τοῦτο, ἐκ τούτου, οὕτως
- ✓ Δηλώνει:
 - α) αντικειμενική αιτιολογία**
Συχνά συνοδεύεται με τα μόρια ἄτε (δή), οἷον (δή), οἷα (δή).
Μεταφράζεται: επειδή πράγματι.
 - β) υποκειμενική αιτιολογία**
Συχνά συνοδεύεται από το μόριο ὥς
Μεταφράζεται: με την ιδέα ότι, επειδή κατά τη γνώμη μου.
 - γ) υποθετική ή ψευδή αιτιολογία**
Συνοδεύεται πάντα από το μόριο ὥσπερ.
Μεταφράζεται: σαν να, λες και.
- ✓ **Ισοδυναμεί και αναλύεται** με δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση.

Τελική

- ✓ Απαντά σε χρόνο μέλλοντα
- ✓ Δηλώνει σκοπό
- ✓ Ακολουθεί συνήθως ρήματα κίνησης
- ✓ **Μεταφράζεται** με τελικό σύνδεσμο (για να, με σκοπό να)
- ✓ Συχνά συνοδεύεται με το μόριο ὥς και δηλώνει σκοπό υποκειμενικό
- ✓ **Αναλύεται** με δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση.

Υποθετική

- ✓ Απαντά σε κάθε χρόνο εκτός του μέλλοντα
- ✓ **Μεταφράζεται** με τον υποθετικό σύνδεσμο (αν, εάν, σε περίπτωση που)
- ✓ Συχνά το ρήμα της πρότασης εκφέρεται με δυνητική ευκτική, δυνητική οριστική ή δυνητικό απαρέμφατο, με οριστική μέλλοντα
- ✓ **Αναλύεται** με δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση.

Εναντιωματική

- ✓ Απαντά σε κάθε χρόνο εκτός του μέλλοντα
- ✓ **Μεταφράζεται** με εναντιωματικό σύνδεσμο (αν και, ενώ, παρόλο που)
- ✓ Συχνά συνοδεύεται για έμφαση από τα: καί, καίπερ, καίτοι, πάνυ, καὶ ταῦτα

- ✓ Αναλύεται με δευτερεύουσα επιρρηματική εναντιωματική πρόταση.

Τροπική

- ✓ Απαντά σε χρόνο συνήθως ενεστώτα
- ✓ Μεταφράζεται:
 - α) με κατάληξη -οντας ή -ώντας
 - β) αν έχει άρνηση με τη φράση: χωρίς να + ρήμα
- ✓ ΔΕΝ αναλύεται σε δευτερεύουσα πρόταση

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

ΠΡΟΤΥΠΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΜΕΤΟΧΗΣ

A. αν η μετοχή είναι **ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ**, πρέπει να αναφέρουμε:

- ❖ Το είδος της
- ❖ Το συντακτικό της ρόλο

B. Αν η μετοχή είναι **ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ**, πρέπει να αναφέρουμε:

- ❖ Το είδος της
- ❖ Αν είναι συνημμένη στο υποκείμενο ή στο αντικείμενο
- ❖ Το ρηματικό τύπο εξάρτησής της

Γ. Αν η μετοχή είναι **ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΗ**, πρέπει να αναφέρουμε:

- ❖ Το είδος της
- ❖ Το συντακτικό της ρόλο
- ❖ Αν είναι συνημμένη ή απόλυτη

III. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕΤΟΧΩΝ

Οι μετοχές που ανήκουν στην ίδια πρόταση μπορούν να συνδέονται με τους παρακάτω τρόπους:

I. Παρατακτικά

Παρατακτική σύνδεση των μετοχών έχουμε στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Όταν είναι όμοιες και προσδιορίζουν την ίδια λέξη. ΟΜΟΙΕΣ θεωρούνται οι μετοχές κυρίως που έχουν την ίδια συντακτική έννοια δηλ. είναι όλες χρονικές, αιτιολογικές κ.λ.π.

π.χ. Καί οί Βοιωτοί τρόπαιον **στήσαντες** καί τούς έαυτῶν **άνελόμενοι** νεκρούς τε τῶν πολεμίων σκυλεύσαντες καί φυλακήν **καταλιπόντες** άνεχώρησαν ές τήν Τανάγραν. (οι μετοχές χρονικές, συνδέονται μεταξύ τους παρατακτικά και προσδιορίζουν τον ίδιο όρο – τούς Βοιωτούς)

Ενδέχεται:

A. να συνδέονται μεταξύ τους παρατακτικά μετοχές που δε δηλώνουν την ίδια επιρρηματική έννοια (π.χ. αιτία + τρόπο / αιτία + σκοπό).

Παραδείγματα

- 1) Καί έπεκηρυκεύοντο πρός αὐτόν κρύφα, έπιπαριέναι τε **κελεύοντες** καί **βουλόμενοι** αὐτοί έκαστον πρῶτοι άποστήσαι (η πρώτη μετοχή είναι τροπική, ενώ η δεύτερη αιτιολογική).
- 2) Κατέβην χθές εις Πειραιᾷ **προσευξόμενος** τε τῇ Θεῷ καί ἄμα **βουλόμενος** τήν έορτήν θεάσασθαι. (η πρώτη μετοχή είναι τελική και η δεύτερη αιτιολογική. **Σημειώνουμε** βέβαια εδώ πως και οι μετοχές εκφράζουν το αίτιο, το αναγκαστικό και το τελικό αντίστοιχα).

B. να συνδέονται παρατακτικά με διαφόρους μορφολογικά όρους (εμπρόθετους προσδιορισμούς, επιρρήματα, δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις) **αρκεί να μοιάζουν στη συντακτική έννοια:** δηλ. μια χρονική μετοχή να συνδέεται παρατακτικά μ' έναν εμπρόθ. προσδιορισμό του χρόνου, μια τροπική μετοχή μ' έναν επιρρηματικό προσδιορισμό του τρόπου κ.λ.π.

π.χ. Φοβούμενος μή οί πεμπόμενοι ἢ **κατά αδυναμίαν** λέγειν ἢ καί μνήμης έλλιπεῖς **γιγνόμενοι** οὐ τά ὄντα άπαγγείλωσιν έγγραφεν έπιστολήν.

(Η αιτιολογική μετοχή “γιγνόμενοι” συνδέεται παρατακτικά με τον διαζευκτικό σύνδεσμο ἢ με τον εμπρόθετο προσδιορισμό της αιτίας “κατά αδυναμίαν”.)

Γ. να συνδέονται παρατακτικά μια συνημμένη και μια απόλυτη μετοχή **μόνο όμως, όταν είναι όμοιες.**

π.χ. Λακεδαιμόνιοι πρῶ **έσβαλόντες** καί τοῦ σίτου ἔτι χλωροῦ **ὄντος** έσπάνιζον τροφῆς.

Η μετοχή έσβαλόντες είναι συνημμένη χρονική μετοχή και συνδέεται παρατακτικά με τη γενική απόλυτη χρονική μετοχή.

II. Χωρίς παρατακτικούς συνδέσμους

Οι μετοχές δε συνδέονται μεταξύ τους με συνδέσμους παρατακτικούς στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) όταν η μία προσδιορίζει την άλλη (και είναι όμοιες)

π.χ. Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φυγάδας συλλέξας τὸ στράτευμα ἐπολιόρκει τὴν Μίλητον.

(Οι μετοχές είναι χρονικές και η δεύτερη προσδιορίζει την πρώτη).

β) όταν είναι ανόμοιες

π.χ. Σωκράτης ὥχετο ἀπιὼν προσευξάμενος τῷ ἡλίῳ . (Η πρώτη μετοχή είναι κατηγορηματική και η δεύτερη είναι χρονική).

γ) όταν δεν είναι του ίδιου είδους και η μία είναι συνημμένη, η άλλη απόλυτη (στην περίπτωση αυτή μπορείς να υπάρχει κόμμα)

π.χ. Νικήσαντες αὐτοῦ οἱ ἡμετέροι, ἐξὸν αὐτοῖς διαφθεῖραι ἐφείσαντο. (Η πρώτη μετοχή είναι χρονική - συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος, ενώ η δευτεία μετοχή είναι εναντιωματική - αιτιατική απόλυτη).

δ) όταν είναι όμοιες, αλλά δεν προσδιορίζουν την ίδια λέξη

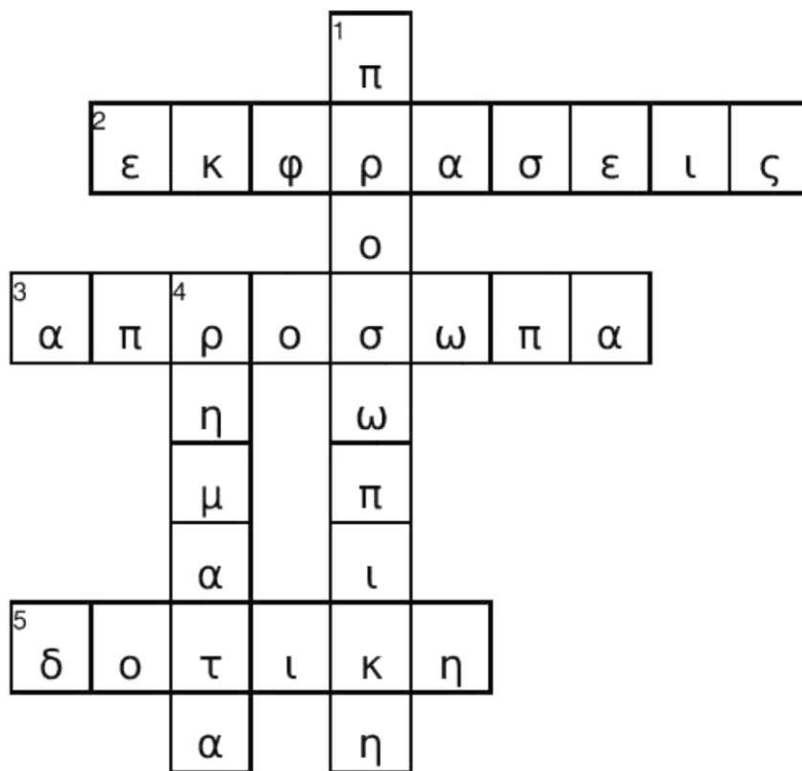
π.χ. Δημοσθένης Νικία προσελθὼν γνώμην ἐποιεῖτο πληρώσαντας ἔτι τὰς λοιπὰς τῶν νεῶν βιάσασθαι ἅμα ἕω τὸν ἔκπλουν. (Η πρώτη μετοχή προσδιορίζει το δημοσθένη, η δεύτερη προσδιορίζει τους στρατιώτες που δεν υπάρχουν μέσα στην πρόταση εννοούνται όμως σαφώς).

III. Με ασύνδετο σχήμα

Με το **κόμμα** μπορούν να συνδέονται ίδιες μετοχές για **έμφαση**. Η ύπαρξη του κόμματος αποσκοπεί:

- είτε να δείξει την ταχύτητα στην ακολουθία των ενεργειών
- είτε να δείξει το πλήθος τους.

π.χ. Ἡμεῖς σε γεννήσαντες, ἐκθρέψαντες, παιδεύσαντες, μεταδόντες ἀπάντων, ὅμως προαγορεύομεν... (οι μετοχές συνδέονται με το κόμμα για έμφαση)

12. Απρόσωπα ρήματα

12.ΑΠΡΟΣΩΠΑ ΡΗΜΑΤΑ

Απρόσωπα ρήματα- απρόσωπες εκφράσεις

Απρόσωπα (ή τριτοπρόσωπα) ρήματα ονομάζονται όσα:

α) βρίσκονται σε γ' ενικό πρόσωπο

Παρατήρηση

Υπάρχουν και άλλα ρήματα που βρίσκονται στο γ' ενικό πρόσωπο, εκφράζουν φυσικά φαινόμενα, και δε θεωρούνται απρόσωπα ρήματα, αφού σ' αυτά συνυπάρχει το ρήμα με το υποκείμενο. Τέτοια ρήματα είναι τα:

ύει: βρέχει (ΥΡ: ύετός, βροχή) νίφει: χιονίζει

σκοτάζει: σκοτεινιάζει (ΥΡ: σκότος) πνεϊ: φυσᾷ

βροντᾷ - ἀστράπτει

β) δεν έχουν ως υποκείμενο όνομα που δηλώνει πρόσωπο ή πράγμα

γ) δέχονται ως υποκείμενο απαρέμφατο ή δευτερεύουσα ονοματική πρόταση (εκτός από κάποιες εξαιρέσεις που θα δούμε παρακάτω).

Τα απρόσωπα ρήματα στο μεγαλύτερο τους ποσοστό προήλθαν από προσωπικά ρήματα μετά από παράλειψη του προσωπικού τους υποκειμένου.

Τα μόνα ρήματα που είναι εκ φύσεως απρόσωπα είναι τα εξής:

χρή: είναι ανάγκη, πρέπει

ἔξεστι: είναι δυνατόν, επιτρέπεται

μέλει: ενδιαφέρει να

Τα πιο συνηθισμένα απρόσωπα ρήματα - τα οποία προέρχονται από άλλα προσωπικά, ενεργητικά και παθητικά ρήματα, είναι τα εξής:

δοκεϊ: φαίνεται καλό να, φαίνεται ότι, αποφασίζεται να

χρή: είναι ανάγκη, πρέπει

δει: πρέπει

ἀρμόζει: ταιριάζει

πρέπει: πρέπει, ταιριάζει

ἐγχωρεϊ: είναι δυνατόν

μέλει: ενδιαφέρει να, υπάρχει
φροντίδα

συμβαίνει: συμβαίνει

φιλει: συνηθίζεται

ἀρκει: αρκεί

ἐστίν/ἔνεστι/ἔνι/πάρεστι (πάρα)/ἔξεστι: είναι δυνατόν

προσθήκει: ταιριάζει

μέλλει: πρόκειται

συμφέρει: συμφέρει

συμπίπτει: συμβαίνει

δηλοϊ: είναι φανερό

ἔοικε: φαίνεται

νομίζεται: θεωρείται

φαίνεται: φαίνεται, θεωρείται

λέγεται- εΐρηται - όμολογεΐται: λέγεται - έχει ειπωθεί - ομολογείται

θρυλεΐται - ἄδεται: διαδίδεται

ἀγγέλεται-ἡγγέλθη- ἡγγελλται: αναγγέλεται, έχει αναγγελθεί

ἀμαρτάνεται: γίνεται σφάλμα

εΐμαρται: είναι μοιραίο, πεπρωμένο (:πέπρωται)

ἐνδέχεται: είναι δυνατό, ενδεχόμενο

εἰσέρχεται-ἐπέρχεται-παρίσταται (μοι): (μου) ἔρχεται η ιδέα, υπάρχει στο μυαλό (μου)

εἰκάζεται: συμπεραίνεται, υπάρχουν εικασίες

μεταμέλοι (μοι): μετανοιώνω

μέτεστι (μοι): μετέχω

δεδήλωται: έχει γίνει φανερό

διαφέρει: διαφέρει, υπάρχει διαφορά - ενδιαφέρον

ἐγγίγνεται: είναι δυνατό, επιτρέπεται

περιγίγνεται (τινί): υπάρχει το όφελος κ.α.

Εκτός από τα απρόσωπα ρήματα υπάρχουν και οι **απρόσωπες εκφράσεις** οι οποίες σχηματίζονται από:

α. Τύπο του ρ. ἔστι + το ουδέτερο επιθέτου /μετοχής

ἄτοπόν ἔστι: είναι παράλογο

αἰσχρόν ἔστι, ἄξιόν ἔστι: είναι αἰσχροό, αξίζει

εἰκός ἔστι: είναι φυσικό, εύλογο

δεινόν ἔστι/ἄν εἴη: είναι φοβερό, παράλογο

ἀμήχανόν ἔστι: είναι δύσκολο

ῥαδίόν ἔστι/ ἔσται: (θα) είναι εύκολο

δῆλόν ἔστι: είναι φανερό

καλόν ἔστι: είναι καλό

φανερόν ἔστι: είναι φανερό

χαλεπόν ἔστι: είναι δύσκολο

δυνατόν ἔστι: είναι δυνατόν

οἶον τ' ἔστι: είναι δυνατόν

ἀγαθόν ἔστι: είναι καλό

προσηκόν ἔστι: είναι καθήκον

ἐναργές ἔστι - σαφές ἔστι: είναι σαφές, ξεκάθαρο

ἡδύ ἔστι: είναι ευχάριστο

πρέπον ἔστι: πρέπει, είναι καθήκον

ἴδιον ἔστι + γενική: είναι χαρακτηριστικό κάποιου

λυπηρόν ἔστι, ὀσιόν ἔστι

ἐπὶ τινί ἔστι: εξαρτάται από κάποιον κ.α.

β. Τύπο του ρ. ἐστί + αφηρημένο ουσιαστικό

ώρα ἐστί: είναι κατάλληλη στιγμή

θέμις ἐστί: είναι νόμιμο, δίκαιο

νόμος ἐστί: είναι νόμος

αἰσχύνη ἐστί: είναι ντροπή

καιρός ἐστί: είναι κατάλληλη στιγμή, ευκαιρία

ἀκμή ἐστί: είναι πλέον κατάλληλη στιγμή να

ἀνάγκη ἐστί: είναι ἀνάγκη

λόγος ἐστί: λέγεται, υπάρχει φήμη

φόβος ἐστί: υπάρχει φόβος

κίνδυνός ἐστί: υπάρχει κίνδυνος

δέος ἐστί: υπάρχει φόβος

ἔργον ἐστί: είναι δύσκολο / + γενική: είναι ἔργο, καθήκον - κάποιου

σημεῖόν ἐστί: είναι ἀπόδειξη κ.α.

γ. Το ρήμα ἔχει + ένα τροπικό επίρρημα

ἀναγκαίως ἔχει: είναι ἀναγκαίο

εὖ/καλῶς ἔχει: ἔχει καλῶς, είναι καλό

δεινῶς ἔχει: είναι φοβερό

ἀπόρως ἔχει: υπάρχει ἀμηχανία

κακῶς ἔχει: είναι κακό

ὀρθῶς ἔχει: είναι σωστό

ἀρκούντως ἔχει: είναι ἀρκετό

προσηκόντως ἔχει: είναι πρέπον

ῥαδίως ἔχει: είναι εύκολο κ.α.

δ. Τύπο του ρ. ἐστί + ουδέτερο ρηματικού επιθέτου

θαυμαστόν ἐστί: είναι περίεργο, αξιοθαύμαστο

διδακτόν ἐστί: μπορεί να διδαχθεί

διδασκτέον ἐστί: πρέπει να διαδασκωθεί

δυνατόν ἐστί: είναι δυνατόν

βιωτόν ἐστί: μπορεί κανείς να το ζήσει

βουλευτέον ἐστί: πρέπει να σκεφτεί κάποιος

ἐπιμελητέον ἐστί: πρέπει να φροντίζει κάποιος

προσβατόν ἐστί: μπορεί να το προσεγγίσει κανείς

ποιητέον ἐστί: πρέπει να γίνει

σκεπτέον ἐστί: πρέπει να σκεφτεί, εξετάσει κανείς

Παραδείγματα:

Απρόσωπα ρήματα

α) Οὐκουν χρή οὐθ' ἡμᾶς ἐθίζειν ὑμᾶς ἐπιορκεῖν, οὐθ' ὑμᾶς ἐθίζεσθαι.

β) Ἦγγελο ἦξιν βασιλέα ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας.

Απρόσωπες εκφράσεις

α) Οὐ δυνατόν ἐστι τοὺς Ἀθηναίους περὶ εἰρήνης ταῦτα λέγειν.

β) Νῦν ῥαδίον ἐστι ὑμῖν εὐεργέτας φανῆναι τῶν Λακεδαιμονίων.

γ) Δίκαιόν ἐστι μοι ἀπολογήσασθαι πρὸς ταῦτα.

δ) Οἶον τ' ἦν ἅμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέρειν καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι.

ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΑΠΡΟΣΩΠΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΕΩΝ

Υποκείμενο απρόσωπων ρημάτων - εκφράσεων

Τα απρόσωπα ρήματα και οι απρόσωπες εκφράσεις έχουν ως υποκείμενο:

α. Τελικό ή ειδικό απαρέμφατο ανάλογα με την κατηγορία του ρήματος απ' όπου αυτό προέρχεται (για τις κατηγορίες αυτές βλ. Απαρέμφατο)

Σημείωση

Οι απρόσωπες εκφράσεις δέχονται ως υποκείμενο **τελικό απαρέμφατο**⁷

Παραδείγματα: Ἀγαθοῖς εἶναι ὑμῖν προσήκει τὰ πολέμια.

Ὡρα ἂν εἴη ἐπανίεναι ἡμῖν ἐπὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν.

β. Δευτερεύουσα ονοματική πρόταση, δηλ. ειδική, ενδοιαστική και πλάγια ερωτηματική πρόταση.

σημείωση: ως υποκείμενο σε απρόσωπη έκφραση που δηλώνει ψυχικό πάθος, όπως θαυμαστόν/δεινόν/ αἰσχρόν ἐστι μπορεί να τεθεί μια **αιτιολογική πρόταση υποθετικής αιτιολογίας** που εισάγεται με το εἰ.

Παραδείγματα: Κίνδυνος ἦν μή μεταβάλωνται καὶ γένωνται μετὰ τῶν πολεμίων.

Δεινόν ἂν εἴη εἰ τούτων καταγνώσεται.

Παρατήρηση

Οι απρόσωπες εκφράσεις που δηλώνουν φόβο παίρνουν για υποκείμενο **ενδοιαστική πρόταση**.

γ. Σύστοιχη αφηρημένη έννοια. Ορισμένα ρήματα έχουν ως υποκείμενο τη σύστοιχη αφηρημένη έννοια που ενυπάρχει σ' αυτά. Γι' αυτό και δεν

⁷ Μόνο οι εκφράσεις δῆλόν ἐστι, φανερόν ἐστι, σαφές ἐστι, λόγος ἐστι, ἑναργές ἐστι, εὐδελόν ἐστι παίρνουν για υποκείμενό τους ειδική πρόταση (μπορεί και πλάγια ερωτηματική)

Πχ Φανερόν ἐστὶ ὅτι οὐδέν δεινόν ἐγγόνει

αναφέρουμε κανένα υποκείμενο στην ανάλυση. Αυτά τα ρήματα έχουν ενεργητική και παθητική διάθεση.

α) ενεργητικά απρόσωπα ρήματα

1. μέλει τινί τινος: υπάρχει ενδιαφέρον για κάτι (ΥΡ: μέλησις)
 μεταμέλει τινί τινος: μετανιώνει κάποιος για κάτι (ΥΡ: μεταμέλεια)
 μέτεστί τινί τινός: μετέχει κάποιος σε κάτι (ΥΡ: μετουσία - μετοχή)
 δεῖ/ἐνδεῖ τινός: υπάρχει ανάγκη για κάτι/κάποιον (ΥΡ: ἔνδεια)

❖* ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Η γενική που συνοδεύει τα ρήματα μέλει - μέτεσσι είναι αντικείμενο. Η γενική που συμπληρώνει το ρ. μεταμέλει είναι γενική της αιτίας. Η δοτική είναι δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου.

Παραδείγματα:

Ἔμελε τοῖς Ἀθηναίοις τῶν τειχῶν (:φρόντιζαν οι Αθηναίοι για τα τείχη)
 Τῇ πόλει δεῖ ἔργων (: η πόλη έχει ανάγκη από έργα)

- 2.Υπάρχουν ορισμένα ρήματα που τα ίδια εκφράζουν το υποκείμενό τους.

Αυτά είναι τα:

κηρύττει (ΥΡ: λ κήρυξ)
 σαλπίζει (ΥΡ: λ σαλπιγκτής)
 σημαίνει (ΥΡ: τό σημειον)
 π.χ. Ἐπεὶ ἐσάλπιξε, οἱ Ἕλληνες ἐπῆσαν (ΥΡ: ὁ σαλπιγκτής)

- 3.Στα παρακάτω ρήματα ως υποκείμενο εννοούνται οι εξής λέξεις: δόξα,

φόβος, φροντίς, δέος, δόξα, ἐπιθυμία

εἰσέρχεται - παρίσταται - ἐπέρχεται - ἔρχεται

π.χ. ἐπιθυμία ἡμῖν παρίσταται τάς σπονδάς δέχεσθαι.

β) παθητικά απρόσωπα ρήματα

Τα πιο συνηθισμένα από αυτά είναι:

παρεσκευάσται - ΥΡ:
 παρασκευή
 ηὔκται - ΥΡ: εὐχή
 ἁμαρτάνεται - ΥΡ: ἁμαρτία
 εἴρηται - ΥΡ: λόγος
 πολεμεῖται - ΥΡ: πόλεμος
 βεβοήθηται - ΥΡ: βοήθεια
 κατηγορεῖται - ΥΡ: κατηγορία
 κινδυνεύεται - ΥΡ: κίνδυνος

☛ ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Αν στην πρόταση υπάρχει το σύστοιχο υποκείμενο σε ονομαστική τότε η σύνταξη είναι προσωπική.

π.χ. Ἐπεὶ δὲ παρεσκευάστο, οἱ πολέμιοι ἐπῆσαν. (ΥΡ: ἡ παρασκευή)

Τότε δὲ εἴρηται ἐν τῇ βουλῇ καὶ ταῦτα πέπρακται. (ΥΡ: ὁ λόγος)

Παρατηρήσεις

α) Το απαρέμφατο που προέρχεται από ένα απρόσωπο ρήμα ή μια απρόσωπη έκφραση παίρνει ως υποκείμενο **απαρέμφατο**.

π.χ. Δοκεῖ μοι ἀναγκαῖον εἶναι ἀπαπέμπειν τούτος (ἀναγκαῖον εἶναι < ἀναγκαῖον ἐστί/ Υ στο ΑΠΡΦ.: ἀποπέμπειν)

β) Η απρόσωπη έκφραση μπορεί να σχηματιστεί όχι μόνο με το ἐστί σε όλους τους χρόνους και τους ονοματικούς του τύπους αλλά και με το γίγνομαι.

π.χ. Ἐγένετο σαφές ὅτι οἱ πολέμιοι ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ ἦσαν.

γ) Τα ρήματα **οἶομαι - φημί - ἡγοῦμαι** όταν ακολουθούνται από τα απαρέμφατα **χρῆναι - δεῖν - ἀνάγκη εἶναι** αποτελούν ρηματική περίφραση και όταν το υποκείμενο των απαρεμφάτων που εξαρτώνται από αυτά ταυτίζεται με το υποκείμενο του ρήματος τότε εννοείται σε ονομαστική.

π.χ. Οἱ Ἀθηναῖοι ἡγήσαντο ἀνάγκην εἶναι ταῦτα ποιεῖν (Υποκ. Ρημ. / Υποκ. Απαρ.: οἱ Ἀθηναῖοι)

δ) Το ρήμα **δεῖ** όταν συνοδεύεται από τις γενικές πολλοῦ, ὀλίγου, μικροῦ, τινός, ἐλαχίστου, δυοῖν, ἑνός θεωρείται **προσωπικό** και η γενική είναι **αντικείμενο**.

π.χ. Ἐδεόμεθα πολλοῦ ἐπιχειρεῖν ταῦτα.

ΔΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΣΤΑ ΑΠΡΟΣΩΠΑ ΡΗΜΑΤΑ

Ἔτσι ονομάζεται η δοτική ενός προσώπου που συμπληρώνει την έννοια των απροσώπων ρημάτων / εκφράσεων και ουσιαστικά αποτελεί το λογικό υποκείμενό τους όταν μετατρέψουμε την απρόσωπη σύνταξη σε προσωπική.

π.χ. Δοκεῖ τῷ στρατηγῷ ταῦτα γενέσθαι ὀρθῶς. (: ο στρατηγός νομίζει ότι αυτά έγιναν σωστά)

Παρατηρήσεις

α) Το **δεῖ** και το **χρή** δε συνοδεύονται από δοτική προσωπική αλλά από μια **αιτιατική προσώπου** που χρησιμεύει ως υποκείμενο του απαρεμφάτου που εξαρτάται από το απρόσωπο ρήμα.

π.χ. Δεῖ τούς Ἀθηναίους λελύσθαι τὰς σπονδὰς.

Υ απαρεμφάτου: τούς Ἀθηναίους

β) Κοντά στα ρήματα **δοκεῖ - φαίνεται - νομίζεται** υπάρχει μια δοτική προσωπική **του κρίνοντος προσώπου** που δηλώνει το πρόσωπο κατά την κρίση του οποίου ισχύει η ενέργεια του ρήματος.

π.χ. Ἔδοξεν οὖν **τοῖς τριάκοντα** δέκα συλλαβεῖν.

γ) Κοντά σε απρόσωπα ρήματα παθητικής διάθεσης (όπως **τα εἴρηται, ἡγγέλθη, προβεβούλεται, δέδεικται κ.α.**) υπάρχει μια δοτική προσωπική που χρησιμεύει άλλοτε ως αντικείμενο και άλλοτε ως δοτική του ποιητικού αιτίου.

π.χ. Εἴρηται τοῖς Ἀθηναίοις ὅτι δεῖ μάχεσθαι τοῖς ἐναντίοις ταχέως (τοῖς Ἀθηναίοις: αντικείμενο του ρήματος)

Προβεβούλεται ὑμῖν ταῦτα πρᾶξαι ἐν τῇ πόλει (ὑμῖν: δοτική προσωπική του ποιητικού αιτίου)

Η δοτική προσωπική μπορεί να παραλείπεται:

α) όταν εννοείται από τα συμφραζόμενα

π.χ. λυπηρόν παισὶν ὀρφανοῖς γεγενῆσθαι πατρός καλόν δέ γε (ενν. παισὶν) κληρονομεῖν πατρῶας εὐδοξίας)

β) όταν εννοείται κάτι αόριστο όπως **ἡμῖν, ὑμῖν, τοῖς ἀνθρώποις, τισί, τινί**

π.χ. Πρέπον ἐστὶν τοῖς νόμοις πείθεσθαι καὶ τὰ δίκαια πράττειν (εδώ μπορούμε να εννοήσουμε μια οποιαδήποτε δοτική από τις παραπάνω: ἡμῖν - ὑμῖν ή τοῖς ἀνθρώποις)

γ) όταν ταυτίζεται νοηματικά με την αιτιατική που χρησιμεύει ως υποκείμενο του απαρεμφάτου

π.χ. Προσέκει ... τοὺς ἄρχοντας τὰ τεῖχη φυλάξαι (δοτ. προσωπική: τοῖς ἄρχουσι)

δ) όταν το υποκείμενο του απαρεμφάτου δηλώνει **πράγμα**

π.χ. Ἀνάγκη ἐστὶ τὰ πράγματα ἀμείνονα τούτων γενέσθαι.

Η σύνταξη του ρήματος “δοκῶ”

Οποιοδήποτε απρόσωπο ρήμα βρίσκεται σε πρόταση που υπάρχει ονομαστική τότε παύει να είναι απρόσωπο και γίνεται **προσωπικό**. Το ρήμα **δοκῶ** είναι το μοναδικό ρήμα που είτε είναι προσωπικό είτε απρόσωπο συντάσσεται με **δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου** (βλ. παραπάνω).

Το ρήμα δοκῶ ως προσωπικό

Δοκῶ + ειδικό απαρέμφατο + δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου
(:φαίνομαι, δίνω την εντύπωση, νομίζω)

Δοκοῦμαι: νομίζομαι, θεωρούμαι

Σημείωση

Όταν το ρήμα είναι προσωπικό, μεταφράζουμε τη δοτική προσωπική με ονομαστική και το ρήμα “νομίζω”

π.χ. Δοκεῖς μοι τ' ἀληθῆ εἰρηκέναι (:εγώ νομίζω ότι έχεις πει την αλήθεια)

Το ρήμα δοκῶ ως απρόσωπο

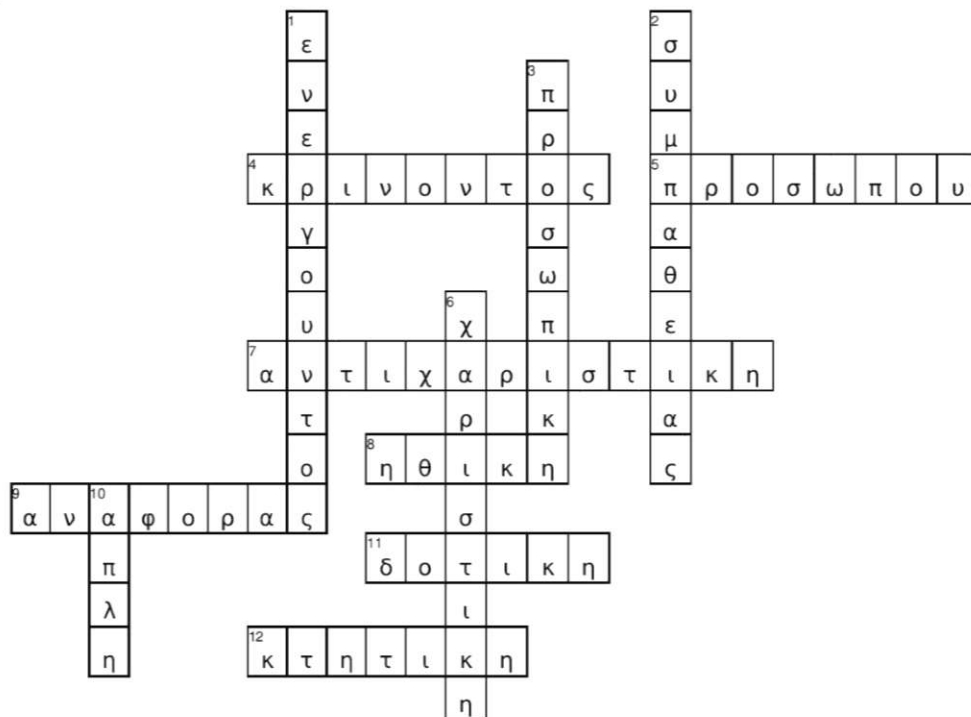
Δοκεῖ + ειδικό απαρέμφατο + δοτική προσωπική (:φαίνεται ότι)

Δοκεῖ + τελικό απαρέμφατο + δοτική προσωπική (:φαίνεται καλό να)

Σημείωση

Όταν το ρήμα δοκεῖ συντάσσεται με τελικό απαρέμφατο, τότε μεταφράζεται η δοτική προσωπική με ονομαστική και το ρήμα “αποφασίζω”

π.χ. Ἔδοξε τοῖς Λακεδαιμονίοις καταλαβεῖν τὴν πόλιν. (: οι Λακεδαιμόνιοι αποφάσισαν να καταλάβουν την πόλη)

13. Δοτική προσωπική

13.ΔΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ

Έτσι ονομάζεται η **δοτική ονόματος, προσώπου ή αντωνυμίας** (συνήθως προσωπικής) που βρίσκεται κοντά σ' ένα ρήμα οποιασδήποτε σημασίας και διάθεσης **χωρίς όμως να είναι αντικείμενό του** αφού αναφέρεται στο περιεχόμενο ολόκληρης της πρότασης.

Τα είδη της δοτικής προσωπικής είναι τα εξής:

α) Απλή δοτική προσωπική: συνοδεύει τα απρόσωπα ρήματα και τις απρόσωπες εκφράσεις και δηλώνει το πρόσωπο στο οποίο αναφέρεται το ρήμα/ έκφραση.

π.χ. Ἔδοξε τοῖς στρατιώταις πεσεῖν ἐν τῇ πατρῴᾳ χώρᾳ.

Ἀνάγκη ἐστὶ τοῖς παισὶ πείθεσθαι τοῖς τοῦ πατρὸς λόγοις.

β) Δοτική προσωπική κτητική: δηλώνει το πρόσωπο που κατέχει κάτι και συνοδεύει τα ρήματα **εἶμι - γίγνομαι - ὑπάρχω**. Στη μετάφραση γίνεται υποκείμενο του ρήματος ενώ το ρήμα μεταφράζεται με το **“έχω”**.

π.χ. Ἰππία μόνῳ τῶν ἀδελφῶν παῖδες ἐγένοντο

(Ο Ἰππίας μόνος ἀπὸ τους ἀδελφούς εἶχε παιδιά)

Νῆες οὐκ εἰσὶ τοῖς Ἀθηναίοις (Οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἔχουν πλοία)

γ) Δοτική/προσωπική του κρίνοντος προσώπου: φανερώνει το πρόσωπο σύμφωνα με την κρίση του οποίου ισχύει αυτό που εκφράζει το ρήμα. Με δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου συντάσσονται συνήθως τα ρήματα: **δοκεῖ, φαίνεται** και οι εκφράσεις **δήλον/φανερόν ἐστι**.

π.χ. Θεός δέ ἀνθρώποις σῶφροσιν νόμος ἐστὶ, ἄφροσιν δέ ἡδονή.

Ἐδόκει τῇ νεότητι τοῦτο ῥάδιον εἶναι.

δ) Δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου(ή του ποιητικού αιτίου):

δηλώνει το πρόσωπο που ενεργεί και βρίσκεται κοντά στα:

i) ρήματα παθητικής διάθεσης κυρίως των συντελικών χρόνων (παρακειμένου - υπερσυντελικού - συντελεσμένου μέλλοντα)

π.χ. Τοῖς Λακεδαιμονίοις διέγνωστο λελῦσθαι τὰς σπονδὰς (:ἀπὸ τους Λακεδαιμονίους εἶχε διαπιστωθεῖ ὅτι εἶχαν διαλυθεῖ οἱ συνθήκες)

ii) ρηματικά επίθετα σε - τος και - τέος

π.χ. πάντα ἐστὶ ποιητέα ἡμῖν (:πρέπει νὰ τὰ κάνουμε ὅλα)

iii) απρόσωπα ρήματα: μέλει - μεταμέλει - μέτεστι - παρυσκεύασται

π.χ. Ἀπασιν Ἀθηναίοις τοῦ δήμου μέλει.

iv) αρνητικά ρήματα/ ρηματικές περιφράσεις που εκφράζουν ψυχικό πάθος ὅπως: ἀπεχθάνομαι, μισοῦμαι, μισητός εἰμί, ἀπεχθής εἰμί, δύσφορος εἰμί

π.χ. Οἱ Λακεδαιμόνιοι πολλάκις ἀπεχθεῖς ἦσαν τοῖς συμμάχοις.

ε) Δοτική προσωπική χαριστική - αντιχαριστική. Δηλώνει το πρόσωπο για χάρη του οποίου (χαριστική) ή βλάβη του οποίου (αντιχαριστική) γίνεται αυτό που εκφράζει το ρήμα.

π.χ. Ὁ μανθάνων ἑαυτῷ μανθάνει (: ... για χάρη του εαυτού του μαθαίνει)

Ἡ ἐν Ἀμφιπόλει ἦσσα τοῖς Ἀθηναίοις ἐγγένητο (: ... για ζημιά των Αθηναίων έγινε...)

στ) Δοτική προσωπική ηθική. Φανερώνει το ενδιαφερόμενο πρόσωπο για χάρη, λύπη, ευχαρίστηση ή αποδοκιμασία του οποίου γίνεται η ενέργεια του ρήματος. Συνήθως χρησιμοποιείται ως δοτική προσωπική ηθική η προσωπική αντωνυμία α' και β' προσώπου (σπανιότερα γ').

π.χ. Καί μοί μή θορυβήσῃ μηδεὶς πρὶν ἀκοῦσαι (: για χαρά μου, για μένα που ενδιαφέρομαι)

Παρατήρηση

Πολλές φορές η δοτική προσωπική ηθική συνοδεύεται από τις μετοχές των ρημάτων **ἄχθομαι - βούλομαι - ἥδομαι - ἐθέλω - προσδέχομαι σε δοτική πτώση** (δηλ. ἄχθομένῳ, βουλομένῳ, ἡδομένῳ, προσδεχομένῳ) ή από το επίθετο ἄσμενος (σε δοτική). Αυτά χρησιμοποιούνται ως κατηγορούμενα με το ἔστι / γίγνεται και κάνουν πιο παραστατική την έννοια του συναισθήματος.

Στην περίπτωση αυτή ισοδυναμούν με το αντίστοιχο ρήμα της μετοχής και η δοτική ηθική αποτελεί το υποκείμενό του. (Για παράδειγμα ... βουλομένῳ τῷ στρατηγῷ ἔστι - ὁ στρατηγός βούλεται)

❖ ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Διαφορά ανάμεσα στη δοτική ηθική και τη δοτική χαριστική / αντιχαριστική: η δοτική προσωπική ηθική αφορά σε ηθική ικανοποίηση ή βλάβη ενώ η δοτική προσωπική χαριστική / αντιχαριστική αφορά σε υλική βλάβη / ωφέλεια.

ζ) Δοτική προσωπική της συμπαθείας. Δηλώνει το πρόσωπο που συμμετέχει σε ό,τι φανερώνει το ρήμα και πάσχει ψυχικά από την ενέργεια του ρήματος.

π.χ. Διέφθαρτο τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς (: ο Κροίσος έχασε την ελπίδα του)

η) Δοτική προσωπική της αναφοράς Δηλώνει το πρόσωπο, αναφορικά με το οποίο αληθεύει ή συμβαίνει κάτι. Τέτοια δοτική βρίσκεται κοντά σε ομοιόπτωτη μετοχή που δηλώνει **τόπο** ή **χρόνο** (ή συνοδεύεται από το ὥς).

π.χ. Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ εἰσπλέοντι τόν Ἰόνιον κόλπον (: αναφορικά μ' αυτόν που εισπλέει)

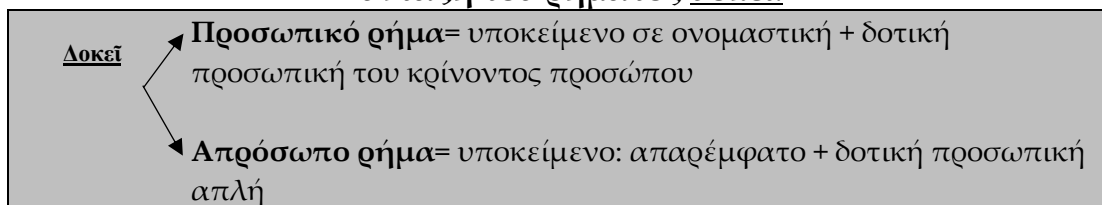
ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΟΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ

ΔΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ (ΕΙΔΗ + ΤΙ ΦΑΝΕΡΩΝΟΥΝ)	ΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ
1. <u>απλή</u> (φανερώνει το πρόσωπο στο οποίο αναφέρεται η έννοιά τους, το πρόσωπο δηλαδή για το οποίο υπάρχει ή γίνεται κάτι)	Με απρόσωπα ρήματα ή εκφράσεις
2. <u>κτητική</u> (Φανερώνει τον κτήτορα)	Με τα υπαρκτικά ρήματα <i>εἰμί</i> , <i>ὑπάρχω</i> , <i>γίγνομαι</i> ★
3. <u>του ενεργούντος προσώπου ή του ποιητικού αιτίου</u> (Φανερώνει το πρόσωπο που ενεργεί)	• Ρήματα παθητικής διάθεσης συντελεσμένου χρόνου • Ρηματικά επίθετα σε-τέος και –τός • Απρόσωπα ρήματα μέλει, μεταμέλει, μέτεστι, παρσκεύασται, (ἐν)δεῖ
4. <u>χαριστική</u> (Φανερώνει το πρόσωπο για χάρη ή ωφέλεια του οποίου γίνεται αυτό που εκφράζει το ρήμα)	Με οποιοδήποτε ρήμα
5. <u>αντιχαριστική</u> (Φανερώνει το πρόσωπο το οποίο βλάπτεται από κάτι)	Με οποιοδήποτε ρήμα
6. <u>ηθική</u>	s.o.s!!! Κυρίως σε περιφράσεις που το <i>εἰμί</i> συνοδεύεται από κατηγορηματική μετοχή: βουλομένων μοι ἐστί (=βούλομαι) ήδομένων μοι ἐστί (=ήδομαι) άχθομένων μοι ἐστί (=άχθομαι) προσδεχομένων μοι ἐστί (=προσδέχομαι) άσμένων (επίθετο) μοι ἐστί.

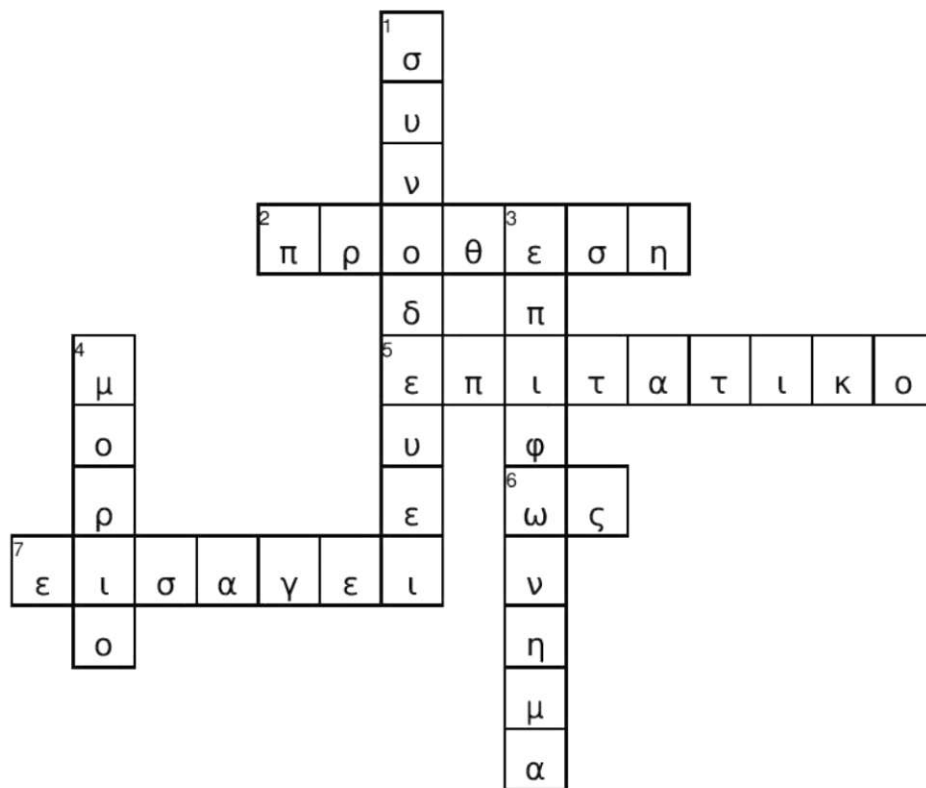
7. <u>αναφοράς</u>	Με οποιοδήποτε ρήμα
8. <u>κρίνοντος προσώπου</u> (Φανερώνει το πρόσωπο κατά την κρίση του οποίου ή σε σχέση με το οποίο ισχύει αυτό που εκφράζει το ρήμα της πρότασης)	Κυρίως με δοξαστικά ρήματα (δοκῶ, φαίνομαι, ...)
9. <u>συμπάθειας</u> (Φανερώνει το πρόσωπο που συμπάσχει ψυχικά, το πρόσωπο που συμμετέχει συναισθηματικά σε ό,τι εκφράζει το ρήμα της πρότασης)	Με οποιοδήποτε ρήμα

Σύνταξη του ρήματος δοκεῖ:

★ Στην περίπτωση αυτή τα συγκεκριμένα ρήματα λειτουργούν ως υπαρκτικά και όχι ως συνδετικά! Επομένως σπάνια συναντάμε κοντά τους κατηγορούμενο.

14. Τα είδη του ώς

14. Είδη του ὡς

A. Εισάγει δευτερεύουσες προτάσεις.

1. χρονικές (μτφρ. όταν, από, μόλις)
2. αιτιολογικές (μτφρ. διότι, τάχα - υποκειμενική αιτιολογία)
3. τελικές (ὡς + ἄν αοριστολογικό + υποτακτική - μτφρ. για να)
4. συμπερασματικές (σπάνια - συμπερασματικές απρμφ. (ποιητική χρήση)
5. ειδικές (μτφρ. ότι τάχα, ότι δήθεν - υποκειμενική γνώμη)
6. αναφορικές (μτφρ. όπως, καθώς)
7. αναφορικές παραβολικές
8. πλάγιες ερωτηματικές μερικής αγνοίας (μτφρ. πως, με ποιο τρόπο)

B. Συνοδεύει μετοχές.

1. αιτιολογικές (υποκειμενική ή ψευδή αιτιολογία - μτφρ. = επειδή τάχα κλπ.)
2. τελικές (δηλώνουν σκοπό επιδιωκόμενο ή υποκειμενικό)
3. κατηγορηματικές (σπάνια λόγω συμφυρμού)
4. γενικές απόλυτες (π.χ. νῦνδὲ, ὡς οὕτως ἔχόντων, στρατιήν ἐκπέμπετε).
5. αιτιατικές απόλυτες προσωπικών ρημάτων (δικαιολογία ή υπόθεση ψευτική).
6. υποθετικές

Γ. ὡς = πρόθεση καταχρηστική

1. ὡς + **αιτ. προσ.** = κατεύθυνση ή κίνηση σε πρόσωπο.
π.χ. ὡς ἐμέ πρὸς ἐμένα
2. ὡς + **αριθμητικό** = ποσό κατά προσέγγιση
3. ὡς + **υπερθετικός βαθμός επιρρήματος ή επιθέτου** (ὡς = επιτατικό μόριο).
π.χ. ὡς τάχιστα = όσο το δυνατό γρηγορότερα
4. ὡς + **επίρρημα θετικού βαθμού**
π.χ. ὡς ἀληθῶς
5. **επίρρημα θαυμασμού + ὡς**
π.χ. θαυμασίως ὡς, θαυμαστῶς ὡς κ.λ.π.
6. ὡς + **κατηγορούμενο του υποκειμένου ή του αντικειμένου**
π.χ. Ἐλαβον ἀμφοτέρους ὡς πλοῦς (κατηγορ. αντικειμένου)
Εἴ τις φανερός εἴη ἀμελῶν τοῦ ὡς βέλτιστος εἶναι (κατηγορ. υποκειμένου)
7. ὡς + **κατηγορούμενο της παραβολής**
π.χ. Ἐποίησε ταῦτα ὡς προστάτης τοῦ δήμου.

8. **ὥς + ἐπί, εἰς, πρὸς + αἰτ.** = εμπρόθετος του σκοπού (προσδίδει στους εμπρόθετους υποκειμενική χροιά)
 π.χ. Ἀνήγοντο ὥς ἐπὶ ναυμαχίαν (εμπρόθ. σκοπού) ὥς ναυμαχήσοντες (τελική μετοχή).
9. **ὥς = οὕτως στις εκφράσεις: οὐδ' ὥς, μήδ' ὥς,** (ούτε και μ' αυτόν τον τρόπο) **καί ὥς** (και μ' αυτόν τον τρόπο)

Σημείωση

Το ὥς τονίζεται όταν είναι:

- ι) στο τέλος της πρότασης.
- ιι) τροπικό επίρρημα στις παραπάνω φράσεις.

ὥς + ἕκαστος, ἑκάτερος = επιτατικό μόριο της επιμεριστικής παράθεσης.

μτφρ. = ο καθένας χωριστά.

π.χ. Οἱ δ' ἄλλοι ὥς ἕκαστοι (ενν.) ξυνελέγοντο (Θ.Ε. 57)

ὥς + δοτ. του κρίνοντος προσώπου

π.χ. Οὗτοι, ὥς ἐμῇ δόξῃ, παραλόγως σκοποῦσι (ν). (κατά τη γνώμη μου)

ὥς = γαρ (μετά από τελεία ή άνω τελεία)

ὥς = επιφώνημα απορίας: ω! πόσο! πως!

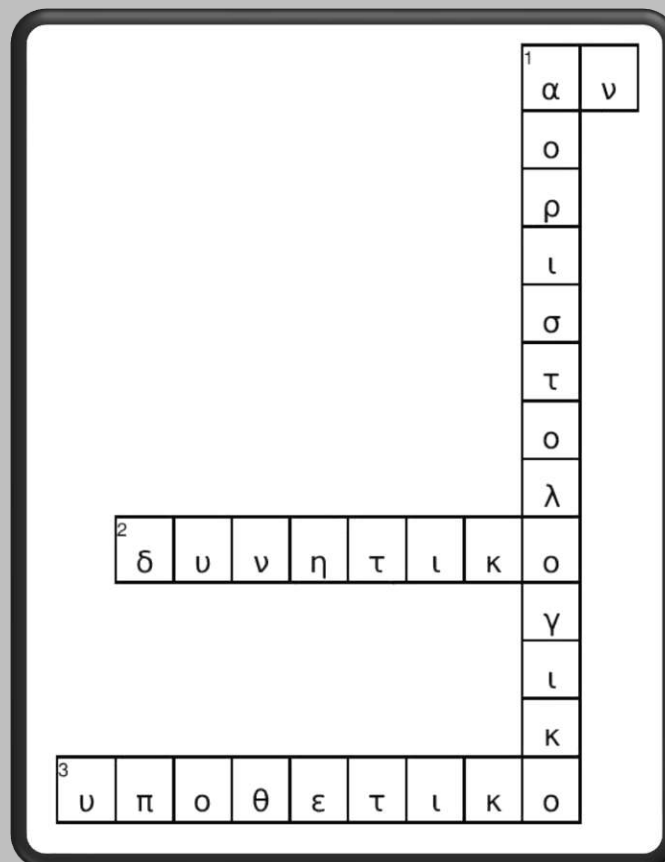
Το βρίσκουμε στις εκφράσεις: ὥς ἐπὶ τό πλεῖστον, ὥς (ἐπὶ) τό πολύ.

Το βρίσκουμε παρενθετικώς στις φράσεις: ὥς ἐμοί δοκεῖ / ὥς ἔοικε / ὥς ἡμεῖς φαῖμεν ἂν κλπ. **ὥς = εἶθε - ὥς + ευκτ.**

π.χ. ὥς ἀπόλοιτο καί ἄλλος

Μπορεί να συνοδεύει ακόμη στερεότυπες εκφράσεις απόλυτου απρμφ.

π.χ. ὥς ἔπος εἰπεῖν, ὥς συνελόντι εἰπεῖν κλπ.

15. Τα είδη του ἄν

15.Είδη του ἄν

Υποθετικό: Συντάσσεται πάντα με υποτακτική σε προτάσεις υποθετικές (ή εναντιωματικές). Βρίσκεται στην αρχή της πρότασης.

π.χ.

- Ἄν ὁρῶσιν ὑμᾶς ἀθμοῦντας, πάντες κακοὶ ἔσονται.
- Ἀνὴρ πονηρὸς δυστυχεῖ κἂν (καὶ ἄν) εὐτυχῇ .

Αοριστολογικό: Συντάσσεται πάντα με υποτακτική σε προτάσεις:

- α. χρονικοῦποθετικές,
- β. αναφορικοῦποθετικές,
- γ. τελικές (σπάνια),
- δ. πλάγιες (σπάνια).

Βρίσκεται μετά από:

- α. χρονικό σύνδεσμο,
- β. αναφορική αντωνυμία,
- γ. αναφορικό επίρρημα,
- δ. τελικό σύνδεσμο.

π.χ.

- Αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἕως ἄν φῶς γένηται.
- Τῷ ἀνδρί ὃν ἄν ἔλῃσθε, πείσομαι.
- Τὰς ἀρετὰς ἐπιτηδεύομεν ὅπως ἄν διάγωμεν.
- Ἐπιμελοῦνται ὅπως ἄν μή κακουργῶσι.

Δυνητικό: Συντάσσεται:

- α. με οριστική ιστορικού χρόνου (δυνητική οριστική),
- β. ευκτική σ' όλους τους χρόνους εκτός από μέλλοντα (δυνητική ευκτική),
- γ. με απαρέμφατο ειδικό (δυνητικό απαρέμφ. = δυν. οριστική ή δυν. ευκτική),
- δ. με μετοχή όχι υποθετική ή τελική (δυνητ. μετοχή = δυν. οριστ. ή δυν. ευκτική).

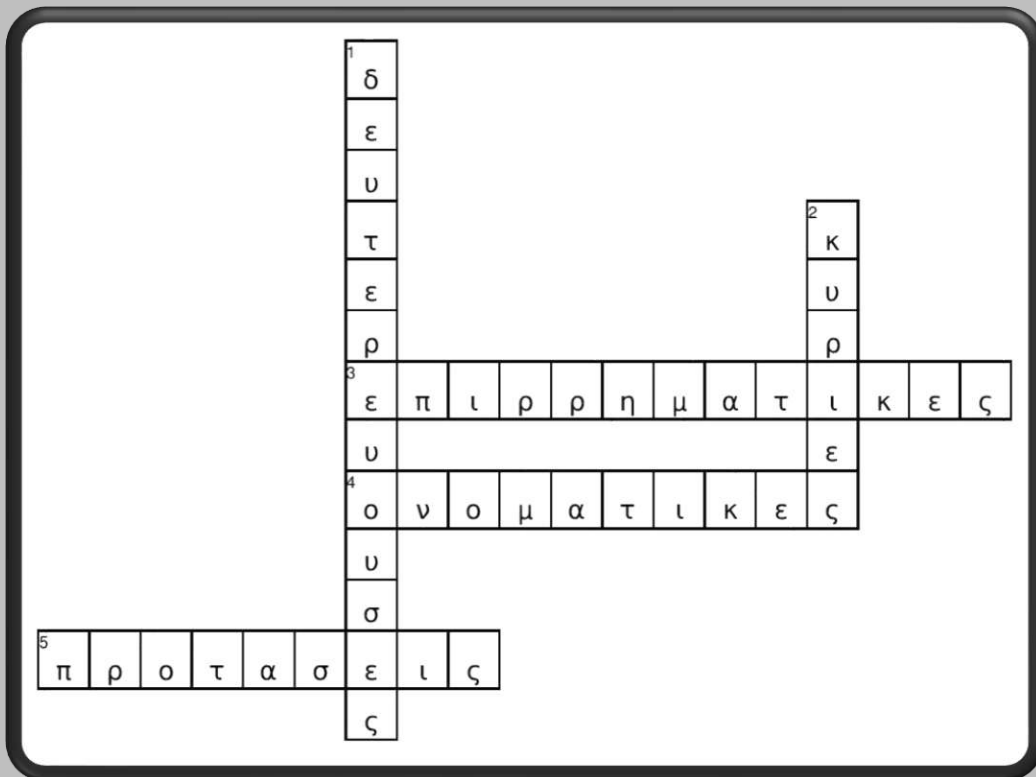
π.χ.

- Οὐκ ἄν ἐποίησε, εἰ μή ἐκέλευσα.
- Οὐκ ἄν τις ζῷ η, εἰ μή τρέφοιτο.
- Κῦρος εἰ ἐβίωσεν, οριστος ἄν δοκεῖ γενέσθαι (= ἐγένετο ἄν).
- Δοκεῖ μοι τῆς πενίας τῆς ἐμῆς τό μέγεθος ὁ κατήγορος ἄν ἐπιδείξαι (= ἐπιδείξειεν ἄν).
- Οὐκ ἔχομεν πολιτείαν ὀρθῶς ἄν χρησαμένην τούτοις (ἥτις ἄν χρήσαιτο).
- Μηδέν ἄν με ἐπιχειρήσαντα, εἰ ἐώρων ταῦτα (= ἐπεχείρησα ἄν).

Απορηματικό: Συντάσσεται με υποτακτική και εισάγει δευτερεύουσες πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις ολικής άγνοιας.

π.χ.

- Σκέψασθε, ὦ ἄνδρες, ἄν ἱκανόν φαίνεται τεκμήριον

16. Δευτερεύουσες προτάσεις

16. ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Δευτερεύουσες ή εξαρτημένες λέγονται οι προτάσεις που δε δηλώνουν αυτοτελές νόημα και δεν μπορούν να σταθούν μόνες τους στο λόγο. Στέκονται μόνο, αν υπάρχει κύρια πρόταση. Οι δευτερεύουσες προτάσεις διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

- α) σ' αυτές που χρησιμοποιούνται όπως και τα ονόματα, ως υποκείμενα, κατηγορούμενα, αντικείμενα, ονοματικοί προσδιορισμοί, και λέγονται **ονοματικές προτάσεις** και
- β) σ' αυτές που χρησιμοποιούνται ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί (χρόνου, αιτίας, σκοπού κτλ.) και λέγονται **επιρρηματικές προτάσεις**.

ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι **ονοματικές προτάσεις** είναι οι ειδικές, οι ενδοιαστικές, οι πλάγιες ερωτηματικές και οι αναφορικές εν μέρει (οι οποίες λέγονται αναφορικές ονοματικές).

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εισαγωγή

Οι ειδικές προτάσεις εισάγονται με τους ειδικούς συνδέσμους **ὅτι** (=ότι, εκφράζει αντικειμενική γνώμη) και **ὥς** (=ότι δήθεν, εκφράζει υποκειμενική γνώμη). Κάποιες φορές εισάγονται με το **ὥς ἄρα** (δηλώνει υποκειμενική γνώμη την οποία αμφισβητεί ο γράφων). Σπάνια εισάγονται με το **ὅπως** και το **διότι**.

Παραδείγματα

Καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἄγνοῶ **ὅτι** ταῦτα [ἐστὶ] ἀποφθέγματα οὐκ ἀξιόλογα. (= και βέβαια δεν αγνοώ αυτό ότι δηλαδή αυτές δεν είναι αξιόλογες εκφράσεις).

Λέγει ὁ κατήγορος **ὥς** ὑβριστῆς εἰμι (= ότι δήθεν είμαι...).

Ἀκούω τινὰ διαβάλλειν ἐμέ, **ὥς** ἐγὼ **ἄρα** ἐξαπατήσας ὑμᾶς μέλλω ἄγειν εἰς Φᾶσιν (= Ακούω πως κάποιος με διαβάλλει διαδίδοντας πως τάχα εγώ, αφού σας εξαπατήσω να σας οδηγήσω στον Φάση)

Ὅπως οὐκ ἐγγεγένηται ἀμαρτήματα οὐκ ἂν ἔχειν μοι δοκῶ εἰπεῖν (μτφρ.

Νομίζω πως δεν μπορώ να πω πως δεν έχουν γίνει λάθη).

Δέχονται **ἀρνηση οὐ**, γιατί είναι προτάσεις κρίσης.

Εκφορά

Οι ειδικές προτάσεις εκφέρονται με τις εγκλίσεις των προτάσεων κρίσεως

- **οριστική** (όταν δηλώνουν κάτι το πραγματικό),
- **δυνητική οριστική** (όταν δηλώνουν το δυνατό στο παρελθόν ή το μη πραγματικό),
- **δυνητική ευκτική** (όταν δηλώνουν το δυνατό στο παρόν ή μέλλον).
- **ευκτική του πλάγιου λόγου** (όταν εξαρτάται από ρήμα σε ιστορικό χρόνο)

Παραδείγματα

Πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὥς οὐχ ἵππευον.

Ἦγγέλθη ὅτι οἱ στρατιῶται οὐκ ἂν ἠβούλοντο ποιεῖν ταῦτα.
Ἐκέλευσαν τοὺς Μαντινέας τὸ τεῖχος περιαιρεῖν λέγοντες ὥς
οὐκ ἂν ἄλλως πιστεύσειαν.
Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο...

Εναλλαγή εγκλίσεων: Δύο ή και περισσότερες ειδικές προτάσεις που συνδέονται μεταξύ τους παρατακτικά, όταν εξαρτώνται από τον ίδιο ιστορικό χρόνο, εκφέρονται η μία με **οριστική**, για να δηλώσει κάτι το πραγματικό και η άλλη με **ευκτική του πλαγίου λόγου**, για να δηλώσει κάτι το υποκειμενικό και αβέβαιο.
π.χ. Οὗτοι ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν **τέθνηκεν**, Ἀριαῖος δὲ **πεφευγώς** εἶη.

Εξάρτηση – Συντακτική θέση

Οι ειδικές προτάσεις χρησιμοποιούνται ως:

- **Αντικείμενο** σε ρήματα λεκτικά (λέγω, ἀγγέλλω, διδάσκω κτλ.), δεικτικά (δηλῶ, δείκνυμι κτλ.), αισθητικά (αἰσθάνομαι, ὀρῶ, ἀκούω κτλ.) και γνωστικά (γινώσκω, οἶδα κτλ.)
- **Επεξήγηση** σε ουσιαστικά (της ίδιας σημασίας)

Παραδείγματα

Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν (= ὅτι η εκστρατεία θα γίνει...).

Διδάσκειν σε βούλομαι ὥς σὺ ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς (= θέλω να σου εξηγήσω ὅτι εσύ...).

Ἀλλὰ σὺν τοῖς θεοῖς **δείξομεν** τοῖς βαρβάροις ὅτι δυνάμεθα τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι

Βασιλεὺς **ἤκουσε** Τισσαφέρνους ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶεν.

Οἶδα γὰρ ὅτι βαρέως ἂν φέροις ἀκούων ἐμοῦ ἀπολογουμένου ὑπὲρ αὐτῶν (= δύσκολα θα ὑπόφερες να μ' ακούς να απολογούμαι...).

- **Υποκείμενο** με απρόσωπα ρήματα ή απρόσωπες εκφράσεις που έχουν τις περισσότερες φορές σημασία ανάλογη με τη σημασία των προηγούμενων ρημάτων, όπως: ἀγγέλλεται, δηλόν ἐστι, ἄλις ἐστί (= ἀρκεῖ) κτλ.

Παραδείγματα

Δῆλον ἦν ὅτι ἐγγύς (= κοντά) που βασιλεὺς ἦν.

Ἦγγέλθη ὅτι ἡττημένοι εἶεν οἱ Λακεδαιμόνιοι τῇ ναυμαχίᾳ (= ὅτι νικῆθηκαν οἱ Λακεδαιμόνιοι.).

Ἀρκεῖ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελαῶς.

- **Επεξήγηση**, συνήθως σε δεικτική αντωνυμία ουδέτερου γένους (τοῦτο, ταῦτα, ἐκεῖνο, ἐκεῖνα).

Παραδείγματα

Τούτο ὑμᾶς δεῖ μαθεῖν, ὅτι τὸ συνέχον τὴν δημοκρατίαν ὄρκος ἐστίν (= ὅτι δηλαδή αυτό που συγκρατεί τη δημοκρατία είναι...).

Παρατηρήσεις

α) Οι φράσεις **οἷσθ' ὅτι**, **οἶδ' ὅτι** (= βέβαια), **εὖ οἶδ' ὅτι** (= βεβαιότατα), **δῆλον ὅτι** (= ολοφάνερα) ἔχουν σημασία επιρρήματος, ὕστερα ἀπὸ παράλειψη τοῦ ρήματος τῆς ειδικῆς προτάσεως:

π.χ. Πάντες ὑμεῖς ἐλεεῖτε **εὖ οἶδ' ὅτι** τοὺς ἀτυχεῖς καὶ ταλαιπώρους ἀνθρώπους (= ἐλεεῖτε βεβαιότατα, ἀσφαλῶς, τοὺς δυστυχισμένους...).
Θανάτου ἐτίμησαν **δῆλον ὅτι** ὡς πονηροῦ ὄντος (= ὅρισαν ὡς ποινὴ τοῦ θάνατο ολοφάνερα ὡς...).

β) Τα λεκτικά ρήματα δε συντάσσονται μόνο με ειδική πρόταση ἀλλὰ καὶ με ειδικό ἀπαρέμφατο. Το ρήμα φημί (= λέω, ἰσχυρίζομαι) συντάσσεται σχεδόν πάντοτε με ειδικό ἀπαρέμφατο.

Τα αἰσθητικά καὶ γνωστικά ρήματα συντάσσονται καὶ με κατηγορηματικὴ μετοχή.

γ) Μετά ἀπὸ ἱστορικό χρόνο μπορεῖ ἡ ειδικὴ πρόταση νὰ ἐκφέρεται με οριστικὴ καὶ ὀχι ευκτικὴ τοῦ πλάγιου λόγου, γιὰ τὸ περιεχόμενο τῆς δευτερεύουσας ἔχει ἰσχὺ καὶ στο παρόν.

ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εἰσαγωγή

Οἱ ἐνδοιαστικὲς προτάσεις εἰσάγονται με τοὺς ἐνδοιαστικούς συνδέσμους **μη** (ὅταν ἐκφράζουν φόβο μήπως γίνεῖ κάτι) καὶ **μή οὐ** (ὅταν ἐκφράζουν φόβο μήπως δὲ γίνεῖ κάτι). Ἐνδοιαστικὲς προτάσεις εἰσάγονται καὶ με τὸ **ὅπως μή** που ἰσοδυναμεῖ με **μη** (ὅταν ἐκφέρονται με ὑποτακτικὴ ἢ οριστικὴ μέλλοντα).

Παραδείγματα

Φοβεῖται **μή** τὰ ἔσχατα πάθη (= μήπως πάθει τὰ χειρότερα)

Φοβοῦμαι **μή** διὰ τὴν ἀπειρίαν **οὐ** δυνηθῶ δηλῶσαι περὶ τῶν πραγμάτων(= μήπως δὲν μπορέσω...).

Δέδοιχ' **ὅπως μή** μοι λίαν **φανῆς** σοφὴ (= φοβοῦμαι μήπως μου φανεῖς πολὺ σοφῇ).

Δέχονται **ἀρνηση μή** που ταυτίζεται με τὸ ἐνδοιαστικὸ μή που τις εἰσάγει.

Εκφορά

Οἱ ἐνδοιαστικὲς προτάσεις ἐκφέρονται με τις ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων ἐπιθυμίας καὶ κρίσεως:

- **υποτακτικὴ** → (σε ἐξάρτηση ἀπὸ ἀρκτικό χρόνο δηλώνει τὸ προσδοκώμενο)
→ (σε ἐξάρτηση ἀπὸ ἱστορικό χρόνο δηλώνει ὅτι ὁ φόβος τοῦ παρελθόντος ἐπεκτείνεται στο παρόν ἢ στο μέλλον με βεβαιότητα)
- **ευκτικὴ τοῦ πλάγιου λόγου** [(ὅταν ἐξαρθῶνται ἀπὸ παρελθοντικό χρόνο)

δηλώνει το υποκειμενικό και αβέβαιο]

- **οριστική** [(σπάνια) δηλώνει φόβο για κάτι που είναι πια πραγματικό]
- **δυνητική οριστική** [(πολύ σπάνια) δηλώνει φόβο για κάτι που μπορούσε να γίνει στο παρελθόν κάτω από προϋποθέσεις]
- **δυνητική ευκτική** [(σπάνια) δηλώνει φόβο για κάτι ενδεχόμενο ή πιθανό να γίνει κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις]

Παραδείγματα

Δέδοικα μὴ ἐπιλαθώμεθα...

Ἐφοβεῖτο μὴ ὁ πάππος ἀποθάνῃ.

Ἦδειςαν οἱ Ἕλληνες μὴ προσάγοιεν...

Δέδοικα μὴ οὐκ ἔχω ταύτην τὴν σοφίαν.

Δέδοικα μὴ λόγοις ψευδέσιν ἐντετυχήκαμεν ἄν.

Ὅκνῶ μὴ οὐκ ἂν ἔλθοιεν οἱ σύμμαχοι.

Εναλλαγή εγκλίσεων: Ελάχιστες φορές δύο ή και περισσότερες ενδοιαστικές προτάσεις που συνδέονται μεταξύ τους παρατακτικά, όταν εξαρτώνται από τον ίδιο ιστορικό χρόνο, εκφέρονται η μία με **υποτακτική**, για να δηλώσει το φόβο (ή το δισταγμό) ως προσδοκώμενο, και η άλλη με **ευκτική του πλαγίου λόγου**, για να δηλώσει το φόβο (ή το δισταγμό) ως αβέβαιο και υποκειμενικό.

Εξάρτηση – Συντακτική θέση

Οι ενδοιαστικές προτάσεις χρησιμοποιούνται ως:

- **Αντικείμενο** ρημάτων που σημαίνουν φόβο ή δισταγμό, όπως: φοβούμαι, δέδοικα ή δέδια (= φοβούμαι), ὀκνῶ (= διστάζω, φοβούμαι), διστάζω, ὑποπτεύω, φυλάττομαι κτλ.

Παραδείγματα

Ἐφοβεῖτο μὴ ὁ πάππος ἀποθάνῃ.

Δέδοικα μὴ ὥσπερ οἱ λωτοφάγοι ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ (= μήπως ξεχάσουμε το δρόμο προς την πατρίδα).

Ἦδειςαν οἱ Ἕλληνες μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρασ καὶ αὐτοὺς κατακόψειαν (= μήπως επιτεθούν στην πτέρυγα του στρατεύματος και τους κατακόψουν).

- **Υποκείμενο** σε απρόσωπη έκφραση, λ.χ. φόβος ἐστί, κίνδυνος ἐστί, δεινόν ἐστί κτλ.

Παραδείγματα

Δεινόν ἐφαίνετο εἶναι μὴ οἱ στρατιῶται δύσνοι (= εχθρικοί) ὧσιν (πβ. ν.ε. υπάρχει φόβος μήπως αρρωστήσει πάλι το παιδί).

- **Επεξήγηση**, σε ουσιαστικά ίδιας σημασίας ή συνήθως σε δεικτική αντωνυμία ουδέτερου γένους (τοῦτο, ταῦτα, ἐκεῖνο, ἐκεῖνα).

Παραδείγματα

Ἦστι μάλιστα τοῦτο δέος, μὴ πανοῦργος ὢν τρέψῃται καὶ παρασπάσῃται (= πάρει με

το μέρος του) τι τῶν ὅλων πραγμάτων (πβ. ν.ε. αυτό φοβάται πάντοτε στις εξετάσεις,

μήπως δεν του φτάσει ο χρόνος).

Παρατηρήσεις

Πολλές φορές οι ενδοιαστικές προτάσεις βρίσκονται στο λόγο ως ανεξάρτητες:

π.χ. Μὴ ἀγροικότερον ἢ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν· ὁκνῶ γάρ... (= μήπως είναι κάπως αγροίκο να πω την αλήθεια...).

ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εισαγωγή

Οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις ή πλάγιες ερωτήσεις εισάγονται:

α) **ολικής άγνοιας** → μονομελείς: **εἰ** (απορηματικό) + **οριστική/ ευκτική**
(Στις προτάσεις ολικής άγνοιας η ερώτηση αφορά όλο το περιεχόμενο της πρότασης και η απάντηση δίνεται μονολεκτικά)

→ διμελείς: **εἰ-ἢ, πότερον ἢ πότερα-ἢ, εἴτε-εἵτε**, και

β) οι **μερικής άγνοιας**, με ερωτηματικές ή αναφορικές αντωνυμίες και με ερωτηματικά ή αναφορικά επιρρήματα, όπως:

τίς, ποῖος, πόσος, ὅστις, ὅποῖος, ὅπόσος κτλ. και **ποῦ, πῶς, ὅπου, ὅπως** κτλ.

(Στις προτάσεις μερικής άγνοιας η ερώτηση αφορά μέρος του περιεχομένου της πρότασης και η απάντηση δεν δύναται να δοθεῖ μονολεκτικά)

γ) Οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις εισάγονται σπανιότερα και με **ἐάν (ἄν, ἤν)** + **υποτακτική**.

Παραδείγματα

Πρωταγόρας ἐρωτᾷ **εἰ οὐκ** αἰσχύνομαι καλῶν τὰ ἀγαθὰ δεινά (= αν δεν ντρέπομαι να ονομάζω...).

Ἦρετο **εἴ** τις ἐμοῦ σοφώτερος εἴη.

Μὴ σκόπει **τί ἂν** σε μάλιστα εὐφράνειεν, ἀλλὰ **πῶς ἂν** βελτίων τὴν ψυχὴν γένοιο (= μην εξετάζεις τι κυρίως θα σε ευχαριστούσε...).

Ἐπεχείρησας σαυτὸν ἐπισκοπεῖν **ὅστις εἴης;** (= να εξετάσεις τον εαυτό σου ποιος είσαι;).

Ἐβουλεύοντο **εἴτε** κατακαύσωσι τοὺς Θηβαίους **εἴτε** ἄλλο τι χρήσονται (= σκέφτονταν ἢ να κατακάψουν τους Θηβαίους ἢ να τους κάνουν κάτι ἄλλο).

Ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον **πότερον** βούλοιο μένειν **ἢ** ἀπιέναι.

Εἰ δέ σοι μὴ δοκεῖ, σκέψαι **ἐάν** τότε σοι μᾶλλον **ἀρέσκη** (= αν δε σου φαίνεται καλό, εξέτασε αν πιο πολύ σ' αρέσει το εξής):

Δέχονται **ἀρνηση** οὐ ἢ μή.

Εκφορά

Οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις εκφέρονται με

- **οριστική** (όταν δηλώνουν κάτι το πραγματικό),
- **δυνητική οριστική** (όταν δηλώνουν το δυνατό στο παρελθόν ἢ το μη πραγματικό),
- **δυνητική ευκτική** (όταν δηλώνουν το δυνατό στο παρόν ἢ μέλλον),
- **υποτακτική (απορηματική)** → (σε εξάρτηση από αρκτικό χρόνο δηλώνει το προσδοκώμενο)

→ (σε εξάρτηση από ιστορικό χρόνο

δηλώνει ότι η απορία επεκτείνεται στο παρόν ἢ στο μέλλον με βεβαιότητα)

- **ευκτική του πλάγιου λόγου** [(όταν εξαρτώνται από παρελθοντικό χρόνο) δηλώνει το υποκειμενικό και αβέβαιο]

Παραδείγματα

Σαφῶς δ' οὐκ οἶδ' εἰ θεός ἐστιν.

Ἡδέως ἂν ὑμῶν πυθοίμην τίν' ἂν γνώμην περὶ ἐμοῦ εἴχετε.

Ἐγώ γε ἀπορῶ τις ἂν **τολμήσειεν** εἰπεῖν ψευδῆ.

Ἐβουλεύοντο οἱ Πλαταιεῖς εἴτε **κατακαύσωσιν** αὐτοὺς εἴτε τι ἄλλο **χρήσονται**.

Λύσανδρος δὲ Φιλοκλέα πρῶτον ἐρωτήσας [...], τί ἄξιος εἴη παθεῖν ἀρξάμενος εἰς Ἑλληνας παρανομεῖν, ἀπέσφαξεν.

Εναλλαγή εγκλίσεων: Δύο ή και περισσότερες πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις που συνδέονται μεταξύ τους παρατακτικά και εξαρτώνται από τον ίδιο ιστορικό χρόνο, μπορεί να παρουσιάζουν εναλλαγή εγκλίσεων, η μία δηλ, να εκφέρεται με **οριστική ή υποτακτική** και η άλλη με **ευκτική του πλαγίου λόγου**.

Εξάρτηση – Συντακτική θέση

Οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις χρησιμοποιούνται ως:

- **Αντικείμενο** των ρημάτων α) ἐρωτῶ, λέγω, δείκνυμι κ.τ.ό., β) ἀπορῶ, θαυμάζω, σκοπῶ ἢ σκοποῦμαι, αἰσθάνομαι, γινώσκω κ.τ.ό., γ) ἐπιμελοῦμαι, πειρῶμαι (= προσπαθῶ, επιχειρῶ), φυλάττομαι κ.τ.ό.

Παραδείγματα

Καὶ ὅς (= και αυτός) ἐθαύμασε τίς παραγγέλλοι καὶ ἤρετο ὅ,τι εἴη τὸ σύνθημα. Κλέαρχος οὐδὲ τούτοις εἶπεν ὅ,τι ποιήσοι.

Ἐπιμηθεὺς ἠπόρει ὅ,τι χρήσαιτο (= δεν ήξερε τι να κάνει).

Ξενοφῶν ἐκέλευε σκέψασθαι τί εἴη τὸ κωλῦον.

Κῦρος ἐπεμελεῖτο ὅ,τι ποιήσοι βασιλεύς (= ενδιαφερόταν τι θα κάνει ο βασιλιάς).

- **Υποκείμενο**, όταν εξαρτώνται από απρόσωπα ρήματα ή απρόσωπες εκφράσεις που έχουν την ίδια σημασία με τα προηγούμενα ρήματα.

Παραδείγματα

Από τούτου γενήσεται φανερόν τίς τίνος αἰτίος ἐστιν (πβ. ν.ε. εἶναι άγνωστο τι έγινε στο μεταξύ).

- **Επεξήγηση** συνήθως σε δεικτική αντωνυμία ουδέτερου γένους (τούτο, ταῦτα, ἐκεῖνο, ἐκεῖνα).

Παραδείγματα

Ἡμῖν **τούτ'** αὐτὸ ἀπόκριναι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν ἢ οὐκ ἀληθῆ (πβ. ν.ε. αυτό λέω κι εγώ, πού βρήκαμε τόση δύναμη).

Παρατηρήσεις

- α) Τα ρήματα που σημαίνουν **φροντίδα**, όπως φροντίζω, επιμελούμαι, ὀρῶ κ.τ.ό., παίρνουν ως αντικείμενο πλάγια ερώτηση που εισάγεται με το ὅπως και εκφέρεται σε **χρόνο μέλλοντα** (οριστικής ή ευκτικής)
 π.χ. Οἱ πατέρες **προνοοῦσι** τῶν παιδῶν **ὅπως** μήποτε αὐτοὺς τὰγαθὰ **ἐπιλείπει** (= πῶς δε θα τους λείψουν ποτέ τα αγαθά).
 Κῦρος **ἐπεμέλετο ὅπως** οἱ δουλεύοντες μὴ ἄσιτοι **ἔσονται** (= πῶς δε θα είναι νηστικοί όσοι δούλευαν ως δούλοι).
- β) Κάποιες φορές το **ὅπως** με μέλλοντα οριστικής εισάγει ανεξάρτητη πρόταση που δηλώνει προτροπή ή συμβουλή:
 π.χ. Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας ἧς κέκτησθε (= να φανείτε ἄξιοι της ελευθερίας που έχετε).
 Εδώ κυρίως εννοείται το ρήμα ὀρᾶτε ἢ σκοπεῖτε κ.τ.ό., που συνήθως παραλείπεται.
- γ) Οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις είναι δυνατόν να εισάγονται και με τροπικά επιρρήματα (ὅπως, ἐξ' οὗ τρόπου, πῶς, ὅτῳ τρόπῳ), μετά από ρήματα που φανερώνουν σκέψη, φροντίδα, απόπειρα και εκφέρονται με οριστική μέλλοντα ή υποτακτική (απορηματική).
 π.χ. Ἐκελεύομεν τούτους ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ἂν ὡς τάχιστα ἀπολάβωμεν τὰ χρήματα. (=Προστάζαμε αυτούς να φροντίσουν πῶς να παραλάβουμε τα χρήματα, όσο το δυνατόν ταχύτερα.)
- δ) Οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις είναι δυνατόν να εκφέρονται σπάνια και με ἂν + Υποτακτική. Σε αυτήν την περίπτωση το περιεχόμενό της εξαρτάται από κάποιες προϋποθέσεις.
 π.χ. Οἱ κιθαρισταὶ ἐπιμελοῦνται ὅπως ἂν οἱ νέοι μηδὲν κακουργῶσι. (= Οι κιθαριστές φροντίζουν πῶς οι νέοι δεν θα διαπράξουν κανένα αδίκημα.)

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι **επιρρηματικές προτάσεις** είναι οι αιτιολογικές, οι τελικές, οι συμπερασματικές, οι υποθετικές, οι εναντιωματικές ή παραχωρητικές, οι χρονικές και εν μέρει οι αναφορικές (που λέγονται επιρρηματικές αναφορικές προτάσεις). Λειτουργούν ως **επιρρηματικοί προσδιορισμοί** (αιτίας, σκοπού, αποτελέσματος, κ.ο.κ.)

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εισαγωγή

Οι αιτιολογικές προτάσεις εισάγονται με τους αιτιολογικούς συνδέσμους **ὅτι** (όταν δηλώνουν αντικειμενική αιτία), **ὥς** (όταν δηλώνουν υποκειμενική αιτία), **διότι**, **ἐπεὶ**, **ἐπειδὴ**. Όταν εξαρτώνται από ρήματα ή φράσεις που σημαίνουν ψυχικό πάθος (ὅπως χαίρω, ἡδομαι, θαυμάζω κτλ. αἰσχρὸν ἔστι, θαυμαστόν ἔστι κ.τ.ό.), εισάγονται με το **εἰ** (δηλώνουν υποθετική αιτιολογία). Σπανιότερα, εισάγονται με τους χρονικούς συνδέσμους **ὅτε**, **ὁπότε** (όταν δηλώνουν γνωστή αιτιολογία).

Παραδείγματα

Χαίρω **ὅτι** εὐδοκίμεις

Ὡς δ' οὐκ ἐπείθοντο, οἱ μὲν Κερκυραῖοι ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν.

Ἀθηναῖοι ἐνόμιζον λελύσθαι τὰς σπονδὰς, **διότι** ἐς χεῖρας ἦλθον.

Ἐπεὶ οὐκ ἤθελον καθαιρεῖν τὰ τείχη, φρουρὰν φαίνουσιν ἐπ' αὐτούς.

Οἱ δὲ Ἐπιδάμνιοι, **ἐπειδὴ** ἐπιέζοντο, πέμπουσι πρέσβεις ἐς τὴν Κέρκυραν.

Καίτοι χρὴ ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν (ὕμᾱς) τοὺς πολιτευομένους φιλοτίμως καὶ κοσμίως, ἀλλ' οὐκ εἴ τις κομᾷ, διὰ τοῦτο μισεῖν.

Ὅτε τοίνυν οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν.

Δέχονται ἀρνηση οὐ

Εκφορά

Οἱ αιτιολογικές προτάσεις εκφέρονται με τις εγκλίσεις των προτάσεων κρίσεως:

- **οριστική** (ὅταν δηλώνουν κάτι το πραγματικό),
- **δυνητική οριστική** (ὅταν δηλώνουν το δυνατό στο παρελθόν ή το μη πραγματικό),
- **δυνητική ευκτική** (ὅταν δηλώνουν το δυνατό στο παρόν ή μέλλον),
- **ευκτική του πλάγιου λόγου** (ὅταν εξαρτώνται από ρήμα σε ιστορικό χρόνο και δηλώνουν το υποκειμενικό και αβέβαιο).

Παραδείγματα

Ἀριαῖος ἐτύγχανεν ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος, **διότι ἐτέτρωτο**.

Δέομαι οὖν σου παραμεῖναι ἡμῖν, ὥς ἐγὼ οὐδ' **ἂν** ἐνὸς ἡδίου **ἀκούσαιμι** ἢ σοῦ.

Τοὺς δ' ἀπαιδεύτους ἀρετῆς θαυμάζοιμι **ἂν**, εἴ τι πλέον **ἂν** ὠφελήσειε λόγος.

Ἐμίσει εἴ τις εὐεργετούμενος ἀχάριστος **φαίνοιτο**.

Εξάρτηση – συντακτική θέση

Οἱ αιτιολογικές προτάσεις εξαρτώνται από ρήματα ψυχικού πάθους (φοβοῦμαι, θαυμάζω, ἡδομαι, αἰσχύνομαι, ἀγανακτῶ, δεινόν ἐστιν κ.ά.) και δικανικά [αιτιῶμαι (= κατηγορῶ), καταψηφίζομαι (= καταδικάζω), επιτιμῶ κ.α.] και λειτουργούν ως:

- **επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας**
- **επεξήγηση σε εμπρόθετο προσδιορισμό της αιτίας** που βρίσκεται στην πρόταση εξάρτησης (διὰ τοῦτο, διὰ ταῦτα, ἔνεκα τούτου κ.λ.π.)
- **υποκείμενο** (μόνο ὅσες εισάγονται με τον **εἴ**) σε απρόσωπες εκφράσεις ψυχικού πάθους.

Παραδείγματα

Θαυμάζω τούτους εἴ τι πράξειαν **ἂν** τῶν δεόντων.

Ἦδη δὲ ἡσθόμην, ὧ βουλή, ἀχθομένων τινῶν μοι καὶ **διὰ ταῦτα**, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ.

Παρατηρήσεις

Οι σύνδεσμοι **ἐπεὶ** και **ὥς** στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου εισάγουν κύρια πρόταση εφόσον δεν ακολουθεί άλλη κύρια πρόταση.

ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εισαγωγή

Οι τελικές προτάσεις εισάγονται με τους τελικούς συνδέσμους **ἵνα**, **ὅπως**, **ὥς**.

Παραδείγματα

Ἐψηφίσασθε (γὰρ) τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἵππεύσαντας **ἵνα** τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν.

Πῶς οὖν οὐ φυλάξασθαι χρή εἰδότας αὐτοῦ τὰς μεταβολάς, **ὥς** μὴ καὶ ἡμᾶς ταῦτο δυνασθῇ ποιῆσαι;

Ἐκάλεσέ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, **ὅπως** ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα.

Δέχονται ἀρνηση μὴ.

Εκφορά

Οι τελικές προτάσεις εκφέρονται με:

- **υποτακτική** → (σε εξάρτηση από αρκτικό χρόνο δηλώνει το προσδοκώμενο)
→ (σε εξάρτηση από ιστορικό χρόνο δηλώνει ότι ο σκοπός

επεκτείνεται στο παρόν ή στο μέλλον με βεβαιότητα)

- **ευκτική του πλάγιου λόγου** [(όταν εξαρτώνται από παρελθοντικό χρόνο) δηλώνει το υποκειμενικό και αβέβαιο]

- **οριστική ιστορικού χρόνου** (όταν φανερώνουν σκοπό απραγματοποίητο – η πρόταση εξάρτησης δηλώνει ευχή ανεκπλήρωτη)

- **ευκτική** (όταν δηλώνει μια απλή σκέψη ή όταν υπάρχει έλξη από προηγούμενη ευκτική)

- **οριστική μέλλοντα** [(όταν εισάγονται με τους συνδέσμους **ὅπως** και **ὥς**) δηλώνει βέβαιο σκοπό]

- **δυνητική οριστική** [(σπάνια) όταν δηλώνει σκοπό μη πραγματικό]

Παραδείγματα

Βασιλεὺς αἰρεῖται οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ καλῶς ἐπιμελῇται, ἀλλ' ἵνα καὶ οἱ ἐλόμενοι δι' αὐτὸν εὖ **πράττωσι**.

Καμβύσης τὸν Κῦρον ἐπεκάλει, ὅπως τὰ ἐν Πέρσῃς ἐπιχώρια **ἐπιτελοίη**.

Ἐβουλόμην δ' ἂν Σίμωνα τὴν αὐτὴν γνώμην ἔμοι ἔχειν, **ἵνα** ῥαδίως **ἔγνωντε** τὰ δίκαια.

Ἴσως δέ που ἀποσκάπτει, ὥς ἀπόρος **εἶη** ἡ ὁδός.

Βασιλεὺς περὶ παντὸς ἂν **ποιήσαιτο** ἀπολέσαι ἡμᾶς ἵνα καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι φόβος **εἶη**.

Συμπράττουσι ὅπως μεγίστην δόξαν **ἔξουσι**.

Τόν γε πράττοντα τί δίκαιον οὐ προσῆκεν ἀπορεῖν, ἀλλ' εὐθύς λέγειν, ἵνα μᾶλλον ἂν ἐπιστεύετο.

Εναλλαγή εγκλίσεων: Μερικές φορές δύο ή περισσότερες τελικές προτάσεις που συνδέονται μεταξύ τους παρατακτικά, όταν εξαρτώνται από τον ίδιο ιστορικό χρόνο, εκφέρονται η μία με **υποτακτική**, για να δηλώσει το σκοπό ως προσδοκώμενο και η άλλη με **ευκτική του πλαγίου λόγου**, για να δηλώσει το σκοπό ως αβέβαιο.

Εξάρτηση – Συντακτική θέση

Οι τελικές προτάσεις εξαρτώνται από ρήματα κίνησης (ἔρχομαι, πορεύομαι, φεύγω, ἤκω κ.λ.π.) ή σκόπιμης ενέργειας (πράττω, καλῶ, συλλέγω, πληρῶ κ.λ.π.) και λειτουργούν ως:

- **επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού** στο ρήμα ή σε άλλο ρηματικό τύπο από το οποίο εξαρτάται

- **επεξήγηση σε εμπρόθετο προσδιορισμό του σκοπού**, ο οποίος προηγείται της τελικής πρότασης, και κυρίως στα «περί τούτου», «τούτου ἔνεκα»

Παραδείγματα

Σόλων ἀπεδήμησεν, ἵνα μή τινα τῶν νόμων οἱ Ἀθηναῖοι λύσαιεν.

Τούτου ἔνεκα ταῦτα ἐποίησεν, ἵνα δοκῇ ἀγαθὸς εἶναι.

Παρατηρήσεις

α) Με τον τελικό σύνδεσμο **ὅπως** και **ὥς** συντάσσεται πολλές φορές το αοριστολογικό ἂν συνήθως με υποτακτική για να δηλωθεί σκοπός εξαρτώμενος υπό προϋποθέσεις.

π.χ. Τὰς ἀρετὰς ἐπιτηδεύομεν, **ὅπως ἂν** μετὰ πλείστων ἀγαθῶν τὸν βίον διάγωμεν (= ασχολούμαστε με τις αρετές...).

β) Οι προτάσεις που εισάγονται με **ὅπως** ή **ὅπως μή** και εξαρτώνται από ρήματα που σημαίνουν φροντίδα, είναι κυρίως πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις, αλλά μπορούν, ανάλογα με τα συμφραζόμενα, να χρησιμοποιούνται στο λόγο και ως τελικές ή ενδοιαστικές.

π.χ. Ἡμῶν δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται ὅπως ὥς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα (= πως θα αγωνιστούμε ή για να αγωνιστούμε...).

Φυλάττου ὅπως μή καὶ σὺ ἐλάττους τὰς βούς ποιήσης (= φυλάξου για να μην κάμεις ή μήπως κάμεις...).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εισαγωγή

Οι συμπερασματικές προτάσεις εισάγονται με τους αποτελεσματικούς συνδέσμους **ὥστε** και **ὥς** και με τις εκφράσεις **ἐφ' ᾧ** και **ἐφ' ᾧτε**.
Δέχονται ἄρνηση **οὐ** ή **μη**

Εκφορά

Οι συμπερασματικές προτάσεις εκφέρονται με:

- **οριστική** (όταν δηλώνουν κάτι το πραγματικό),
- **δυνητική οριστική** (όταν δηλώνουν το δυνατό στο παρελθόν ή το μη πραγματικό),
- **δυνητική ευκτική** (όταν δηλώνουν το δυνατό στο παρόν ή μέλλον).
- **απαρέμφατο** → όταν δηλώνει το φυσικό επακόλουθο του νοήματος της πρότασης εξάρτησης,
→ όταν δηλώνει αποτέλεσμα επιδιωκόμενο (ύστερα από λέξεις ή φράσεις που δηλώνουν βούληση ή σκόπιμη ενέργεια και σε αυτή την περίπτωση η συμπερασματική πρόταση εξαρτάται από απαρέμφατο)
→ όταν δηλώνουν όρο, συμφωνία ή προϋπόθεση (σε κείμενα που σχετίζονται με διαπραγματεύσεις).
- **οριστική μέλλοντα ή απαρέμφατο** (εισάγονται με τις εκφράσεις **ἐφ' ᾧ** και **ἐφ' ᾧτε** και δηλώνουν όρο, συμφωνία ή προϋπόθεση)
- **ευκτική του πλάγιου λόγου** (όταν εξαρτάται από ρήμα σε ιστορικό χρόνο)
- **ευκτική** (καθ' ἑλξη από άλλη ευκτική που προηγείται)

Παραδείγματα

Ἐγὼ γάρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστε **ἐλπίζω**...

Πάντες ὅπλα κατεσκεύαζον, ὥστε τὴν πόλιν ὄντως **ἂν ἡγήσω** πολέμου ἐργαστήριον.

Πλοῖα δ' ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε ἐξαίφνης **ἂν ἐπιπέσοιτε**.

Οὔτε ἐκεῖνοι φαίνονται ἔχοντες τοιαύτην γνώμην **ὥστε μεταδιδόναι** τῆς πολιτείας...

Ἐκ δὲ τούτου οἱ τριάκοντα, ἐβουλήθησαν Ἐλευσῖνα ἐξιδιώσασθαι, **ὥστε εἶναι** σφίσι καταφυγήν.

Ἄλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην **ἐφ' ᾧ** [Ἀθηναίους] ...**ἔπεσθαι**...

Τῆς εἰρήνης γενομένης αὐτοῖς, ἐφ' ᾧτε **πολιτεύσονται** τὴν πάτριον πολιτείαν,....

Ἀλλὰ οὐκ **ἐδίδαξεν**, ὥστε ἡμᾶς αὐτοὺς **δέοι** τοὺς τε ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς κρίνειν.

Εἰ τις **χρῶτο** τῷ ἀργυρίῳ, ὥστε πριάμενός τι διὰ τοῦτο κάκιον τὸ σῶμα **ἔχοι**, πῶς ἂν τὸ ἀργύριον ὠφέλιμον εἴη;

Εξάρτηση – Συντακτική θέση

Οι συμπερασματικές προτάσεις λειτουργούν ως:

- **επιρρηματικός προσδιορισμός** που δηλώνει όρο, προϋπόθεση ή συμφωνία.
- **επεξήγηση σε εμπρόθετους προσδιορισμούς** που δηλώνουν, όρο, προϋπόθεση, συμφωνία που βρίσκεται στην κύρια πρόταση (ἐπὶ τούτῳ, ἐπὶ τοῖσδε, ἐπὶ τούτοις). Συχνά στην κύρια πρόταση απαντούν οι δεικτικές αντωνυμίες ή επιρρήματα (τόσος, τοσοῦτος, τηλικούτος, τοιοῦτος, ὅσον, οὕτω).
- **β' όρος σύγκρισης** [(συγκριτικός βαθμός επιθέτου ή επιρρήματος + ὥστε + απαρέμφατο) πρόκειται για ασύμμετρη σύγκριση, δηλαδή ο α' όρος είναι ασυγκρίτως ανώτερος από το β', άρα το συμπέρασμα δεν είναι δυνατό

Παραδείγματα

Καὶ τὴν Βοιωτίαν ἐξέλιπον Ἀθηναῖοι πᾶσαν σπονδὰς ποιησάμενοι ἐφ' ᾧ τοὺς ἄνδρας κομιοῦνται.

Οἱ Τριάκοντα ἠρέθησαν ἐπὶ τούτῳ, ἐφ' ᾧ συγγράψαι νόμους.

Παρατηρήσεις

Ο συμπερασματικός σύνδεσμος ὥστε, ὡς εισάγει κύρια πρόταση, όταν βρίσκεται στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου και δεν υπάρχει άλλη κύρια πρόταση στην περίοδο.

ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εισαγωγή

Οι υποθετικές προτάσεις εισάγονται με τους υποθετικούς συνδέσμους **εἰ, ἐάν, ἂν, ἤν**.

Δέχονται **ἀρνηση μή**.

Η υποθετική πρόταση λέγεται και υπόθεση, ενώ η πρόταση που προσδιορίζεται απ' αυτήν απόδοση. Η υπόθεση και απόδοση μαζί αποτελούν τον **υποθετικό λόγο**.

Υποθετικοί Λόγοι

Οι υποθετικοί λόγοι ανάλογα με τη σημασία και τον τρόπο εκφοράς διακρίνονται στα ακόλουθα είδη:

1^ο είδος: Δηλώνει το πραγματικό

ΥΠΟΘΕΣΗ	ΑΠΟΔΟΣΗ
εἰ + οριστική οποιουδήποτε χρόνου	οποιαδήποτε ἐγκλιση κρίσης ή επιθυμία (εκτός από δυνητική οριστική)

π.χ. **Εἰ** θεοί τι **δρῶσιν** αἰσχρόν, οὐκ εἰσὶν θεοί.

Σημείωση

Όταν η υπόθεση και η απόδοση εκφέρονται με οριστική μέλλοντα τότε ο υποθετικός λόγος εκφράζει το πραγματικό με σημασία προσδοκώμενου. Σ' αυτήν την περίπτωση η υπόθεση εκφράζει κάτι το ανεπιθύμητο και η απόδοση δηλώνει ότι θα επακολουθήσει οπωσδήποτε το προσδοκώμενο, που αποτελεί τρόπον τινά ένα είδος υφέρπουσας απειλής, προειδοποίησης ή και συναισθηματικής παρόρμησης.

π.χ. Εἰ μὲν δώσει τῶν ἐπιτηδευμάτων Τίμαρχος δίκην, ἀρχὴν εὐκοσμίας ἐν τῇ πόλει κατασκευάσετε.

Εἰ ὧδε στρατευσόμεθα, οὐ δυνησόμεθα μάχεσθαι.

2^ο είδος: Δηλώνει το αντίθετο του πραγματικού

ΥΠΟΘΕΣΗ	ΑΠΟΔΟΣΗ
εἰ + οριστική ιστορικού χρόνου	δυνητική οριστική

π.χ. Ταῦτα οὐκ ἂν προέλεγεν, εἰ μὴ ἐπίστευεν ἀληθεύσειν.

Σημείωση

Το δυνητικό **ἂν** μπορεί να παραλείπεται από την απόδοση στις περιπτώσεις που υπάρχει:

- α) παρατατικός απρόσωπων ρημάτων ή εκφράσεων (ἔδει, ἐχρῆν, προσῆκε, ἐξῆν, ἐνῆν, ἔπρεπε, ἄξιον ἦν, δίκαιον ἦν, ἀναγκαῖον ἦν, εἰκὸς ἦν, ὑπῆρχε, οἷόν τ' ἦν, καλὸν ἦν, αἰσχροὺς ἦν, ἔπρεπε, ἐλυσιτέλει, συνέφερεν κ.λπ.) + απαρέμφατο,
- β) παρατατικός ή αόριστος των ρημάτων κινδυνεύω, μέλλω, βούλομαι + απαρέμφατο,
- γ) ρηματικό επίθετο σε -τέος + ἦν,
- δ) δυνητικός ρηματικός τύπος (=μετοχή ή απαρέμφατο + ἂν → ισοδυναμεί με δυνητική ευκτική).

Παραδείγματα

Εἰ μὲν ποτε ἡδίκησέ με, προσῆκεν αὐτῷ δίκην δίδοναι.

Εἰ γὰρ οἷον τ' ἦν ἀθανάτους εἶναι, ἄξιον ἦν πενθεῖν τούτους.

Ἡ πόλις ἐκινδύνευσεν πᾶσα διαφθαρεῖν, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν.

☼☼☼ Αν στην απόδοση υπάρχει απρόσωπο ρήμα ή απρόσωπη έκφραση (ἔδει, ἐξῆν, προσῆκε κτλ. ή ἀναγκαῖον ἦν, εἰκὸς ἦν, δίκαιον ἦν κτλ.), το δυνητικό **ἂν** μπορεί να παραλείπεται:
π.χ. Ἐξῆν ὑμῖν ἐπικουρεῖν αὐτοῖς, εἰ ἐβούλεσθε· ἀλλὰ μὰ Δία οὔτε τούτοις ἐπεκουρεῖτε οὔτε τὸν ἀτακτοῦντα ἐπαίετε (= σας ήταν δυνατό να τους βοηθήσετε, αν θέλατε, αλλά...).

3^ο είδος: Το προσδοκώμενο

ΥΠΟΘΕΣΗ	ΑΠΟΔΟΣΗ
ἐάν, ἂν, ἦν + υποτακτική οποιοδήποτε χρόνου	οριστική μέλλοντα ή μελλοντική έκφραση

π.χ. Ἐάν μὲν τοίνυν τοὺς ἀγνώτας **κολάζετε**, οὐδεὶς **ἔσται** τῶν ἄλλων βελτίων.

Σημείωση

- α) Ως **μελλοντική έκφραση** μπορεί να θεωρηθεί η υποτακτική, η δυνητική ευκτική, η ευχετική ευκτική, η προστακτική, τα απρόσωπα ρήματα με υποκείμενο τελικό απαρέμφατο, τα ρηματικά επίθετα σε -τέος, -τός, ο ενεστώτας/ο αόριστος/ο παρακείμενος με σημασία μέλλοντα, δευτερεύουσα πρόταση (ενδοιαστική, πλάγια ερωτηματική ή τελική που εκφέρονται κυρίως με

υποτακτική), τελική μετοχή, τελικό απαρέμφατο, απαρέμφατο του σκοπού.
π.χ. Ἐὰν πάντα ἀκούσητε, κρίνατε.

- β) Το προσδοκώμενο μπορεί να δηλωθεί και με οριστική μέλλοντα και στην υπόθεση και στην απόδοση. Στην προκειμένη περίπτωση, η υπόθεση δηλώνει κάτι το ανεπιθύμητο, ενώ η απόδοση τη βεβαιότητα της επακολούθησης του προσδοκωμένου. Αυτή η βεβαιότητα συνιστά κατά κάποιον τρόπο απειλή, προειδοποίηση ή συναισθηματική παρόρμηση, σε περίπτωση που πραγματοποιηθεί ό,τι λέγεται στη υπόθεση. π.χ. Εἰ Ἑκτορα ἀποκτενεῖς, καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖ.

4ο είδος: Αόριστη επανάληψη στο παρόν - μέλλον

ΥΠΟΘΕΣΗ	ΑΠΟΔΟΣΗ
ἐάν, ἄν, ἤν + υποτακτική οποιουδήποτε χρόνου	οριστική ενεστώτα ή ενεστωτική έκφραση (γνωμικός μέλλοντας, γνωμικός αόριστος, παρακείμενος με σημασία ενεστώτα)

π.χ. Ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν.

Ἦν δέ τις τούτων τι παραβαίνει, ζημίαν αὐτοῖς ἐπέθεσαν.

5ο είδος: Απλή σκέψη του λέγοντος

ΥΠΟΘΕΣΗ	ΑΠΟΔΟΣΗ
εἰ + ευκτική	δυνητική ευκτική ή οριστική αρκτικού χρόνου και συνήθως μέλλοντα και σπάνια προστακτική

π.χ. Ἐτι δ' οὐδὲ πάθοιτ' ἂν ἀηδὲς οὐδὲν τοσοῦτον, εἰ πολλά τινος ληροῦντος ἀκούσαιτε.

Σημείωση

Στην απόδοση σπανιότερα μπορεί να υπάρχει οριστική αρκτικού χρόνου, ευχετική ευκτική, προστακτική, δυνητικό απαρέμφατο, δυνητική μετοχή:

π.χ. Εἴ τις τάδε παραβαίνει, ἐναγῆς ἔστω τοῦ Ἀπόλλωνος.

Εἰ γένοιτο φανερόν τὸ μέλλον συνοίσειν τῇ πόλει,
νομίζω ἂν ὑμᾶς ἐλέσθαι τοῦτο ἀντὶ πολλῶν χρημάτων.

Ἀγησίλαος γινώσκει εἰ ταῦτα πράττειεν ἀμαρτάνοντας ἂν αὐτούς.

6^ο είδος: Αόριστη επανάληψη στο παρελθόν.

ΥΠΟΘΕΣΗ	ΑΠΟΔΟΣΗ
εἰ + ευκτική (επαναληπτική)	οριστική ιστορικού χρόνου [παρατατικός (σπανίως με το ἄν), οριστική αορίστου, (σπανίως χωρίς το ἄν), υπερσυντέλικος με σημασία παρατατικού]

π.χ. Λύσανδρος δὲ τοὺς τε φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ εἷ τινα ἄλλον
Ἀθηναῖον ἴδοι που, ἀπέπεμπεν εἰς τὰς Ἀθήνας.
Εἷ δέ τις ἀντείποι, ἐτεθνήκει.

ΜΟΡΦΕΣ ΥΠΟΘΕΤΙΚΩΝ ΛΟΓΩΝ

α. Ευθύς → έχει ως απόδοση κύρια πρόταση

π.χ. Ἐὰν ἦς φιλομαθής, ἔσει πολυμαθής.

β. Πλάγιος → η απόδοση του υποθετικού λόγου είναι:

1. δευτερεύουσα πρόταση (ειδική ή πλάγια ερωτηματική)
2. απαρέμφατο (ειδικό ή τελικό)
3. κατηγορηματική μετοχή

π.χ. Ἀγησίλαος ἔλεγεν ὅτι εἰ μὲν βλαβερά τῇ Λακεδαίμονι πεπραχῶς εἶη,
δίκαιος εἶη ζημιοῦσθαι

Λύσανδρος εἶπεν ὅτι ὑποσπόνδους ὑμᾶς ἔχοι, εἰ μὴ ποιήσετε ἅ Ἰθηραμένης
κελεύει.

Ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος ὅτι, εἰ μὴ σιωπήσειεν, οἰμώξειτο, ἐπήρετο.

Ὁ δὲ Ἀγησίλαος οὐκ ἔφη δέξασθαι τοὺς ὅρκους, ἐὰν μὴ ὀμνύωσιν, ὥσπερ τὰ
βασιλέως γράμματα ἔλεγεν.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἡγοῦντο, εἰ τοῦτο ἄνευ τῆς σφετέρας γνώμης ἔσοιτο,
χαλεπὸν ἔσεσθαι.

Ἦγειτο γὰρ ἅπαν ποιήσειν αὐτόν, εἰ τις ἀργύριον διδοίη.

Τίς οὕτως εὐήθης ἐστὶν ὑμῶν, ὅστις ἀγνοεῖ τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρο
ῆξοντα, ἂν ἀμελήσωμεν;

Εἰδότες δὲ τὴν πόλιν τῶν μὲν περὶ τοὺς θεοὺς μάλιστ' ἂν ὀργισθεῖσαν, εἰ τις
εἰς τὰ μυστήρια φαίνοιτ' ἑξαμαρτάνων, [...] εἰσήγγελλον εἰς τὴν βουλὴν
[...].

Σημείωση

- Η απόδοση ενός υποθετικού λόγου μπορεί να μην είναι κύρια πρόταση, εφόσον έχουμε εξάρτηση από ένα ρήμα λεκτικό, γνωστικό, αισθητικό, δηλωτικό,

κελευστικό, κλπ. Η μορφή της απόδοσης εξαρτάται από την κατηγορία στην οποία ανήκει (ανάλογα με τη σημασία του) το ρήμα εξάρτησης και από το χρόνο εξάρτησης.

- Αν η απόδοση εξαρτάται από αρκτικό χρόνο, ο υποθετικός λόγος αναγνωρίζεται σαν να ήταν ανεξάρτητος.

π.χ. Καὶ γὰρ ἀκούω Δέξιππον λέγειν πρὸς Κλέανδρον ὥς οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας ταῦτα, εἰ μὴ ἐγὼ αὐτὸν ἐκέλευσα.

- Αν η απόδοση εξαρτάται από ιστορικό χρόνο, η υπόθεση (με εξαίρεση την υπόθεση του 2ου είδους, η οποία δε μεταβάλλεται) έχει την μορφή εἰ + ευκτική του πλαγίου λόγου. Τότε το είδος της απόδοσης, το νόημα και η τροπή του εξαρτημένου υποθετικού λόγου σε ανεξάρτητο μας βοηθούν στην αναγνώρισή του.

π.χ. Γινώσκων δέ, ὅτι, εἰ μὴ ἵππικὸν ἱκανὸν κτήσαιοτο, οὐ δυνήσοιτο κατὰ τὰ πεδία στρατεύεσθαι, ἔγνω τοῦτο κατασκευαστέον εἶναι, ὥς μὴ δραπετεύοντα πολεμεῖν δέοι.

(ευθύς λόγος:) Ἐὰν μὴ ἵππικὸν ἱκανὸν κτήσωμαι, οὐ δυνήσομαι κατὰ τὰ πεδία στρατεύεσθαι. (δηλώνει το προσδοκώμενο)

☛ Το συντακτικό φαινόμενο εξετάζεται αναλυτικά στο κεφάλαιο του Πλαγίου Λόγου

γ. Απλός → έχει μόνο μία υπόθεση και μία απόδοση.

π.χ. Εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί.

δ. Σύνθετος → έχει μία υπόθεση με πολλές αποδόσεις.

→ έχει πολλές υποθέσεις με κοινή απόδοση

→ έχει πολλές υποθέσεις με πολλές αποδόσεις

π.χ. Ἐὰν τοίνυν τούτου καταψηφίσῃσθε, οὐ μόνον οἱ ἐν τῇ πόλει εἴσονται, ἀλλὰ καὶ οἱ σύμμαχοι αἰσθήσονται καὶ οἱ πολέμιοι πεύσονται.

Σημείωση

Σε έναν σύνθετο υποθετικό λόγο οι υποθέσεις ενδέχεται να εισάγονται και ταυτόχρονα να συνδέονται διαζευκτικά με τους συνδέσμους εἴτε - εἴτε, ἔάντε - ἔάντε, ἦντε - ἦντε, ἄντε - ἄντε.

π.χ. Ἐὰν τε οἱ τετρακόσιοι κρατήσωσιν ἔάν τε οἱ ἐκ Μιλήτου πολέμιοι, διαφθαρήσεσθε.

ε. Λανθάνων → η υπόθεση υποκρύπτεται σε ένα ισοδύναμο λεκτικό σύνολο ή πρόταση.

στ. Ελλειπτικός → η υπόθεση ή η απόδοση εκφέρονται ελλειπτικώς

π.χ. ἐὰν μὲν γὰρ ζῶ, ζηλωτὰς ἔξω πλείονας· ἐὰν δὲ ἀποθάνω, ἐπαινέτας πλείονας.

- ζ. Μεικτός** → η υπόθεση και η απόδοση ανήκουν σε διαφορετικά είδη υποθετικού λόγου
 π.χ. εἰ τις νόμον τινά ἐξαλείψειεν, οὐκ ἂν ἀπεκτείνατε αὐτόν;

Αναλυτικότερα:

Λανθάνοντες υποθετικοί λόγοι

Συχνά η υπόθεση του υποθετικού λόγου υποκρύπτεται σε ένα ισοδύναμο λεκτικό σύνολο ή πρόταση. Έτσι στη θέση της υπόθεσης μπορεί να υπάρχει:

- μετοχή

π.χ. ἀμελήσαντας δὲ ὑμᾶς καὶ κακισθέντας οὐδείς εὐμενῶς ὑποδέξεται

Σημείωση

Η μετοχή τίθεται σε χρόνο ίδιο ή συγγενικό με το χρόνο που θα είχε κανονικά το ρήμα της πρότασης.

π.χ. Τοῦτο ποιῶντες (ἐὰν ποιῶσιν), εὖ πράξουσιν. / Τοῦτο ποιήσαντες (ἐὰν ποιήσωσιν), εὖ πράξουσιν. / Τοῦτο ποιῶντες (εἰ ποιοῖεν), εὖ ἂν πράττοιεν. / Τοῦτο ποιήσαντες (εἰ ποιήσαιεν), εὖ ἂν πράττοιεν. / Τοῦτο ποιῶντες (εἰ ἐποιοῦν), εὖ ἂν ἐπραττον. / Τοῦτο ποιήσαντες (εἰ ἐποίησαν), εὖ ἂν ἐπραττον.

- επίρρημα με υποθετική έννοια (οὕτως, ἄλλως, δικαίως, ἐκείνως, ταύτη, ἀμαχεί)

π.χ. ἐκέλευσαν αὐτοὺς τὸ τεῖχος περιαιρεῖν, λέγοντες ὅτι οὐκ ἂν πιστεύσειαν ἄλλως αὐτοῖς

π.χ. οὕτω γὰρ πρὸς τε τὸ ἐπιέναι τοῖς ἐναντίοις εὐψυχότατοι ἂν εἶεν πρὸς τε τὸ ἐπιχειρεῖσθαι ἀσφαλέστατοι

- εμπρόθετος προσδιορισμός (συνήθως ἄνευ, ἀπό, ἐκ, μετὰ + γενική)

π.χ. εἰ δέ τις λέγοι ὅτι ἄνευ τοῦ τὰ τοιαῦτα ἔχειν καὶ ὅστ᾽ αὖ καὶ νεῦρα καὶ ὅσα ἄλλα ἔχω, οὐκ ἂν οἶός τ' ἦν ποιεῖν τὰ δόξαντά μοι

- χρονικοῦποθετική, αναφορική υποθετική, εναντιωματική πρόταση

π.χ. καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτ', ἔφη, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα

π.χ. Τοῖς δὲ τυράννοις οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον, ἀλλ' οὐς ἔδει παιδεύεσθαι μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἐπειδὴν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῶσιν, ἀνουθέτητοι διατελοῦσιν

π.χ. Ἔτι δ' εἰ καὶ μηδὲν αὐτὸν ἐκώλυεν, ἀλλὰ καὶ ἐξῆν καὶ ἐβούλετο συκοφαντεῖν, ὥς οὐκ ἂν ἐπ' Εὐθύνοιν ἦλθε, ῥάδιον γινῶναι

Ελλειπτικοί υποθετικοί λόγοι

Σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν οι υποθετικοί λόγοι των οποίων η υπόθεση ή η απόδοση εκφέρονται ελλειπτικώς. Δηλαδή:

- παραλείπεται το ρήμα της υπόθεσης ή της απόδοσης (ως ευκόλως εννοούμενο)

π.χ. ὥστ' εἰ τις ὑμῶν πονηρίαν καταγνώσεται τῶν ὥς ἐμὲ εἰσιόντων, δῆλον ὅτι

καὶ τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις διατριβόντων [εννοείται: πονηρίαν καταγνώσεται]

π.χ. εἴ τις καὶ ἄλλος ἀνὴρ [εννοείται: ἄξιός ἐστι θαυμάζεσθαι], καὶ Κῦρος ἄξιός ἐστι θαυμάζεσθαι

- παραλείπεται ολόκληρη η υπόθεση (καθώς εννοείται από τα συμφραζόμενα)

π.χ. εἰ δὴ τις ὑμῶν οὕτως ἔχει – οὐκ ἀξιῶ μὲν γὰρ ἔγωγε, εἰ δ' οὖν – ἐπιεικῇ ἂν μοι δοκῶ πρὸς τοῦτον λέγειν λέγων ὅτι...

**- παραλείπεται ολόκληρη η απόδοση
(σχῆμα ανανταπόδοτο)**

Παραλείπεται ολόκληρη η απόδοση, όταν εννοείται εύκολα από τα συμφραζόμενα. Η παράλειψη αυτή παρατηρείται κυρίως σε αντιθέσεις υποθετικών λόγων, όπου εκφράζεται ισχυρό πάθος.

Ὡς απόδοση εννοείται μια στερεότυπη έκφραση, όπως: καλῶς ἔχει ἢ καλῶς ἔξει ἢ κάποια ἄλλη παρόμοια έκφραση.

π.χ. καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται· εἰ δὲ μὴ, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς (εννοείται ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται, καλῶς ἔξει)

Στερεότυπες ελλειπτικές υποθετικές φράσεις με επιρρηματική σημασία

εἰ δὲ μὴ (αλλιῶς, εἰδάλλως, σε αντίθετη περίπτωση)

εἰ μὴ (εκτός, παρὰ μόνο)

εἰ μὴ ἄρα (εκτός πια και αν, εκτός αν ἴσως)

πλὴν εἰ (εκτός πια και αν)

ἐὰν μόνον (αρκεῖ μόνο να)

εἴ τις καὶ ἄλλος, εἴπερ τις καὶ ἄλλος (περισσότερο από κάθε ἄλλον)

εἴπερ ποτέ, εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε, εἴποτε καὶ ἄλλοτε (περισσότερο από κάθε ἄλλη φορά)

ὥσπερ εἰ/ἂν, ὥσπερ ἂν εἰ, ὥς εἰ/ἂν (σαν, ὅπως)

ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΥΠΟΘΕΤΙΚΩΝ ΛΟΓΩΝ

ΕΙΔΟΣ	ΥΠΟΘΕΣΗ	ΑΠΟΔΟΣΗ
1 ^ο ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ	Εἰ + οριστική οποιοδήποτε χρόνου	<u>Οποιαδήποτε</u> <u>έγκλιση</u>
2 ^ο ΑΝΤΙΘΕΤΟ ΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ /ΜΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ	Εἰ + οριστική ιστορικού χρόνου	<u>Δυνητική οριστική</u> <u>ιστορικού</u> χρόνου / Οριστική ιστορικού χρόνου απροσώπων ρημάτων και εκφράσεων
3 ^ο ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΟ	Ἐάν, ἄν, ἤν + υποτακτική	<u>Οριστική μέλλοντα</u> , προστακτική, δυνητική ευκτική ή άλλη μελλοντική έκφραση
4 ^ο ΑΟΡΙΣΤΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ – ΜΕΛΛΟΝ	Ἐάν, ἄν, ἤν + υποτακτική	<u>Οριστική ενεστώτα</u> ή γνωμικός αόριστος ή επαναληπτικός παρακείμενος
5 ^ο ΑΠΛΗ ΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΛΕΓΟΝΤΟΣ	Εἰ + ευκτική	<u>Δυνητική ευκτική</u> ή απλή οριστική αρκτικού χρόνου (σπάνια προστακτική/ ευχετική ευκτική)
6 ^ο ΑΟΡΙΣΤΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ	Εἰ + ευκτική (επαναληπτική)	<u>Οριστική ιστορικού</u> <u>χρόνου (+ἄν)</u> (Συνήθως: οριστική παρατατικού σπάνια με ἄν, οριστική αορίστου σπάνια χωρίς ἄν)

❖❖❖ ΠΡΟΣΟΧΗ

Όταν έχουμε **υπόθεση**: εἰ + οριστική μέλλοντα και **απόδοση**: οριστική μέλλοντα τότε έχουμε το **ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΕ ΣΗΜΑΣΙΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΟΥ**.

ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ Ή ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εισαγωγή

Οι εναντιωματικές και παραχωρητικές προτάσεις εισάγονται με τους συνδέσμους: **εἰ καὶ, ἂν (ἦν, ἔάν) καὶ** (όταν φανερώνουν εναντίωση προς κάτι πραγματικό) **καὶ εἰ, καὶ ἂν (κἂν)** (όταν φανερώνουν παραχώρηση προς κάτι που δε θεωρείται πραγματικό αλλά πιθανό ή και αδύνατο) ή αν η κύρια πρόταση είναι αρνητική **οὐδ' εἰ, οὐδ' ἔάν, μηδ ἔάν.**

Άρνηση μή

Εκφορά

Οι εναντιωματικές προτάσεις είναι κυρίως υποθετικές προτάσεις με τους συνδέσμους **καὶ ἢ οὐδέ ἢ μηδέ** και τον υποθετικό σύνδεσμο, γι' αυτό έχουν **άρνηση μη.** Εκφέρονται όπως και οι υποθετικές προτάσεις με **οριστική, υποτακτική και ευκτική** και συγκροτούν τους αντίστοιχους υποθετικούς λόγους.

Παραδείγματα

Φήσουσί με σοφὸν εἶναι, **εἰ καὶ** οὐκ εἰμί.

Εἰ καὶ μὴ δεινὸς πρὸς ταῦτα **πέφυκα**, βοηθήσω τῷ πατρὶ καὶ ἑμαυτῷ.

Ἐάν καὶ μὴ βούλονται, πάντες αἰσχύνονται μὴ πράττειν τὰ δίκαια.

Πάντες οὖν ἄνθρωποι, ὅταν ἀναγκασθῶσιν, **ἐάν καὶ** μὴ βούλωνται παντὶ πολέμουσι.

Οὐδ' εἰ με **ἐκέλευες** ταῦτα ποιεῖν, ἡδέως ἂν ταῦτα ἐποίουν.

Καὶ ἂν οἱ πολέμιοι τὸ ναυτικὸν ἡμῶν **κρατήσωσι**, κρατήσομεν αὐτῶν.

Εξάρτηση – Συντακτικός ρόλος

Οι εναντιωματικές ή παραχωρητικές προτάσεις χρησιμοποιούνται ως **επιρρηματικοί προσδιορισμοί της εναντίωσης ή της παραχώρησης.**

Παρατηρήσεις

α) Συχνά στην κύρια πρόταση υπάρχουν οι αντιθετικοί σύνδεσμοι ή λέξεις:

καίπερ, ἀλλά, ὅμως, ἄλλ' ὅμως, ἀλλὰ καὶ, ἄλλ' οὖν.

β) Όταν μετά από τους συνδέσμους **εἰ, ἔάν, ἂν, ἦν** ακολουθεί ο **καὶ**, δεν έχουμε πάντα εναντιωματική πρόταση, αλλά ο **καὶ** μπορεί να λειτουργεί ως:

- προσθετικός ή μεταβατικός σύνδεσμος και όχι ως εναντιωματικός.

π.χ. Τόδε δὲ διανοηθῶμεν, **εἰ καὶ** σοὶ συνδοκεῖ.

- συμπλεκτικός σύνδεσμος που συνδέει μεταξύ τους προτάσεις που εισάγονται με το **εἰ** (πλάγιες ερωτηματικές, αιτιολογικές), ή με τα **ἐάν, ἂν, ἦν** (υποθετικές).

π.χ. Εἰ τούτων μὴ ἀμελήσομεν καὶ εἰ τοῖς συμμάχοις βοηθήσομεν οὐδὲν δεινὸν συμβήσεται.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εισαγωγή

α. Όταν δηλώνουν το προτερόχρονο,

- με τους χρονικούς συνδέσμους και τις χρονικές εκφράσεις: ὥς, ἐπεὶ, ἐπειδὴ, πρὶν (+ ἐγκλιση) και ἐπεὶ πρῶτον, ἐπεὶ τάχιστα κ.ά.,
- με τις εμπρόθετες αναφορικές εκφράσεις: ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, ἀφ' ὅτου.

Παραδείγματα

Οἱ δὲ πολέμιοι ἐπεὶ ἦσθοντο τὸ ὄρος ἐχόμενον, ἐγρηγόρεσαν.

Οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν αὐτὸν ἐξημίωσαν.

Φίλιππος, ἀφ' οὗ τὴν εἰρήνην ἐποιήσατο, οὐ μόνον ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἀδικεῖ.

β. Όταν δηλώνουν το σύγχρονο,

- με τους χρονικούς συνδέσμους: ὅτε, ὁπότε, ἕως, ἔστε, ἄχρι, μέχρι, ἡνίκα, ὁπηνίκα,
- με τα χρονικά επιρρήματα: ὅσάκις, ὅποσάκις,
- με εμπρόθετες αναφορικές εκφράσεις ἐν ᾧ, ἐν ὧν

Παραδείγματα

Ὅποτε αὐτοῖς τοῖς ἀναβᾶσι πολλὰ πράγματα παρεῖχον οἱ βάρβαροι πάλιν καταβαίνουσιν.

Ὅσάκις κεχορήγηκε, πᾶσι τοῖς χοροῖς νενίκηκε.

Ἐν ὧν περιεκομίζοντο τὰς ναῦς, Κερκυραῖοι(ἀπέκτεινον).

γ. Όταν δηλώνουν το υστερόχρονο,

- με τους χρονικούς συνδέσμους: ἕως, ἔστε, ἄχρι, μέχρι, πρὶν + ἀπαρέμφατο,
- με εμπρόθετες αναφορικές εκφράσεις μέχρι: οὗ, μέχρι ὅτου, ἄχρι οὗ, ἕως οὗ.

Παραδείγματα

Ταῦτα ἐποίησεν, πρὶν ἀκοῦσαι περὶ τῆς βουλῆς.

(Οἱ Κερκυραῖοι) ἐπεκράτουν τῆς θαλάσσης ... μέχρι οὗ ἐστρατοπεδεύοντο ἐπὶ Ἀκτίῳ.

δ. με χρονικό σύνδεσμο + ἄν (αοριστολογικό): ὅταν, ὁπότε, ἐπὶ πάν, ἐπὶ ἡν, ἐπειδάν, πρὶν ἄν, μέχρι ἄν, ἕως ἄν, ἡνίκα ἄν.

Τότε οι χρονικές προτάσεις σχηματίζουν μαζί με την κύρια πρόταση υποθετικό λόγο.

Παραδείγματα

Ὅταν μὲν εἰδῶ τοὺς ἐφόρους διαδεδωκότας τοῖς πλείστου ἀξίοις τὰ κράτιστα, ἐπαινῶ.

Δέχονται ἄρνηση οὐ ἢ μή

Εκφορά

Οι χρονικές προτάσεις διακρίνονται σε χρονικές προσδιοριστικές και σε χρονικοῦποθετικές.

Οι **προσδιοριστικές χρονικές** προσδιορίζουν το ακριβές χρονικό σημείο και εκφέρονται σχεδόν πάντα με:

- **οριστική** (φανερώνουν πραγματικό γεγονός)

☛ Όταν εξαρτώνται από ιστορικό χρόνο εκφέρονται με **οριστική** και όχι με ευκτική του πλαγίου λόγου καθώς δηλώνουν πραγματικό γεγονός.

Παραδείγματα

Ὅτε αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὦν

Ἦνικά δεῖλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτός

Ἐν ᾧ ὠπλίζοντο, ἦκον (= ἦρθαν) οἱ σκοποί.

Ἐπεὶ ἐκαθέζοντο, ἠρώτα ὁ Δερκυλίδας.

Ταῦτα ἐποιοῦν, μέχρι σκότος ἐγένετο.

Χαλεπῶς ἂν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους πείσαιμι, ὅτε γε μηδ' ὑμᾶς δύναμαι πείθειν.

Οι **χρονικοῦποθετικές** (ή **αοριστολογικές χρονικές**) δε δηλώνουν το ακριβές χρονικό σημείο, αλλά δηλώνουν ότι γίνεται κάτι αόριστα και εκφέρονται με:

- **υποτακτική** (φανερώνουν μια το προσδοκώμενο ή την αόριστη επανάληψη στο παρόν ή στο μέλλον → και στις δύο περιπτώσεις τους συνδέσμους ακολουθεί το αοριστολογικό ἂν).

Προσοχή!

Όταν δηλώνουν το προσδοκώμενο, στην πρόταση εξάρτησης υπάρχει **μέλλοντας οριστικής ή μελλοντική έκφραση**· όταν δηλώνουν την αόριστη επανάληψη στο παρόν ή στο μέλλον, στην πρόταση εξάρτησης υπάρχει **ενεστώτας ή ενεστωτική έκφραση** και συγκροτούν υποθετικό λόγο του 3^{ου} και του 4^{ου} είδους αντίστοιχα)

Παραδείγματα

Αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἕως ἂν φῶς γένηται (προσδοκώμενο).

Μαινόμεθα πάντες, ὅποταν ὀργιζώμεθα (αόριστη επανάληψη).

Περιμένετε, ἔστε ἂν ἔλθῃ (προσδοκώμενο).

Ὅταν πλεῖστά τις ἔχῃ, τότε πλεῖστοι τούτῳ φθονοῦσιν (αόριστη επανάληψη).

- **με ευκτική (επαναληπτική)** (φανερώνουν την αόριστη επανάληψη στο παρελθόν → στην πρόταση εξάρτησης υπάρχει κυρίως **παρατατικός ή αόριστος οριστικής**· μαζί συγκροτούν υποθετικό λόγο του 6^{ου} είδους)

- με **ευκτική (απλή)** δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος· στην πρόταση εξάρτησης υπάρχει συνήθως **δυνητική ευκτική** → μαζί συγκροτούν υποθετικό λόγο του 5^{ου} είδους)

Παραδείγματα

Όποτε θύοι Κρίτων, ἐκάλει Ἀρχέδημον.

Περιεμένομεν ἐκάστοτε, ἕως ἀνοιχθείη τὸ δεσμωτήριον.

Ὅσάκις Ἀθήναζε ἀφικοίμην, ἐπανηρώτων τὸν Σωκράτη.

Όποτε τον μισθόν ἔχοιμεν, ἀπίοιμεν ἄν.

❖❖❖❖ Οι χρονικές προτάσεις εκφέρονται σπάνια με **ευκτική του πλαγίου λόγου** (μόνο αντί της υποτακτικής με ή χωρίς το αοριστολογικό ἄν) όταν εξαρτώνται από ιστορικό χρόνο και δηλώνουν γνώμη υποκειμενική.

Η σύνταξη του πρίν

- με **οριστική παρελθοντικού χρόνου ή υποτακτική**, όταν η κύρια πρόταση είναι αρνητική:

π.χ. Οἱ πολέμιοι οὐ πρότερον τὸν πόλεμον ἐξέφηναν, **πρίν ἐνόμισαν** καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρεσκευάσθαι.

- με **απαρέμφατο**, όταν η κύρια πρόταση είναι καταφατική, και σπάνια αρνητική:

π.χ. **Πρίν καταλῦσαι** τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, **βασιλεὺς ἐφάνη**.

- με **ευκτική**, όταν υπάρχει **ἐλξη** από την ἐγκλιση της κύριας προτάσεως ή όταν υπάρχει στην κύρια πρόταση ρήμα παρελθοντικού χρόνου.

π.χ. Ἀστυάγης ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, **πρίν** Κῦρος ἐμπλησθείη θηρῶν.

Εξάρτηση – Συντακτική θέση

Οι χρονικές προτάσεις λειτουργούν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί του χρόνου στο ρήμα της πρότασης, από την οποία εξαρτάται.

Παρατηρήσεις

α) Μια χρονική πρόταση σε σχέση μ' αυτό που δηλώνει η κύρια πρόταση φανερώνει:

- το **σύγχρονο**: Ἦνίκα δείλη ἐγίγνετο, **ἐφάνη** κονιορτός.

- το **προτερόχρονο**: Ὅταν εἰς Μήδους ἔλθω, οἶμαι ἐκείνους ῥαδίως νικήσειν.

- το **υστερόχρονο**: Βασιλεὺς ἐφάνη, πρίν καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον.

β) Ο χρονικός σύνδεσμος δεν εισάγει χρονική πρόταση, αλλά έχει επιρρηματική σημασία στις παρακάτω ελλειπτικές στερεότυπες εκφράσεις:

ἔστιν ὅτε (κάποτε, μερικές φορές), ὅτε μὲν - ὅτε δὲ (ἄλλοτε μὲν - ἄλλοτε δε), οὐκ ἔστιν ὅτε (ποτέ), οὐκ ἔστιν ὅτε οὐ (πάντοτε), ὅτε μὴ (εκτός εἰς), ἐνίοτε (κάποτε)

κ.ά.:

π.χ. Γίνονται δὲ ἐξ αὐτῶν **ἔστιν ὅτε** καὶ τύραννοι.

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι αναφορικές προτάσεις διακρίνονται σε τρεις ευρύτερες κατηγορίες:

Αναφορικές προσδιοριστικές προτάσεις

Εισαγωγή

- **αναφορικές αντωνυμίες** (απλές ή εμπρόθετες), π.χ. **ὅς, ὅστις, οἷος, ὅποιος, ὅσος, ὅπόσος, ἡλίκος, ὀπηλίκος, ὀποδαπός**
- **αναφορικά επιρρήματα ή αναφορικές επιρρηματικές λέξεις ή περιφράσεις** (απλές ή εμπρόθετες) που σημαίνουν τόπο, π.χ. **ἐνθα, οὗ, ὅπου, ἧ, ὅπη, οἷ, ὅποι, ὅθι, ἐνθεν, ὅθεν, ὀπόθεν**, ή τρόπο, π.χ. **ὥς, ὥσπερ, ὅπως, ἡύτε, ὥστε, ἧ, ὅπη, ᾧ ή ὅτῳ τρόπῳ, ὄν τρόπον**, βαθμό ή ποσότητα, π.χ. **ὅσον, ὅσῳ, κ.τ.ό.**

Εκφορά

- **οριστική** (δηλώνουν πραγματικό γεγονός)
π.χ. Φησὶ δὲ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἡμῶν, ὅσοι ἐν τῷ πολέμῳ ἐάλωσαν, ἀποδεδωκέναι.
- **υποτακτική** [ή προστακτική] οποιουδήποτε χρόνου (δηλώνουν επιθυμητό γεγονός)
π.χ. οὐκ οὖν ἄξιον τοῖς τῶν κατηγορῶν λόγοις πιστεῦσαι μᾶλλον ἢ τοῖς ἔργοις, ἃ ἐπράχθη ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ, καὶ τῷ χρόνῳ, ὃν ὑμεῖς σαφέστατον ἔλεγχον τοῦ ἀληθοῦς νομίσατε.
π.χ. καὶ δὴ καὶ νῦν, ᾧ Μένων, εἰς καλὸν ἡμῖν Ἄνυτος ὅδε παρεκαθέζετο, ᾧ μεταδῶμεν τῆς ζητήσεως.
- **δυνητική ευκτική** [ενεστώτα ή αορίστου ή παρακειμένου με το δυνητικό μόριο ἂν (=θα ήταν δυνατό να)], δηλώνουν ενδεχόμενο γεγονός]
π.χ. τὸν δὲ πόλεμον, δι' ὃν περ χρήσιμοι ἂν εἴμεν, εἴ τις ὑμῶν μὴ οἶεται ἔσεσθαι, γνώμης ἀμαρτάνει.
- **δυνητική οριστική** [(ή με ρηματικό τύπο) ιστορικού χρόνου με το δυνητικό μόριο ἂν (=θα ήταν ή θα είχε καταστεί δυνατό να)], δηλώνουν μη πραγματικό γεγονός)
π.χ. τῶν τε μετὰ Τειριβάζου στρατευομένων καὶ τοῦ πεζοῦ τὸ χρησιμώτατον ἐκ τῶνδε τῶν τόπων ἦθροισται, καὶ τοῦ ναυτικοῦ τὸ πλεῖστον ἀπ' Ἰωνίας συμπέπλευκεν, οἱ πολὺ ἂν ἦδιον κοινῇ τὴν Ἀσίαν ἐπόρθουν ἢ πρὸς ἀλλήλους ἔνεκα μικρῶν ἐκινδύνεον.

Συντακτική θέση

- Όταν υπάρχει ο προσδιοριζόμενος όρος λειτουργούν κανονικά ως ονοματικές δευτερεύουσες προτάσεις, δηλ. **ως ονοματικοί προσδιορισμοί** – σαν να επρόκειτο για απλά ουσιαστικά ή επίθετα – κυρίως ως επιθετικοί ή κατηγορηματικοί προσδιορισμοί ή παραθέσεις ή επεξηγήσεις στους όρους των προτάσεων εξάρτησης στους οποίους αναφέρονται.

- Όταν υπονοείται ο προσδιοριζόμενος όρος, οι αναφορικές προσδιοριστικές προτάσεις μπορούν να παίρνουν τη θέση τους και να λειτουργούν είτε ως **υποκείμενα, κατηγορούμενα ή αντικείμενα προσωπικών ρημάτων ή ρηματικών τύπων**, είτε ως **επιρρηματικοί προσδιορισμοί του τόπου ή του τρόπου ή του ποσού**, σαν να ήταν επιρρήματα ή εμπρόθετοι προσδιορισμοί.

Αναφορικές επιρρηματικές προτάσεις

Συντακτικά λειτουργούν ως **ονοματικοί προσδιορισμοί**, όπως οι προηγούμενες, αλλά στην ουσία **δηλώνουν επιρρηματικές σχέσεις** – σαν να ήταν επιρρήματα ή εμπρόθετοι προσδιορισμοί – όπως οι δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις που προαναφέρθηκαν.

Εισαγωγή

- **αναφορικές αντωνυμίες** (απλές ή εμπρόθετες), π.χ. **ός, όστις, οίος, όποιος, όσος, όπόσος, ήλικος, όπηλίκος, όποδαπός**
- **αναφορικά επιρρήματα ή αναφορικές επιρρηματικές λέξεις ή περιφράσεις** (απλές ή εμπρόθετες) που σημαίνουν τόπο, π.χ. **ένθα, ού, όπου, ή, όπη, οί, όποι, όθι, ένθεν, όθεν, όπόθεν**, ή τρόπο, π.χ. **ώς, ώσπερ, όπως, ήύτε, ώστε, ή, όπη, ώ ή ότω τρόπω, δν τρόπον, βαθμό ή ποσότητα, π.χ. όσον, όσω, κ.τ.ό.**

Είδη αναφορικών επιρρηματικών προτάσεων και τρόποι εκφοράς

Αναφορικές αιτιολογικές

Είναι δευτερεύουσες προτάσεις οι οποίες στην ουσία ορίζουν την αιτία ενός γεγονότος που δηλώνει η πρόταση εξάρτησης και εκφέρονται όπως οι αιτιολογικές προτάσεις, αλλά εισάγονται με αναφορικές λέξεις και σχολιάζουν έναν όρο της πρότασης εξάρτησης.

π.χ. σοὶ δ' ὄνειδος ἵξεται, / ὅστις οὐκ ἤμυνας.

π.χ. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τοὺς ὑεῖς τοὺς σαυτοῦ ἔμοιγε δοκεῖς προδιδόναι, οὓς σοι ἐξὸν καὶ ἐκθρέψαι καὶ ἐκπαιδεῦσαι οἰκλήσῃ καταλιπών.

Αναφορικές τελικές

Είναι δευτερεύουσες προτάσεις οι οποίες στην ουσία ορίζουν τον σκοπό ενός γεγονότος που δηλώνει η πρόταση εξάρτησης, αλλά εισάγονται με αναφορικές λέξεις και σχολιάζουν έναν όρο της πρότασης εξάρτησης.

Εκφέρονται με ρήματα σε **οριστική μέλλοντα** ή σε **ευκτική του πλάγιου λόγου** – με άρνηση μή, όταν υπάρχει.

π.χ. ὕστερον δὲ ναυτικὸν παρεσκεύαζον [οἱ Λακεδαιμόνιοι] ὅ τι πέμψουσιν ἐς τὴν Λέσβον.

Αναφορικές συμπερασματικές (ή αποτελεσματικές)

Είναι δευτερεύουσες προτάσεις οι οποίες στην ουσία ορίζουν τη συνέπεια ενός γεγονότος που δηλώνει η πρόταση εξάρτησης και εκφέρονται όπως οι συμπερασματικές προτάσεις που σημαίνουν συνέπεια, αλλά εισάγονται με αναφορικές λέξεις και σχολιάζουν έναν όρο της πρότασης εξάρτησης. Συντακτικά οι αναφορικές συμπερασματικές συνδέονται συχνά μ' ένα δεικτικό επίρρημα, λ.χ. οὕτω(ς), ὥδε, τοσοῦτον, ή δεικτική αντωνυμία, λ.χ. τοῖος, τοιοῦτος, τόσος, τοσοῦτος, τηλικούτος, που υπάρχει στην πρόταση εξάρτησης.

π.χ. τίς δ' οὕτως ἢ φθονερός ἐστίν ἢ παντάπασιν ἀφιλότιμος, ὃς οὐκ ἂν εὖξαιτο τῶν ἐκείνοις [τοῖς προγόνους] πεπραγμένων μετασχεῖν;

π.χ. ἴσως με οἴεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀπορία λόγων ἐάλωκέναι τοιούτων οἷς ἂν ὑμᾶς ἔπεισα, εἰ ᾧμην δεῖν ἅπαντα ποιεῖν καὶ λέγειν ὥστε ἀποφυγεῖν τὴν δίκην.

π.χ. ἐκ γὰρ τοῦ ὁμοδοξεῖν τῷ σώματι καὶ τοῖς αὐτοῖς χαίρειν ἀναγκάζεται οἶμαι [ἡ ψυχὴ] ὁμότροπός τε καὶ ὁμότροφος γίνεσθαι καὶ οἷα μηδέποτε εἰς Αἴδου καθαρῶς ἀφικέσθαι, ἀλλὰ αἰετὶ τοῦ σώματος ἀναπλέα ἐξιέναι.

π.χ. οὐδεμία γὰρ ἐστίν οὕτω καλὴ παραίνεσις ἣτις τοὺς μὴ ὄντας ἀγαθοὺς αὐθημερὸν ἀκούσαντας ἀγαθοὺς ποιήσῃ.

Αναφορικές υποθετικές

Είναι δευτερεύουσες προτάσεις οι οποίες στην ουσία ορίζουν μία υποθετική συνθήκη, λογικό αποτέλεσμα της οποίας είναι το γεγονός που δηλώνει η πρόταση εξάρτησης, αλλά εισάγονται με αναφορικές λέξεις και σχολιάζουν έναν όρο της πρότασης εξάρτησης. Εκφέρονται σύμφωνα με τα είδη των υποθετικών λόγων (όπου βλ.) – με άρνηση μή, όταν υπάρχει. Συγκροτούν με το ρηματικό τύπο εξάρτησης λανθάνοντα υποθετικό λόγο όλων των ειδών.

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Οι παραπάνω προτάσεις εξαρτώνται από ρηματικούς τύπους ίδιας σημασίας με τις αντίστοιχες απλές επιρρηματικές.

Σημείωση

Στον ευθύ λόγο, ειδικά στην περίπτωση που δηλώνουν το 'προσδοκώμενο', οι αναφορικές υποθετικές προτάσεις αναγνωρίζονται εύκολα, γιατί η αναφορική λέξη εισαγωγής ακολουθείται από το αοριστολογικό μόριο ἂν [=πιθανόν] και το ρήμα είναι σε υποτακτική έγκλιση οποιουδήποτε χρόνου.

- π.χ. ἔοικα γοῦν τούτου γε σμικρῷ τινι αὐτῷ τούτῳ σοφώτερος εἶναι, ὅτι ἂ μὴ οἶδα οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι.
- π.χ. ἡξίουں δέ [οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι], οὐς μὴ μόνοι νικῶεν, οὐδ' ἂν μετὰ τῶν συμμάχων δύνασθαι.
- π.χ. Ἐγὼ μὲν οὖν οὐτ' ἄλλοτε πώποτε πρὸς χάριν εἰλόμην λέγειν ὅ τι ἂν μὴ καὶ συνοίσειν πεπεισμένος ᾧ, νῦν θ' ἂ γιγνώσκω πάνθ' ἀπλῶς, οὐδὲν ὑποστειλάμενος, πεπαρησιασμαι.

ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΕΛΞΗ

Συχνό φαινόμενο της εισαγωγής και των δύο αυτών κατηγοριών αναφορικών προτάσεων είναι η λεγόμενη 'έλξη του αναφορικού όρου' ή 'αναφορική έλξη' στις εξής επιμέρους εκδοχές:

Αναφορική έλξη

Είναι η περίπτωση όπου μία αναφορική λέξη εισαγωγής δεν έχει τη μορφή (λ.χ. την πτώση) που αναμενόταν να έχει κανονικά ως συντακτικός όρος της αναφορικής πρότασης στην οποία ανήκει, αλλά μορφή (λ.χ. πτώση) συντακτικά αντίστοιχη με τον όρο της πρότασης εξάρτησης στον οποίο αναφέρεται, ακόμη και αν αυτός δεν υπάρχει, αλλά υπονοείται.

π.χ. Ἀθηναίων δὲ τὸ κοινόν, ἐπειδὴ αὐτοῖς οἱ βάρβαροι ἐκ τῆς χώρας ἀπῆλθον, διεκομίζοντο εὐθὺς ὅθεν ὑπεξέθεντο παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὴν περιούσαν κατασκευήν.

Αναφορική έλξη κατά βραχυλογία

Είναι η περίπτωση όπου, πέρα από την 'έλξη' της αναφορικής αντωνυμίας εισαγωγής, όπως περιγράφηκε προηγουμένως, το συγκεκριμένο ουσιαστικό (ή αντωνυμία) στο οποίο αναφέρεται η αναφορική αντωνυμία εισαγωγής, αντί να περιέχεται στην πρόταση εξάρτησης όπου ανήκει, έχει μεταφερθεί στην αναφορική πρόταση (συνήθως στο τέλος της).

π.χ. Ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν, ὧ πάντων ἄξυνετώτατοι, εἰ μὴ μανθάνετε κακὰ σπεύδοντες, ἢ ἀμαθέστατοί ἐστε ὧν ἐγὼ οἶδα Ἑλλήνων, ἢ ἀδικώτατοι, εἰ εἰδότες τολμᾶτε.

Αντίστροφη αναφορική έλξη

Είναι η περίπτωση όπου ο όρος της πρότασης εξάρτησης στον οποίο αναφέρεται μία αναφορική πρόταση, δεν έχει τη μορφή (λ.χ. την πτώση) που αναμενόταν να έχει κανονικά ως συντακτικός όρος της πρότασης εξάρτησης όπου ανήκει, αλλά μορφή (λ.χ. πτώση) αντίστοιχη με την αναφορική λέξη εισαγωγής.

π.χ. δ', ἐπεὶ φανῇ [τις], / βῆναι κεῖθεν ὅθεν περ ἦ/κει, πολὺ δεύτερον, ὥς τάχιστα.

Αντίστροφη αναφορική έλξη κατά βραχυλογία

Είναι η περίπτωση όπου, πέρα από την 'αντίστροφη έλξη' ενός ουσιαστικού (ή αντωνυμίας) στο οποίο αναφέρεται η αναφορική αντωνυμία εισαγωγής, όπως περιγράφηκε προηγουμένως, το συγκεκριμένο ουσιαστικό (ή αντωνυμία), αντί να περιέχεται στην πρόταση εξάρτησης όπου ανήκει, έχει μεταφερθεί στην αναφορική πρόταση (ορισμένες φορές μάλιστα μαζί με άλλους όρους της πρότασης εξάρτησης).

π.χ. Ὁμολογήκαμεν δέ γε, πράγματος οὐ μήτε διδάσκαλοι μήτε μαθηταὶ εἶεν, τοῦτο μὴδὲ διδακτὸν εἶναι;

π.χ. Μελέαγχρος δὲ τὰς μὲν τιμὰς ἅς ἔλαβε φανεραί.

Αναφορικές παραβολικές προτάσεις

Οι αναφορικές παραβολικές – ή απλώς παραβολικές (ή συγκριτικές) – δευτερεύουσες προτάσεις εκφέρουν παρομοιώσεις ή συγκρίσεις.

Διακρίνονται σε καθαυτό παραβολικές και σε παραβολικές υποθετικές προτάσεις.

Σημείωση

Συντακτικά συνδέονται συνήθως με μία δεικτική λέξη που υπάρχει στην πρόταση εξάρτησης και σημαίνει τρόπο ή ποιότητα, όπως λ.χ. οι αντωνυμίες **τοῖος, τοιοῦτος** και τα δεικτικά επιρρήματα **οὕτω(ς), ὥς, ὥδε, ὡσαύτως**, ή σημαίνει βαθμό ή ποσότητα, όπως λ.χ. οι αντωνυμίες **τόσος, τοσόσδε, τοσοῦτος** και τα δεικτικά επιρρήματα **τόσον, τόσῳ, τοσόνδε, τοσοῦτον, τοσούτῳ**.

Παραβολικές

Εισαγωγή

Εισάγονται είτε από αναφορικές αντωνυμίες με σημασία ποιότητας ή ποσότητας, π.χ. **οἷος, ὁποῖος, ὅσος, ὁπόσος**, είτε από αναφορικά επιρρήματα ή αναφορικές επιρρηματικές λέξεις ή περιφράσεις (απλές ή εμπρόθετες) που σημαίνουν τρόπο, π.χ. **ὥς, ὥσπερ, ὅπως, ἥντε, ὥστε, ἤ, ὅπη, ὥ ή ὅτῳ τρόπῳ, ὄν τρόπον, βαθμό ή ποσότητα, π.χ. ὅσον, ὅσῳ, κ.τ.ό.**

Εκφορά

- **οριστική ή ευκτική του πλάγιου λόγου** οποιουδήποτε χρόνου (όταν η παραβολική πρόταση είναι παρομοίωση ή σύγκριση με πραγματικό γεγονός)

π.χ. τεύξονται δέ [οἱ υἱεῖς σου], ὥς τὸ εἰκός, τοιούτων οἰάπερ εἶωθεν γίγνεσθαι ἐν ταῖς ὀρφανίαις περὶ τοὺς ὀρφανούς.

π.χ. ὥσπερ δέ τις ἀγάλλεται ἐπὶ θεοσεβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, οὕτω Μένων ἡγάλλετο τῷ ἑξαπατᾶν δύνασθαι, τῷ πλάσασθαι ψεύδη, τῷ φίλους διαγελαῖν.

π.χ. μὴ γὰρ ὡς θεῶ νομίζετ' ἐκείνω [τῷ Φιλίππῳ] τὰ παρόντα πεπηγέσθαι πράγματ' ἀθάνατα.

π.χ. καὶ [Αἰσχίνης] τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτ' ἐψεύσαθ' ἡλικ' οὐδείς πώποτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὔτε πρότερον οὔθ' ὕστερον.

- **δυνητική ευκτική ενεστώτα ή αορίστου ή παρακειμένου με το δυνητικό μόριο ἄν** [=θα ήταν δυνατό να] (όταν η παραβολική πρόταση είναι παρομοίωση ή σύγκριση με ενδεχόμενο γεγονός)

π.χ. ζῆς γοῦν οὕτως ὡς οὐδ' ἄν εἷς δοῦλος ὑπὸ δεσπότη διαιτῶμενος μείνει· σῖτά τε σιτῇ καὶ ποτὰ πίνεις τὰ φαυλότατα, καὶ ἱμάτιον ἡμφίεσαι οὐ μόνον φαῦλον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ θέρους τε καὶ χειμῶνος, ἀνυπόδητός τε καὶ ἀχίτων διατελεῖς.

Παραβολικές υποθετικές

Εισαγωγή

Εισάγονται με τους συνδυασμούς αναφορικών με υποθετικά ή και δυνητικά μόρια ὡς εἰ, ὥσει, ὡς ἄν, ὥσπερ εἰ, ὥσπερ εἰ, ὥσπερ ἄν, ὡς ἄν εἰ, ὥσανεἰ, ὥσπερ ἀνεἰ, οἷον εἰ [και οι 10=σαν (να)..., ή όπως (θα)..., αν...]

Δέχονται ἀρνηση μή

Εκφορά

Εκφέρονται σύμφωνα με τα είδη των υποθετικών λόγων. Πιο συγκεκριμένα:

- **απλή οριστική**, όταν δηλώνουν το πραγματικό:

π.χ. Ἐμὲ ἡγάπα, ὥσπερ καὶ ὑμεῖς τοὺς ὑμετέρους παῖδας ἀγαπᾶτε.

- **δυνητική οριστική, υποτακτική με ή χωρίς το αοριστολογικό ἄν, ευκτική με ή χωρίς το δυνητικό ἄν**, όταν δηλώνουν το δυνατόν ή υποτιθέμενο (σπανιότερη εκφορά):

π.χ. Ὡσπερ οὖν ἐμοὶ ἄν ὠργίζεσθε καὶ ἡξιούτε δίκην τὴν μεγίστην ἐπιτιθέναι, οὕτως ἀξιῶ ὑμᾶς πονηροὺς αὐτοὺς νομίζειν.

π.χ. Ἐξαρχῆς οὖν ὑμῖν, ὅπως ἄν δύνωμαι, διηγῆσομαι τὰ πεπραγμένα.

π.χ. Ταῦθ' οὕτως, ὥσπερ ἄν φήσαιμεν, ἔχειν συμφέρει.

π.χ. ὁ Σωκράτης ἀπεκρίνατο οὐχ ὥσπερ οἱ φυλαττόμενοι μή πη ὁ λόγος ἐπαλλαχθῇ, ἀλλ' ὡς ἄν πεπεισμένοι μάλιστα πράττειν τὰ δέοντα.

π.χ. Σχεδὸν γάρ που οὗτοι, ὧ ἄριστε, τὸ αὐτὸ διαπεπραγμένοι εἰσὶν ὥσπερ ἄν εἴ τις τοῖς μεγίστοις νοσήμασιν συνισχύμενος διαπράξαιτο μὴ δίδοναι δίκην τῶν περὶ τὸ σῶμα ἀμαρτημάτων τοῖς ἰατροῖς μηδὲ ἰατρεύεσθαι, φοβούμενος ὥσπερ ἀνεἰ παῖς τὸ κάεσθαι καὶ τὸ τέμνεσθαι, ὅτι ἀλγεινόν.

π.χ. ὅποι' ἄττα γὰρ ἄν τὰπιτηδεύματα τῶν ἀνθρώπων ἦ, τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ τὸ φρόνημ' ἔχειν.

ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΤΩΝ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΩΝ

ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Δευτερεύουσες ή εξαρτημένες λέγονται οι προτάσεις που δε δηλώνουν αυτοτελές νόημα και δεν μπορούν να σταθούν μόνες τους στο λόγο. Στέκονται μόνο, αν υπάρχει κύρια πρόταση. Οι δευτερεύουσες προτάσεις διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

- α) σ' αυτές που χρησιμοποιούνται όπως και τα ονόματα, ως υποκείμενα, κατηγορούμενα, αντικείμενα, ονοματικοί προσδιορισμοί, και λέγονται **ονοματικές προτάσεις** και
- β) σ' αυτές που χρησιμοποιούνται ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί (χρόνου, αιτίας, σκοπού κτλ.) και λέγονται **επιρρηματικές προτάσεις**.

Οι **ονοματικές προτάσεις** είναι οι ειδικές, οι ενδοιαστικές, οι πλάγιες ερωτηματικές και οι αναφορικές εν μέρει (οι οποίες λέγονται αναφορικές ονοματικές).

Οι **επιρρηματικές προτάσεις** είναι οι αιτιολογικές, οι τελικές, οι συμπερασματικές, οι υποθετικές, οι εναντιωματικές ή παραχωρητικές, οι χρονικές και εν μέρει οι αναφορικές (που λέγονται επιρρηματικές αναφορικές προτάσεις).

Ο **συντακτικός ρόλος** των δευτερευουσών προτάσεων:

Είδος δευτερεύουσας	Συντακτικός ρόλος
Ονοματικές	▪ Αντικείμενο σε προσωπικά ρήματα ▪ Υποκείμενο σε απρόσωπα ρήματα ή απρόσωπες εκφράσεις ▪ Επεξήγηση (συνήθως στο ουδέτερο της δεικτικής αντωνυμίας <i>τοῦτο</i>)
Επιρρηματικές	▪ Επιρρηματικός προσδιορισμός ▪ Επεξήγηση σε εμπρόθετο προσδιορισμό

Ο **τρόπος εκφοράς** των δευτερευουσών προτάσεων:

Τρόπος εκφοράς	Δηλώνει
απλή οριστική	το πραγματικό
δυνητική οριστική	το μη πραγματικό
δυνητική ευκτική	το δυνατόν να συμβεί στο παρόν ή στο μέλλον
ευκτική επαναληπτική	την αόριστη επανάληψη στο παρελθόν
ευκτική του πλαγίου λόγου (σε εξάρτηση από ιστορικό χρόνο)	υποκειμενική γνώμη για ό,τι συνέβη στο παρελθόν
υποτακτική	το προσδοκώμενο με βεβαιότητα

Α) ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ειδικές προτάσεις			
Εισαγωγικό στοιχείο	Εξάρτηση	Εκφορά	Ειδικές παρατηρήσεις
ὅτι (αντικειμενική κρίση) ὡς (υποκειμενική κρίση) ὡς ἄρα (έντονη αμφισβήτηση)	Εκφράσεις ή ρήματα λεκτικά, δεικτικά, αισθητικά και γνωστικά	οριστική δυνητική οριστική δυνητική ευκτική ευκτική του πλαγίου λόγου (σε εξάρτηση από ιστορικό χρόνο)	■ άρνηση οὐ ■ οι φράσεις (εὖ) οἶδ' ὅτι, δηλον ὅτι, (εὖ) ἴστε ὅτι, (εὖ) ἴσθι ὅτι ■ λειτουργούν ως βεβαιωτικά επιρρήματα

Ενδοιαστικές προτάσεις			
Εισαγωγικό στοιχείο	Εξάρτηση	Εκφορά	Ειδικές παρατηρήσεις
μή (φόβος μήπως συμβεί κάτι ανεπιθύμητο) μή οὐ (φόβος μήπως δε συμβεί το επιθυμητό) ὅπως μή	Εκφράσεις ή ρήματα φόβου ή δισταγμού ὅπως φοβοῦμαι, ὀκνῶ, δέδοικα ή δέδια, φοβερόν ἐστι κ.ά.	υποτακτική ευκτική του πλαγίου λόγου (σε εξάρτηση από ιστορικό χρόνο)	■ άρνηση μή (η άρνηση τους ταυτίζεται με το ενδοιαστικό μή που τις εισάγει) ■ Σπανιότερα εκφέρονται με οριστική (δηλώνει πραγματικό φόβο), δυνητική οριστική ή δυνητική ευκτική ■ Οι ενδοιαστικές προτάσεις βρίσκονται στο λόγο και ως ανεξάρτητες.

Πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις			
Εισαγωγικό στοιχείο	Εξάρτηση	Εκφορά	Ειδικές παρατηρήσεις
α) ολικής αγνοίας εἰ (μονομελείς)	Εκφράσεις ή ρήματα με τη σημασία	οριστική δυνητική οριστική δυνητική ευκτική	■ άρνηση οὐ ή μή

πότερον/ εἰ ... ἢ (διμελείς) εἴτε / εἰ ... εἴτε β) μερικής αγνοίας αντωνυμίες (αναφορικές ή επιρρηματικές), επιρρήματα αναφορικά ή επιρρηματικά)	των παρακάτω: ἐρωτῶ, λέγω, σκοπῶ, θαυμάζω, ἀπορῶ, ἐπιμελοῦμαι, κ.ά.	ευκτική του πλαγίου λόγου (σε εξάρτηση από ιστορικό χρόνο) υποτακτική απορηματική	■ εισάγονται σπανιότερα και με ἂν (ἄν, ἤν) ■ Τα ρήματα που σημαίνουν φροντίδα, όπως φροντίζω, ἐπιμελούμαι, κ.τ.ό., παίρνουν ως αντικείμενο πλάγια ερώτηση που εισάγεται με το ὅπως και εκφέρεται σε χρόνο μέλλοντα (οριστικής ή ευκτικής)
---	--	--	--

Β) ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αιτιολογικές προτάσεις			
Εισαγωγικό στοιχείο	Εξάρτηση	Εκφορά	Ειδικές παρατηρήσεις
ὅτι (πραγματική αιτιολογία) ὥς (υποκειμενική αιτιολογία) εἰ (υποθετική αιτιολογία) διότι ἐπεὶ, ἐπειδὴ ὅτε, οπότε (σπανιότερα)	Εκφράσεις ή ρήματα που δηλώνουν ψυχικό πάθος, όπως χαίρω, ἡδομαι, θαυμάζω κτλ. αἰσχρόν ἐστι, θαυμαστόν ἐστι κ.τ.ό.	οριστική δυνητική οριστική δυνητική ευκτική του πλαγίου λόγου (σε εξάρτηση από ιστορικό χρόνο)	■ ἄρνηση οὐ [ή μή (με το εἰ)] ■ Οι σύνδεσμοι ἐπεὶ και ὥς, όταν βρίσκονται στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου και δεν υπάρχει ἄλλη κύρια στην περίοδο ή την ημιπερίοδο αυτήν, εισάγουν κύρια πρόταση

Τελικές προτάσεις			
Εισαγωγικό στοιχείο	Εξάρτηση	Εκφορά	Ειδικές παρατηρήσεις
ἵνα ὅπως	Εκφράσεις ή ρήματα που	υποτακτική ευκτική του	■ ἄρνηση μή

ώς	δηλώνουν κίνηση ή σκόπιμη ενέργεια	πλαγίου λόγου (σε εξάρτηση από ιστορικό χρόνο)	- Οι τελικές προτάσεις εκφέρονται και με οριστική παρελθοντικού χρόνου, για να φανερώσουν σκοπό απραγματοποίητο, όταν προηγείται κάτι που δεν έγινε - Συχνά τους τελικούς συνδέσμους όπως, ως συνοδεύει το αοριστολογικό αν για να δηλωθεί ότι υπάρχει λανθάνουσα υπόθεση
----	------------------------------------	--	--

Συμπερασματικές προτάσεις			
Εισαγωγικό στοιχείο	Εξάρτηση	Εκφορά	Ειδικές παρατηρήσεις
ώστε, ως έφ' ὃ ή έφ' ὧτε (με απαρέμφατο ή με μέλλοντα οριστικής)	Στην πρόταση εξάρτησης υπάρχουν δεικτικές εκφράσεις, δεικτικές αντωνυμιές ή επιρρήματα (που δηλώνουν μέγεθος, ποιον, κ.ά.)	οριστική δυνητική οριστική δυνητική ευκτική απαρέμφατο (τελικό) ευκτική του πλαγίου λόγου (σε εξάρτηση από ιστορικό χρόνο)	- άρνηση οὐ ή μή (κατά την εκφορά με απαρέμφατο) - Το ὥστε + απαρέμφατο δηλώνει α.υποκειμενικό συμπέρασμα, β. επιδιωκόμενο σκοπό. - Τα έφ' ὃ ή έφ' ὧτε + απαρέμφατο ή οριστική μέλλοντα δηλώνουν όρο ή συμφωνία

			Οι σύνδεσμοι ὥστε και ὡς ὅταν βρίσκονται στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου και δεν υπάρχει άλλη κύρια στην περίοδο ή την ημιπερίοδο αυτήν, εισάγουν κύρια πρόταση
--	--	--	--

Υποθετικές προτάσεις			
Εισαγωγικό στοιχείο	Είδος Υποθετικού Λόγου	Εκφορά (Υπόθεση – Απόδοση)	Ειδικές παρατηρήσεις
εἰ, ἐάν, ἄν, ἤν	1 ^ο Πραγματικό	Υ: εἰ + οριστική κάθε χρόνου Α: κάθε ἐγκλιση	- ἀρνηση μή (σπάνια οὐ) - Το εἰ συχνά συνοδεύεται από άλλα μόρια, λ.χ. εἰ ἄρα, εἰ δή, εἰ γοῦν
	2 ^ο Αντίθετο του πραγματικού	Υ: εἰ + οριστική ιστορικού χρόνου Α: δυνητική οριστική	
	3 ^ο Προσδοκώμενο	Υ: ἐάν, ἄν, ἤν + υποτακτική Α: μέλλοντας ή μελλοντική ἐκφραση	
	4 ^ο Αόριστη Επανάληψη στο παρόν ή μέλλον	Υ: ἐάν, ἄν, ἤν + υποτακτική Α: ενεστώτας ή ενεστωτική ἐκφραση	
	5 ^ο Απλή σκέψη του λέγοντος 6 ^ο Αόριστη Επανάληψη στο παρελθόν	Υ: εἰ + ευκτική Α: δυνητική ευκτική Υ: εἰ + ευκτική (επαναληπτική) Α: οριστική παρατατικού ή αορίστου	

Εναντιωματικές ή Παραχωρητικές προτάσεις

Εισαγωγικό στοιχείο	Εξάρτηση	Εκφορά	Ειδικές παρατηρήσεις
εἰ καὶ, ἂν (ἦν, ἔάν) καὶ (εναντίωση σε κάτι πραγματικό) καὶ εἰ, καὶ ἂν (κἂν) (παραχώρηση σε κάτι μη πραγματικό) οὐδ' εἰ, οὐδ' ἔάν, μηδ' ἔάν (όταν η κύρια εἶναι αρνητική)	Στην πρόταση εξάρτησης υπάρχουν συχνά αντιθετικοί σύνδεσμοι	οριστική υποτακτική ευκτική	▪ ἄρνηση μή ▪ Εἶναι κυρίως υποθετικές προτάσεις γὶ' αὐτό εκφέρονται καὶ δηλώνουν ὅ,τι οἱ υποθετικές ▪ Πολλές φορές στην κύρια πρόταση μπαίνει ο ἀντιθετικός σύνδεσμος ὅμως

Χρονικές προτάσεις			
Εισαγωγικό στοιχείο	Εξάρτηση	Εκφορά	Ειδικές παρατηρήσεις
- με τους χρονικούς σύνδεσμούς (ότε, όποτε, ώς, ήνίκα, όπηνίκα, έν ώ, έπί, έπειδή, έως, έστε, άχρι, μέχρι, πριν) - με τους χρονικούς συνδέσμούς + άν (αοριστολογικό) - με αναφορικές εκφράσεις που δηλώνουν χρόνο (έξ ού, άφ' ού, άφ' ότου, έξ ότου, μέχρι ού, μέχρι ότου κ.ά.) - με χρονικές εκφράσεις (έπί πρώτον, έπί τάχιστα, έπειδή τάχιστα, ώς τάχιστα)	Στην πρόταση εξάρτησης ενδέχεται να υπάρχει επιρρηματικός ή εμπρόθετος προσδιορισμός του χρόνου	οριστική υποτακτική (+αοριστολογικό άν) ευκτική επαναληπτική [πρίν + απαρέμφατο σε θέση ρήματος (όταν η κύρια είναι καταφατική)]	- άρνηση ού (προσδιοριστικές χρονικές) ή μή (αοριστολογικές/ χρονικούποθετικές) - Οι χρονικές προτάσεις εκφράζουν χρονικές βαθμίδες (προτερόχρονο, σύγχρονο, υστερόχρονο) - Οι χρονικούποθετικές προτάσεις έχουν συγγενική σχέση με τις υποθετικές

ΛΕΞΕΙΣ ΠΟΥ ΕΙΣΑΓΟΥΝ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΝΑ ΕΙΔΗ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ	
ΛΕΞΗ	ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΙΣΑΓΕΙ
ὅτι	ειδικές, αιτιολογικές
ὡς	ειδικές, πλάγιες ερωτηματικές, αιτιολογικές, τελικές, συμπερασματικές, χρονικές, αναφορικές
ἐπεί, ἐπειδή	αιτιολογικές, χρονικές
ὅτε, ὁπότε	αιτιολογικές, χρονικές
ὅπως	πλάγιες ερωτηματικές, τελικές, αναφορικές, ενδοιαστικές (ὅπως μὴ)
εἰ	υποθετικές, πλάγιες ερωτηματικές, αιτιολογικές
ἐάν, ἄν, ἤν	υποθετικές, πλάγιες ερωτηματικές
αναφορικές αντωνυμίες αναφορικά επιρρήματα	αναφορικές, πλάγιες ερωτηματικές

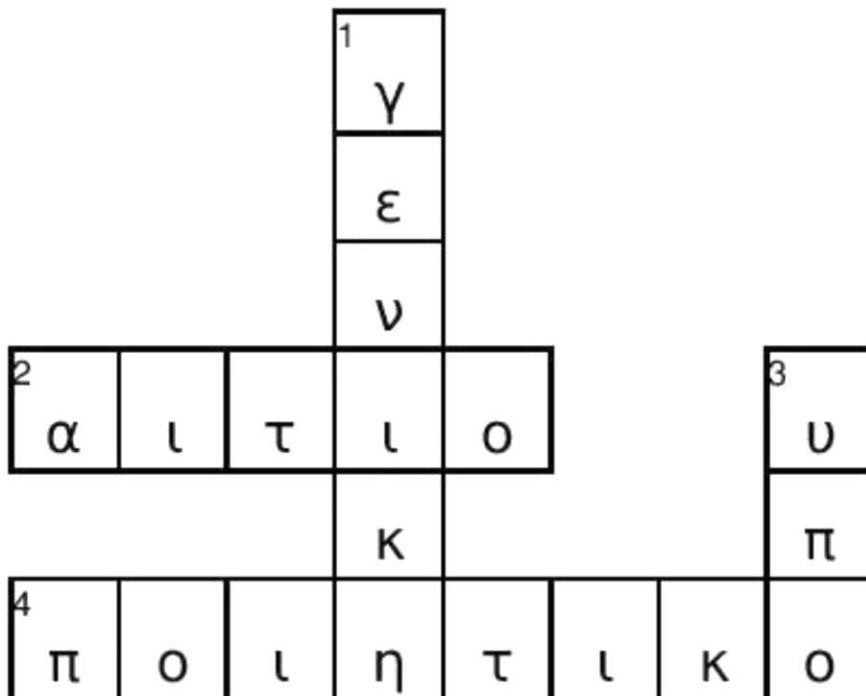
ΤΡΟΠΟΣ ΕΚΦΟΡΑΣ		ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ				
		ΤΡΟΠΟΣ	ΤΟΠΟΣ	ΧΡΟΝΟΣ	ΑΙΤΙΑ	ΣΚΟΠΟΣ
ΕΠΙΡΡΗΜΑ		<i>Καλῶς ποιεῖ.</i>	<i>Πολλοὶ συγγενεῖς ἔνδον ἦσαν.</i>	<i>Τί νῦν οὗτος ὁ ἄνθρωπος πράττει;</i>		
ΕΜΠΡΟΘΕΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ		<i>Ἐν τάχει ἐβούλοντο βοηθῆσαι.</i>	<i>Οἱ πολέμοι ἐν γῇ πολεμοῦνται.</i>	<i>Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς πόλεμον κατέστημεν.</i>	<i>Διὰ τὰς πληγὰς ἀπέθανε.</i>	<i>Ἔνεκα χρημάτων με συκοφαντεῖ.</i>
ΠΛΑΓΙΑ ΠΤΩΣΗ	ΓΕΝΙΚΗ		<i>Ἐλήφθησαν ὅσοι μὴ αὐτοῦ ἀπέθανον.</i>	<i>Ἀφίκοντο τῆς νυκτός.</i>	<i>Ζηλῶ σε τοῦ πλούτου.</i>	<i>Πόλεις ἐπέκτισε τοῦ μὴ νομάδας εἶναι.</i>
	ΔΟΤΙΚΗ	<i>Πεζῇ πορεύεται.</i>	<i>Κύκλῳ τοῦ γηλόφου ἐστρατοπέδενον.</i>	<i>Τῇ ὑστεραίᾳ ἦλθε κήρυξ.</i>	<i>Νόσῳ ἀπέθανεν.</i>	
	ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ	<i>Τίνα τρόπον ζῇ;</i>	<i>Ἀπέχει Λύγιнос ἀπὸ τοῦ Ἰστρου σταθμοὺς τρεῖς.</i>	<i>Τὸ πάλαι ἐτράποντο πρὸς ληστείαν.</i>	<i>Τί δεῖ πλείω λέγειν;</i>	<i>Τί τηνικάδε ἀφίξει;</i>
ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ	ΧΡΟΝΙΚΗ			<i>Τριῆρεις εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ὑπῆρχον αὐτοῖς ὅτε ἤρχοντο πολεμεῖν.</i>		
	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ				<i>Ἐνόμισαν λελύσθαι τὰς σπονδάς, διότι ἐς χεῖρας ἦλθον.</i>	
	ΤΕΛΙΚΗ					<i>Κάλει Τεροκλέα, ἵνα ἐναντίον τούτων μαρτυρήσῃ.</i>
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΗ					
	ΥΠΟΘΕΤΙΚΗ					
	ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ	<i>Ταῦτα δ' ὑμεῖς οὕτως ὥς βούλεσθε λαμβάνετε.</i>	<i>Παραπλεῖν ἔξεστιν ὅπου ἂν μηδεὶς ἢ πολέμιος.</i>		<i>Θαυμαστὸν ποιεῖς, ὅς ἡμῖν οὐδὲν δίδως.</i>	<i>Ἡγεμόνα αἰτήσωμεν, ὅστις ἡμᾶς ἀπάξει.</i>
	ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΗ					
	ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΗ					

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ	Ἐκεῖ ἔμεινε ναῦς ἔχων ἐβδομήκοντα.		Ἀκούσας ταῦτα ἐβοήθει τοῖς Αἰγινήταις.	Ἦδομαι ἀκούων σου φρονίμους λόγους.	Παρεσκευάζοντ ο ὥς πολεμήσοντες.
ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ • ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟ • ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟ	Ἀπέπλευσαν ἄπρακτοι ἐκ Μιλήτου οἱ Πέρσαι. : επιρρηματικό	Υπαίθριοι ἐστρατοπέδενον. : επιρρηματικό	Κατέβαινον εἰς τὰς κώμας ἤδη σκοταῖοι. : επιρρηματικό		Ἡ πόλις εἰρηνοποιούς ἡμᾶς ἐκπέμπει. : επιρρηματικό
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ					Τρία τάλαντα Εὐθύνω φυλάττειν ἔδωκεν.

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ					
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	ΠΟΣΟ	ΑΝΑΦΟΡΑ	ΟΡΟΣ/ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ	ΕΝΑΝΤΙΩΣΗ	ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ
	Ἐκεῖνα δὲ καὶ πάνυ μέμφομαι.				
	Τοὺς μισθοὺς εἰς ὑπερβολὴν ἤϋξησε.	Διαφέρει κατὰ τὸ μέγεθος.	Βουλευόνται ἐπὶ τίσι δεῖ ποιεῖσθαι τὴν συμμαχίαν.	Παρά τὸ δίκαιον τὸ ξυμφέρον λέγειν ὑπέθεσθε.	
	Πόσου διδάσκει;				
	Τοσοῦτῳ τὰ τούτων ἤϋξεται.	Τὸ ἄρχεσθαι καὶ ἄρχειν εἶδει διαφέρει.			
		Τὴν ψυχὴν καὶ τὸ στόμα ναρκῶ.			
Τοιοῦτος ἦν ἐν τοῖς κινδύνοις, ὥστε στεφανωθῆναι παρὰ τοῦ στρατηγοῦ.			Ὁ δ' ἀπεκρίνατο ἐφ' ᾧ τε τοὺς πολίτας ἐλευθέρους ἔαν.		
			Ἡ φύσις, ἂν ἡ πονηρὰ, πολλάκις φάυλα βούλεται.		
Οὐδεὶς οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον	Ὅσον τοῖς δικαίοις συναγωνίζε				

πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται.	ται τὸ θεῖον, τοσοῦτον τοῖς ἀδίκοις ἐναντιοῦται.				
				Φήσουσι σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ μὴ εἰμι.	
					Κἂν ταῦτα ποιῇτε, οὐ καταφρονηθήσεσθε.
			Οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν εὐδαιμονεῖν.	Ἐκείνους καίπερ όρων οὐκ ἐδίωκε.	Οὐδὲ δις ἀποθανόντες δίκην δοῦναι δύναιτ' ἂν ἀξίαν.
Μέγας ἐκ μικροῦ Φίλιππος ᾠξῆται. [προληπτικό]					
Ἐνδεής εἰμι πάντ' ἔχειν.		Ἐδόκει δεινὸς εἶναι λέγειν Αἰσχίνῃ Φίλιππος.			

Β. ΜΕΡΟΣ: ΔΥΣΚΟΛΑ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

1. Ποιητικό αίτιο

1. ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΑΙΤΙΟ

- Ποιητικό αίτιο δέχονται τα ρήματα παθητικής διάθεσης.
- Το ποιητικό αίτιο δηλώνει το πρόσωπο ή το πράγμα απ' το οποίο πάσχει το υποκείμενο του ρήματος.
- Το ποιητικό αίτιο εκφέρεται με δύο τρόπους:

α) εμπρόθετα

Κυρίως: υπό + γενική

Σπανιότερα: από, εκ, παρά, προς + γενική

π.χ. Ὁ Περικλῆς στρατηγός ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἠρέθη.

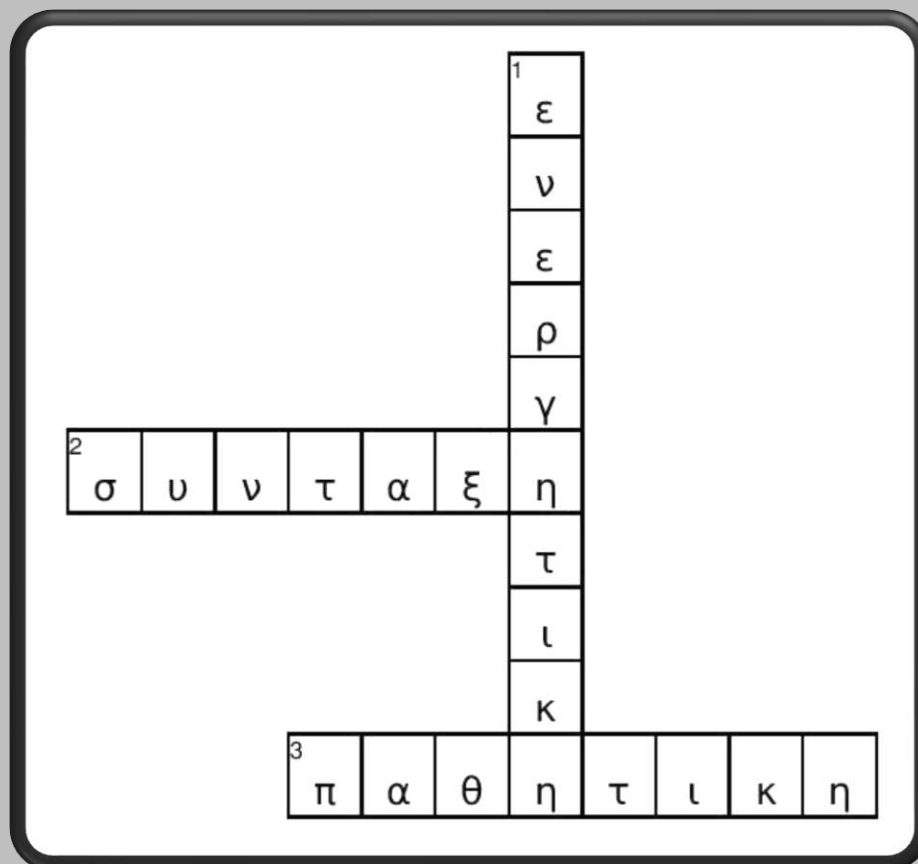
Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων καλὸς τε καὶ γαθὸς
ἐπωνομάζετο.

β) Απρόθετα

Το ποιητικό αίτιο εκφέρεται με απρόθετη δοτική, η οποία ονομάζεται **δοτική προσωπική του ποιητικού αιτίου ή του ενεργούντος προσώπου, όταν:**

- το παθητικό ρήμα είναι χρόνου συντελικού (Παρακείμενος, Υπερσυντέλικος και Συντελεσμένος μέλλοντας)
- όταν έχουμε ρηματικό επίθετο - τέος ή - τος.

π.χ. οἱ νέοι πεπαιδευνταὶ τῷ διδασκάλῳ
διαβατέος ἐστὶν ἡμῖν ὁ ποταμός.

2. Ενεργητική-Παθητική σύνταξη

2. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ – ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ

1. Το ρήμα της ενεργητικής φωνής τρέπεται στην παθητική φωνή στον ίδιο χρόνο - έγκλιση, όχι όμως απαραίτητα και στο ίδιο πρόσωπο.
2. Το υποκείμενο του ρήματος της ενεργητικής φωνής τρέπεται σε ποιητικό αίτιο με βάση έναν από τους προαναφερθέντες τρόπους.
3. Το αντικείμενο του ρήματος της ενεργητικής φωνής αντιμετωπίζεται με βάση έναν από τους παρακάτω τρόπους:

α. Όταν το **ρήμα** της ενεργητικής φωνής είναι **μονόπτωτο**, τότε το αντικείμενο του ρήματος της ενεργητικής φωνής τρέπεται σε υποκείμενο του ρήματος της παθητικής φωνής.

Οί Αθηναῖοι μισοῦσι τούς στρατηγούς.

Υρ. Ρ.Ε.Φ. Αρ.

Απρμφ. Ρ.Π.Φ. Ποιητ. αίτ.

Οί στρατηγοί μισοῦνται ὑπό τῶν Αθηναίων.

β. Όταν το **ρήμα** της ενεργητικής φωνής είναι **δίπτωτο**, τότε το άμεσο αντικείμενο τρέπεται σε υποκείμενο του ρήματος της παθητικής φωνής, ενώ το έμμεσο αντικείμενο παραμένει ως έχει.

Ἐγώ ἐπλήρωσα τήν φιάλην ὕδατος

Υρ. Ρ.Ε.Φ. Αμ. Αντ. Εμμ. Αντ.

Υ.ρημ. Ρ.Π.Φ. Αρ. Π.Φ. Ποιητ. αίτ.

Ἡ φιάλη ἐπληρώθη ὕδατος ὑπ' ἐμοῦ.

γ. Όταν το **ρήμα** είναι **συνδεδετικό** συντασσόμενο με δύο αιτιατικές, τότε το αντικείμενο του ρήματος ενεργητικής φωνής τρέπεται σε υποκείμενο του ρήματος της παθητικής φωνής και το κατηγορούμενο αντικειμένου του ρήματος της ενεργητικής φωνής τρέπεται σε κατηγορούμενο υποκειμένου του ρήματος της παθητικής φωνής.

Οὗτοι	εἶλοντο	τόν Ἰσμηνίαν	στρατηγόν
Υρ.	P.E.Φ. (συνδ.)	A.P.	K. Αρ.
Υ.ρ. Π.Φ.	P.Π.Φ.	K.Υρ.	Ποιητ. Αιτ.
Ὁ Ἰσμηνίας	ἠρέθη	στρατηγός	ὑπό τούτων.

δ. Όταν το ρήμα συντάσσεται **με σύστοιχο αντικείμενο**, τότε αυτό τρέπεται σε σύστοιχο υποκείμενο (αδόκιμος όρος) του ρήματος της παθητικής φωνής.

Ἡμεῖς	ἐπολεμήσαμεν	πόλεμον.
Υρ.	P.E.Φ.	Συστ. Αντ. ρ.
Υρ.	P.Π.Φ.	Ποιητ. αίτ.
Ὁ πόλεμος	ἐπολεμήθη	ὑφ' ἡμῶν.

ε. Όταν το ρήμα συντάσσεται **με δύο αντικείμενα** εκ των οποίων το ένα είναι σύστοιχο, τότε το αντικείμενο του ρήματος τίθεται ως υποκείμενο και το σύστοιχο παραμένει ως έχει.

Οἱ Ἀθηναῖοι	εὐεργετοῦσι	τόν Νικίαν	εὐεργεσίαν
Υρ. Ε.Φ.	P.E.Φ.	Αρ. Ε.Φ.	Σύστ. αντ. ρήματος
Υ.ρ.Π.Φ.	P.Π.Φ.	Σ.Αρ.Π.Φ.	Ποιητ. αίτ.
Ὁ Νικίας	εὐεργετεῖται	εὐεργεσίαν	ὑπό τῶν Ἀθηναίων.

στ. Δίπλα στα ρήματα: **ἐπιτρέπω, ἐπιτάττω** + δοτ. (προσ.) + αιτ. (πραγ.) τότε:

Αιτ. πράγματος - Υποκείμενο Ρήματος παθητικής φωνής
δοτ. προσώπου - Αντικείμενο Ρήματος παθητικής φωνής

Ἐπέτρεψαν τοῖς ἄρχουσιν		τήν φυλακήν	
ΥρΕ.Φ.	P.E.Φ.	Α (έμμεσο) σε δοτική Α (άμεσο) σε αιτιατική	
Υρ.Π.Φ.	P.Π.Φ.	Αρ. Π.Φ.	Ποιητ. αίτ.
Ἡ φυλακή ἐπετράπη		τοῖς ἄρχουσιν	ὑπό τούτων.

ζ. Δίπλα στα ρήματα **ἀποκόπτω, ἐκκόπτω, ἀποτέμνω** + αιτ. + γεν. κτητική τότε:

η γενική κτητική τρέπεται σε υποκείμενο του ρ. παθητικής φωνής
η αιτιατική μένει αιτιατική ως αντικείμενο ρ. παθητικής φωνής

Οὔτοι στρατηγῶν	Ἀπέκοψαν	τάς κεφαλάς	τῶν
Υρ.Ε.Φ.	Ρ.Ε.Φ.	Αρ. (αιτ.)	Γεν. (κτητ.)
Υρ. Π.Φ.	Ρ.Π.Φ.	Αρ. Π.Φ.	Ποιητ. αίτ.
Οἱ στρατηγοί	ἀπεκόπησαν	τάς κεφαλάς	

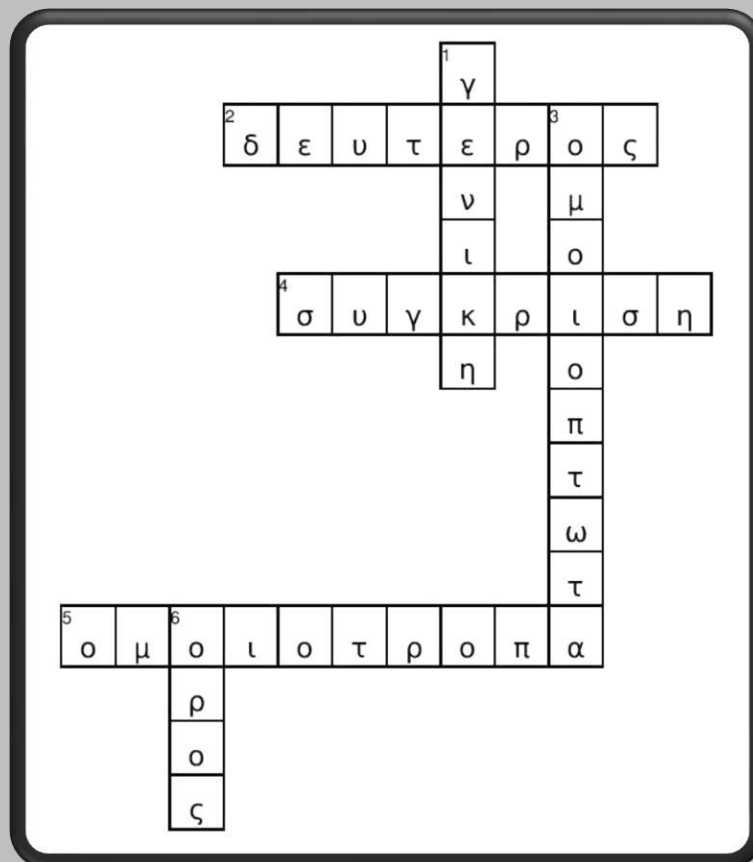
Ρήματα ενεργητικά και τα αντίστοιχά τους παθητικά

Ρήματα ενεργητικά	Ρήματα παθητικά
εὖ ποιῶ = ευεργετώ εὖ δρῶ = ευεργετώ	εὖ πάσχω = ευεργετούμαι
κακῶς ποιῶ = βλάπτω κακῶς δρῶ = κακοποιῶ	κακῶς πάσχω = βλάπτομαι, κακοποιούμαι
εὖ λέγω = επαινῶ	εὖ ἀκούω = επαινούμαι
κακῶς λέγω = κακολογῶ, δυσφημῶ	κακῶς ἀκούω = κακολογούμαι, δυσφημούμαι
αἰρέω, - ῶ = συλλαμβάνω, κυριεύω τι ή τινά	ἀλίσκομαι = κυριεύομαι, συλλαμβάνομαι ὑπό τινος
αἰροῦμαι τι ή τινά = ἐκλέγω, προτιμῶ	αἰροῦμαι ὑπό τινος = ἐκλέγομαι, προτιμῶμαι
ἀποκτείνω τινά = σκοτώνω, φονεύω	ἀποθνήσκω ὑπό τινος = πεθαίνω, σκοτώνομαι
διώκω τινά = ἐξορίζω, κατηγορῶ	φεύγω = ἐξορίζομαι
ἐκβάλλω = ἐξορίζω	ἐκπίπτω = ἐξορίζομαι
πράγματα παρέχω τινί = ἐνοχλῶ κάποιον	πράγματα ἔχω ὑπό τινός = ἐνοχλούμαι ἀπό κάποιον
πληγάς δίδωμι τινί = χτυπῶ κάποιον	πληγάς λαμβάνω ὑπό τινός = χτυπιέμαι ἀπό κάποιον
δίκην λαμβάνω παρὰ τινος = τιμωρῶ	δίκην δίδωμι τινί = τιμωρούμαι
ζημιῶ τινά = τιμωρῶ κάποιον	ζημίαν λαμβάνω παρὰ τινος = τιμωρούμαι
αἰτιῶμαι τινά = κατηγορῶ κάποιον	αἰτίαν ἔχω ή αἰτίαν λαμβάνω ὑπό τινος= κατηγορούμαι

ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΣΕ ΠΑΘΗΤΙΚΗ

1 ^{ον} ΡΗΜΑ ΜΟΝΟΠΤΩΤΟ	2 ^{ον} ΡΗΜΑ ΔΙΠΤΩΤΟ	3 ^{ον} ΡΗΜΑ ΣΥΝΔΕΤΙΚΟ
ΜΕΤΑΤΡΟΠΕΣ Α. Υποκείμενο → Ποιητικό αίτιο (ὕπό + γενική) Β. Ρήμα ενεργητικής διάθεσης → Ρήμα παθητικής διάθεσης στον ίδιο χρόνο και έγκλιση ★ Γ. Αντικείμενο → Υποκείμενο του ρήματος σε ονομαστική	ΜΕΤΑΤΡΟΠΕΣ Α. Υποκείμενο → Ποιητικό αίτιο (ὕπό + γενική) Β. Ρήμα ενεργητικής διάθεσης → Ρήμα παθητικής διάθεσης στον ίδιο χρόνο και έγκλιση ★ Γ. Άμεσο αντικείμενο → Υποκείμενο του ρήματος σε ονομαστική Δ. Έμμεσο αντικείμενο → παραμένει αντικείμενο	ΜΕΤΑΤΡΟΠΕΣ Α. Υποκείμενο → Ποιητικό αίτιο (ὕπό + γενική) Β. Ρήμα ενεργητικής διάθεσης → Ρήμα παθητικής διάθεσης στον ίδιο χρόνο και έγκλιση ★ Γ. Αντικείμενο → Υποκείμενο του ρήματος σε ονομαστική Δ. Κατηγορούμενο του αντικειμένου → Κατηγορούμενο του υποκειμένου σε ονομαστική
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ Κορίνθιοι παρέδωσαν τά ὅπλα → Τά ὅπλα παρεδόθησαν ὑπὸ Κορινθίων	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ὁ διδάσκαλος διδάσκει μουσικὴν τοὺς παῖδας → Οἱ παῖδες διδάσκονται μουσικὴν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ Πάντες ἐνόμισαν τοῦτον σωτήρα → Οὗτος ἐνομίσθη σωτὴρ ὑπὸ πάντων

★ ΟΛΟΙ οι χρόνοι μετατρέπονται στους αντίστοιχους της Μέσης Φωνής ΕΚΤΟΣ από το Μέλλοντα και τον Αόριστο που μετατρέπονται σε ΠΑΘΗΤΙΚΟ Μέλλοντα και ΠΑΘΗΤΙΚΟ Αόριστο αντίστοιχα.

3. Σύγκριση - Β' όρος σύγκρισης

3.ΣΥΓΚΡΙΣΗ

Για να υπάρξει σύγκριση θα πρέπει να υπάρχουν δύο όροι που συγκρίνονται μεταξύ τους: ο α' και ο β' όρος σύγκρισης. Επίσης για να έχουμε σύγκριση θα πρέπει να υπάρχει κάποια συγκριτική λέξη.

Τέτοιες συγκριτικές λέξεις είναι οι εξής:

α. Επίθετο ή επίρρημα συγκριτικού βαθμού που μπορεί να επιτείνεται από τα επιρρήματα πολλῶ, μᾶλλον, πολύ, ὀλίγον, ἔτι, τοσούτω, σω κ.λ.π.⁸

π.χ. Οὐδέν θηρίον ἀγριώτερον ἀνθρώπου.

β. Λέξεις που περιέχουν έννοια συγκριτική όπως: ἄλλος, ἄλλοιός, ἀλλότριος, ὕστερος, πρότερος, διάφορος, ἐναντίος, ἕτερος, περισσός, διαφερόντως, διπλάσιος, τριπλάσιος, πολλαπλάσιος κ.λ.π.

π.χ. Ἐγώ ἔπεισα οὐκ ἄλλη τέχνη ἢ τῇ ρητορικῇ. Κεκτημένοι τριήρεις διπλασίας ἢ ξύμπαντες.

γ. Επίθετο ή επίρρημα υπερθετικού βαθμού. Μπορούμε να έχουμε σύγκριση και με υπερθετικό βαθμό. Τότε η γενική η οποία τίθεται δίπλα σε ένα επίθετο ή επίρρημα υπερθετικού βαθμού είναι:

ι) Γενική συγκριτική: όταν ο α' όρος σύγκρισης δεν περιέχεται στο β' όρο σύγκρισης.

ιι) Γενική διαιρετική: όταν ο α' όρος σύγκρισης περιέχεται στο β' όρο σύγκρισης.

π.χ. Ἡ στρατεία ἐγένετο μεγίστη τῶν πρό αὐτῆς (γενική συγκριτική)

Τό ὕδωρ ἐστὶ λευκότατον πάντων τῶν ὑγρῶν (γενική διαιρετική)

Α' - Β' όρος σύγκρισης

- Ο α' όρος σύγκρισης δηλώνει το πρόσωπο / πράγμα που συγκρίνεται.
- Ο β' όρος σύγκρισης δηλώνει το πρόσωπο / πράγμα με το οποίο γίνεται η σύγκριση του α' όρου.
- Ο α' όρος σύγκρισης μπορεί να είναι οποιοσδήποτε όρος της πρότασης και δεν υπόκειται σε κανένα περιορισμό.

π.χ. Ὁ ἔπαινος κρείττων χρημάτων ἐστὶ (α' όρος - ουσιαστικό / υποκείμενο)

Μαθημάτων μᾶλλον ἢ χρημάτων (α' όρος - αντικείμενο)

Κάλλιον ἐμπεσεῖν εἰς κόρακας ἢ εἰς κόλακας (α' όρος - εμπρόθ. προσδιορισμός)

⁸ Ένα επίθετο ή επίρρημα υπερθετικού βαθμού επιτείνεται από τις ακόλουθες λέξεις/φράσεις: μάλιστα, πολύ, πολλῶ, μακρῶ, ὡς, οἷον τε, δῆ, ἐν τοῖς, οἷος ἀνθρώπων κλπ
Πχ Ναυμαχία γὰρ αὕτη μεγίστη δὴ τῶν πρό αὐτῆς γεγένηται

Πώς εκφέρεται ο β' όρος σύγκρισης

- α. με γενική συγκριτική (όταν είναι ουσιαστικό)
 π.χ. Ἡ τῆς πόλεως δύναμις ἦττων τῶν ἐναντίων ἐστίν
- β. με το ἤ και ομοιόπτωτα, όταν ο πρώτος όρος είναι ουσιαστικό και με: ἤ και ομοιότροπα με τον α' όρο, όταν δεν είναι ουσιαστικό.
 π.χ. Καὶ περὶ τούτου μᾶλλον ἐσπούδασεν ἢ περὶ τοῦ πράγματος οὗ τιθείη τόν νόμον (ἤ + ομοιότροπα του α' όρου)
 Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε (ἤ + ομοιότροπα του α' όρου)
 Πλοῦτος κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν (ἤ και ομοιόπτωτα του α' όρου)
- γ. με το ἤ καί δεύτερο ρήμα, σε περίπτωση ταυτοπροσωπίας
 π.χ. Οἱ ἄνδρες ἔτρεχον μᾶλλον ἢ ἐβάδιζον
- δ. με το ἤ καί ονομαστική, ενώ παραλείπεται το δεύτερο ρήμα, σε περίπτωση ετεροπροσωπίας. Στην περίπτωση αυτή εννοείται το εἶη το ρήμα του α' όρου.
 π.χ. Ἄνδρός δυνατωτέρου ἢ ἐγώ (ενν. εἰμί)
 Σὺ πολὺ κακίονα ἐποίησας ὃ πολλοί (ἐποίησαν)
- ε. με το ἤ και ολόκληρη πρόταση
 π.χ. Τά ἐκείνων ἔργα μείζω ἐστίν ἢ ὡς τῷ λόγῳ.
- στ. με τους παρακάτω εμπρόθετους προσδιορισμούς
- **ἀντί, πρό + γενική**, οπότε ο εμπρόθ. πρ. δηλώνει εκλογή / προτίμηση.
 π.χ. Ἐλευθερία ἐστίν αἰρετώτερον ἀντί πάντων ἀγαθῶν.
 Μηδέν περὶ πλείονος πρό τοῦ δικαίου.
 - **παρά ἢ πρὸς + αιτιατική**, οπότε ο εμπρόθετος προσδιορισμός δηλώνει παραβολή
 π.χ. Ἡλίου ἐκλείψεις πυκνότεραι παρά τὰ μνημονεύματα.
 Ὁ ἄρχων Ἐπιτάδας ἐνδεεστερῶς ἐκάστω παρεῖχεν ἢ πρὸς τὴν ἐξουσία.
- ζ. με τα πλήν / πλήν ἢ ἀλλ' ἢ όταν προηγείται άρνηση ή η αντωνυμία ἄλλος
 π.χ. Αἴτιον τοῦ ταραχῶδῶς αὐτοὺς ζῆν οὕτως οὐδέν ἄλλο πλήν ὁ πόλεμος.
- η. με τα ἤ κατά + αιτιατική, ἢ ὡς / ὥστε + απαρέμφατο / ἤ: όταν έχουμε σύγκριση δυσαναλογίας (βλ. παρακάτω είδη σύγκρισης).
 π.χ. Ὅπλα πλείω ἢ κατά νεκρούς ἐλήφθη.
 Φοβοῦμαι μή τι μείζον ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι συμβῇ.

Παράλειψη β' όρου σύγκρισης

Ο β' όρος σύγκρισης παραλείπεται στις ακόλουθες περιπτώσεις

α) όταν μπορεί εύκολα να συμπληρωθεί από τα συμφραζόμενα

π.χ. Ἡ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον (ενν. τῶν στρατηγῶν)

β) όταν είναι αντίθετος του α' όρου. Αυτό συμβαίνει κυρίως με τα συγκριτικά:

ἄμεινον, βέλτιον, κάλλιον, ἡδιον, χειρόν κ.λ.π.

π.χ. Ἐν εἰρήνῃ οἱ ἰδιῶται ἀμείνους τὰς γνώμας ἔχουσιν (ενν. ἢ ἐν πολέμῳ)

γ) όταν εννοούνται τα: ἢ νῦν, ἢ πρότερον, ἢ ὕστερον, ἢ τότε

π.χ. Οἱ περί Ἀριαῖον ἦττον προσεῖχον τοῖς Ἑλλησι τὸν νοῦν (ενν. ἢ πρότερον)

δ) όταν γίνεται σύγκριση προς κάτι συνηθισμένο ή πρόπον. Στην περίπτωση αυτή ο β' όρος είναι το σύνηθες ή δίκαιο μέτρο και έτσι εννοούνται οι γενικές: **τοῦ δέοντος, τοῦ προσήκοντος, τοῦ δικαίου, τοῦ συνήθους, τοῦ εἰκότως.**

π.χ. Ἡ ἀπόστασις ἡμῶν θαῤσσον γεγένηται καὶ ἀπαράσκευος (ενν. τοῦ δέοντος ἢ τῆς προσδοκίας)

ε) όταν έχουμε απόλυτη σύγκριση (βλ. παρακάτω είδη σύγκρισης)

Είδη σύγκρισης

1. Σύγκριση υπεροχής (ή αυξητική)

Στο είδος αυτό της σύγκρισης ο ένας από τους δύο όρους έχει μια ιδιότητα σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό απ' τον άλλο.

π.χ. Ἀρετῆς οὐδέν κτῆμα σεμνότερον οὐδε βεβαιότερόν ἐστι. Τὴν πόλιν κατέστησαν ἰσχυροτέραν τῆς τῶν πολεμίων.

2. Σύγκριση αντίθετης (ή αντιθετική)

Έτσι ονομάζεται η σύγκριση όταν η σχέση των συγκρινομένων είναι τέτοια που αποκλείει τον β' όρο (δηλ. ο ένας όρος έχει μια ιδιότητα που είναι αντίθετη από την ιδιότητα του άλλου). Τότε η σύγκριση εκφέρεται συνήθως με το **μᾶλλον ἢ**. Θα πρέπει τότε να υπάρχει τέλεια αντίθεση ανάμεσα στον α' και β' όρο.

π.χ. Ἐχθροὶ μᾶλλον ἢ φίλοι γίνονται.

Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.

3. Σύγκριση διπλή

Έτσι ονομάζεται η σύγκριση όπου συγκρίνονται δύο ιδιότητες του ίδιου προσώπου ή πράγματος (δηλ. ο α' και β' όρος σύγκρισης είναι ίδιος στην περίπτωση αυτή τα επιρρήματα ή επίθετα τίθενται σε συγκριτικό βαθμό με τη μεσολάβηση του συγκριτικού ἢ)

π.χ. Μανικώτεροι ἢ ἀνδρειότεροι φύονται.

Σοφώτερος ἢ ἀμαθέστερος δοκεῖ εἶναι.

4. Σύγκριση δυσαναλογίας (ή ασύμμετρη)

Έτσι ονομάζεται η σύγκριση εκείνη όπου υπάρχει υπέρμετρη διαφορά μεταξύ των συγκρινόμενων όρων αναλυτικότερα για να δηλωθεί ότι η ιδιότητα που εκφράζεται με το συγκριτικό, βρίσκεται σε βαθμό **ασύμμετρο ή ασυμβίβαστο** σε σχέση με κάποια πράξη ή κατάσταση. Ο β' όρος εκφέρεται με τους εξής τρόπους (βλ. παραπάνω: πώς εκφέρεται ο β' όρος σύγκρισης).

ἢ κατὰ + αιτιατική - ἢ ὥς / ὥστε + απαρέμφατο

π.χ. Νεώτερος ἐγὼ εἰμὶ ἢ ὥστε δύνασθαι ἐμαυτῷ τιμωρεῖν ἱκανῶς

Ἄγῖς ἔτυχε σεμνοτέρας ταφῆς ἢ κατ' ἀνθρώπων.

5. Σύγκριση μπορούμε να έχουμε και στην περίπτωση εκείνη όπου συγκρίνονται δύο όροι που έχουν μια ιδιότητα στον ίδιο βαθμό.

Για να γίνει αυτή η σύγκριση χρησιμοποιούμε τα εξής ζεύγη:

τόσος - όσος + παραθετικό

τοσοῦτος - όσος + παραθετικό

οὕτως - ὡς + παραθετικό

ὅσῳ - τοσοῦτω + παραθετικό

π.χ. Ὅσῳ τό φανερώς τοῦ λάθρα ..., τοσοῦτω κάλλιον Κόνωνα τά τείχη στήσαι
Θεμιστοκλέους.

6. Απόλυτη σύγκριση

Όταν παραλείπεται ο β' όρος σύγκρισης ο συγκριτικός βαθμός ισοδυναμεί με το θετικό βαθμό, εκφράζει βαθμό μεγαλύτερο από το λογικό μέτρο και μεταφράζεται με το θετικό βαθμό ή με το κάπως ή μάλλον και το θετικό βαθμό.

π.χ. Τούς ἥττους λόγους κρείττους ποιεῖ ὁ σοφιστής.

Αμελέστερον ἐπορεύοντο (: κάπως απρόσεκτα βάδιζαν)

Παρατηρήσεις

1. Σύγκριση μπορούμε να έχουμε και με υπερθετικό βαθμό, όπως έχει ήδη δηλωθεί. Όμως δεν υπάρχει β' όρος σύγκρισης αφού ο α' όρος έχει μια ιδιότητα στον ανώτατο βαθμό, άρα δεν γίνεται καμιά σύγκριση ανάμεσα στον α' όρο και σε όμοια, με αυτόν πράγματα ή πρόσωπα. (απόλυτο υπερθετικό)

π.χ. Σωκράτης ἦν σοφώτατος / Μή τι νεώτερον ἀγγέλεις.

2. Ο β' όρος σύγκρισης, όταν εκφέρεται με μία από τις γενικές: τοῦ ὄντος, τοῦ λόγου, τοῦ καλοῦ, τοῦ δικαίου, τῆς ἐλπίδος, τῆς γνώμης, τοῦ καιροῦ, τῆς φύσεως, τοῦ μετρίου, τοῦ δέοντος, τοῦ προσήκοντος ισοδυναμεί πολλές φορές με ολοκληρωμένη πρόταση ή με το ἢ κατά + απαρέμφατο (αναλογική παράθεση).

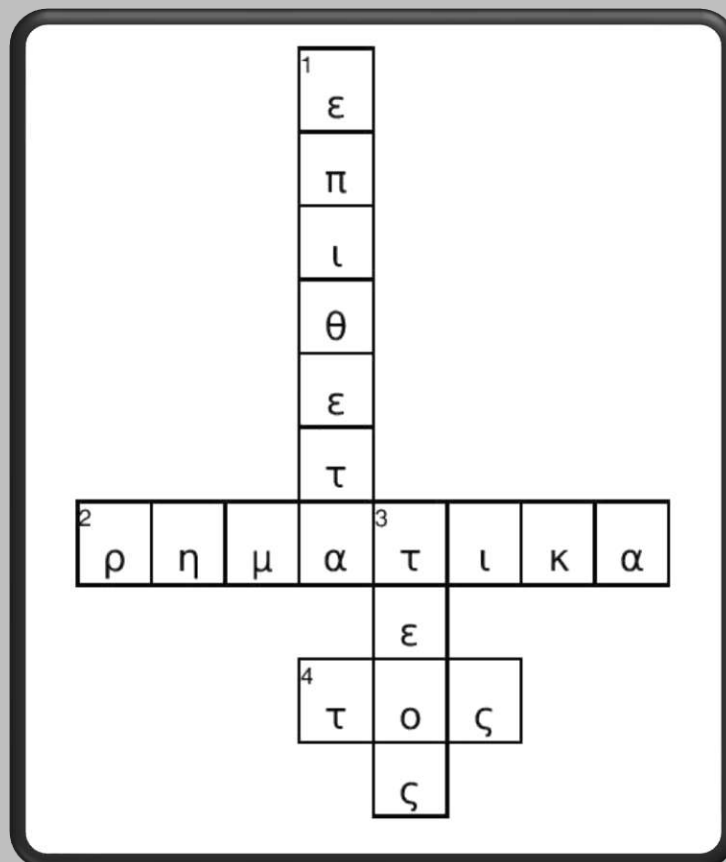
π.χ. Ἡ κακία ἐφαίνετο λευκότερα καί ἐρυθροτέρα τοῦ ὄντος (: ἢ ὄντως ἦν).

Ἐγένετο κρεῖσσον λόγου τό εἶδος τῆς νόσου (: ἢ ὥστε δύνασθαι τῷ λόγῳ ἐξηγήσασθαι αὐτό).

3. Πολλές φορές το ίδιο πρόσωπο φανερώνει μια ιδιότητα σε διαφορετικό βαθμό, σε διάφορα χρονικά σημεία. Γι' αυτό ο συγκριτικός ή ο υπερθετικός συντάσσεται συνήθως με τη γενική της αυτοπαθητικής αντωνυμίας.

π.χ. Σοφώτερος ἑμαυτοῦ ἐγενόμην (δηλ. ἀπ' ὅτι ἤμουν πρὶν, σ' ὅλη μου τη ζωή).

Τότε σοφώτατος σαυτοῦ ἦσθα (: ἤσουν τότε πιο σοφός ἀπὸ κάθε ἄλλη περίοδο της ζωῆ σου).

4. Ρηματικά επίθετα σε: -τέος, -τός

4. ΡΗΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

Α. ΡΗΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ σε - τέος

Δηλώνουν αναγκαιότητα ή υποχρέωση και πιο συγκεκριμένα εκφράζουν ότι πρέπει να γίνει αυτό που δηλώνει το ρήμα από το οποίο παράγονται.

Παρατηρούνται δύο συντάξεις:

1. **Απρόσωπη - ενεργητική:** προβάλλεται η πράξη που πρέπει να γίνει δηλαδή το ρηματικό επίθετο. Δεν έχουμε υποκείμενο με τη σύνταξη αυτή.

Έτσι παρατηρούμε:

1α. Ουδέτερο ρηματικού επιθέτου σε - τέος

1β. Γ' ενικό πρόσωπο του "εἰμί"

1γ. Δοτική προσωπική ενεργούντος προσώπου ή ποιητικού αιτίου

1δ. Αντικείμενο στη ρηματική φύση του ρηματικού επιθέτου κατά την ανάλογη σύνταξη του ρήματος από το οποίο προέρχεται το ρηματικό επίθετο.

Ανάλυση ρηματικού επιθέτου:

δεῖ (στο χρόνο και στην έγκλιση του εἰμί) + τελικό απαρέμφατο ενεργητικό ή μέσο (ενεστώτα ή αορίστου του ρήματος του ρηματικού επιθέτου) + υποκείμενο απαρεμφάτου σε αιτιατική (το οποίο προκύπτει από τη δοτική του ποιητικού αιτίου + αντικείμενο (ανάλογα με τη σύνταξη)

π.χ. Διαβατέον ἐστίν ἡμῖν τόν ποταμόν > Δεῖ διαβαίνειν ἡμᾶς τόν ποταμόν

2. **Προσωπική - παθητική:** προβάλλεται το πρόσωπο ή το πράγμα που πρέπει να πάθει.

Έτσι παρατηρούμε:

2α. Ονομαστική ρηματικού επιθέτου

2β. Τύπος του "εἰμί" (προσωπική σύνταξη)

2γ. Δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου ή του ποιητικού αιτίου

2δ. Υποκείμενο σε πτώση ονομαστική

Ανάλυση ρηματικού επιθέτου:

δεῖ (στο χρόνο και στην έγκλιση του εἰμί) + απαρέμφατο παθητικής φωνής (ενεστώτα ή αορίστου του ρήματος του ρηματικού επιθέτου) + υποκείμενο απαρεμφάτου (σε αιτιατική που προέρχεται από το υποκείμενο του ρήματος εἰμί) + ποιητικό αίτιο (ὑπό + γενική, που προέρχεται από τον τύπο της δοτικής

του ποιητικού αιτίου).

❖* ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

Στην προσωπική σύνταξη το ρηματικό επίθετο λειτουργεί ως κατηγορούμενο του υποκειμένου του ρήματος.

π.χ. φίλοι ευεργετητέοι εισίν υμῖν > Δεῖ ευεργετεῖσθαι τοὺς φίλους ὑφ' ὑμῶν

Παρατηρήσεις

α) Το ἔστί και η δοτική προσωπική μπορούν να παραλείπονται:

π.χ. Οἰστέον τήν τύχην > Οἰστέον ἔστι τινί τήν τύχην > δεῖ φέρειν τινά τήν τύχην

β) Πολλές φορές αντί για δοτική του ενεργούντος προσώπου έχουμε αιτιατική (ως υποκείμενο απαρεμφάτου)

π.χ. Ἀντί για “τῷ βουλομένῳ εὐδαίμονι εἶναι σωφροσύνην διωκτέον” μπορούμε να έχουμε: “Τόν βουλόμενον εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνην διωκτέον”

γ) Το ρηματικό επίθετο τίθεται ενίοτε και σε ουδέτερο γένος πληθυντικού αριθμού.

π.χ. Ἀντί για “πολεμητέον εἶναι” μπορούμε να έχουμε: “πολεμητέα εἶναι”

B. ΡΗΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ σε - τός

1. Σημαίνουν: ὅ,τι και η μετοχή του παθητικού παρακειμένου: π.χ. κρυπτός =/ κεκρυμμένος
2. Σημαίνουν: ὅ,τι η μετοχή ενεργητικού ή μέσου αορίστου ή ενεστώτα του ρήματος από το οποίο προέρχονται π.χ. ἄπρακτος= / ὁ μή πράξας
3. Σημαίνουν: Αυτό που μπορεί ή αξίζει να πάθει εκείνο που σημαίνει το ρήμα από το οποίο παράγονται π.χ. διαβατός =/ αυτός που μπορεί να περαστεί

Σύνταξη των εις - τος ρηματικών επιθέτων:

A. Προσωπική σύνταξη:

A1. Ονομαστική ρηματικού επιθέτου

A2. Τύπος του “εἰμί”

A3. δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου ή του ποιητικού αιτίου

A4. Υποκείμενο

Ανάλυση του ρηματικού επιθέτου:

ἄξιον (ή) δυνατόν ἔστι + υποκείμενο + τελικό απαρέμφατο (παθητικού ενεστώτα ή αορίστου) + εμπρόσθετος του ποιητικού αιτίου (ὑπό + γενική, που προέρχεται απ' τη δοτική του ποιητικού αιτίου)

π.χ. Ὁ δέ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτός ἔστί ἀνθρώπῳ

Ὁ βίος οὐκ οἰσιος (ή δυνατός) ἔστί βιωθῆναι ὑπό ἀνθρώπου

B. Απρόσωπη σύνταξη

B1. Ουδέτερο ρηματικού επιθέτου

B2. Γ' ενικό πρόσωπο του "εἰμί"

B3. Δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου ή του ποιητικού αιτίου

B4. Αντικείμενο σε πτώση ανάλογη με τη ρηματική φύση του ρηματικού επιθέτου

Ανάλυση του ρηματικού επιθέτου:

ἄξιον (ή) δυνατόν ἐστι + υποκείμενο (απαρέμφατο) ενεργητικού ενεστώτα ή
αορίστου (τελικό) + υποκείμενο απαρεμφάτου σε αιτιατική πτώση + πιθανώς
(αντικείμενο)

π.χ. Ἐπεὶ ἄβατον ἦν τινί > Ἐπεὶ μή ἄξιον ή δυνατόν ἦν τινα βαίνειν

Παρατήρηση

Παρόμοια σύνταξη σχηματίζουν και τα συγγενικά στη σημασία του εις -σιμος / ή -
ιμος (ρηματικά επίθετα)

ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΣΤΑ ΡΗΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

Α. ΡΗΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΕ -τέος

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

1. Το ρηματικό επίθετο έχει παθητική σημασία
2. Το ρηματικό επίθετο παράγεται από ρήματα μεταβατικά που συντάσσονται μόνο με αιτιατική
3. Το ρηματικό επίθετο είναι αρσενικού ή θηλυκού γένους
4. Το ρηματικό επίθετο βρίσκεται σε πτώση ονομαστική

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ

Ρημ. επ. + ἐστί + υποκείμενο + δοτ. προσ. ενεργουντος προσώπου

Δεῖ + απαρέμφατο παθητικής διάθεσης + Υποκείμενο αποφ. σε αιτιατ. + ποιητικό αίτιο
(ὕπό+γενική)

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Τιμητέος ἐστίν ὁ ἀνὴρ ἡμῶν → Δεῖ τιμᾶσθαι τὸν ἄνδρα ὑφ' ἡμῶν
=πρέπει να τιμάται ο άνδρας από εμάς

ΑΠΡΟΣΩΠΗ ΣΥΝΤΑΞΗ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

1. Το ρηματικό επίθετο έχει ενεργητική σημασία
2. Το ρηματικό επίθετο παράγεται από ρήματα μεταβατικά που συντάσσονται μόνο με γενική ή δοτική
3. Το ρηματικό επίθετο είναι ουδετέρου γένους

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ

Ρημ. επ. + ἐστί + δοτική προσ. ενεργούντος προσώπου + αντικείμενο

Δεῖ + απαρέμφατο ενεργητικής ή μέσης διάθεσης + Υποκείμενο αποφ. σε αιτιατ. + αντικείμενο

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Διαβατέον ἐστίν ἡμῶν τὸν ποταμόν → Δεῖ διαβαίνειν ἡμᾶς τὸν ποταμόν
=πρέπει να διασχίζουμε το ποτάμι

- α. Αν το ρήμα *ἐστὶν* βρίσκεται σε άλλη ἐγκλίση πρέπει κατά τη μετατροπή να θέσω και το δεῖ σε αυτή την ἐγκλίση
- β. Αν το ρηματικό επίθετο λειτουργεί στην πρόταση σαν κατηγορούμενο τότε θα έχουμε προσωπική σύνταξη

B. ΡΗΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΕ –τός

α) Προσωπική

λειτουργούν ως απλά επίθετα

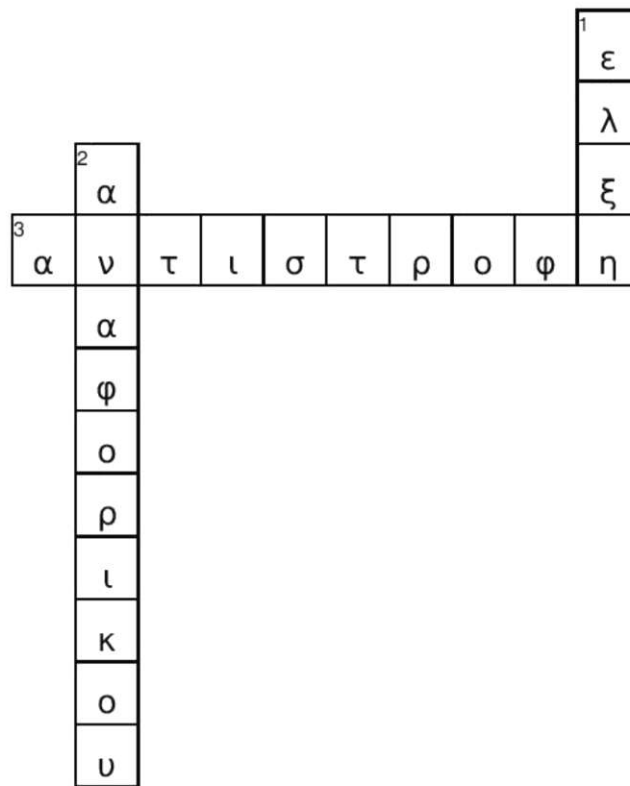
β) Απρόσωπη

-παράγονται κυρίως από αμετάβατα ρήματα

-απαντούν στο ουδέτερο γένος ενικού κυρίως αριθμού συνοδεύονται από το ρήμα «ἐστὶ» + δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου (ποιητικό αίτιο)

-λαμβάνονται ως απρόσωπες εκφράσεις

-ισοδυναμούν με το **δυνατόν ἐστι, ἄξιόν ἐστι + απαρέμφατο**

5. Έλξη του αναφορικού

5.ΕΛΞΗ ΤΟΥ ΑΝΑΦΟΡΙΚΟΥ

Η αναφορική αντωνυμία πολλές φορές έλκει την πτώση της από τον όρο που προσδιορίζει και αντί να τεθεί σε πτώση αιτιατική όπως επιβάλλει η συντακτική της θέση μέσα στην αναφορική πρόταση, τίθεται σε πτώση γενική ή δοτική.

Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται έλξη του αναφορικού ή αναφορική έλξη.

π.χ. Καί τοῖς ὄρκοις, οἷς ὤμοσα, ἐμμένειν ἀξιῶν ἀντί οὓς ὤμοσα.

Σημείωση

- ❖ Αν η αναφορική αντωνυμία **αναφέρεται σε δεικτική αντωνυμία**, τότε η αναφορική αντωνυμία παίρνει την πτώση της και η δεικτική αντωνυμία παραλείπεται.

π.χ.

1. Ἀμελῶ ὧν με δεῖ πράττειν **ἀντί** τούτων ὧν με δεῖ πράττειν **ἀντί** τούτων ἃ με δεῖ πράττειν.

2. Ἐμμένετε μοι οἷς ἐδεήθην ὑμῶν **ἀντί** τούτοις οἷς ἐδεήθην ὑμῶν **ἀντί** τούτοις ἃ ἐδεήθην ὑμῶν.

- ❖ Στην αναφορική έλξη μερικές φορές **μετατίθεται ο όρος** που προσδιορίζει η αναφορική αντωνυμία μέσα στην αναφορική, όταν αυτός ο όρος είναι ουσιαστικό. Βρίσκεται λοιπόν στο τέλος της αναφορικής χωρίς άρθρο, αντί να βρίσκεται στην κύρια, όπου είναι η θέση του.

π.χ. Ἀμαθέστατοί ἐστε ἐγὼ ὧν οἶδα Ἑλλήνων ἀντί τῶν Ἑλλήνων, ὧν ἐγὼ οἶδα ἀντί τῶν Ἑλλήνων, οὓς ἐγὼ οἶδα.

Αντίστροφη έλξη

Σ' αυτή την περίπτωση η αναφορική αντωνυμία παραμένει στην σωστή πτώση και το ουσιαστικό που προσδιορίζει έλκεται από την αναφορική αντωνυμία και παίρνει την πτώση της.

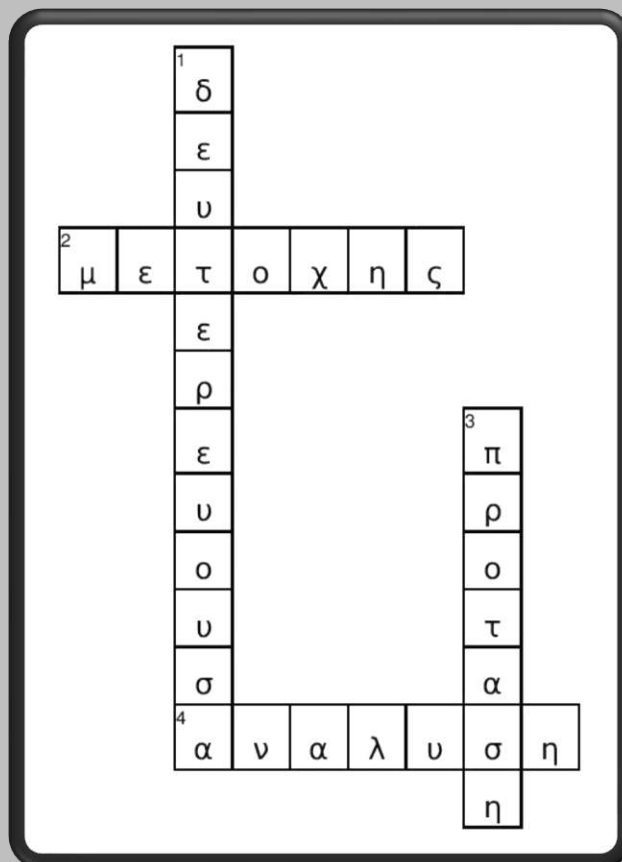
π.χ. Καί ἔλεγον ὅτι Λακεδαιμόνιοι πάντων ὧν δέονται, πεπραγόντες εἶεν **ἀντι**

Καί ἔλεγον ὅτι Λακεδαιμόνιοι πάντα, ὧν δέονται, πεπραγότες εἶεν.

Σημείωση

Στην αντίστροφη έλξη σπανίως έχουμε τη μετάθεση του όρου που προσδιορίζεται από την αναφορική αντωνυμία μέσα στην αναφορική πρόταση, στο τέλος αυτής, χωρίς άρθρο, αντί αυτός ο όρος να βρίσκεται μέσα στην κύρια όπου και κανονικά ανήκει.

π.χ. Εἰς δέ ἦν ἀφίκοντο κώμην μεγάλη ἦν ἀντί Ἡ κώμη εἰς ἦν ἀφίκοντο μεγάλη ἦν.

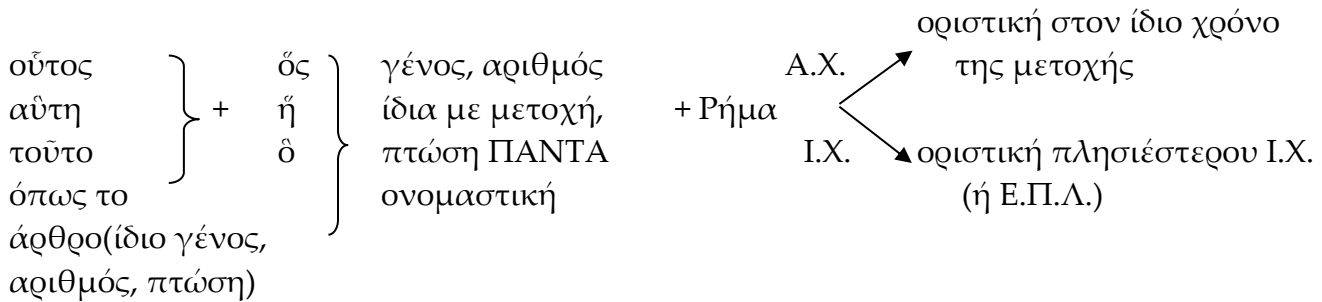
6. Ανάλυση μετοχής σε δευτερεύουσα
πρόταση

6. ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ ΕΝΑΡΘΡΗ — ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΤΥΠΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Άρθρο + μετοχή

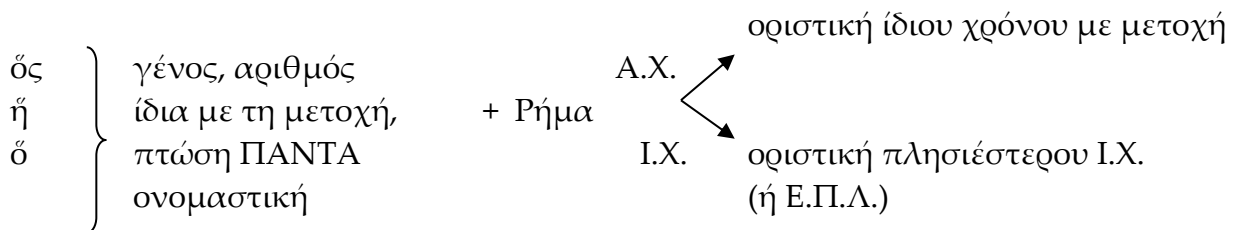
π.χ. Θεμιστοκλῆς διακομίζεται ὑπὸ τῶν προστεταγμένων

→ τούτων οἱ προτεταγμένοι εἰσὶ

ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ ΑΝΑΡΘΡΗ — ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΤΥΠΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

μετοχή

π.χ. ἐδυνάμην συνεῖναι ἀνθρώποις βουλομένοις ἀναλίσκειν

→ Οἱ ἐβούλοντο

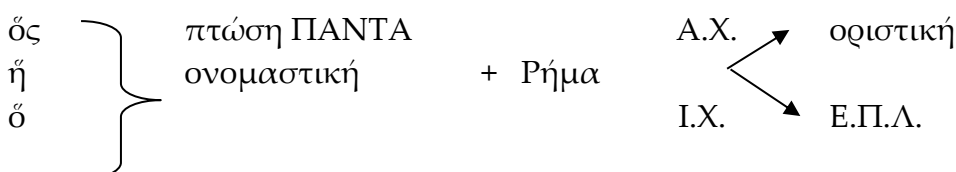
ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ

Α) επιθετική(αιτιολογική) μετοχή → αναφορικο-αιτιολογική πρόταση

κριτήριο αναγνώρισης : ρηματικός τύπος εξάρτησης ψυχικού πάθους
δικανικός

π.χ. τοὺς στρατηγούς τοὺς οὐκ ἀνελομένους τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας ἐβούλεσθε
ἀθρόους κρίνειν

ΤΥΠΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Β) επιθετική (τελική μετοχή) → αναφορικο-τελική πρόταση

κριτήριο αναγνώρισης : βρίσκεται σε χρόνο μέλλοντα και εξαρτάται από ρήματα κίνησης, σκόπιμης ενέργειας

Π.χ. ἔπεμψαν πρέσβεις τοὺς ἀπολογησομένους

ΤΥΠΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

ὅς(ὅστις)	}	πτῶση ΠΑΝΤΑ ονομαστική	+ Ρήμα	A.X.	↗	οριστική μέλλοντα
ἤ(ἥτις)				I.X.		
ὅ(ὅ,τι)						

Γ) επιθετική (υποθετική) μετοχή → αναφορικο-υποθετική πρόταση

κριτήριο αναγνώρισης : 1) έχει ἄρνηση μη(όχι σε μέλλοντα)

2) ρημ. τύπος εξάρτησης : δυνητικός

Μελλοντική έκφραση

Εδώ υπάρχει Α.Υ.Α. → η μετοχή : ΥΠΟΘΕΣΗ

(λανθάνων υποθ. λόγος) → Ο ρημ. τύπος εξάρτησης : ΑΠΟΔΟΣΗ

Από την απόδοση αναγνωρίζουμε το είδος και αναλύουμε αναλόγως :

1^ο) ὅστις
ἥτις
ὅ,τι

} + οριστική

2^ο) ὅστις
ἥτις
ὅ,τι

} + οριστική ιστορικού χρόνου

3^ο) ὅστις-ὅς
4^ο) ἥτις-ἤ
ὅ,τι-ὅ

} + ἄν(αοριστολογικό) + υποτακτική

4^ο) ὅστις
5^ο) ἥτις
ὅ,τι

} + ευκτική

Π.χ. ὁ μή δαρεῖς παῖς οὐ παιδευθήσεται

ὁ παῖς ὅς ἂν μή δαρῇ, οὐ παιδευθήσεται

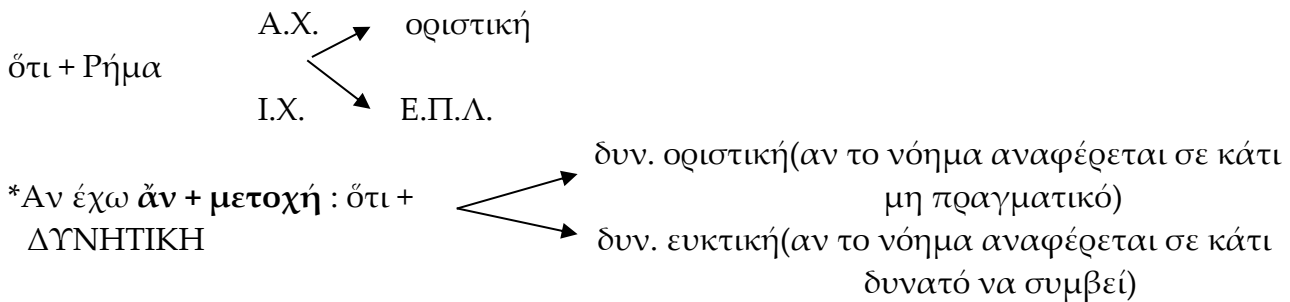
! Σημαντική επισήμανση !

Όταν δεν υπάρχει ο προσδιοριζόμενος όρος της μετοχής χρησιμοποιούμε στη θέση του άρθρου την δεικτική αντωνυμία ουτος, αυτή, τουτο, στην ίδια πτώση, γένος και αριθμό.

KATHΓOPHMATIKH METOXH

ΕΙΔΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΤΥΠΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

π.χ. οὐδεὶς πώποτε ἑώρακε ἐμὲ παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις

↓ προσοχή!
ὅτι ἐγὼ παρεδόθην

Φίλιππος έώρα τό τείχος ραδίως ἄν ληφθέν

Ὅτι τό τεῖχος ῥαδίως ἄν ληφθεῖη

Προσοχή!

Στη μετατροπή της κατηγορηματικής μετοχής σε ειδική πρόταση το υποκείμενο της μετοχής τίθεται μέσα στην ειδική πρόταση σε πτώση ονομαστική.

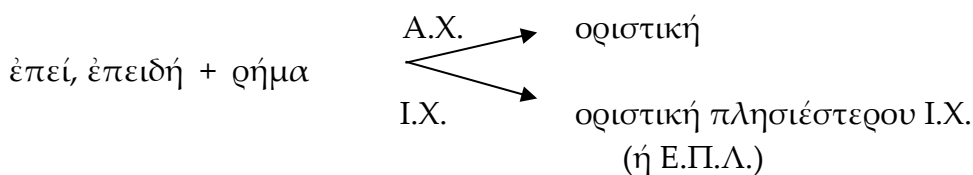
ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

α) - ἄτε, οἶον, οἶα, + μετοχή
- απλή μετοχή

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΥΠΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

π.χ. ἄτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν ἀπώλλυντο ὑπὸ τῶν θηρίων
ἐπεὶ οὐκ εἶχον...

***Προσοχή**

Αν αυτή η μετοχή εξαρτάται από ρήμα ψυχικού πάθους, αντί για *ἐπεί*, *ἐπειδή* εισάγουμε με *ὅτι*

β+γ) ὥς + μετοχή → ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑΣ
ὥσπερ + μετοχή → ΥΠΟΘΕΤΙΚΗΣ(ΨΕΥΔΟΥΣ) ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΥΠΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

ὥς + ρήμα
A.X. → οριστική
I.X. → Ε.Π.Λ.

π.χ. Κῦρος ἔπεμψε πρὸς αὐτοὺς ὥς ἐπιέναι πρὸς τοὺς Ποτειδαίαντας βουλόμενος
↓
ὥς βούλοιτο

Αν η αιτιολογική μετοχή είναι δυνητική σκεπτόμαστε όπως στις δυνητικές κατηγορηματικές.

ΧΡΟΝΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Α) Απλή χρονική (αναφέρεται σε πραγματικό γεγονός)

• **Προτερόχρονο**

ΤΥΠΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

ἐπεί, ἐπειδή +
A.X. → οριστική
I.X. → οριστική πλησιέστερου I.X.

π.χ. Κῦρος συλλέξας στράτευμα, ἐπολιόρκει Μίλητον
↓
ἐπεί συνέλεξε

• **Σύγχρονο**

ΤΥΠΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

ὅτε, ἐν ᾧ +
A.X. → οριστική
I.X. → οριστική πλησιέστερου I.X.

!!! συνήθως στην ανάλυση της απλής χρονικής μετοχής δεν χρησιμοποιούμε Ε.Π.Λ. ακόμα και αν η εξάρτηση είναι από ιστορικό χρόνο.

π.χ. Λακεδαιμόνιοι εὐθύς ὄντες νέοι, μετῆσαν τὸ ἀνδρεῖον $\Rightarrow$
 Λακεδαιμόνιοι, ἐν ᾧ εὐθύς νέοι ἦσαν, μετῆσαν τὸ ἀνδρεῖον.

Β) Χρονικοῦποθετική (αναφέρεται σε γεγονός που πρόκειται να συμβεί ή σε Λανθάνων Υ.Λ. γεγονός επαναλαμβανόμενο στο παρελθόν)

Η μετοχή λειτουργεί ως υπόθεση και ο ρηματικός τύπος εξάρτησης ως απόδοση

ΤΥΠΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

* Αν η απόδοση είναι μέλλοντας/μελλοντική έκφραση
 ὅταν/ὅπότε + υποτακτική (ΣΥΓΧΡΟΝΟ)
 ἐπὶ πάν/ἐπειδὴν + υποτακτική (ΠΡΟΤΕΡΟΧΡΟΝΟ)

} ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΟ

π.χ. πρῶτον ἀκούσαντες, ἔπειτα κρίνατε

*αν η απόδοση είναι παρατατικός(+ επαναληπτικό επίρρημα)
 ὅτε/ὅπότε + ευκτική

} ΑΟΡΙΣΤΗ
 ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ
 ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

π.χ. ταῦτα λογιζόμενος ἐνίστε, ἐφοβούμεν τὰς σπονδάς μᾶλλον ἢ νῦν τὸν πόλεμον.

ΤΕΛΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

ΤΕΛΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Η τελική μετοχή βρίσκεται σχεδόν πάντα σε **ΜΕΛΛΟΝΤΑ**

- Εξαίρεση αποτελούν κάποιες περιπτώσεις όπου η τελική μετοχή βρίσκεται σε χρόνο μέλλοντα κυρίως όταν εξαρτάται από ρήματα κίνησης προκειμένου να δηλώσει αμεσότητα ως προς την πραγματοποίηση του σκοπού.

ΤΥΠΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

ἵνα + ρήμα

A.X. $\rightarrow$ Υποτακτική αορίστου

I.X. $\rightarrow$ Ε.Π.Λ. αορίστου

*Προσοχή:

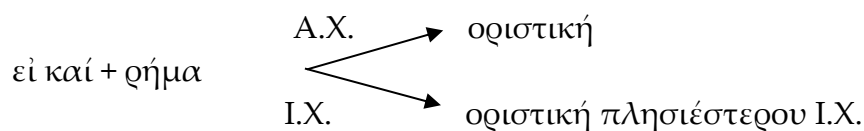
Αν η τελική μετοχή συνοδεύεται από το μόριο ὥς τότε στην ανάλυση χρησιμοποιούμε τον σύνδεσμο ὥς (αντί του ἵνα)

ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Α)εναντιωματική μετοχή(εναντίωση σε πραγματικό γεγονός)

ΤΥΠΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

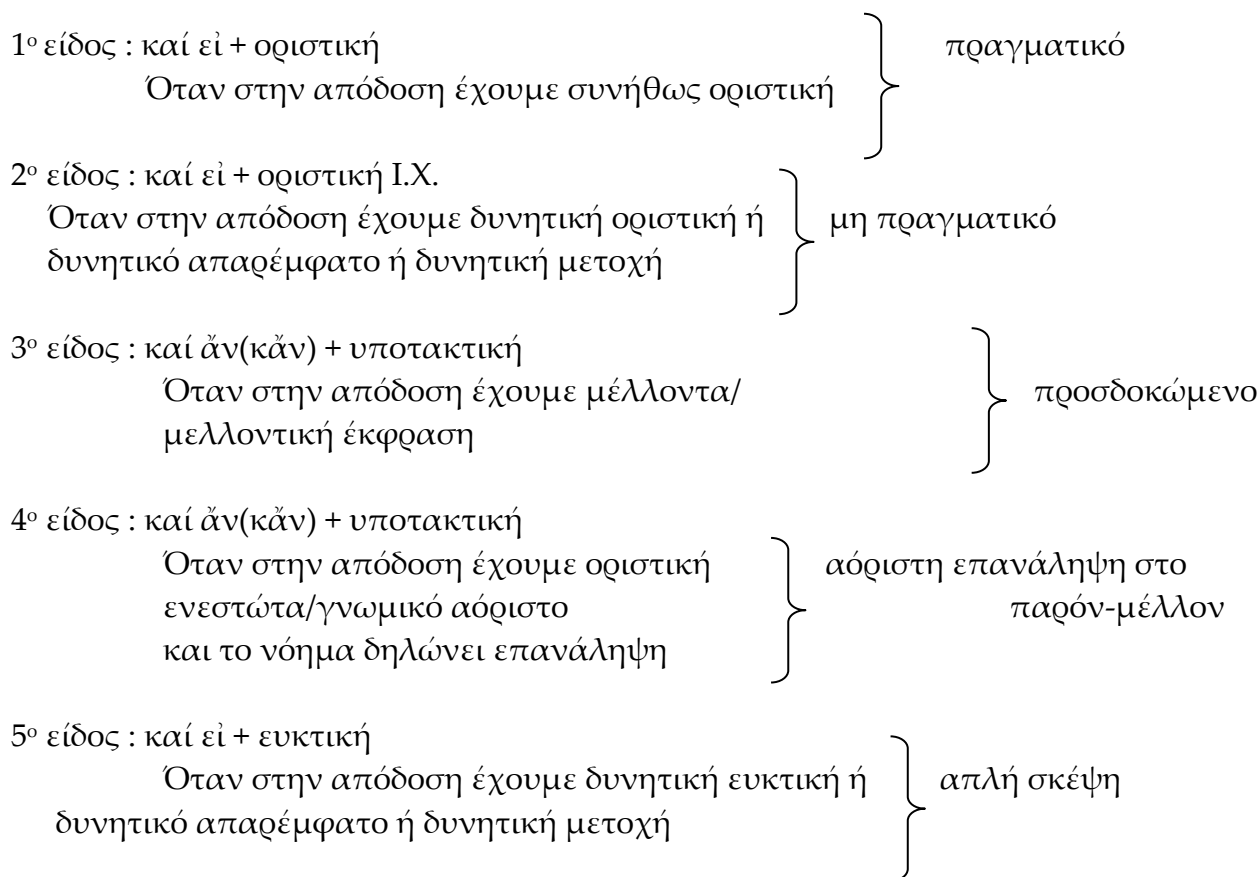

Β)παραχωρητική μετοχή(αναφέρεται σε πιθανό γεγονός)

Λανθάνων Υ.Λ.

Η μετοχή λειτουργεί ως υπόθεση και ο ρηματικός τύπος εξάρτησης ως απόδοση

ΤΥΠΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Προσοχή!

Αν ο ρηματικός τύπος εξάρτησης της παραχωρητικής μετοχής έχει άρνηση τότε :

στη θέση του **και** βάζουμε : **οὐδέ** π.χ. οὐδ' εἰ + οριστική
μηδέ μηδ' ἔάν + υποτακτική

π.χ Τοσαῦτα ἐπάθομεν κακά, ὅσα οὐδ' ἂν εὕρε τις καταρώμενος αὐτοῖς

↓
οὐδ' εἰ κατηρᾶτο αὐτοῖς

ΥΠΟΘΕΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ
ΛΑΝΘΑΝΩΝ Υ.Λ.

ΥΠΟΘΕΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Στο Λ.Υ.Λ. :

- Η μετοχή αποτελεί ΥΠΟΘΕΣΗ
- Ο ρηματικός τύπος εξάρτησης αποτελεί ΑΠΟΔΟΣΗ

Από τη απόδοση βρίσκουμε το είδος του Υ.Λ. και αναλύουμε αναλόγως.

Π.χ. οἶμαι καὶ νῦν ἔτι ἐπανορθωθῆναι ἂν τὰ πράγματα τούτων γιγνομένων

Απόδοση Δυνητικό απαρέμφατο
(ισοδυναμεί με δυνητική ευκτική)

ο υποθετικός λόγος ανήκει στην απλή σκέψη

Ανάλυση: εἰ γίγνοιτο (γίγνοιτο) ταῦτα

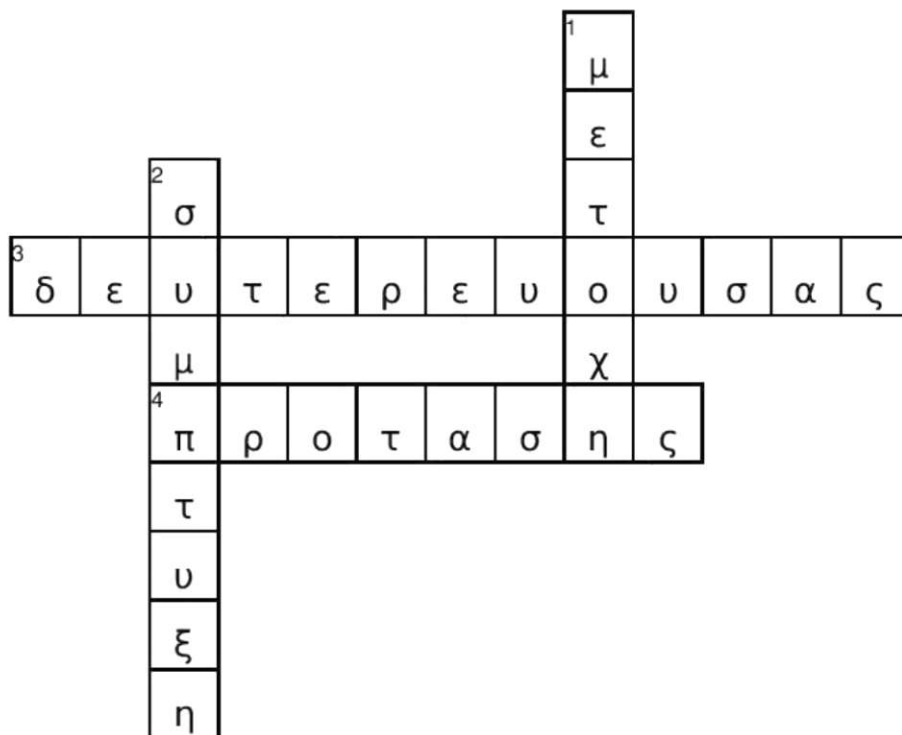

Αττική σύνταξη

Υπόθεση

7. Σύμπτυξη δευτερεύουσας
πρότασης σε μετοχή

7. ΣΥΜΠΤΥΞΗ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΣΕ ΜΕΤΟΧΙΚΗ

ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

- 1) ΕΝΑΡΘΡΗ(ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ)
- 2) ΑΠΛΗ ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΑΝΑΡΘΡΗ

1) Η αναφορική πρόταση συμπτύσσεται σε επιθετική μετοχή(έναρθρη) όταν:

Α) Ο προσδιοριζόμενος όρος είναι λέξη έναρθρη.

π.χ. ὁ δαίμων, ὅστις ἔλαχε τὴν ἡμετέραν μοῖραν, ἐστὶ ἀπαραίτητος.

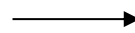

ὁ δαίμων, ὁ τὴν ἡμετέραν μοῖραν λαχών, ἐστὶ ἀπαραίτητος.

Παρατήρηση!!

- Η μετοχή τίθεται σε ίδια πτώση, γένος και αριθμό με τον προσδιοριζόμενο όρο.
- Όταν η μετοχή γίνεται έναρθρη, οι όροι της αναφορικής πρότασης τίθενται πλέον ανάμεσα στο άρθρο και την μετοχή.

π.χ. φοβοῦ τούς θεούς οἱ αἰεῖ εἰσί.

φοβοῦ τούς θεούς τοὺς αἰεῖ ὄντας.

Β) Ο προσδιοριζόμενος όρος είναι η δεικτική αντωνυμία οὗτος, αὕτη, τοῦτο. Σ' αυτή την περίπτωση η αναφορική πρόταση συμπτύσσεται σε μετοχή έναρθρη(επιθετική), στην ίδια πτώση, γένος ,αριθμό με την δεικτική αντωνυμία, αλλά η δεικτική παραλείπεται.

π.χ. Ἀθηναῖοι πρῶτοι συνέμειξαν τούτοις*, οἱ προκατέλαβον τό χωρίον.

→ Ἀθηναῖοι πρῶτοι συνέμειξαν τοῖς προκαταλαβοῦσι τό χωρίον.

*η δεικτική αντωνυμία τούτοις παραλείφθηκε.

Γ) Η αναφορική πρόταση είναι υποκείμενο, αντικείμενο, κατηγορούμενο. Σ' αυτή την περίπτωση τίθεται στην πτώση που απαιτεί ο συντακτικός της ρόλος.

Δηλαδή: * - αν είναι υποκείμενο ρήματος τίθεται σε ονομαστική.

** - αν είναι υποκείμενο απαρεμφάτου τίθεται σε αιτιατική.

*** - αν είναι κατηγορούμενο τίθεται στην ίδια πτώση με το υποκείμενο ή το αντικείμενο στο οποίο αναφέρεται.

π.χ. * ὅς ἡγεῖτο τῶν Θηβαίων, ἐπήνει τούς ἑαυτοῦ ὀπλίτας.

→ ὁ τῶν Θηβαίων ἡγούμενος...

** Πλεῖστοι τούτων ὑπισχνοῦντο τοῖς Ἀρκάσι τιμωρήσειν, οἵτινες ἐπέμφθησαν ὡς τάχιστα.

Είναι υποκείμενο του απαρεμφάτου "τιμωρήσειν", οπότε στην σύμπτυξη θα γίνει μετοχή έναρθρη σε αιτιατική.

————→ Πλείστοι τούτων ύπισχνούντο τοῖς Ἀρκάσι τιμωρήσειν, **τούς πεμφθέντας ὡς τάχιστα**.

*** Οὗτοι γ' εἰσὶ ἤδη, οἵτινες διαφέρουσι πλείστον τῶν βοσκημάτων.

Είναι κατηγορούμενο του υποκειμένου "οὗτοι", οπότε στην σύμπτυξη θα γίνει μετοχή έναρθρη σε πτώση ονομαστική.

————→ Οὗτοι γ' εἰσὶ ἤδη οἱ πλείστον τῶν βοσκημάτων διαφέροντες.

Όταν η αναφορική πρόταση είναι αντικείμενο γίνεται έναρθρη και τίθεται στην πτώση που απαιτεί η σύνταξη του ρήματος την πρόταση εξάρτησης.

π.χ. Λακεδαιμόνιοι τούτων, οἳ ἦσαν ἀρμοσταί εἰς τὰς πόλεις, ἐπεμελοῦντο.

Το ρήμα "ἐπεμελοῦντο" δέχεται αντικείμενο σε γενική, οπότε η αναφορική πρόταση θα συμπτυχθεί σε έναρθρη μετοχή σε γενική, γιατί θα πάρει τη θέση της δεικτικής "τούτων" που κατά την σύμπτυξη παραλείπεται.

————→ Λακεδαιμόνιοι τῶν ἀρμοστῶν εἰς τὰς πόλεις ὄντων ἐπεμελοῦντο.

2) Η αναφορική πρόταση συμπύσσεται σε αναφορική μετοχή άναρθρη (απλή αναφορική), όταν ο προσδιοριζόμενος όρος της είναι άναρθρη λέξη.

π.χ. Ἡ Ἀττική κατὰ πόλεις ὤκεῖτο, αἱ εἶχον πρυτανεία.

————→ Ἡ Ἀττική κατὰ πόλεις ὤκεῖτο ἐχούσας πρυτανεία.

Παρατήρηση 1

Πάντα η αναφορική μετοχή(έναρθρη ή άναρθρη) τίθεται σε πτώση, γένος και αριθμό ίδια με τον προσδιοριζόμενο όρο.

Παρατήρηση 2

Στη σύμπτυξη των δευτερευουσών προτάσεων σε μετοχή ΠΟΤΕ δε γίνεται αλλαγή χρόνου εκτός :

- Αν πρόκειται για ρήμα παρατατικού που μεταφέρεται στον ενεστώτα
- Αν πρόκειται για ρήμα υπερσυντελικού που μεταφέρεται στον παρακείμενο

ΠΡΟΣΟΧΗ !!!

Εάν η αναφορική αντωνυμία είναι αντικείμενο του ρήματος της αναφορικής πρότασης, τότε κατά τη σύμπτυξη τρέπουμε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική.

π.χ. Κῦρος ἔχων, οὓς εἶρηκα, ὠρμᾶτο ἀπὸ Σάρδεων.

————→ Κῦρος ἔχων, **τούς εἰρημένους μοι**, ὠρμᾶτο ἀπὸ Σάρδεων.

Εάν η αναφορική πρόταση εκφέρεται με δυνητική έγκλιση, το δυνητικό ἂν μεταφέρεται στη μετοχή.

Εξαίρεση 1^η: αν ο χρόνος του ρήματος της δευτερεύουσας επιρρηματικής πρότασης είναι **ο παρατατικός ή ο υπερσυντέλικος**, τότε ο χρόνος της μετοχής αντίστοιχα είναι **ο ενεστώτας ή ο παρακείμενος**.

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις είναι ισοδύναμες μορφές λόγου με τις επιρρηματικές μετοχές (με εξαίρεση την τροπική).

Επομένως:

Μια δευτερεύουσα επιρρηματική πρόταση μπορεί να συμπυκνωθεί σε μετοχή.

➤ Χρονική πρόταση $\longrightarrow$ Χρονική μετοχή

π.χ. καὶ ἐπεὶ παρήλθεν οὔτε φοβεῖσθαι ἔφη Λακεδαιμονίους.

$\longrightarrow$ Καὶ παρελθών.

➤ Αιτιολογική πρόταση $\longrightarrow$ Αιτιολογική μετοχή

π.χ. ἐπεὶ δὲ ἤδεσαν τὴν πόλιν περὶ τοὺς θεοὺς μάλιστ' ἂν

ὀργισθεῖσαν...εἰσήγγελον εἰς τὴν βουλήν.

Εἰδότες δὲ τὴν πόλιν.

➤ Τελική πρόταση $\longrightarrow$ Τελική μετοχή

π.χ. ναῦς οἱ Κορίνθιοι ἐπλήρουν ὅπως ἀποπειράσῃσι ναυμαχίας.

$\longrightarrow$ ναῦς οἱ Κορίνθιοι ἐπλήρουν ἀποπειράσοντες ναυμαχίας.

➤ Υποθετική πρόταση $\longrightarrow$ Υποθετική μετοχή

π.χ. ὁ δὲ ἀγαπήσειν με ἔφασκε εἰ σώσω τό σῶμα.

$\longrightarrow$ ὁ δὲ ἀγαπήσειν με ἔφασκε σώσοντα τό σῶμα.

➤ Παραχωρητική/εναντιωματική πρόταση $\longrightarrow$ Εναντιωματική μετοχή

π.χ. ἐπειδὴ, εἰ καὶ παρεκαλεῖτο ὁ πατήρ, οὐκ ἤθελε γενέσθαι μετ' αὐτῶν.

$\longrightarrow$ ἐπειδὴ παρακαλούμενος ὁ πατήρ οὐκ ἤθελε γενέσθαι μετ' αὐτῶν.

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΠΤΥΞΗ

• **ΧΡΟΝΟΣ ΜΕΤΟΧΗΣ**

Ο χρόνος της μετοχής είναι ο χρόνος του ρήματος της ισοδύναμης δευτερεύουσας πρότασης.

π.χ. ἐπεὶ οἱ στρατιῶται ἤκουσαν ταῦτα, ἤρχοντο αὐτόν εὐτυχῆσαι.

—————→ <<ἀκούσαντες ταῦτα>>

π.χ. ὦ Ζεῦ, ὅτε νέος ἦσθα, τοὺς ἀδίκους ἐκόλαζες.

—————→ <<νέος ὢν>>

Εξαίρεση 2^η: ο χρόνος της τελικής μετοχής είναι **πάντοτε ο μέλλοντας** ανεξάρτητα από το χρόνο της τελικής πρότασης.

π.χ. πέμπει τινὰς τῶν φίλων ἵνα τὰ πιστὰ λάβωσιν.

—————→ <<τὰ πιστὰ ληψομένους>>

• **ΠΤΩΣΗ ΜΕΤΟΧΗΣ**

1) **Συνημμένη:** αν το υποκείμενο της δευτερεύουσας πρότασης που συμπτύσσεται σε μετοχή υπάρχει (ή εννοείται) στην πρόταση εξάρτησης, τότε η μετοχή που σχηματίζουμε θα τεθεί στην ίδια πτώση, γένος και αριθμό με τον όρο αυτό της πρότασης εξάρτησης.

π.χ. ὁ Βρασίδης, ὥς οὐκ ἔπειθεν, ἀνεχώρησεν πάλιν.

—————→ ὁ Βρασίδης, οὐ πείθων, ἀνεχώρησεν πάλιν.

Οἱ στρατιῶται ἐπὶ ἤνεσαν αὐτόν, ὅτι οὐ φαίη παρὰ βασιλέα πορεύεσθαι.

—————→ Οἱ στρατιῶται ἐπὶ ἤνεσαν αὐτόν, οὐ φάσκοντα παρὰ βασιλέα πορεύεσθαι.

2) **Απόλυτη:** Αν το υποκείμενο της δευτερεύουσας που συμπτύσσεται σε μετοχή δεν υπάρχει (ούτε εννοείται ή χρειάζεται) στην πρόταση εξάρτησης, τότε η μετοχή που σχηματίζουμε θα τεθεί σε πτώση γενική (μαζί με το υποκείμενό της).

- Γενική απόλυτη -

π.χ. ὅτε Ξέρξης ἀπέθανε, τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι.

—————→ Ξέρξου ἀποθανόντος, τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι.

Προσοχή!!!

Αν το ρήμα της δευτερεύουσας πρότασης που συμπτύσσεται σε μετοχή είναι απρόσωπο(ή απρόσωπη έκφραση), τότε η μετοχή που σχηματίζουμε τίθεται σε αιτιατική ενικού ουδετέρου γένους.

- Αιτιατική απόλυτη -

π.χ. ὥς δ' ἐδόκει αὐτοῖς ταῦτα, διεβίβαζον ἐς τὴν νῆσον τοὺς ὀπλίτας.

—————→ Δοκοῦν δ' αὐτοῖς ταῦτα, διεβίβαζον ἐς τὴν νῆσον τοὺς ὀπλίτας.

Όταν η **αιτιολογική** και η **τελική** πρόταση εισάγονται με **το σύνδεσμο** **ὥς** καλό είναι να χρησιμοποιούμε ως συνοδευτικό της μετοχής που σχηματίζουμε **το μόριο** **ὥς**.

• ΑΡΝΗΣΗ ΜΕΤΟΧΗΣ

Διατηρούμε κατά τη σύμπτυξη την ίδια άρνηση που είχε και η δευτερεύουσα πρόταση.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Είναι ισοδύναμες μορφές λόγου με την κατηγορηματική μετοχή και το ειδικό απαρέμφατο.

Συμπτύσσονται :

- Σε **κατηγορηματική μετοχή**, όταν εξαρτώνται από ρήματα αισθητικά, γνωστικά, αγγελίας, μάθησης, μνήμης, δείξης, δήλωσης.
- Σε **ειδικό απαρέμφατο**, όταν εξαρτώνται από λεκτικά ή δοξαστικά ρήματα.

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΠΤΥΞΗ

• ΧΡΟΝΟΣ ΜΕΤΟΧΗΣ ΚΑΙ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ

Ο χρόνος της κατηγορηματικής μετοχής και του απαρεμφάτου είναι ο χρόνος της ισοδύναμης δευτερεύουσας ειδικής πρότασης.

π.χ. Ἐγίγνωσκεν ὅτι μὲν τριήραρχοι οἴκοι καθευδήσοιεν.

—————→ <<τούς τριηράρχους οἴκοι καθευδήσοντας>>

π.χ. Πελοπίδας λέγει ὅτι οἱ Θηβαῖοι συμμαχοῦνται τῷ βασιλεῖ.

—————→ <<τούς Θηβαίους συμμαχεῖσθαι>>

Εξαίρεση : αν ο χρόνος του ρήματος της δευτερεύουσας ειδικής πρότασης είναι ο **παρατατικός** ή ο **υπερσυντέλικος**, τότε ο χρόνος του απαρεμφάτου ή της μετοχής είναι ο **ενεστώτας** ή ο **παρακείμενος** αντίστοιχα.

π.χ. Ὁ κῆρυξ ἔλεγεν ὅτι οἱ ἵππεῖς προσέβαλλον τὰ ἱερά.

—————→ <<τούς ἵππείας προσβάλλειν τὰ ἱερά>>

Αν η ειδική πρόταση εκφέρεται με **δυνητική έγκλιση**, το **δυνητικό** **ἄν** **παραμένει** και μετά τη σύμπτυξη της ειδικής πρότασης, οπότε προκύπτει **δυνητική κατηγορηματική μετοχή** ή **δυνητικό ειδικό απαρέμφατο**.

π.χ. Ἀπεκρίνατο Ἀγησίλαος ὅτι οὐκ ἂν ποιήσῃε ταῦτα ἄνευ τῶν οἴκοι τελῶν.

—————→ <<οὐκ ἂν ποιῆσαι>>

ΠΤΩΣΗ ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ

- Αν το υποκείμενο του ρήματος της ειδικής πρότασης **είναι ίδιο** με το υποκείμενο του ρήματος της πρότασης εξάρτησης, τότε η μετοχή τίθεται σε **ονομαστική πτώση**.

Υ : Κῦρος

π.χ. Κῦρος ἔγνω ὅτι οὐκ ἂν ποτέ ἀφεῖτο τῶν Ἑλλήνων.

————→ << Κῦρος ἔγνω οὐκ ἂν ποτέ ἀφέντος τῶν Ἑλλήνων >>

- Αν το υποκείμενο του ρήματος της ειδικής πρότασης **είναι διαφορετικό** από το υποκείμενο του ρήματος της πρότασης εξάρτησης, τότε η μετοχή τίθεται σε **αιτιατική πτώση** (ή με άλλη διατύπωση : το υποκείμενο της ειδικής πρότασης θα τραπεί σε **αντικείμενο** του ρήματος της πρότασης εξάρτησης στην πτώση που απαιτεί η σύνταξή του και η μετοχή θα ακολουθήσει στην **ίδια πτώση**).

Υ: οὔτοι

Υ : πόλις

π.χ. Ἦσθοντο ὅτι ἡ πόλις κατείληπτο.

————→ << Ἦσθοντο τὴν πόλιν κατειλημμένην >>

!!ΠΡΟΣΟΧΗ!!

Τα ρήματα «**σύννοια**», «**συγγιγνώσκω**» δέχονται κατηγορηματική μετοχή σε **πτώσει δοτική** (σε περίπτωση ετεροπροσωπίας) και σε **πτώσει ονομαστική**, κανονικά δηλαδή (σε περίπτωση ταυτοπροσωπίας)
(Δανειζόμαστε τους όρους που χαρακτηρίζουν τη σύνταξη του απαρεμφάτου..)

• ΤΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΙΑ-ΕΤΕΡΟΠΡΟΣΩΠΙΑ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ

- Με το ίδιο ακριβώς σκεπτικό, αν το υποκείμενο της ειδικής πρότασης **ταυτίζεται** με το υποκείμενο του ρήματος της πρότασης εξάρτησης, θα έχουμε σχέση **ταυτοπροσωπίας** στο ειδικό απαρέμφατο που θα σχηματιστεί.

Υ : οἱ σοφισταί

π.χ. Λέγουσι οἱ σοφισταί ὡς οὐδέν δέονται χρημάτων.

————→ << Λέγουσι οἱ σοφισταί οὐδέν δεῖσθαι χρημάτων >>

↘ Υ: οἱ σοφισταί ↙

- Εάν όμως το υποκείμενο του ρήματος της ειδικής πρότασης **είναι διαφορετικό** από το υποκείμενο του ρήματος της πρότασης εξάρτησης, θα έχουμε σχέση **ετεροπροσωπίας** στο ειδικό απαρέμφατο που θα σχηματιστεί.

Υ : ἐγώ κατηγ.προσδ Υ : ὑμεῖς

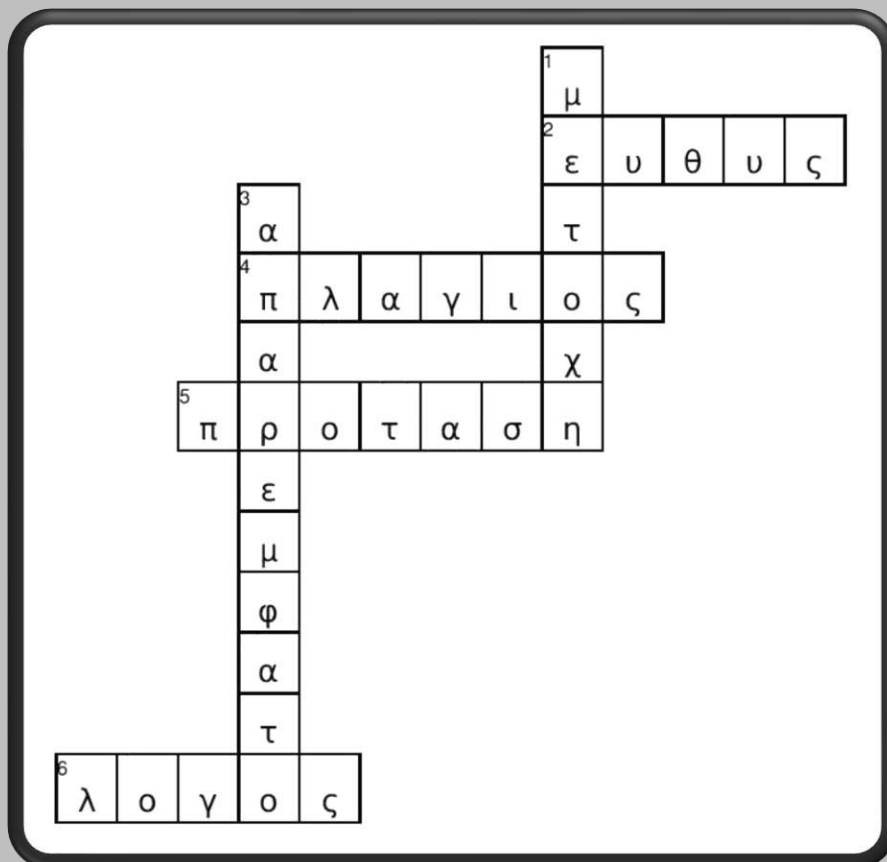
π.χ. Οἶμαι ὅτι πάντες ἂν ὁμολογήσαιτε τοῦτο.

————→ <<οἶμαι πάντας (ὑμᾶς) ἂν ὁμολογήσαι τοῦτο>>

- ❖ Προσέχουμε δηλαδή να βάλουμε το υποκείμενο του απαρεμφάτου (μαζί με τους ομοιόπτωτους προσδιορισμούς του) σε πτώση αιτιατική.

Στη σύμπτυξη της επιρρηματικής πρότασης και της ειδικής πρότασης σε μετοχή (ή απαρέμφατο) πρέπει οπωσδήποτε να παραλείψουμε τον υποτακτικό σύνδεσμο που πιο πριν εισήγαγε τη δευτερεύουσα πρόταση.

8. Πλάγιος λόγος

8. ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Ευθύς λέγεται ο λόγος γραπτός ή προφορικός που απευθύνεται σε κάποιον απευθείας, αμετάβλητος, σε πρώτο χρόνο και χωρίς εξάρτηση από κάποιο ρήμα.

Πλάγιος λέγεται ο λόγος που μεταφέρεται σε δεύτερο χρόνο, με εξάρτηση από κάποιο ρήμα. Μεταφέρει δηλαδή κάποιος άλλος ή και το ίδιο το πρόσωπο τα λεγόμενα του σκόπιμα εξαρτώμενα από κάποιο ρήμα.

Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν μέσα από τη φυσική ροή του λόγου ότι όταν τα λεγόμενα κάποιου, μεταφέρονται από άλλο πρόσωπο, σε κάποια άλλη χρονική στιγμή θα διαφοροποιηθούν τα πρόσωπα ρημάτων, αντωνυμιών αλλά και οι βαθμίδες του χρόνου (στις οποίες αναφέρονται τα χρονικά και τα προσωπικά επιρρήματα).

Παράδειγμα:

Ευθύς λόγος: Καθηγητής προς τον μαθητή: Μόνο αν φοιτήσεις στο φροντιστήριο ΝΕΟ θα πετύχεις στις εξετάσεις!

Πλάγιος λόγος: Μετά από χρόνια... Ο επιτυχημένος δικηγόρος πλέον σκέφτεται ότι είχε δίκιο τότε ο καθηγητής που του έλεγε πως μόνο αν φοιτούσε στο φροντιστήριο ΝΕΟ θα πετύχαινε στις εξετάσεις.

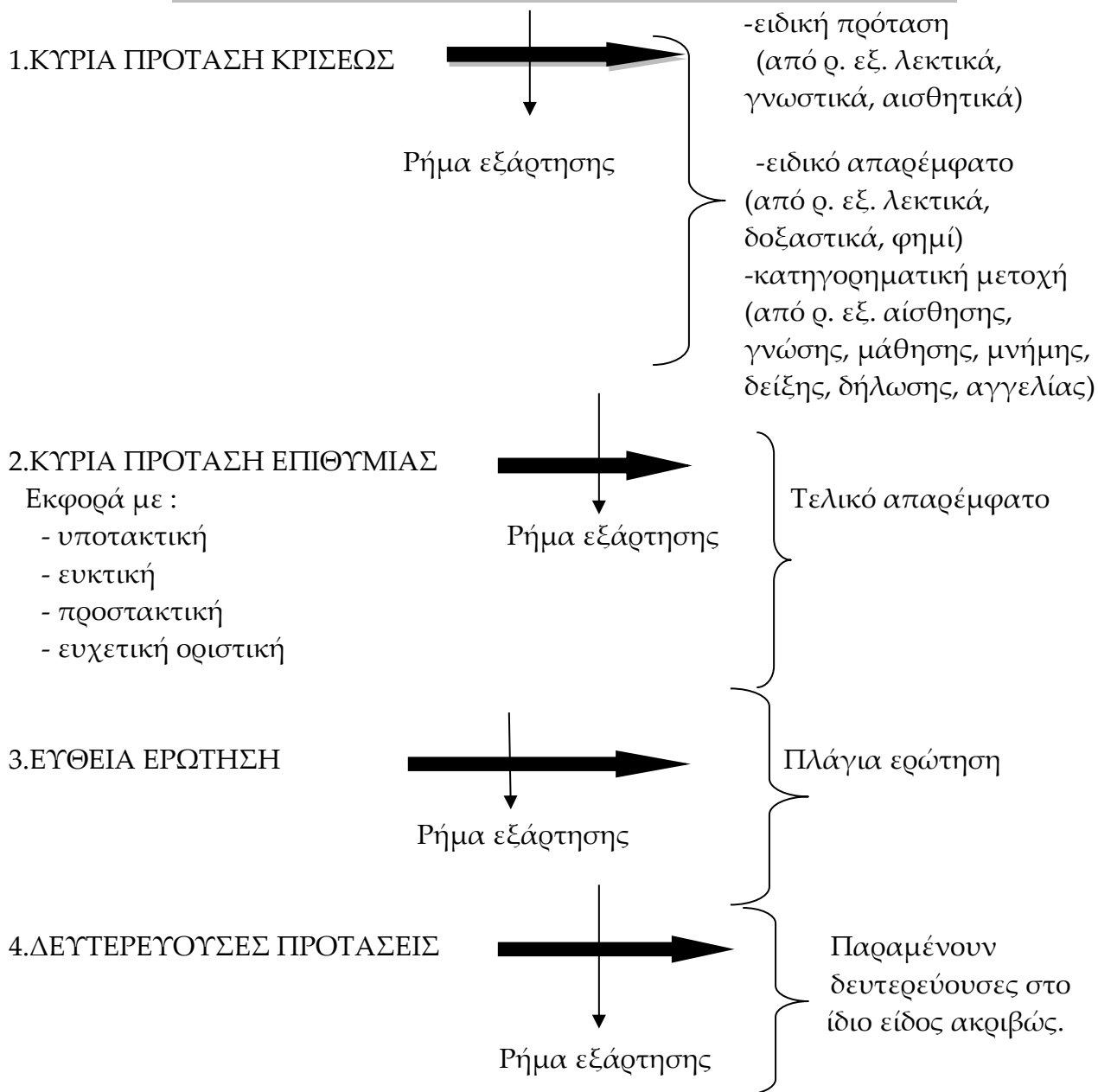
Σημαντική παρατήρηση!

Για να εκτελέσουμε σωστά οποιαδήποτε άσκηση πλαγίου λόγου θα πρέπει πρωταρχικά να έχουμε κατανοήσει πλήρως το νόημα, ποιος μιλάει, σε ποιον απευθύνεται και ποιος θα επαναλάβει στον πλάγιο λόγο.

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΑΠΟ ΕΥΘΥ ΣΕ ΠΛΑΓΙΟ

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ	ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ	
ΕΙΔΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	ΜΟΡΦΗ ΛΟΓΟΥ	ΡΗΜΑΤΑ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ
I. Κύρια κρίσης	Ειδική πρόταση	Λεκτικά, γνωστικά, αισθητικά
	Ειδικό απαρέμφατο	Λεκτικά, δοξαστικά και (σπανιότερα) γνωστικά, αισθητικά
	Κατηγορηματική μετοχή	Γνωστικά, αισθητικά
II. Κύρια επιθυμίας	Τελικό απαρέμφατο	Βουλευτικά, κελευστικά, απαγορευτικά, ευχετικά κτλ.
III. Ευθεία ερώτηση	Πλάγια ερώτηση	Ερωτηματικά, απορίας, αισθητικά, γνωστικά, φροντίδας κτλ.
IV. Δευτερεύουσα	Δευτερεύουσα (διατηρεί την έγκλιση του ευθέος λόγου)	Αρκτικός χρόνος
	Δευτερεύουσα (διατηρεί τη δυννητική οριστική ή τη δυννητική ευκτική)	Ιστορικός χρόνος
	Δευτερεύουσα (εκφέρεται με ευκτική του πλάγιου λόγου αντί της απλής οριστικής ή της υποτακτικής)	

Ο ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Οι δυνητικές εγκλίσεις διατηρούν πάντοτε τη δυνητική μορφή τους (το δυνητικό ἂν) ακόμα και όταν τρέπονται σε ειδικό απαρέμφατο.

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ —————> ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

1.ΚΥΡΙΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΡΙΣΕΩΣ

ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ ΚΡΙΣΕΩΣ(άρνηση οὐ)

-ΟΡΙΣΤΙΚΗ

-ΔΥΝΗΤΙΚΗ ΟΡΙΣΤΙΚΗ

(ἄν + οριστ. Ιστορ. Χρονου)

-ΔΥΝΗΤΙΚΗ ΕΥΚΤΙΚΗ

των χρόνων

εκτός από μέλλοντα)

ρ. εξάρτησης

Α.ΕΙΔΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

από ρ.εξ.ΛΕΚΤΙΚΑ

ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ

ΜΑΘΗΣΗΣ

ΔΕΙΞΗΣ (ἄν+ευκτική όλων

ΔΗΛΩΣΗΣ

ΑΓΓΕΛΙΑΣ

Β.ΕΙΔΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

από ρ.εξ.ΛΕΚΤΙΚΑ

ΔΟΞΑΣΤΙΚΑ

Ρ.φημί

Γ.ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤ.

ΜΕΤΟΧΗ

από ρ.εξ.ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ

ΓΝΩΣΤΙΚΑ

ΜΑΘΗΣΗΣ

ΜΝΗΜΗΣ

ΔΕΙΞΗΣ

ΔΗΛΩΣΗΣ

ΑΓΓΕΛΙΑΣ

(ΕΛΕΓΧΟΥ)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1.Από λεκτικά ρ. εξ. η κυρίαρχη μορφή είναι η ειδική πρόταση.

2.Από ρ. εξ. ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ, ΓΝΩΣΤΙΚΑ, ΜΑΘΗΣΗΣ, ΜΝΗΜΗΣ, ΔΕΙΞΗΣ, ΔΗΛΩΣΗΣ σχηματίζονται και οι τρεις μορφές του πλαγίου λόγου. Η κυρίαρχη όμως είναι η κατηγορηματική μετοχή.

3.Η οριστική του ευθέως λόγου στον πλάγιο λόγο τρέπεται σε Ε.Π.Λ. (στις ειδικές προτάσεις).

4.Οι δυνητικές εγκλίσεις διατηρούν πάντα το δυνητικό ἄν σε οποιαδήποτε μετατροπή.

5.**Στην τροπή σε κατηγορηματική μετοχή επιλέγουμε πτώση ονομαστική** (αν το υποκείμενο του ρήματος εξάρτησης είναι νοηματικά ή συντακτικά ίδιο με το

υποκείμενο του ρήματος που τρέπουμε σε μετοχή). **Διαφορετικά** η μετοχή θα αναφέρεται στο αντικείμενο του ρήματος εξάρτησης, στην πτώση που αυτό συντάσσεται (**συνήθως αιτιατική**).

Προσοχή!

Τα ρήματα **σύννοια**, **συγγιγνώσκω** δέχονται κατηγορηματική μετοχή σε πτώση δοτική (όταν το υποκείμενο του ρήματος που θα τραπεί σε κατηγορηματική είναι διαφορετικό από το υποκείμενο των δύο προηγούμενων ρημάτων εξάρτησης).

Δέχονται όμως κατηγορηματική μετοχή σε πτώση ονομαστική ή σε πτώση δοτική που ταυτόχρονα θα αναφέρεται στη δοτική της αυτοπαθητικής αντωνυμίας του οικείου προσώπου που θα ταυτίζεται με το υποκείμενο των παραπάνω ρημάτων (όταν το υποκείμενο του ρήματος που θα τραπεί σε κατηγορηματική μετοχή ταυτίζεται με το υποκείμενο των σύννοια, συγγιγνώσκω βλεπε, παρ. 5).

6. **Στην τροπή σε ειδικό απαρέμφατο** προσέχουμε τις εκδοχές **ταυτοπροσωπίας-ετεροπροσωπίας** (σε αυτή την περίπτωση το υποκείμενο του απαρεμφάτου και ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί του θα τεθούν σε αιτιατική).

7. **Τα δοξαστικά ρήματα** και το «φημί» συντάσσονται σχεδόν πάντοτε με **ειδικό απαρέμφατο**.

8. Γενικά διατηρούμε τους χρόνους στις μετατροπές. Μπορεί όμως να αλλάξει ο παρατατικός όταν γίνεται:

- ευκτική πλαγίου λόγου ενεστώτα
- απαρέμφατο ενεστώτα
- μετοχή ενεστώτα

Μπορεί επίσης να αλλάξει ο υπερσυντέλικος όταν γίνεται

- ευκτική πλαγίου λόγου παρακειμένου
- απαρέμφατο παρακειμένου
- μετοχή παρακειμένου

9. Τα ρήματα **όρκου**, **υπόσχεσης**, **ελπίδας** συντάσσονται με ειδικό απαρέμφατο χρόνου μέλλοντα ή ειδικό απαρέμφατο χρόνου αορίστου (που ενίοτε συνάπτεται και με το δυνητικό ἄν).

Παραδείγματα

1. Ευθύς λόγος : Οὐδέν ἐστίν ἀδικώτερον φήμης.

Πλάγιος λόγος : Λέγει ὡς οὐδέν ἐστίν ἀδικώτερον φήμης.

2. Ευθύς λόγος : Οἱ στρατιῶται χαλεπῶς φέρουσι.

Πλάγιος λόγος : Ξενοφῶν ἤσθετο τοὺς στρατιώτας χαλεπῶς φέροντας.

3. Ευθύς λόγος : Βασιλεύς ἐν τοῖς σκευοφόροις ἐστί.

Πλάγιος λόγος : Οί Έλληνες ἤσθοντο ὅτι βασιλεύς ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη.

4.Ευθύς λόγος : Οὐκ ἂν αποδοῖμεν τούς νεκρούς.

Πλάγιος λόγος : Οἱ Θηβαῖοι εἶπον ὅτι οὐκ ἂν αποδοῖεν τούς νεκρούς.

Ευθύς λόγος : Ἐλεύθεροι ἂν ἦσαν ἐκεῖνοι, εἰ τοῦτο ἔπραξαν.

Πλάγιος λόγος : Ἐλεγον ἐλευθέρους ἂν εἶναι ἐκείνους , εἰ τοῦτο ἔπραξαν.

5. Ευθύς λόγος : Εἰς κίνδυνον ἤλθομεν μέγαν.

Πλάγιος λόγος : Μεμνήμεθα εἰς κίνδυνον ἐλθόντες μέγαν.

Ευθύς λόγος : Οὐ πολλοὶ Θηβαῖοι εἰσί.

Πλάγιος λόγος : Οἱ Πλαταιεῖς κατενόησαν οὐ πολλούς ὄντας τούς Θηβαίους.

Ευθύς λόγος : Οἱ κατήγοροι βούλονται ἐμέ κακῶς ποιεῖν.

Πλάγιος λόγος : Εἰ μή συνῆδεν, τοῖς κατηγόροις βουλομένοις ποεῖν κακῶς ἐμέ.

Ευθύς λόγος : Οὐκ ἐποιήσαμεν ταῦτα ὀρθῶς.

Πλάγιος λόγος : Συγγιγνώσκομεν ἡμῖν αὐτοῖς οὐ ποιήσασι ταῦτα ὀρθῶς.

ἢ Συγγιγνώσκομεν οὐ ποιήσαντες ταῦτα ὀρθῶς.

6.Ευθύς λόγος : Σύ εἶ πλείων σοφός.

Πλάγιος λόγος : Οἶομαι σέ εἶναι πλείονα σοφόν.

Ευθύς λόγος : Καί τήν Ἀσίαν δουλώσομαι.

Πλάγιος λόγος : Ὁ Βασιλεύς ἤλπιζε δουλώσεσθαι καί τήν Ἀσίαν.

2. ΚΥΡΙΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ

ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ(ἀρνηση μή)

-ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

-ΕΥΧΕΤΙΚΗ ΕΥΚΤΙΚΗ

(ευκτική στις κύριες προτάσεις)

-ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

-ΕΥΧΕΤΙΚΗ ΟΡΙΣΤΙΚΗ(σπάνια χρήση)

i. εἰ γάρ, εἴθε + παρατατικός (ευχή ανεκπλήρωτη στο παρόν)

ii. εἰ γάρ, εἴθε + αορ. Οριστικής (ευχή ανεκπλήρωτη στο παρελθόν)

iii. εἰ γάρ, εἴθε, ὥς ὠφελον + απρμ. Ενεστώτα (για το παρόν), αορίστου (για το παρελθόν)

iv. ὠφελον + απρμ. ενεστώτα (για το παρόν), αορίστου (για το παρελθόν)

v. ἡξιούν,ἐ(ή)βουλόμεν + απρμ. Ενεστώτα (παρόν), αορίστου (παρελθόν)

ΤΕΛΙΚΟ

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. Αν το υποκείμενο του ρήματος που θα μετατραπεί σε τελικό απαρέμφατο είναι το ίδιο με το υποκείμενο του ρήματος εξάρτησης, τότε θα έχουμε **ταυτοπροσωπία**.

2. Σε διαφορετική περίπτωση θα έχουμε **ετεροπροσωπία** και το υποκείμενο του απαρεμφάτου που θα σχηματιστεί θα τεθεί σε πτώση αιτιατική (όπως και όλοι οι ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί του υποκειμένου).

3. Οι προτάσεις επιθυμίας δέχονται ἀρνηση μή.

4. Όσον αφορά τη διατήρηση ή αλλαγή των χρόνων κατά τη μετατροπή ισχύουν τα ίδια με τις προτάσεις κρίσεως.
5. Η κλητική προσφώνηση του ευθέως λόγου τρέπεται σε αντικείμενο του ρήματος εξαέρτησης(σε όποια πτώση απαιτεί η σύνταξή του).

Παραδείγματα

1. Ευθύς λόγος : Εἶπω τό ἀληθές.
Πλάγιος λόγος : Ἐπιθυμῶ εἰπεῖν τό ἀληθές.
2. Ευθύς λόγος : Μή μάχου, ὦ Κῦρε, ἀλλά ὅπισθεν ἡμῶν τάττου.
Πλάγιος λόγος : Παρεκελεύοντο τόν Κῦρον μή μάχεσθαι ἀλλά ὅπισθεν σφῶν τάττεσθαι.

3.ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΜΕ ΕΥΧΕΤΙΚΗ ΟΡΙΣΤΙΚΗ

- Ευθύς λόγος : Εἴθε ἦσθα δυνατός δρᾶν, ὅσον πρόθυμος εἶ.
Πλάγιος λόγος : Εὐχομαι εἶναι σέ δυνατόν δρᾶν, ὅσον πρόθυμος εἴης.
Ευθύς λόγος : Ὡς ὦφελον πρότερον ἐκλιπεῖν βίον.
Πλάγιος λόγος : Ἠὐχόμεν πρότερον ἐκλιπεῖν βίον.

3.ΕΥΘΕΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

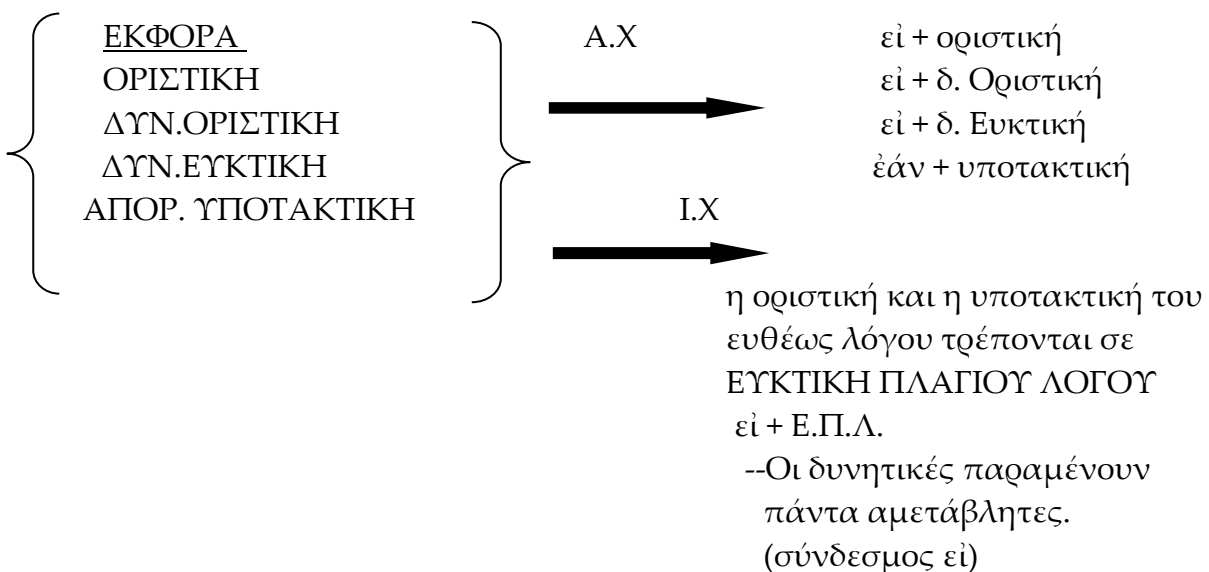
ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Α.ΟΛΙΚΗΣ ΑΓΝΟΙΑΣ

1. μονομελείς

τίθενται με απευθείας παράθεση πλάγιος λόγος
του νοήματος χωρίς εισαγωγικό μόριο
(απαντώνται με ναι ή όχι)

ΟΛΙΚΗΣ ΑΓΝΟΙΑΣ
μονομελείς

2.διμελείς

Δύο μέλη που συνήθως
συνδέονται διαζευκτικά
(...ή...),(πότερον-πότερα...ή).
Στη μετάφραση το πότερον
μπορεί να παραλείπεται.

πότερον...ή
πότερα..... ή
εἰ..... ή
εἴτε..... ή
εἰ.....εἴτε
εἴτε..... ή
ή ή
πότερον(πότερα)...ή....ή
πολυμελείς

ΕΚΦΟΡΑ

Ακολουθείται ο ίδιος τρόπος εκφοράς εγκλίσεων με τις μονομελείς.

Β. ΜΕΡΙΚΗΣ ΑΓΝΟΙΑΣ

Εισαγωγή : με ερωτηματικές αντωνυμίες
και επιρρήματα.

π.χ. τίς	_____→	τίς ή ὅστις
ποῖος	_____→	ποῖος ή ὁποῖος
πόσος	_____→	πόσος ή ὁπόσος
πῶς	_____→	πῶς ή ὅπως
ποῦ	_____→	ποῦ ή ὅπου

Στον πλάγιο λόγο ή διατηρούμε τις ερωτηματικές λέξεις ή τις μετατρέπουμε στις
αντίστοιχες αναφορικές.

Εκφορά : ὅπως και στις προτάσεις ολικής άγνοιας.

Παραδείγματα

- 1.Ευθύς λόγος: Τράπωμαι έτέραν όδόν;
Πλάγιος λόγος: Ήρακλῆς ήπόρει εἰ τράποιτο έτέραν όδόν.
- 2.Ευθύς λόγος: Κατακαύσωμεν τούτους ή χρησώμεθα αὐτοῖς άλλω τρόπῳ;
Πλάγιος λόγος: Λακεδαιμόνιοι έβουλεύοντο πότερον κατακαύσαιεν εκείνους ή
χρήσαιντο αὐτοῖς άλλω τρόπῳ.
- 3.Ευθύς λόγος: Πῶς έχει παιδείας βασιλεύς;
Πλάγιος λόγος: Οὐκ έχω ὅπως έχει παιδείας βασιλεύς.

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΥΘΥ ΣΤΟΝ ΠΛΑΓΙΟ ΛΟΓΟ

Οι δευτερεύουσες προτάσεις, μεταφερόμενες στον πλάγιο λόγο, διατηρούν το είδος τους.

Όμως προσοχή χρειάζεται στη διαχείριση της έγκλισής τους.

Δηλαδή :

-με εξάρτηση από Ι.Χ. τρέπουν την ΟΡΙΣΤΙΚΗ και ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ → σε Ε.Π.Λ.

-με εξάρτηση από Α.Χ. διατηρούν την έγκλισή τους αμετάβλητη.

-οι δυνητικές εγκλίσεις διατηρούν πάντα το δυνητικό ἂν είτε εξαρτώνται από Α.Χ. είτε από Ι.Χ.

Παραδείγματα

1. Ευθύς λόγος: Ὡ Κλέαρχε, ἄγε τό στράτευμα, ὅτι ἐκεῖ βασιλεύς ἐστί.
Πλάγιος λόγος: Κῦρος ἐβόα τῷ Κλεάρχῳ ἄγειν τό στράτευμα, ὅτι ἐκεῖ βασιλεύς εἴη.
2. Ευθύς λόγος: Κῦρος λέλοιπε τά ἄκρα, ἐπεὶ ἦσθετο τοῦτο.
Πλάγιος λόγος: Ὁ ἄγγελος λέγει ὅτι ὁ Κῦρος λέλοιπε τά ἄκρα, ἐπεὶ ἦσθετο τοῦτο.
3. Ευθύς λόγος: Οὐκ ἀνέβην, ὥς πολλοί οὐκ ἂν ἐμοί ἐπίστευον.
Πλάγιος λόγος: Οὐκ ἔφη ἀναβῆναι, ὥς πολλοί οὐκ ἂν οἱ ἐπίστευον.

ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΥΘΥ ΣΤΟΝ ΠΛΑΓΙΟ ΛΟΓΟ

Υποθετικός λόγος συγκροτείται όταν υπάρχει δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. Η υποθετική πρόταση λοιπόν, ως δευτερεύουσα, ακολουθεί η συμπεριφορά των δευτερευουσών προτάσεων. Δηλαδή :

-διατηρεί το είδος της.

-με εξάρτηση από Α.Χ. διατηρεί ίδια εισαγωγή και εκφορά.

-με εξάρτηση από Ι.Χ. τρέπει την ΟΡΙΣΤΙΚΗ και ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ → σε Ε.Π.Λ.
(τότε μεταβάλλεται και ο σύνδεσμος από ἐάν, ἂν, ἤν → σε εἰ)

-η μοναδική περίπτωση που **ΔΕΝ μεταβάλλεται** ο σύνδεσμος ούτε η έγκλιση της υποθετικής πρότασης είναι όταν ανήκει **στο είδος του ΜΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ**.

Συγκεκριμένα για κάθε είδος:

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

1. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

εἰ + οριστική

από Α.Χ. : εἰ + οριστική

από Ι.Χ. : εἰ + ΕΠΛ

2. ΜΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

εἰ + οριστική Ι.Χ.

από Α.Χ. : εἰ + οριστική Ι.Χ.

από Ι.Χ. : εἰ + οριστική Ι.Χ.

3. ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΟ και 4. ΑΟΡ. ΕΠΑΝ. ΠΑΡΟΝ/ΜΕΛΛΟΝ

ἐάν, ἄν, ἥν + υποτακτική

από Α.Χ. : ἐάν, ἄν, ἥν + υποτακτ.

από Ι.Χ. : εἰ + ΕΠΛ

5. ΑΠΛΗ ΣΚΕΨΗ

εἰ + ευκτική

από Α.Χ. : εἰ + ευκτική

από Ι.Χ. : εἰ + ευκτική ★

★ Ακόμα και να θεωρηθεί ΕΠΛ ουσιαστικά στη γραμματική μορφή δεν θα υπάρξει κάποια αλλαγή.

6. ΑΟΡΙΣΤΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ

ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

εἰ + ευκτική(επαναληπτική)

από Α.Χ. : εἰ + ευκτική(επαναληπ)

από Ι.Χ. : εἰ + ευκτική(επαναληπτ)★

★ Ακόμα και να θεωρηθεί ΕΠΛ πάλι ουσιαστικά δεν υφίσταται κάποια αλλαγή γραμματικά.

Παραδείγματα-Σχολιασμός

1. Ευθύς λόγος: Ἀπέλθετε ὑμεῖς, εἰ βούλεσθε.

Πλάγιος λόγος: Συμβουλεύω ὑμῖν ἀπελθεῖν, εἰ βούλεσθε.

- Επειδή το ρήμα εξάρτησης στον πλάγιο λόγο είναι **αρκτικός χρόνος**, δεν επηρεάζεται η εισαγωγή και η εκφορά της υποθετικής πρότασης, οπότε η αναγνώριση είναι εύκολη.

2. Ευθύς λόγος: Οὐκ ἐπαινῶ Δέξιππον, εἰ πέπραχε ταῦτα.

Πλάγιος λόγος: Κλέαρχος εἶπε ὅτι οὐκ ἐπαινοίη Δέξιππον, εἰ πεπραχώς εἶη ταῦτα.

- Επειδή το ρήμα εξάρτησης στον πλάγιο λόγο είναι **ιστορικός χρόνος**, έχει επηρεάσει την έγκλιση της ειδικής πρότασης καθώς έχει **μετατραπεί σε ευκτική του πλάγιου λόγου** αλλά και την έγκλιση της υποθετικής (επίσης ευκτική του πλάγιου λόγου). Σ' αυτή την περίπτωση για την αναγνώριση

κυρίως στηρίζομαστε **στην απόδοση** που είναι η ειδική πρόταση(η ευκτική του πλαγίου λόγου έχει προέλθει από οριστική αφού οι ειδικές εκφέρονται μόνο με οριστική)αλλά και **στο νόημα**. Ουσιαστικά λοιπόν με **απόδοση οριστική ενεστώτα και με τη συνεκτίμηση του νοήματος καταλήγουμε στο ότι ο υποθετικός λόγος ανήκει στο πραγματικό**(και η υποθετική πρόταση κανονικά θα έπρεπε να εισάγεται-εκφέρεται με : εἰ + οριστική).

3.Ευθύς λόγος: Φίλιππος, εἰ τότε ταύτην ἔσχε τήν γνώμην, οὐκ ἂν ἐκτήσατο τοσαύτην δύναμιν.

Πλάγιος λόγος: Ἦιδεμεν Φίλιππον, εἰ τότε ταύτην ἔσχε τήν γνώμην, οὐκ ἂν κτησάμενον τοσαύτην δύναμιν.

- Επειδή ο υποθετικός λόγος ανήκει **στο μη πραγματικό, δεν έχει υποστεί καμία αλλαγή στην υπόθεση, παρότι εξαρτάται από ιστορικό χρόνο.**

4.Ευθύς λόγος: Οὐ δέξομαι τοὺς ὄρκους, ἐάν μὴ ὁμνύωσιν, ὥσπερ τὰ βασιλέως γράμματα ἔλεγεν.

Πλάγιος λόγος: Ἀγησίλαος οὐκ ἔφη δέξεσθαι τοὺς ὄρκους, εἰ μὴ ὁμνύοιεν, ὥσπερ τὰ βασιλέως γράμματα ἔλεγεν.

- Επειδή το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικός χρόνος θα επηρεάσει την υπόθεση που πλέον στον πλάγιο λόγο από **ἐάν + υποτακτική** θα μετατραπεί σε **εἰ + ευκτική του πλαγίου λόγου**. Σ' αυτή την περίπτωση **στην αναγνώριση βοηθά η απόδοση(δέξεσθαι)που είναι απαρέμφατο μέλλοντα(μελλοντική έκφραση).**

5.Ευθύς λόγος: Ἀθηναῖοι ἂν εἶεν ἐρημότατοι συμμάχων, εἰ ἔτι στασιαζούσης τῆς Ἑλλάδος ᾧτινι χρή τρόπῳ τοὺς ἐπιόντας ἀμύνασθαι, τόν κίνδυνον ποιησάμεθα.

Πλάγιος λόγος: Πέρσαι ἐνόμισαν Ἀθηναίους ἂν εἶναι ἐρημοτάτους συμμάχων, εἰ ἔτι στασιαζούσης τῆς Ἑλλάδος ᾧτινι χρή τρόπῳ τοὺς ἐπιόντας ἀμύνασθαι, τόν κίνδυνον ποιήσαιντο.

- Επειδή ο υποθετικός λόγος ανήκει στην **απλή σκέψη**, παρότι εξαρτάται από ιστορικό χρόνο, κατά τη μεταφορά της υποθετικής πρότασης **στον πλάγιο λόγο θα διατηρήσει ίδια εισαγωγή και εκφορά(εἰ + ευκτική)**καθώς ταυτίζεται η εκφορά της απλής σκέψης με την ευκτική του πλαγίου λόγου.
- Στην αναγνώριση βοηθά **η απόδοση (δυνητικό απαρέμφατο),που ισοδυναμεί με δυνητική ευκτική.**

ΟΙ ΛΑΝΘΑΝΟΝΤΕΣ ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΥΘΥ ΣΤΟΝ ΠΛΑΓΙΟ ΛΟΓΟ

Οι βασικότερες περιπτώσεις λανθανόντων υποθετικών λόγων είναι :

οι ΧΡΟΝΙΚΟ-ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

οι ΑΝΑΦΟΡΙΚΟ-ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Γενικά ως δευτερεύουσες προτάσεις υπακούουν στις μεταβολές των δευτερευουσών προτάσεων όταν μεταφέρονται στον πλάγιο λόγο. Δηλαδή :

Με εξάρτηση από Α.Χ. $\longrightarrow$ διατηρούν εισαγωγή και εκφορά ίδια.

Με εξάρτηση από Ι.Χ. $\longrightarrow$ τρέπουν οριστική & υποτακτική σε Ε.Π.Λ.

Προσοχή όμως στη διαχείριση αυτών που έχουν **άν αοριστολογικό**

ΧΡΟΝΙΚΟ-ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ

Χρονικο-υποθετικές είναι οι προτάσεις που η εκφορά τους αλλά και ο ρηματικός τύπος της πρότασης εξάρτησης ταυτίζεται με τη μορφή (χρόνος και έγκλιση) των ρηματικών τύπων που απαρτίζουν τα 5 είδη των υποθετικών λόγων (**όλα τα υπόλοιπα εκτός του πραγματικού**). Ασφαλώς στην κατάταξή τους στην κατηγορία αυτή θα συνηγορεί και το νόημά τους (αντίστοιχο με τον υποθετικό λόγο που σχηματίζουν).

2^ο είδος : μη πραγματικό

Υπόθεση : χρον. σύνδεσμος + οριστική Ι.Χ. ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Απόδοση : δυνητική οριστική

$\xrightarrow{\text{Α.Χ. - Ι.Χ.}}$

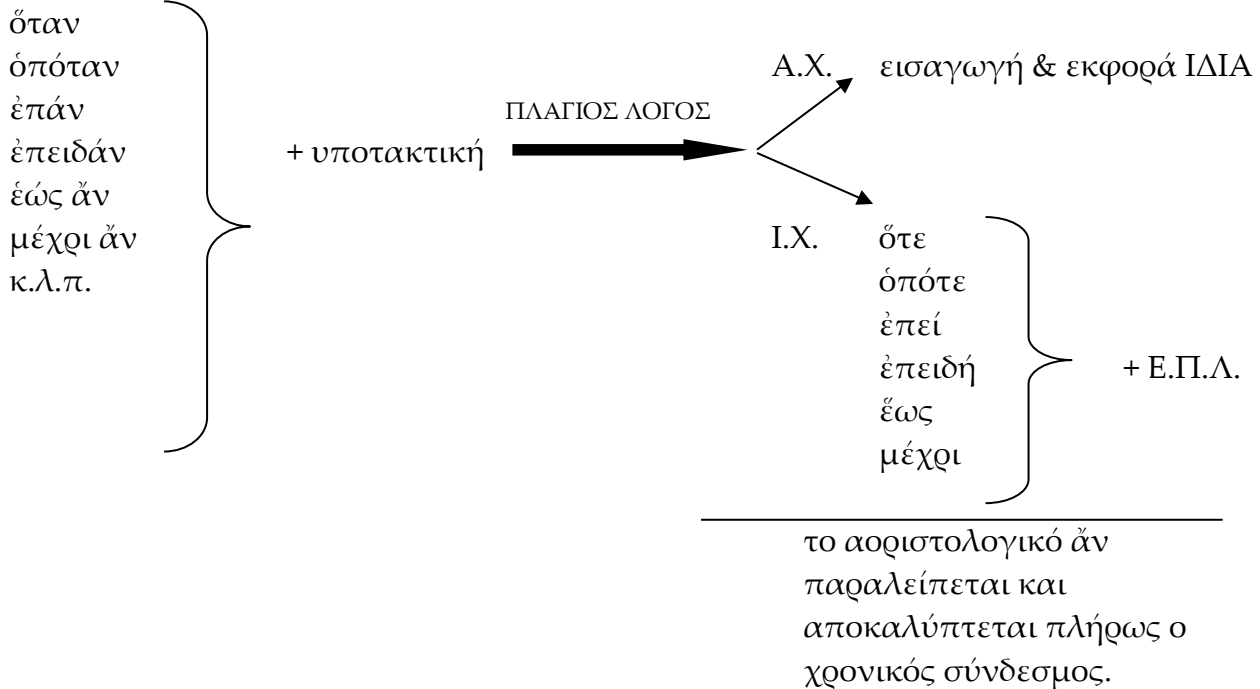
Υπόθεση : ίδια

Απόδοση:

δευτερεύουσα ειδική ή
άλλη πρόταση με δυν.
οριστική ή δυν. απρμ. ή
δυν. κατηγ. μτχ.

3ο & 4ο είδος : προσδοκώμενο & αόριστη επανάληψη στο παρόν-μέλλον

Υπόθεση :

Απόδοση για το προσδοκώμενο : ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

- ο Οριστική μέλλοντα → ειδ. πρόταση με οριστ. μέλλ. ή Ε.Π.Λ.μέλλ.
 - ο Υποτακτική
 - ο Ευχετική ευκτική
 - ο Προστακτική
 - ο Δευτερεύουσα πρόταση
- με υποτακτική (συνήθως τελική, ενδοιαστική, πλάγια) → ίδια δευτερεύουσα που διατηρεί την υποτακτική(από Α.Χ.) ή την τρέπει σε Ε.Π.Λ.(από Ι.Χ.)
- τελικό απαρέμφατο
- (από Ι.Χ.) ή ειδ. απρμ μέλλ. ή κατηγ. μτχ.

Απόδοση για την αόριστη επανάληψη στο παρόν μέλλον ➡ ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

- ο Οριστική ενεστώτα
 - ο Γνωμικός αόριστος
 - ο Επαναληπτικός παρακείμενος (παρακείμ. με σημασία ενεστώτα)
 - ο Δευτερεύουσα πρόταση με οριστική ενεστώτα
- ειδικό απαρέμφατο
 -κατηγορηματική μετοχή
 -δευτερεύουσα ειδική πρόταση με οριστική(από Α.Χ) με Ε.Π.Λ.(από Ι.Χ)
- ίδια δευτερεύουσα με οριστική ενεστώτα (από Α.Χ.) ή με Ε.Π.Λ. (από Ι.Χ.)

5ο & 6ο είδος : απλή σκέψη & αόριστη επανάληψη στο παρελθόν

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Υπόθεση : ὅτε, ὁπότε + ευκτική ➡ Υπόθεση: ίδια(και από Α.Χ και από Ι.Χ)

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Απόδοση για την απλή σκέψη ➡

- ο Δυνητική ευκτική ➡ δευτερεύουσα ειδική ή άλλη πρόταση με δυν.ευκτική ή δυν. απρμ ή δυν. κτγ. μτχ.
- ο Οριστική Α.Χ. ➡ δευτερεύουσα ειδική ή άλλη πρόταση με οριστική(από Α.Χ.) ή Ε.Π.Λ. (από Ι.Χ.) ή ειδικό απαρέμφατο ή κατηγ.μτχ.
- ο Προστακτική & ευχετική ευκτική (σπάνια) ➡ τελικό απαρέμφατο

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Απόδοση για την αόριστη επανάληψη στο παρελθόν ➡

- ο Παρατατικός ➡ δευτερεύουσα ειδική ή άλλη πρόταση με οριστική(από Α.Χ.) ή Ε.Π.Λ. (από Ι.Χ.) ή ειδικό απαρέμφατο ή κατηγ.μτχ.
- ο Αόριστος(συνήθως με το δυνητικό ᾶν) ➡ δευτερεύουσα ειδική ή άλλη πρόταση με δυν. οριστική ή δυν. ειδ. απρμ ή δυν. κτγ. μτχ.
- ο Υπερσυντέλικος ➡ δευτερεύουσα ειδική ή άλλη πρόταση με οριστική(από Α.Χ.) ή Ε.Π.Λ. (από Ι.Χ.) ή ειδικό απαρέμφατο ή κτγ.μτχ.

Παραδείγματα-Σχολιασμός

Παράδειγμα για το μη πραγματικό:

Ευθύς λόγος: Ὅποτε πρῶτον ἐκεῖνο ἔγνωμεν, ἱκανῶς ἂν εἶχομεν περὶ αὐτοῦ.
Πλάγιος λόγος: Ἀρίστιππος ἔφη, ὅποτε πρῶτον ἐκεῖνο ἔγνωσαν, ἱκανῶς ἂν ἔχειν περὶ αὐτοῦ.

- Επειδὴ ο λανθάνων υποθετικός λόγος ανήκει στο μη πραγματικό η υπόθεση (χρονική πρόταση) δεν αλλάζει παρότι εξαρτάται από ιστορικό χρόνο. Η απόδοση ακολουθεί φυσιολογικά τη μετατροπή που καθορίζει η μορφή της (στον ευθύ ήταν κύρια πρόταση κρίσεως, άρα στον πλάγιο λόγο με εξάρτηση από το ρήμα «ἔφη» τρέπεται σε ειδικό απαρέμφατο).

Παράδειγμα για το προσδοκώμενο:

Ευθύς λόγος: προῖωμεν εἰς τό πρόσθεν ἕως ἂν συμμείξωμεν Κύρῳ.
Πλάγιος λόγος: ἐδόκει αὐτοῖς προῖέναι εἰς τό πρόσθεν, ἕως συμμείξειαν Κύρῳ.

- Η χρονική πρόταση εκφέρεται με υποτακτική (+ αοριστολογικό ἂν) και αποτελεί την υπόθεση ενώ η πρόταση εξάρτησης εκφέρεται με υποτακτική (μελλοντική έκφραση) και αποτελεί την απόδοση. Στον πλάγιο λόγο η υποτακτική της απόδοσης τρέπεται σε τελικό απαρέμφατο όπως επιβάλλει η μορφή της (στον ευθύ ήταν κύρια πρόταση επιθυμίας) ενώ παράλληλα επειδή η εξάρτηση είναι ιστορικός χρόνος (ἐδόκει), η υποτακτική της δευτερεύουσας χρονικής πρότασης τρέπεται σε ευκτική του πλάγιου λόγου (συμμείξειαν). Το αοριστολογικό αν παραλείπεται. Αν η εξάρτηση ήταν από αρκτικό χρόνο η υποτακτική και το αοριστολογικό αν της χρονικής πρότασης θα διατηρούνταν.

Παράδειγμα για την αόριστη επανάληψη στο παρόν-μέλλον:

Ευθύς λόγος: Ἐπειδάν τις ἐγγύς ἦ τοῦ οἶεσθαι τελευτήσῃν, εἰσέρχεται αὐτῷ δέος καί φροντίς.
Πλάγιος λόγος: Σωκράτης εἶπε, ἐπειδή τις ἐγγύς εἴη τοῦ οἶεσθαι τελευτήσῃν, ὅτι εἰσίοι αὐτῷ δέος καί φροντίς.

- Η χρονική πρόταση εκφέρεται με υποτακτική (+ αοριστολογικό ἂν) και αποτελεί την υπόθεση ενώ η πρόταση εξάρτησης εκφέρεται με οριστική ενεστώτα και αποτελεί την απόδοση. Στον πλάγιο λόγο η οριστική ενεστώτα της απόδοσης τρέπεται σε ειδική πρόταση όπως επιβάλλει η μορφή της (στον ευθύ ήταν κύρια πρόταση κρίσεως και το ρήμα εξάρτησης λεκτικό), ενώ

η υποτακτική της δευτερεύουσας χρονικής τρέπεται σε ευκτική του πλαγίου λόγου(εἶη) και το αοριστολογικό ἄν παραλείπεται(επειδή η εξάρτηση είναι ιστορικός χρόνος, «εἶπε»). Αν η εξάρτηση ήταν από αρκτικό χρόνο η υποτακτική και το αοριστολογικό ἄν της χρονικής πρότασης θα διατηρούνταν.

Παράδειγμα για την απλή σκέψη:

Ευθύς λόγος: Ὅτε γάρ, ὦ Σώκρατες, αἰσχρόν τό φιλοσοφεῖν ἡγησαίμην εἶναι, οὐκ ἄν ἄνθρωπον νομίσαιμι ἑμαυτόν εἶναι.

Πλάγιος λόγος: Οὗτος ἔλεξε τῷ Σωκράτει, ὅτε αἰσχρόν τό φιλοσοφεῖν ἡγήσαιτο εἶναι, οὐκ ἄν ἄνθρωπον νομίσειεν ἑαυτόν εἶναι

- Επειδή ο λανθάνων υποθετικός λόγος (ὅτε ἡγησαίμην —> υπόθεση, οὐκ ἄν νομίσαιμι —> απόδοση) ανήκει στην απλή σκέψη **η υπόθεση δεν μεταβάλλεται παρότι η εξάρτηση είναι από ιστορικό χρόνο και η απόδοση τρέπεται σε ειδική πρόταση όπως επιβάλλει η μορφή της.**

Παράδειγμα για την αόριστη επανάληψη στο παρελθόν:

Ευθύς λόγος: Ὅποτε ἐνίοτε λογιζοίμην ταῦτα, ἐφοβούμην μᾶλλον τάς σπονδάς ἢ νῦν τόν πόλεμον.

Πλάγιος λόγος: Εἰς τῶν ὀπλιτῶν εἰρήκει, ὅποτε ἐνίοτε λογίζοιτο ταῦτα, φοβεῖσθαι μᾶλλον τάς σπονδάς ἢ τότε τόν πόλεμον.

- Συγκροτεῖται λανθάνων υποθετικός λόγος με υπόθεση τη χρονικο-υποθετική πρόταση (ὅποτε λογιζοίμην----ευκτική)και απόδοση οριστική παρατατικού(ἐφοβούμην). Ο υποθετικός λόγος ανήκει στην αόριστη επανάληψη στο παρελθόν και κατά τη μεταφορά στον πλάγιο λόγο **η χρονική πρόταση(υπόθεση)διατηρεῖ τη μορφή της, παρότι η εξάρτηση είναι από ιστορικό χρόνο.** Η απόδοση τρέπεται σε ειδικό απαρέμφατο όπως επιβάλλει η μορφή της(στον ευθύ λόγο ήταν κύρια πρόταση κρίσεως με εξάρτηση από ρήμα λεκτικό, «εἰρήκει»).

ΑΝΑΦΟΡΙΚΟ-ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ

Αναφορικο-υποθετικές είναι οι προτάσεις που δεν αναφέρονται σε συγκεκριμένο πρόσωπο ή πράγμα (δηλαδή δεν έχουν συγκεκριμένο προσδιοριζόμενο όρο αναφοράς στην πρόταση εξάρτησης), αλλά σε κάτι το **γενικό, αόριστο ή ακαθόριστο** (γι' αυτό και ονομάζονται **αοριστολογικές**).

- Η αναφορικο-υποθετική πρόταση αποτελεί την υπόθεση.
- Ο ρηματικός τύπος της πρότασης εξάρτησης αποτελεί την απόδοση.

Συγκροτούν Λανθάνοντα Υποθετικό Λόγο

- Σχηματίζουν όλα (και τα 6) τα είδη των υποθετικών λόγων.
- Εύκολα αναγνωρίζονται όταν εκφέρονται με **υποτακτική + αν (αοριστολογικό)**.

[ανήκουν δηλαδή στο προσδοκώμενο ή στην αόριστη επανάληψη στο παρόν-μέλλον]

Τότε συνήθως **εισάγονται** :

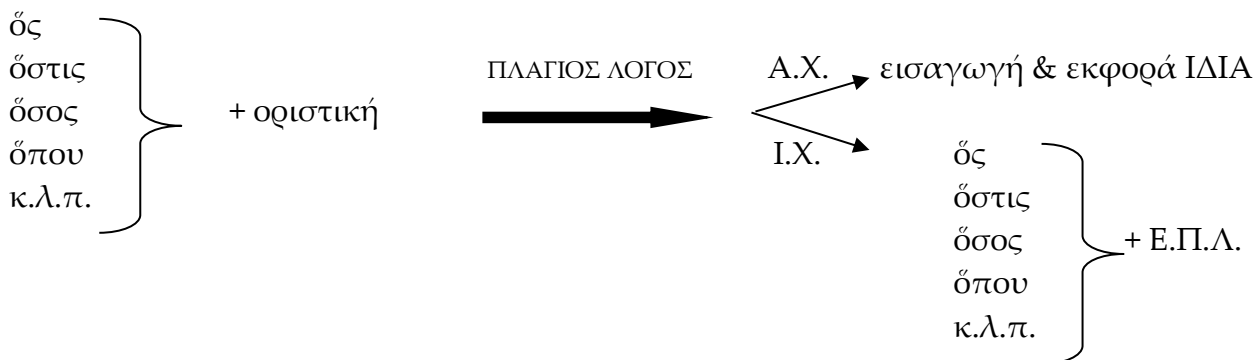
- με τις αναφορικές αντωνυμίες **ὅς ή ὅστις**
- με τα αναφορικά επιρρήματα **ὅπου, ὅποι, ὅπη**
- ✓ Προσοχή χρειάζεται στη διάκρισή τους όταν σχηματίζουν τα υπόλοιπα είδη των υποθετικών λόγων και εκφέρονται με **οριστική**(για το πραγματικό-μη πραγματικό) και με **ευκτική** (για την απλή σκέψη-αόριστη επανάληψη στο παρελθόν).
 - Σ' αυτή την περίπτωση για την αναγνώρισή τους συμβάλλουν :
 - η απόδοση(δηλ. ο ρηματικός τύπος εξάρτησης)
 - το νόημα

Και θυμήσου!!!

Δεν θα έχουν ως προσδιοριζόμενο όρο αναφοράς συγκεκριμένο πρόσωπο ή πράγμα.

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΣΤΟΝ ΠΛΑΓΙΟ ΛΟΓΟ

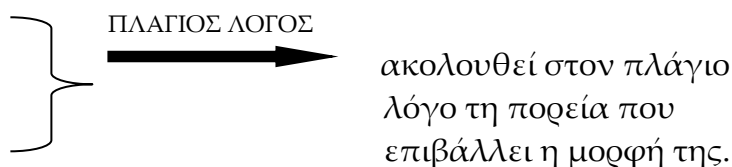
1^ο είδος : πραγματικό

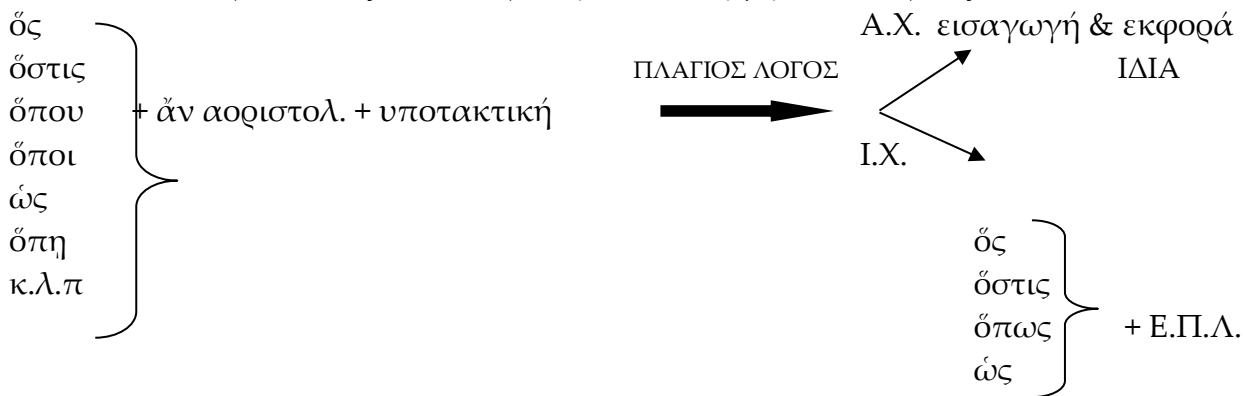
2^ο είδος : μη πραγματικό

Με απόδοση δυνητικό ρηματικό
 τύπο(πλην δυνητικής ευκτικής)

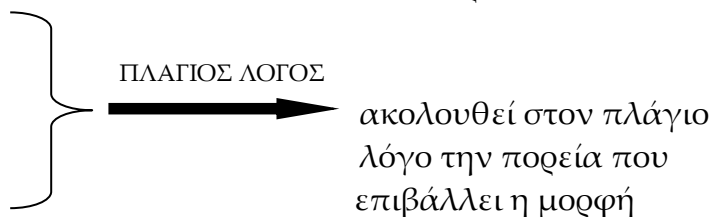

3^ο , 4^ο είδος : προσδοκώμενο, αόριστη επανάληψη στο παρόν-μέλλον

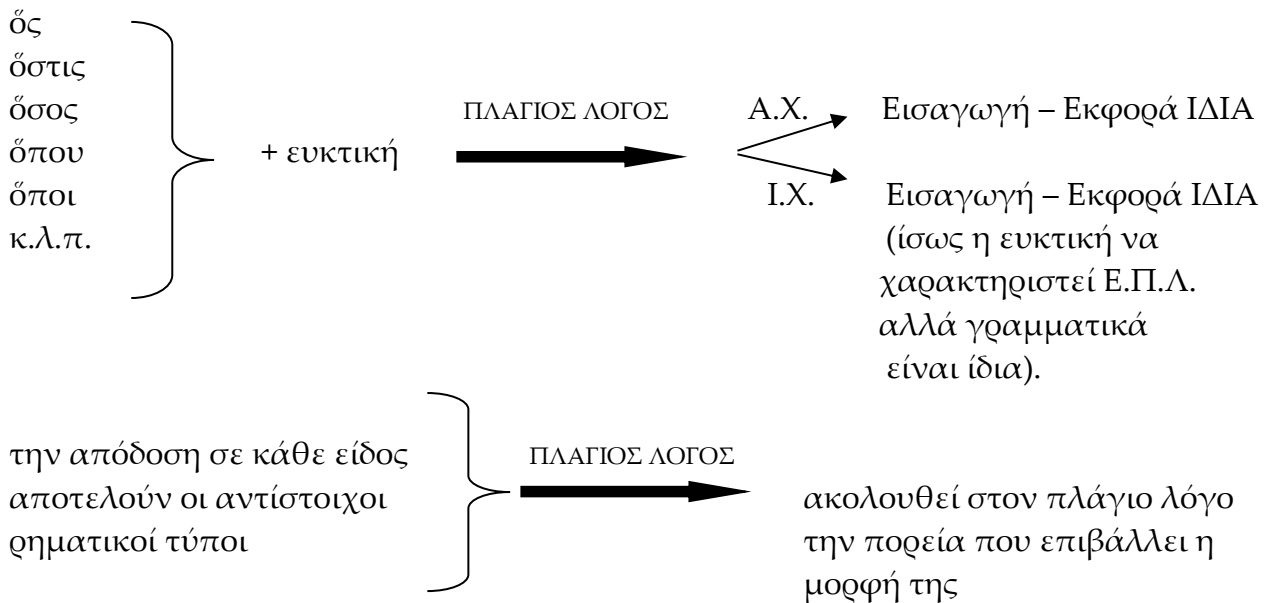

το αοριστολογικό ἄν
 παραλείπεται

την απόδοση σε κάθε είδος
 αποτελούν οι γνωστοί ρηματικοί
 τύποι που επιβάλλει κάθε
 είδος της.

5°, 6° είδος : απλή σκέψη, αόριστη επανάληψη στο παρελθόν

ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ

Στην αναφορικο-υποθετική πρόταση :

Με εξάρτηση από Α.Χ. —————> καμία αλλαγή

Με εξάρτηση από Ι.Χ. —————> η οριστική στο πραγματικό τρέπεται σε Ε.Π.Λ.

—————> η υποτακτική τρέπεται σε Ε.Π.Λ. και το αοριστολογικό ἄν παραλείπεται.

Η οριστική του μη πραγματικού και η ευκτική της απλής σκέψης και της αόριστης επανάληψης στο παρελθόν δε μεταβάλλονται ποτέ.

Στην απόδοση ακολουθείται η πορεία που επιβάλλει η μορφή της κάθε φορά.

Παραδείγματα-Σχολιασμός

Παράδειγμα για το πραγματικό:

Ευθύς λόγος: Ἄ μή φρονῶ, οὐ φιλῶ λέγειν μάτην.

Πλάγιος λόγος: Ἀντιφῶν εἶπε ἅ μή φρονοίη, ὅτι οὐ φιλοῖ λέγειν μάτην.

- Επειδή η εξάρτηση είναι ιστορικός χρόνος («εἶπε»), η οριστική της αναφορικής πρότασης («μή φρονῶ»), τρέπεται σε ευκτική πλάγιου λόγου («μή φρονοίη»).

Παράδειγμα για το μη πραγματικό:

Ευθύς λόγος: Όσοι παῖδες ἡμῶν ἐνθάδε ἦσαν ὑπὸ τούτων ἂν ὑβρίζοντο.

Πλάγιος λόγος: Ἐφησαν ὅσοι παῖδες σφῶν ἐνθάδε ἦσαν, ὑπ' ἐκείνων ἂν ὑβρίζεσθαι.

- Επειδή ο λανθάνων υποθετικός λόγος ανήκει στο μη πραγματικό δεν γίνεται **καμία αλλαγή** στην αναφορική πρόταση (παρότι η εξάρτηση είναι ιστορικός χρόνος «ἔφησαν»).

Παράδειγμα για το προσδοκώμενο:

Ευθύς λόγος: Ὅν ἂν δωροδοκοῦντα ἴδητε, τοῦτον καὶ προδότην νομίζετε εἶναι.

Πλάγιος λόγος: Δημοσθένης παρήνει ὃν δωροδοκοῦντα ἴδοιεν, ἐκεῖνον καὶ προδότην νομίζειν εἶναι.

- Ο λανθάνων υποθετικός λόγος ανήκει στο προσδοκώμενο και κατά τη μεταφορά στον πλάγιο λόγο η υποτακτική **τρέπεται σε ευκτική του πλάγιου λόγου και το αοριστολογικό αν παραλείπεται** (επειδή η εξάρτηση είναι ιστορικός χρόνος, «παρήνει»).

Παράδειγμα για την αόριστη επανάληψη στο παρόν μέλλον:

Ευθύς λόγος: Νόμος αἰσχρὸς βλάπτει πάντας ὅσοι περ' ἂν αὐτῷ χρῶνται.

Πλάγιος λόγος: Δημοσθένης εἶπε κατὰ Τιμοκράτους ὅτι νόμος αἰσχρὸς βλάπτει πάντας ὅσοι περ' αὐτῷ χρῶντο.

- Ίδια μετατροπή με το προσδοκώμενο.
[προσέχουμε το νόημα που συμβάλλει στην ένταξη του λανθάνοντος υποθετικού λόγου στην αόριστη επανάληψη στο παρόν-μέλλον, καθώς έχει διαχρονική σημασία]

Παράδειγμα για την απλή σκέψη:

Ευθύς λόγος: Τίς μισεῖν δύναίτο ἂν τοῦτον ὑφ' οὗ εἰδείη καλὸς τε καὶ ἀγαθός νομιζόμενος;

Πλάγιος λόγος: Ξενοφῶν ἡρώτα ὅστις μισεῖν δύναίτο ἂν ἐκεῖνον ὑφ' οὗ εἰδείη καλὸς τε καὶ ἀγαθός νομιζόμενος.

- Επειδή η αναφορικο-υποθετική πρόταση ανήκει στην **απλή σκέψη**, δε **μεταβάλλεται η εκφορά της («εἰδείη»)** παρότι η εξάρτηση είναι ιστορικός χρόνος («ἡρώτα») (ακόμα και αν θεωρηθεί ευκτική του πλάγιου λόγου, πρακτικά δεν υπάρχει διαφοροποίηση).

Παράδειγμα για την αόριστη επανάληψη στο παρελθόν:

Ευθύς λόγος: Όστις ἀντιλέγοι ὑπὸ τῶν τριάκοντα, τότε ἀπέθνησκε.

Πλάγιος λόγος: Ξενοφάνης ἐνεθυμείτο ὅστις ἀντιλέγοι ὑπὸ τῶν τριάκοντα, τότε ἐκείνον ἀποθνήσκοντα.

- Επειδή η αναφορικο-υποθετική πρόταση ανήκει στην αόριστη επανάληψη στο παρελθόν, **δε μεταβάλλεται η εκφορά της («ἀντιλέγου») παρότι η εξάρτηση είναι ιστορικός χρόνος («ἐνεθυμείτο»)** (ακόμα και αν θεωρηθεί ευκτική του πλαγίου λόγου, πρακτικά δεν υπάρχει διαφοροποίηση).
[παρατηρούμε ότι το νόημα συνάδει με την ένταξη του λανθάνοντος υποθετικού λόγου στην αόριστη επανάληψη στο παρελθόν]

Σε όλα τα παραδείγματα η απόδοση ακολουθεί την πορεία της μορφής που ανήκει.

- ✓ Με το ίδιο σκεπτικό αντιμετωπίζουμε τις εναντιωματικές-παραχωρητικές προτάσεις αλλά και όλους τους υπόλοιπους λανθάνοντες υποθετικούς λόγους

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΥΣ ΛΑΝΘΑΝΟΝΤΕΣ

1) το ἄν (+υποτακτική) της αναφορικής πρότασης σε αυτές τις περιπτώσεις είναι αοριστολογικό μόριο, όχι υποθετικός σύνδεσμος γι' αυτό απλώς παραλείπεται και δεν αντικαθίσταται από υποθετικό σύνδεσμο.

2) οι χρονικές, αναφορικές και εναντιωματικές-παραχωρητικές προτάσεις που εκφέρονται με οριστική Ι.Χ. και η εξάρτησή τους είναι δυνητική οριστική ή δυνητικό απαρέμφατο ή δυνητική μετοχή είναι χρονικο-υποθετικές, αναφορικο-υποθετικές και παραχωρητικές, αντίστοιχα, που συγκροτούν λανθάνοντα υποθετικό λόγο που ανήκει στο ΜΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ.

(Επομένως δεν μεταβάλλεται η υπόθεση σε καμιά περίπτωση(όπως είδαμε και στους υποθετικούς λόγους).

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΤΙΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται στη μεταβολή των αντωνυμιών που διαθέτουν πρόσωπα :

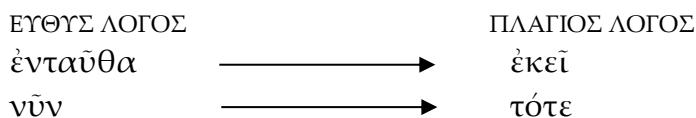
- ο Προσωπικές
- ο Κτητικές
- ο Αυτοπαθητικές

Προσοχή!

S.o.S Η δεικτική αντωνυμία **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** στον πλάγιο λόγο αντικαθίσταται από την **ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο**.

- ✓ προσοχή στη μετατροπή των επιρρημάτων (κυρίως **τοπικά, χρονικά**).

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

Γενικά για την μετατροπή :

Για να μεταφερθούμε στον ευθύ λόγο πρέπει να πάρουμε τη θέση του πρωταγωνιστή-ομιλητή που μιλάει ευθέως σε πρώτο χρόνο.

Επομένως :

1. **Βρίσκουμε** το ρηματικό τύπο εξάρτησης του πλαγίου λόγου.
2. **Αναλαμβάνουμε** το ρόλο του υποκειμένου του, υποδυόμαστε το υποκείμενο (αν είναι απρόσωπος ο ρηματικός τύπος αναλαμβάνουμε το ρόλο του λογικού-νοηματικού υποκειμένου).
3. **Αποδίδουμε** τη φράση πρώτα στα νέα ελληνικά για να καταλάβουμε το νόημα (ποιος μιλάει, σε ποιον απευθύνεται κ.λ.π.).
Με αυτό τον τρόπο κατανοούμε και τις αλλαγές στα **πρόσωπα ρημάτων, αντωνυμιών** αλλά και τις **μεταβολές των επιρρημάτων** (κυρίως χρονικά-τοπικά).
4. **Παραλείπουμε** το ρηματικό τύπο εξάρτησης (και τους όρους που εξαρτώνται από αυτόν).

☆ **Συνήθως τα πρόσωπα στον πλάγιο λόγο μεταβάλλονται ως εξής:**

- ⇒ **α' πρόσωπο**, όταν το υποκείμενο του πλαγίου λόγου είναι ίδιο με το υποκείμενο
- ⇒ **β' πρόσωπο**, όταν το υποκείμενο του πλαγίου λόγου είναι αντικείμενο του ρημ. τύπου εξάρτ.
- ⇒ **γ' πρόσωπο**, όταν το υποκείμενο του πλαγίου λόγου είναι διαφορετικό από το υποκείμενο ή το αντικείμενο του ρημ. τύπου εξάρτ.

1.ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΡΙΣΕΩΣ

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΡΙΣΕΩΣ

α. ειδική πρόταση

(άρνηση ού)

β. ειδικό απαρέμφατο

ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ ΚΡΙΣΕΩΣ

γ. κατηγορηματική μετοχή

ΟΡΙΣΤΙΚΗ, ΔΥΝ. ΟΡΙΣΤΙΚΗ,
ΔΥΝ. ΕΥΚΤΙΚΗ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1.Η Ε.Π.Λ στις ειδικές προτάσεις, στον ευθύ λόγο τρέπεται σε ΟΡΙΣΤΙΚΗ.

2.Στο ειδικό δυνητικό απαρέμφατο και στη κατηγορηματική δυνητική μετοχή

επιλέγουμε κατά την τροπή στον ευθύ λόγο —————> δυνητική οριστική (αν το νόημα αναφέρεται σε κάτι μη πραγματικό)
—————> δυνητική ευκτική (αν το νόημα αναφέρεται σε κάτι δυνατό να συμβεί)

3.Το δυνητικό **άν** στις μετατροπές διατηρείται πάντοτε.

Παραδείγματα-Σχολιασμός

- 1.Πλάγιος λόγος: Ἦσθοντο ὅτι οἱ εἰσεληλυθότες ὀλίγοι εἶεν.
 Ευθύς λόγος: Οἱ εἰσεληλυθότες ὀλίγοι εἰσὶ.
 • Η ευκτική του πλαγίου λόγου στην ειδική πρόταση(«εἶεν»)στον ευθύ λόγο τρέπεται σε οριστική.
- 2.Πλάγιος λόγος: Ἔγνω πολέμιος ἂν γενόμενος ῥαδίως.
 Ευθύς λόγος: Πολέμιος ἂν γενοίμην ῥαδίως.
 • Η δυνητική κατηγορηματική μετοχή («ἂν γενόμενος») τρέπεται σε **δυνητική ευκτική** γιατί αναφέρεται σε **κάτι δυνατό να συμβεί**.
- 3.Πλάγιος λόγος: Μαντίθεος εἶπε οὐκ ἂν ἔξαρκος εἶναι, εἰ ἵππευε.
 Ευθύς λόγος: Οὐκ ἂν ἔξαρκος ἦν,εἰ ἵππευον.
 • Το ειδικό δυνητικό απαρέμφατο («οὐκ ἂν εἶναι») τρέπεται σε **δυνητική οριστική** («οὐκ ἂν ἦν») γιατί το νόημα συνάδει σε **κάτι αντίθετο του πραγματικού**.
- 4.Πλάγιος λόγος: Ὁ δὲ πάλιν ἔλεγε ὡς οὐκ ἂν πιστεύσειε λόγους.
 Ευθύς λόγος: Οὐκ ἂν πιστεύσαιμι λόγους.
 • Η δυνητική ευκτική της ειδικής πρότασης («οὐκ ἂν πιστεύσειε») **παραμένει ίδια** στον ευθύ λόγο.

2.ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ

ΤΕΛΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ
ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ
 ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ(συνήθως)
 ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ(σε α' εν,α' πληθ.)
 ΕΥΚΤΙΚΗ(όταν η εξάρτηση
 ήταν από τα ρ. εὖχομαι,
 ἀπεύχομαι) (άρνηση μή)

Παραδείγματα-Σχολιασμός

1.Πλάγιος λόγος: Ζεὺς ἐκέλευσε Ἑρμῆν, ἀπελθεῖν πρὸς Τίμωνα.

Ευθύς λόγος: Ὡ Ἑρμῆ, ἄπελθε πρὸς Τίμωνα.

- Το τελικό απαρέμφατο («ἀπελθεῖν») τρέπεται σε **προστακτική** («ἄπελθε»).
- Το πρόσωπο στο οποίο απευθυνόμαστε γίνεται **κλητική προσφώνηση** («ὦ Ἑρμῆ»)

2.Πλάγιος λόγος: Βουλόμεθα ἀλλήλοις βοηθῆσαι.

Ευθύς λόγος: Ἀλλήλοις βοηθήσωμεν.

- Το τελικό απαρέμφατο («βοηθῆσαι») τρέπεται σε **υποτακτική** («βοηθήσωμεν») επειδή πρέπει να γίνει α' πληθυντικό.

3.Πλάγιος λόγος: Ἡὔχοντο αὐτοῖς τὰγαθὰ τοὺς θεοὺς δίδοναι.

Ευθύς λόγος: Ἐμμαντοῖς τὰγαθὰ οἱ θεοὶ δίδοιεν.

- Το τελικό απαρέμφατο («δίδοναι») τρέπεται σε **ευχετική ευκτική** («δίδοιεν»), γιατί εξαρτάται από το ρήμα «ἡὔχοντο» και το νόημα δηλώνει ευχή.

3.ΠΛΑΓΙΑ ΕΡΩΤΗΣΗ

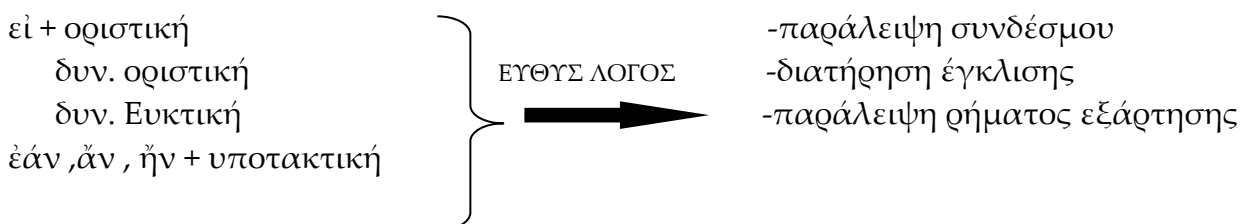
ΕΥΘΕΙΑ ΕΡΩΤΗΣΗ

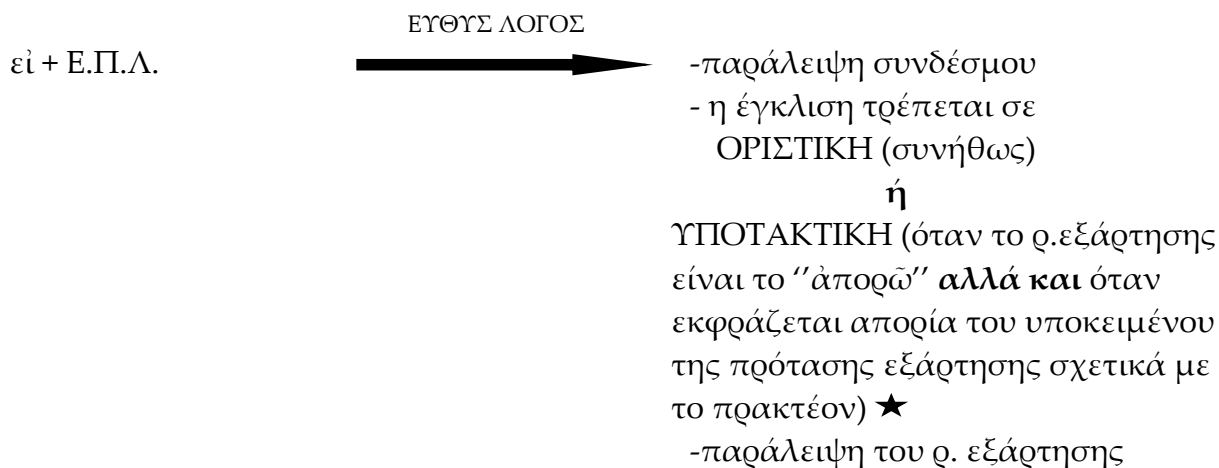
1^α) ΟΛΙΚΗΣ ΑΓΝΟΙΑΣ ΜΟΝΟΜΕΛΗΣ

- Εξάρτηση από ΑΡΚΤΙΚΟ ΧΡΟΝΟ

- εξάρτηση από ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΧΡΟΝΟ

★ Συνήθως αυτό συμβαίνει όταν το υποκείμενο της Ε.Π.Λ. της πλάγιας ερώτησης ταυτίζεται με το υποκείμενο του ρήματος εξάρτησης **οπότε** η Ε.Π.Λ. ισοδυναμεί με **ΑΠΟΡΗΜΑΤΙΚΗ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ**.

1^β) ΟΛΙΚΗΣ ΑΓΝΟΙΑΣ ΔΙΜΕΛΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

πότερον.....ἢ
πότερα.....ἢ
εἴτε.....εἴτε
εἰ.....ἢ
εἴτε.....ἢ
εἰ.....εἴτε

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

Συνήθως παραλείπεται το πρώτο
σκέλος και διατηρείται το δεύτερο
π.χ. ἢ.....
Μπορεί όμως και να διατηρηθεί το
ζεύγος εισαγωγής.

ΕΚΦΟΡΑ

- Εξάρτηση από ΑΡΚΤΙΚΟ ΧΡΟΝΟ

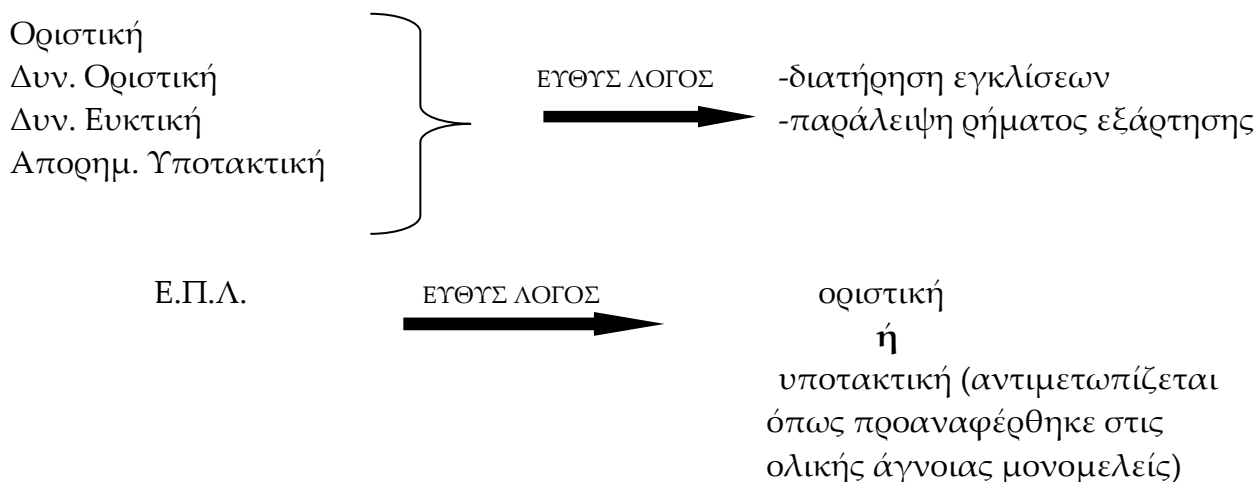
Οριστική
Δυν. Οριστική
Δυν. Ευκτική
Απορημ. Υποτακτική

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

-διατήρηση εγκλίσεων
-παράλειψη ρήματος εξάρτησης

- Εξάρτηση από ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΧΡΟΝΟ

2. ΜΕΡΙΚΗΣ ΑΓΝΟΙΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

-Εάν εισάγονται με ερωτηματικές αντωνυμίες και επιρρήματα...

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

διατηρούνται και στον
ευθύ λόγο

π.χ. πόσος ποῖος πότερος πηλίκος	}	ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ	→	πόσος ποῖος πότερος πηλίκος
---	---	-------------	---	--------------------------------------

-Εάν εισάγονται με αναφορικές αντωνυμίες και επιρρήματα...

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

τρέπονται στις αντίστοιχες
ερωτηματικές αντωνυμίες
και επιρρήματα

π.χ. ὅστις ὁπόσος ὁποῖος ὅπως ὅπου	}	ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ	→	τίς πόσος ποῖος πῶς ποῦ
--	---	-------------	---	-------------------------------------

ΕΚΦΟΡΑ

Η εκφορά αντιμετωπίζεται όπως στην περίπτωση των προτάσεων ολικής άγνοιας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- 1) πάντοτε κατά τη μετατροπή της πλάγιας σε ευθεία ερώτηση παραλείπουμε το ρήμα εξάρτησης.
- 2) με εξάρτηση από αρκτικό χρόνο δεν αλλάζουμε την έγκλιση εκφοράς.
- 3) με εξάρτηση από ιστορικό χρόνο διαφοροποιούμε μόνο την Ε.Π.Λ.(τρέπεται ή σε οριστική ή σε υποτακτική).
- 4) διατηρούμε πάντα τις δυνητικές εγκλίσεις.
- 5) συνήθως κατά τα μετατροπή επηρεάζονται τα πρόσωπα ρημάτων και προσωπικών, κτητικών, αυτοπαθητικών αντωνυμιών αλλά και χρονικών, τοπικών επιρρημάτων(όπως συμβαίνει κατά κανόνα στις μετατροπές πλάγιου σε ευθύ λόγο).
- 6) στην ευθεία ερώτηση μην παραλείψουμε το ερωτηματικό(!)

Παραδείγματα-Σχολιασμός

1. Πλάγιος λόγος: Βοιωτοί ή πόρουν ει πορεύονται επί βασιλέα.
 Ευθύς λόγος: Πορεύεμεθα επί βασιλέα;
 • Επειδή η ευκτική του πλάγιου λόγου («πορεύονται») στην πλάγια ερώτηση φανερώνει απορία του υποκειμένου της πρότασης εξάρτησης («Βοιωτοί») για “το πρακτέον” (τι πρέπει να κάνουν), στην ευθεία ερώτηση μετατρέπεται σε **απορηματική υποτακτική** («πορεύεμεθα»).
- Ο υποτακτικός σύνδεσμος ει παραλείπεται.
2. Πλάγιος λόγος: Οὔτοι ήρώτων πότερον Λύσανδρος συνάπτοι μάχην ή χρῶτο ἄλλω τρόπῳ.
 Ευθύς λόγος: (πότερον) Λύσανδρος συνάπτει μάχην ή χρῆται ἄλλω τρόπῳ;
 • Η ευκτική του πλάγιου λόγου («συνάπτει», «χρῆται») στον ευθύ λόγο **τρέπεται σε οριστική** («συνάπτει», «χρῆται»).
- Το πρώτο υποτακτικό στοιχείο του πρώτου σκέλους («πότερον») **μπορεί να παραληφθεί**.
3. Πλάγιος λόγος: Ἐπεμελεῖτο ὅπως ὡς βέλτιστος ἂν γένοιτο.
 Ευθύς λόγος: Πῶς ὡς βέλτιστος ἂν γενοίμην;
 • Επειδή η πλάγια ερώτηση είναι μερικής άγνοιας το αναφορικό επίρρημα («ὅπως») **τρέπεται** στο αντίστοιχο **ερωτηματικό** («πῶς»).
- Η δυνητική ευκτική («ἂν γένοιτο») **διατηρείται** (αλλάζει φυσιολογικά μόνο το πρόσωπο).
- Η λέξη «ὡς» δεν είναι σύνδεσμος αλλά **επιτατικό μόριο** που συνοδεύει τον υπερθετικό βαθμό («βέλτιστος», μτφρ : όσο το δυνατόν πιο...)

4. ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι δευτερεύουσες προτάσεις (εκτός από τις ειδικές και τις πλάγιες ερωτηματικές) κατά τη μετατροπή από τον πλάγιο λόγο στον ευθύ ΔΙΑΤΗΡΟΥΝ ΤΟ ΕΙΔΟΣ ΤΟΥΣ.

ΕΚΦΟΡΑ

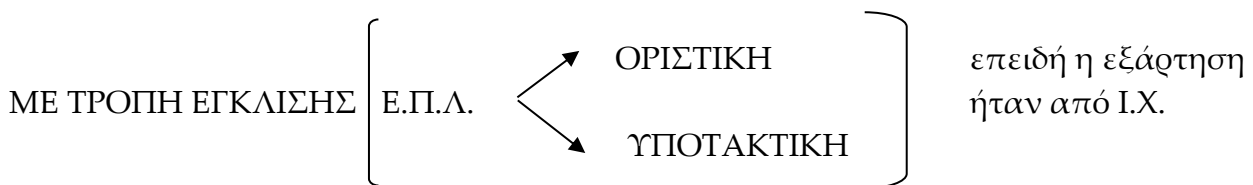
- Αν εξαρτώνται από **αρκτικό χρόνο** διατηρούν την **ίδια έγκλιση** και στον ευθύ λόγο.
- Αν εξαρτώνται από **ιστορικό χρόνο** τρέπουν την **Ε.Π.Λ** σε :
Οριστική (συνήθως)
Υποτακτική (σπανιότερα, συνήθως στις τελικές, υποθετικές που ανήκουν στο προσδοκώμενο και χρονικοῦποθετικές, αναφορικοῦποθετικές, παραχωρητικές ίδιου είδους και ακόμα πιο σπάνια στις ενδοιαστικές, όταν φανερώνουν φόβο για κάποιο γεγονός που αναμένει (προσδοκά) να συμβεί το υποκείμενο του ρηματικού τύπου της πρότασης εξάρτησης).
- **Διατηρούν πάντοτε τις δυνητικές τους εγκλίσεις.**
 Εννοείται ότι απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή στην αλλαγή των προσώπων και των χρονικών-τοπικών επιρρημάτων.

Παραδείγματα

ΜΕ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΕΓΚΛΙΣΗΣ (ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ Α.Χ)

Πλάγιος λόγος: Τά ἐν τῷ βίῳ οὕτως ἡμῖν δοκεῖ παντός ἄξια εἶναι, ὥστε πάντες τό καταλιπεῖν αὐτά πάντων μάλιστα φεύγομεν.

Ευθύς λόγος: Τά ἐν τῷ βίῳ οὕτως παντός ἄξια ἐστί, ὥστε πάντες τό καταλιπεῖν αὐτά πάντων μάλιστα φεύγομεν.

Πλάγιος λόγος: Ὁ ἄγγελος ἔλεγεν ὅτι Κῦρος λελοιπῶς εἶη τά ἄκρα, ἐπεὶ αἰσθοῖτο τοῦτο.

Ευθύς λόγος: Κῦρος λέλοιπε τά ἄκρα, ἐπεὶ ἥσθετο τοῦτο.

Πλάγιος λόγος: Ἐκέλευσεν ἡμᾶς ἐκβαλεῖν τοῦτον τῆς χώρας, ἵνα μηκέτι δέοι αὐτόν φυλάττεσθαι.

Ευθύς λόγος: Ἐκβάλετε τοῦτον τῆς χώρας, ὥς μηκέτι δέη αὐτόν φυλάττεσθαι.

ΜΕ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΔΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΓΚΛΙΣΗΣ

Πλάγιος λόγος: Οὐκ ἔφη ἀναβῆναι, ὥς πολλοί οὐκ ἂν τούτῳ ἐπίστευον.

Ευθύς λόγος: Οὐκ ἀνέβην, ὥς πολλοί οὐκ ἂν ἐμοί ἐπίστευον.

ΛΑΝΘΑΝΟΝΤΕΣ ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΛΑΓΙΟ ΣΤΟΝ ΕΥΘΥ

Λανθάνοντες ονομάζονται οι υποθετικοί λόγοι που η υπόθεση τους λανθάνει(κρύβεται δηλαδή) σε:

- Εμπρόθετο προσδιορισμό (άνευ, μετά, έκ + γενική)
- Επιρρηματικές εκφράσεις (άλλως, ούτως, άμαχεί...)
- Μετοχή (χρονικούποθετική, αναφορικούποθετική, παραχωρητική, υποθετική)
- Δευτερεύουσα πρόταση (χρονικούποθετική, αναφορικούποθετική, παραχωρητική)

Ιδιαίτερη δυσκολία υπάρχει στην **αναγνώριση** του λανθάνοντος υποθετικού λόγου και **μεταφορά** του στον ευθύ κυρίως όταν υπάρχει **εξάρτηση από ιστορικό χρόνο**. Σ' αυτή την περίπτωση μπορεί να έχουν **επηρεαστεί οι εγκλίσεις εκφοράς ΥΠΟΘΕΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ** (αφορά συνεπώς δευτερεύουσες προτάσεις).

Ι.Χ.

π.χ. [Τισσαφέρνης **ἐκέλευσε, μέχρι αὐτός ἦκοι**, τάς σπονδάς μένειν]

Επειδή η εξάρτηση είναι από ιστορικό χρόνο “ἐκέλευσε” η δευτερεύουσα χρονική (χρονικούποθετική) εκφέρεται με Ε.Π.Λ. (ἦκοι) που όμως αντιστοιχεί σε υποτακτική + αοριστολογικό ἄν.

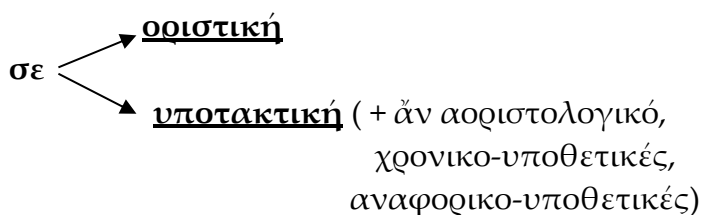
Αυτό διότι ο λανθάνων υποθετικός λόγος ανήκει στο προσδοκώμενο. Για την αναγνώριση του είδους μας βοηθά το τελικό απαρέμφατο “μένειν”(μελλοντική έκφραση) που λειτουργεί ως απόδοση.

Ευθύς λόγος : μέχρι ἂν ἐγὼ ἦκω, αἱ σπονδαὶ μενόντων.

➤ **ΑΡΑ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΣΤΟΝ ΕΥΘΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΧΟΥΜΕ ΥΠΟΨΗ ΜΑΣ ΤΑ ΕΞΗΣ:**

Α) το χρόνο του ρήματος εξάρτησης

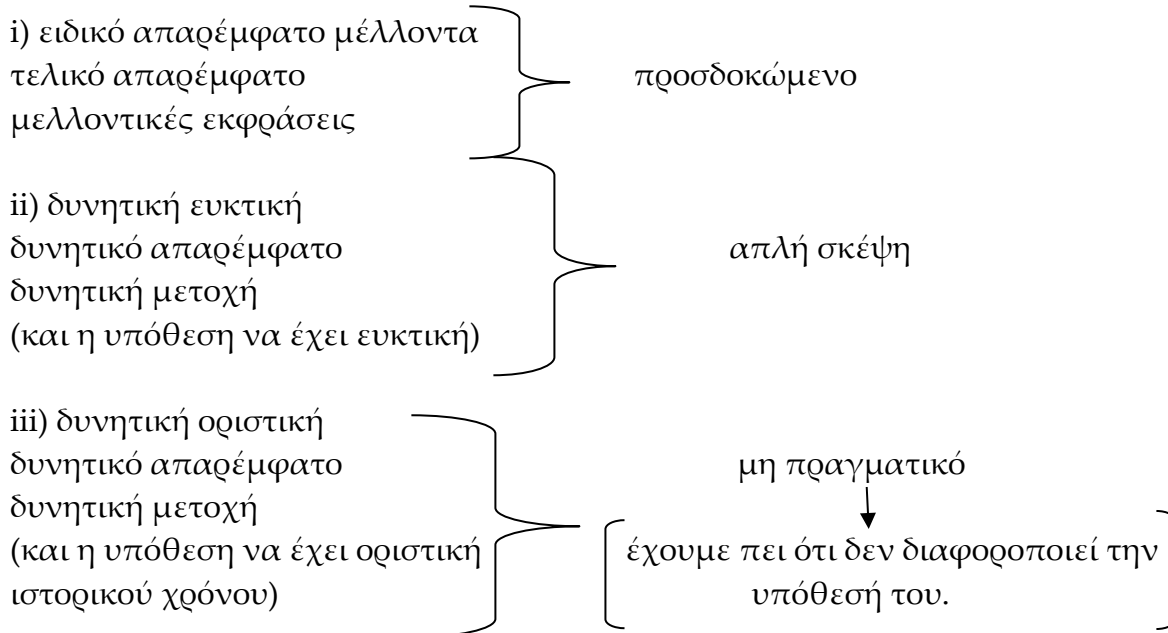
- Από αρκτικό χρόνο →
δεν έχει επηρεαστεί η έγκλισή της δευτερεύουσας που αποτελεί την υπόθεση.
- Από ιστορικό χρόνο →
μπορεί να έχει επηρεαστεί η έγκλιση της δευτερεύουσας που απαιτεί την υπόθεση. Ιδιαίτερα αν είναι **Ευκτική**, μπορεί να αποτελεί **Ε.Π.Λ.** οπότε στον ευθύ λόγο τρέπεται

Β) τη μορφή του ρηματικού τύπου εξάρτησης (απόδοση)

(έγκλιση, χρόνος, δυνητικό ἂν, μελλοντική έκφραση κ.λ.π)

Δηλαδή με απόδοση :

Γ) το νόημα που επιβεβαιώνει την ορθή αναγνώριση του είδους

Δ) την απόδοση, κατά τη μετατροπή στον ευθύ λόγο, που ακολουθεί τη λογική πορεία που επιβάλλει η μορφή της (κρίσεως, επιθυμίας, πλ. ερώτηση, δευτερεύουσα πρόταση).

1. ΧΡΟΝΙΚΟΫΠΟΘΕΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΛΑΓΙΟ ΣΕ ΕΥΘΥ ΜΕ ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΧΡΟΝΟ

- Συνήθως εκφέρονται με υποτακτική, ευκτική, [οριστική ιστορικού χρόνου (και εξάρτηση δυνητικός ρηματικός τύπος)].
- Συγκροτούν λανθάνοντα υποθετικό λόγο των υπολοίπων 5 ειδών (πλην του πραγματικού).
- Το νόημά τους συνάδει με την ένταξή τους στο εκάστοτε είδος.
***στην αναγνώρισή τους έχουμε αναφερθεί εκτενώς και στην ενότητα «από ευθύ σε πλάγιο λόγο».

2^ο είδος ΜΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

Υπόθεση

ὅτε
 ὁπότε
 Ι.Χ.
 ἐπεὶ
 ἐπειδή

+ορ. ιστορ. χρ.

Απόδοση

δυν. οριστική
 δυν. απαρέμφατο
 δυν. κατηγορ. μετοχή

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

Υπόθεση

ὅτε
 ὁπότε
 ἐπεὶ
 ἐπειδή

+ οριστική

Απόδοση

δυν. οριστική

3^ο είδος : ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΟ

Υπόθεση

ὅτε
 ὁπότε
 ἐπεὶ
 ἐπειδή
 ἕως
 ἕστε
 ἄχρι
 μέχρι

+ Ε.Π.Λ.

Απόδοση

-ειδικό απαρέμφατο μελλ.
 -τελικό απαρέμφατο
 -μελλοντική έκφραση

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

Υπόθεση

ὅταν
 ὁπότεν
 ἐπ'άν
 ἐπειδάν
 ἕως ἄν
 ἕστε ἄν
 ἄχρι ἄν
 μέχρι ἄν

+υποτακ.
το ἄν
αοριστολ.
μόριο

Απόδοση

-οριστική μέλλοντα
 -προστακτική (ή υποτακτική
 ή ευκτική) ίδιου χρόνου
 -μετατροπή ανάλογα με το
 είδος της μελλοντ. έκφρασης

5^ο είδος ΑΠΛΗ ΣΚΕΨΗ

Υπόθεση

ὅτε
ὁπότε } +ευκτική

Απόδοση

δυν. ευκτική
δυν. απαρέμφατο
δυν. μετοχή

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

Υπόθεση

ὅτε
ὁπότε } + ευκτική

Απόδοση

δυνητική ευκτική

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ!

Στο προσδοκώμενο και στην απλή σκέψη εντάσσονται και τα είδη της **αόριστης επανάληψης στο παρόν-μέλλον** και της **αόριστης επανάληψης στο παρελθόν** αντίστοιχα, αφού η μορφή της υπόθεσης στον πλάγιο λόγο και η πορεία της στον ευθύ λόγο είναι ίδια.

Η απόδοση σε αυτά τα είδη εννοείται ότι ταυτίζεται με τη μορφή που επιβάλλει κάθε είδος και στον ευθύ λόγο μετατρέπεται σε ό,τι απαιτείται.

Παραδείγματα-Σχολιασμός

1. Πλάγιος λόγος: Ἐλεγε τότε ἂν πείθεσθαι τούτῳ, ἥνικα ὠφελεῖτο ὑπ' αὐτοῦ.

Ευθύς λόγος: Τότε ἂν ἐπειθόμην τούτῳ, ἥνικα ὠφελούμην ὑπ' αὐτοῦ.

- Η χρονική πρόταση είναι χρονικο-υποθετική διότι:
- Εκφέρεται με οριστική ιστορικού χρόνου («ὠφελεῖτο») [υπόθεση].
- Ο ρηματικός τύπος εξάρτησης είναι ειδικό δυνητικό απαρέμφατο («ἂν πείθεσθαι»)[απόδοση] που ισοδυναμεί με δυνητική οριστική.
- Ἀρα συγκροτείται Λ.Υ.Λ. του **μη πραγματικού**.
- **Στον ευθύ λόγο διατηρείται η οριστική** της χρονικής πρότασης(όπως συμβαίνει στον υποθετικό λόγου του μη πραγματικού).

2. Πλάγιος λόγος: Παρήνει ἐκεῖνον σκοπεῖν πρῶτον τὰ ἑαυτοῦ, ὅτε ὑπὲρ τῶν ἄλλων μέλλοι συμβουλήν δώσειν.

Ευθύς λόγος: Σκόπει πρῶτον τὰ σεαυτοῦ, ὅταν ὑπὲρ τῶν ἄλλων μέλλης συμβουλήν δώσειν.

- Η χρονική πρόταση εκφέρεται με **ευκτική** «μέλλοι»(όχι με οριστική).
- Επίσης ο ρηματικός τύπος εξάρτησης είναι **τελικό απαρέμφατο (μελλοντική έκφραση)**.
- Επομένως η πρόταση είναι **χρονικο-υποθετική** και ανήκει στο **προσδοκώμενο**.

- Η ευκτική με την οποία εκφέρεται («μέλλου») είναι **Ε.Π.Α.** [υπόθεση], οφείλεται στον ιστορικό χρόνο εξάρτησης («παρήνει») και στον ευθύ λόγο τρέπεται σε **υποτακτική + ἄν αοριστολογικό** («ἄν μέλλης»).

3. Πλάγιος λόγος: Πρωταγόρας ἔφη, ὅτε ἀθροισθεῖεν, ἀδικεῖν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντας τὴν πολιτικὴν τέχνην.

Ευθύς λόγος: Ὅτε ἀθροισθεῖεν, ἡδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην.

- Η χρονική πρόταση εκφέρεται με **ευκτική**, «ἀθροισθοῖεν» (ὄχι με οριστική).
- Επίσης, το νόημα της αναφέρεται σε γεγονός που συνέβαινε **κατ' επανάληψη στο παρελθόν**.
- Ο ρηματικός τύπος εξάρτησης («ἀδικεῖν») είναι ειδικό απαρέμφατο ενεστώτα που εξαρτάται από ιστορικό χρόνο («ἔφη»), οπότε νοηματικά **ισοδυναμεί με οριστική παρατατικού**.
- Επομένως η χρονική πρόταση είναι χρονικο-υποθετική και συγκροτεί **Λ.Υ.Α. της αόριστης επανάληψης στο παρελθόν**.
- **Στον ευθύ λόγο διατηρείται η ευκτική επαναληπτική («ἀθροισθεῖεν»), παρότι η εξάρτηση ήταν ιστορικός χρόνος («ἔφη»).**

2. ΑΝΑΦΟΡΙΚΟΎΠΟΘΕΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΑΠΟ ΠΛΑΓΙΟ ΣΕ ΕΥΘΥ

- Συνήθως εισάγονται με : ὅς, ὅστις, ὅσος, ὅπου, ὅποι, ὅπη
- Δεν αναφέρονται σε συγκεκριμένο πρόσωπο, πράγμα στην πρόταση εξάρτησης (ο προσδιοριζόμενος ὁρος αναφοράς τους δεν αποτελεί συγκεκριμένη έννοια).
- Έχουν πιο γενική, αόριστη σημασία (αοριστολογικές).
- Σχηματίζουν σε **συνδυασμό με το ρηματικό τύπο της πρότασης εξάρτησης όλα τα είδη των υποθετικών λόγων (επομένως πρέπει να συνάδει η υπόθεση με την απόδοση)** [Λ.Υ.Α.]

***στην αναγνώρισή τους έχουμε αναφερθεί εκτενώς και στην ενότητα «από ευθύ σε πλάγιο λόγο».

→ **Ίδια ακριβώς με τις χρονικο-υποθετικές είναι η λογική μετατροπής στον ευθύ λόγο και στις ΑΝΑΦΟΡΙΚΟ-ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ προτάσεις (κυρίως με τη διαχείριση του αοριστολογικού ἄν).**

π.χ. ἐκέλευσε νομίζειν τοῦτον εἶναι προδότην, ὃν ἴδοιεν δωροδοκοῦντα.

Η αναφορική είναι αναφορικό-υποθετική πρόταση (Λ.Υ.Α) που ανήκει στο είδος του προσδοκωμένου γιατί η απόδοση είναι το τελικό απαρέμφατο "νομίζειν" (ἄρα μελλοντική έκφραση). Η ευκτική "ἴδοιεν" είναι του πλαγίου λόγου.

Στον ευθύ λόγο θα αντικατασταθεί από υποτακτική + αοριστολογικό ἄν

Ευθύς λόγος : νομίζετε τοῦτον εἶναι προδότην , ὃν ἄν ἴδητε δωροδοκοῦντα.

Παραδείγματα-Σχολιασμός

Παράδειγμα για το αντίθετο του πραγματικού:

Πλάγιος λόγος: Πάντες ἐγίγνωσκον, ὅτου ἔτυχεν ὁ υἱὸς εὐφυέστατος γενόμενος εἰς αὐλησιν, ἐκεῖνον ἂν ἐλλόγιμον αὐξηθέντα.

Ευθύς λόγος: Ὅτου ἔτυχεν ὁ υἱὸς εὐφυέστατος γενόμενος εἰς αὐλησιν, οὗτος ἂν ἐλλόγιμος ηὔξηθη.

- Η αναφορική πρόταση εκφέρεται με **οριστική ιστορικού χρόνου**(«ἔτυχεν»).
- Ο ρηματικός τύπος εξάρτησης («ἂν αὐξηθέντα») είναι **δυνητική κατηγορηματική μετοχή**.
- Το νόημα της αναφορικής πρότασης είναι **αόριστο χωρίς να αναφέρεται σε συγκεκριμένο πρόσωπο**.
- Τα τρία προηγούμενα στοιχεία μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η πρόταση είναι **αναφορικο-υποθετική(υπόθεση) και μαζί με το ρηματικό τύπο εξάρτησης(απόδοση) συγκροτούν Λ.Υ.Λ. του μη πραγματικού**.
- Στον ευθύ λόγο η αναφορικο-υποθετική πρόταση **διατηρεί την οριστική της** (όπως επιβάλλει το μη πραγματικό).

Παράδειγμα για το προσδοκώμενο:

Πλάγιος λόγος: Ὁ δὲ εἶπε ὅτι πλοῖα σφίσιν παρεῖεν, ἵνα, ὅποι βούλονται, ἐξαίφνης ἐπιπέσοιεν.

Ευθύς λόγος: Πλοῖα ὑμῖν πάρεστιν, ἵνα, ὅποι ἂν βούλησθε, ἐξαίφνης ἐπιπέσητε.

- Η αναφορική πρόταση δεν αναφέρεται σε συγκεκριμένη περίπτωση (**αοριστολογικό νόημα**).
- Η πρόταση εξάρτησης είναι **μελλοντική έκφραση (τελική πρόταση)**.
- Επομένως πρόκειται για **αναφορικο-υποθετική πρόταση (υπόθεση) και με την τελική πρόταση (απόδοση) συγκροτεί Λ.Υ.Λ. του προσδοκωμένου**.
- Η ευκτική της αναφορικής πρότασης («βούλονται») είναι **Ε.Π.Λ.** και οφείλεται στον ιστορικό χρόνο εξάρτησης («εἶπε»).
- Στον ευθύ λόγο τρέπεται σε **υποτακτική + ἂν (αοριστολογικό)**(« ἂν βούλησθε»).

Παράδειγμα για την αόριστη επανάληψη στο παρελθόν:

Πλάγιος λόγος: Οἱ συνόντες ἤδεσαν ὅτι ὁ Μένων, ὅτῳ φαίη φίλος εἶναι, τούτῳ ἔνδηλος γίγνοιτο ἐπιβουλεύων.

Ευθύς λόγος: Ὁ Μένων, ὅτῳ φαίη φίλος εἶναι, τούτῳ ἔνδηλος ἐγίγνετο ἐπιβουλεύων.

- ❖ Πρόκειται για μια δύσκολη περίπτωση αναγνώρισης και μετατροπής στον ευθύ διότι:
 - Το ρήμα της κύριας πρότασης είναι ιστορικός χρόνος («ήδεσαν»).
 - Εξαιτίας αυτού έχει επηρεαστεί και η έγκλιση της αναφορικής («φαίη», Ε.Π.Λ.) και η έγκλιση της ειδικής που είναι ο πλάγιος λόγος κρίσεως («γίγνοιτο», Ε.Π.Λ.)
 - Πρέπει κυρίως από το νόημα να διακρίνουμε ότι η ευκτική της ειδικής ισοδυναμεί με οριστική παρατατικού («ἐγίγνετο») και το νόημα αναφέρεται σε γεγονός επαναλαμβανόμενο στο παρελθόν.
 - Επομένως η αναφορική είναι αναφορικο-υποθετική (υπόθεση) που σχηματίζει με την ειδική πρόταση (απόδοση) Λ.Υ.Λ. της αόριστης επανάληψης στο παρελθόν.
 - Στον ευθύ λόγο η αναφορική διατηρεί την ευκτική ενώ η ειδική πρόταση ακολουθεί την πορεία που επιβάλλει η μορφή της (γίνεται κύρια πρόταση κρίσεως).

ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ ΣΕ ΠΛΑΓΙΟ ΛΟΓΟ

Ο υποθετικός λόγος βρίσκεται σε **πλάγιο λόγο** όταν η απόδοση είναι :

- α) ειδική πρόταση
- β) ειδικό απαρέμφατο
- γ) πλάγια ερώτηση
- δ) κατηγορηματική μετοχή, του πлагίου λόγου κρίσεως.
- ε) τελικό απαρέμφατο, του πлагίου λόγου επιθυμίας.

Ο υποθετικός λόγος βρίσκεται σε **εξαρτημένο λόγο** όταν η απόδοση είναι :

- α) δευτερεύουσα πρόταση, εκτός από ειδική και πλάγια
- β) απλό τελικό απαρέμφατο (π.χ. σκοπού, αναφοράς)
- γ) μετοχή, εκτός από κατηγορηματική του πлагίου λόγου κρίσεως

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΣΤΟΝ ΕΥΘΥ ΛΟΓΟ

1. Αν ο υποθετικός λόγος εξαρτάται από **αρκτικό χρόνο** δεν έχουν επηρεαστεί οι **εγκλίσεις της υπόθεσης και της απόδοσης**, οπότε η αναγνώριση του είδους του και η μετατροπή του είναι ευχερής, διότι **δεν αλλάζουμε σύνδεσμο και έγκλιση** στην υποθετική πρόταση.
 - Εννοείται ότι μπορεί να διαφοροποιηθούν τα πρόσωπα και τα επιρρήματα (φυσική συνέπεια της μετατροπής)
 - Θα διαφοροποιηθεί η **απόδοση** ανάλογα με τη μορφή του πлагίου λόγου στην οποία ανήκει (κρίσεως, επιθυμίας, πλάγια ερώτηση, απλή

δευτερεύουσα πρόταση). Εργαζόμαστε όπως υπαγορεύει η κάθε περίπτωση ξεχωριστά και έχουμε εξηγήσει στην αντίστοιχη περίπτωση(μορφή).

2. Αν ο υποθετικός λόγος εξαρτάται από **ιστορικό χρόνο** χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή, όταν η υποθετική πρόταση εισάγεται με **εἰ** και εκφέρεται με **Ε.Π.Λ.(εἰ + Ε.Π.Λ.)** και ακόμα περισσότερο όταν και η απόδοση είναι δευτερεύουσα πρόταση που εκφέρεται με **Ε.Π.Λ.**
 - Σ' αυτή την περίπτωση πρέπει να διακρίνουμε αν η Ε.Π.Λ. της υπόθεσης και της απόδοσης έχει προέλθει από : **οριστική ή υποτακτική** και να εντάξουμε τον υποθετικό λόγο στο κατάλληλο είδος.
 - Συνήθως τέτοιας μορφής υποθετικός λόγος θα ανήκει:
 - στο προσδοκώμενο (συνήθως)
 - στο πραγματικό (πιο σπάνια)
 - στην αόριστη επανάληψη στο παρόν
 - μέλλον (αρκετά σπάνια)

Αντιλαμβανόμαστε ότι η ΑΠΟΔΟΣΗ θα βοηθήσει ιδιαίτερα στην ορθή διάκριση.

αν είναι ενεστώτας	—————→	πραγματικό ή αορ. επανάληψη παρόν-μέλλον
αν είναι μέλλοντας ή μελλ. έκφραση	—————→	προσδοκώμενο

3. Ο υποθετικός λόγος που ανήκει στο **μη πραγματικό** δε **μεταβάλλει ποτέ την έγκλισή του**(και την εισαγωγή) [**πάντα εἰ + οριστική Ι.Χ.**]

ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ ΟΤΑΝ Η ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΕΙΝΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

ΑΠΟ ΠΛΑΓΙΟ

ΣΕ ΕΥΘΥ ΛΟΓΟ

1^ο είδος : ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

Υπόθεση : εἰ + ευκτική (Π.Λ.)

Απόδοση : Ε.Π.Λ.(σε ενεστώτα)
ή οποιοσδήποτε άλλος
ενεστωτικός ρημ. τύπος

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

Υπόθεση : εἰ + οριστική

Απόδοση : οριστική ενεστώτα
ή αντίστοιχη τροποποίηση
του ενεστωτικού ρημ.
τύπου του πλαγίου λόγου

2^ο είδος : ΜΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

Εύκολη διαχείριση γιατί παραμένει

Αμετάβλητο

Υπόθεση : εἰ + οριστική Ι.Χ.

Απόδοση : δυν. Οριστική,
δυν. Απαρέμφατο,
δυν. κατηγορ. μτχ.

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

Υπόθεση : εἰ + οριστική Ι.Χ.

Απόδοση : δυν. οριστική
[το δυν. απαρεμφ. & η δυν.
κατηγ. μτχ τρέπονται σε
δυν. οριστική]

3^ο είδος : ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΟ

Υπόθεση : εἰ + Ε.Π.Λ.

Απόδοση : τελικό απαρέμφατο,
ειδικό απαρέμφατο μελλ.,
μελλοντική έκφραση

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

Υπόθεση : ἔάν + υποτακτική

Απόδοση : αντίστοιχη μορφή
[τελ. απαρ. → κύρια προτ. επιθυμίας
ειδ. απαρ. → κύρια προτ. κρίσεως
αντίστοιχη τροποποίηση σε
οποιαδήποτε άλλη μελλ.εκφραση]

4^ο είδος : ΑΟΡΙΣΤΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΠΑΡΟΝ-ΜΕΛΛΟΝ

Υπόθεση : εἰ + Ε.Π.Λ.

Απόδοση : Ε.Π.Λ.(ενεστώτα)
ή άλλη ενεστ. έκφραση
είναι συνήθως παροιματικός
λόγος με διαχρονικό νόημα

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

Υπόθεση : ἔάν + υποτακτική

Απόδοση : αντίστοιχη μορφή
(συνήθως οριστική ενεστώτα)

5^ο είδος : ΑΠΛΗ ΣΚΕΨΗ

Υπόθεση : εἰ + ευκτική

Απόδοση : δυνητικός ρημ. τύπος
(πλην δυν. οριστικής)

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

Υπόθεση : εἰ + ευκτική

Απόδοση : δυνητική ευκτική

6^ο είδος : ΑΟΡΙΣΤΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Υπόθεση : εἰ + ευκτική(επαναληπτική)

Απόδοση : -ειδική πρόταση

με δυν. οριστική ή παρατατικό

-ειδικό απαρ. ενεστώτα ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ εφόσον στον πλάγιο λόγο

ή αορίστου (εξάρτηση από Ι.Χ.)

-Κατηγορηματική μτχ

(+ ἄν δυνητικό)

Υπόθεση : εἰ + ευκτική(επαν.)

Απόδοση : κύρια πρότ κρίσεως

(με δυνητική οριστική

υπήρχαν δυν. ρημ. τύποι).

θυμάμαι ότι το δυν. ἄν
πάντοτε διατηρείται
στις μετατροπές.

Προσοχή !!!

Υπόθεση : εἰ + οριστική. Ι.Χ.

Απόδοση : δυνητικό απαρέμφατο

ή

δυνητική μετοχή

Υπόθεση : εἰ + οριστική Ι.Χ.

Απόδοση : δυνητική οριστική

ΜΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

Υπόθεση : εἰ + Ε.Π.Λ. μέλλοντα

Απόδοση : Ε.Π.Λ.(μέλλοντα)

Ειδικό απαρέμφατο μέλλ.

Υπόθεση : εἰ + οριστική μελλ.

Απόδοση : οριστική μέλλ.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΕ ΣΗΜΑΣΙΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΟΥ

Υπόθεση : εἰ + ευκτική **Υπόθεση :** εἰ + ευκτική

Απόδοση : δυν. απαρέμφατο

ή

δυν. μετοχή

Απόδοση : δυνητική ευκτική

ΑΠΛΗ ΣΚΕΨΗ

Σημαντική παρατήρηση:

- Για τη βέβαιη διάκριση του είδους ενός πλαγιωμένου ή εξαρτημένου υποθετικού λόγου θα πρέπει σίγουρα να λάβουμε υπόψιν μας και το νόημα.
- Για παράδειγμα εάν η φράση αναφέρεται σε γεγονός με διαχρονική σημασία ή γνωμικό μάλλον θα έχουμε την αόριστη επανάληψη στο παρόν - μέλλον.
- Εάν αναφέρεται σε γεγονός που συνέβαινε κατ' επανάληψη στο παρελθόν θα έχουμε την αόριστη επανάληψη στο παρελθόν.

Παραδείγματα-Σχολιασμός

Παράδειγμα για το πραγματικό:

1. Πλάγιος λόγος: Συμβουλεύει αὐτοῖς, εἰ βούλονται ἀδεῶς ζῆν, ἵεναι θαρροῦντας ἐπὶ τοὺς πολεμίους.

Ευθύς λόγος: Εἰ βούλεσθε ἀδεῶς ζῆν, ἴτε θαρροῦντες ἐπὶ τοὺς πολεμίους.

- Υποθετική πρόταση : Υπόθεση «εἰ βούλονται»
- Απόδοση : «ἵεναι» (τελικό απαρέμφατο)
- Επειδή ο υποθετικός λόγος ανήκει στο πραγματικό και το ρήμα εξάρτησης είναι αρκτικός χρόνος («συμβουλεύει») **δεν μεταβάλλεται** η υπόθεση στον ευθύ λόγο.
- Φυσιολογικά αλλάζουν μόνο τα πρόσωπα και η μορφή της απόδοσης (τελικό απαρέμφατο που μετατρέπεται σε κύρια πρόταση επιθυμίας με προστακτική, «ἴτε»).

2. Πλάγιος λόγος: Ἐλεγεν ὁ Θηραμένης ὅτι, εἰ μὴ τις κοινωνούς ἱκανούς λήψοιτο τῶν πραγμάτων, ἀδύνατον ἔσοιτο τὴν ὀλιγαρχίαν διαμένειν.

Ευθύς λόγος: Εἰ μὴ τις κοινωνούς ἱκανούς λήψεται τῶν πραγμάτων, ἀδύνατον ἔσται τὴν ὀλιγαρχίαν διαμένειν.

- Υποθετική πρόταση : Υπόθεση «εἰ λήψοιτο»
- Απόδοση – με ευκτική : «ἀδύνατον ἔσοιτο» (ειδική πρόταση).
- Επειδή το **ρήμα εξάρτησης** του υποθετικού λόγου («ἔλεγεν») είναι **ιστορικός χρόνος** έχει επηρεάσει την εκφορά της ειδικής πρότασης που αποτελεί την απόδοση («ἀδύνατον ἔσοιτο») και της υποθετικής που αποτελεί την υπόθεση («λήψοιτο»).[ευκτική του πλαγίου λόγου]
- Συνεπώς στον ευθύ λόγο :
- Η ευκτική της ειδικής **ισοδυναμεί με οριστική** (πλάγιος λόγος κρίσεως που τρέπεται σε κύρια πρόταση κρίσεως με οριστική).
- Με απόδοση οριστική ο υποθετικός λόγος **ανήκει στο πραγματικό**.
- Γι' αυτό η υποθετική πρόταση θα εισάγεται – εκφέρεται με **εἰ + οριστική** («εἰ λήψεται»).

❖ Προσοχή!!

Ο συγκεκριμένος υποθετικός λόγος με

υπόθεση : εἰ + Ε.Π.Λ.(μελλ)

απόδοση : Ε.Π.Λ.(μελλ)

ή απρμ μελλ.

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

εἰ + οριστ μέλλ > οριστ.μελλ

ανήκει στο πραγματικό με σημασία προσδοκωμένου.

Παράδειγμα για το μη πραγματικό:

Πλάγιος λόγος: Κῦρος ἐνομιζέτο, εἰ μὴ ἀπέθανεν, ἄριστος ἂν γενέσθαι ἄρχων.

Ευθύς λόγος: Κῦρος, εἰ μὴ ἀπέθανεν, ἄριστος ἂν ἐγένετο ἄρχων.

- Επειδή ο υποθετικός λόγος ανήκει στο **μη πραγματικό, δε μεταβάλλεται** η μορφή της υπόθεσης στον ευθύ λόγο.
- Διαφοροποιείται μόνο η απόδοση «ἂν γενέσθαι» (ειδικό δυνητικό απαρέμφατο) που **ισοδυναμεί με δυνητική οριστική** («ἂν ἐγένετο»), **καθώς αυτό απαιτεί η απόδοση του μη πραγματικού.**

Παράδειγμα για το προσδοκώμενο:

Πλάγιος λόγος: Ἐκέλευεν αὐτούς, εἰ ἐθέλοιεν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τῶν δικαίων, ἀγαθούς γενέσθαι.

Ευθύς λόγος: Ἐάν ἐθέλητε ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τῶν δικαίων, ἀγαθοὶ γένεσθε.

- Υπόθεση : «εἰ ἐθέλοιεν (εἰ + ευκτική).
- Απόδοση : «γενέσθαι» (τελικό απαρέμφατο, μελλοντική έκφραση).
- Με απόδοση **μελλοντική έκφραση** ο υποθετικός λόγος ανήκει στο **προσδοκώμενο**(η ευκτική «ἐθέλοιεν» που έχει η υπόθεση είναι **ευκτική του πλαγίου λόγου και οφείλεται στον ιστορικό χρόνο εξάρτησης «ἐκέλευεν»**). Συνεπώς στον ευθύ λόγο :
- Η υπόθεση θα εισάγεται – εκφέρεται με **ἐάν + υποτακτική** («ἐάν ἐθέλητε») όπως επιβάλλει το προσδοκώμενο.
- Η απόδοση θα τραπεί σε κύρια πρόταση επιθυμίας με προστακτική («γένεσθε»).

Παράδειγμα για την αόριστη επανάληψη στο παρόν - μέλλον:

Πλάγιος λόγος: Ἦγειτο ἁμαρτάνειν τοὺς πολίτας, εἰ νόμος αἰσχρὸς εἴη κύριος.

Ευθύς λόγος: Ἀμαρτάνουσι οἱ πολῖται, ἐάν νόμος αἰσχρὸς ᾗ κύριος.

- Υπόθεση : «εἰ εἴη» (εἰ + ευκτική)
- Απόδοση : «ἁμαρτάνειν» (ειδικό απαρέμφατο ενεστώτα---ενεστωτική έκφραση)
- Με απόδοση **ενεστωτική έκφραση** συνήθως ο υποθετικός λόγος ανήκει **στο πραγματικό ή στην αόριστη επανάληψη στο παρόν – μέλλον**. Στην περίπτωση αυτή, στην ορθή διάκριση συμβάλλει **και το νόημα**. Στο συγκεκριμένο παράδειγμα το νόημα αφορά μια **διαχρονική κατάσταση, άρα βρισκόμαστε στην αόριστη επανάληψη στο παρόν – μέλλον**. Συνεπώς στον ευθύ λόγο :
- Η υπόθεση θα εισάγεται-εκφέρεται με **ἐάν + υποτακτική** («ἐάν + ᾗ») όπως επιβάλλει η αόριστη επανάληψη στο παρόν – μέλλον.
- Η απόδοση θα τραπεί σε κύρια πρόταση κρίσεως με οριστική («ἁμαρτάνουσι»).

Παράδειγμα για την απλή σκέψη:

Πλάγιος λόγος: Ἦιδεσαν τήν πόλιν μάλιστ' ἄν ὀργισθεῖσαν, εἴ τις εἰς τά μυστήρια φαίνοιτο ἑξαμαρτάνων.

Ευθύς λόγος: Ἦ πόλις μάλιστ' ἄν ὀργισθεῖη, εἴ τις εἰς τά μυστήρια φαίνοιτο ἑξαμαρτάνων.

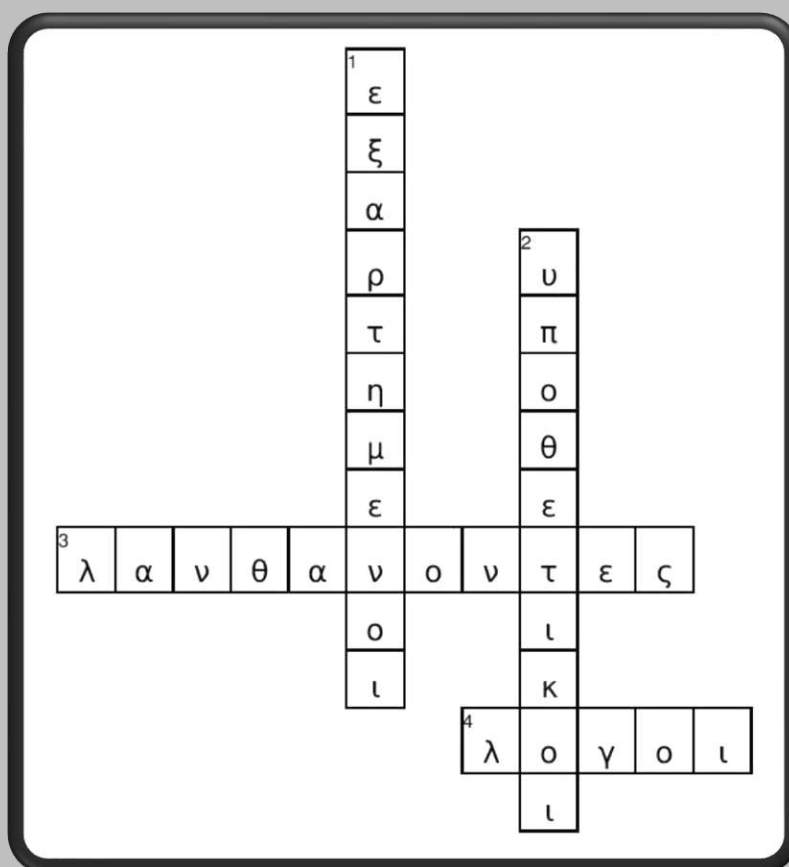
- Υπόθεση : «εἰ φαίνοιτο» (εἰ + ευκτική)
- Απόδοση : «ἄν ὀργισθεῖσαν» (δυνητική κατηγορηματική μετοχή---πλάγιος λόγος κρίσεως).
- Η δυνητική κατηγορηματική μετοχή της απόδοσης, ως πλάγιος λόγος κρίσεως, ισοδυναμεί ή με δυνητική οριστική ή με δυνητική ευκτική.
- Στην προκειμένη όμως περίπτωση **ο συνδυασμός με την υπόθεση** («εἰ φαίνοιτο», εἰ + ευκτική) **μας οδηγεί στην απλή σκέψη.**
- Ἀρα **ισοδυναμεί με δυνητική ευκτική** (αυτό επιβάλλει η απόδοση της απλής σκέψης.
Συνεπώς στον ευθύ λόγο :
- Η υπόθεση **διατηρείται,**
- Η απόδοση τρέπεται σε κύρια πρόταση κρίσεως με **δυνητική ευκτική** («ἄν ὀργισθεῖη»).

Παράδειγμα για την αόριστη επανάληψη στο παρελθόν:

Πλάγιος λόγος: Ἄπαντες ἐγίνωσκον ὅτι, εἰ τινάς θορυβουμένους αἰσθοῖτο Κῦρος, τό αἴτιον τούτου σκοπῶν κατασβεννύναι τήν ταραχήν ἐπειρᾶτο.

Ευθύς λόγος: Εἰ τινάς θορυβουμένους αἰσθοῖτο Κῦρος, τό αἴτιον τούτου σκοπῶν κατάσβεννύναι τήν ταραχήν ἐπειρᾶτο.

- Υπόθεση : «εἰ αἰσθοῖτο» (εἰ + ευκτική)
- Απόδοση : ειδική πρόταση «ὅτι...ἐπειρᾶτο» - οριστική παρατατικού
- Επειδή το ρήμα της κύριας πρότασης («ἐγίνωσκον», ρήμα εξάρτησης του υποθετικού λόγου) είναι **ιστορικός χρόνος** μας προβληματίζει **μήπως έχει επηρεάσει** την ευκτική της υπόθεσης και είναι ευκτική του πλαγίου λόγου («εἰ αἰσθοῖτο»).
- Όμως, **συνεκτιμώντας τη μορφή της απόδοσης** («ἐπειρᾶτο») **και το νόημα** διαπιστώνουμε ότι ο υποθετικός λόγος **ανήκει στην αόριστη επανάληψη στο παρελθόν** και η ευκτική της υπόθεσης («αἰσθοῖτο») είναι **“κανονική”, επαναληπτική.**
Συνεπώς στον ευθύ λόγο :
- Η υπόθεση **διατηρείται**
- Η απόδοση τρέπεται σε κύρια πρόταση κρίσεως (με οριστική) αφού ήταν ειδική (πλάγιος λόγος κρίσεως).

9. Λανθάνοντες και Εξαρτημένοι
Υποθετικοί Λόγοι
(σχεδιάγραμμα)

ΛΑΝΘΑΝΟΝΤΕΣ ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

- ☞ Ονομάζονται οι υποθετικοί λόγοι που η υπόθεση λανθάνει (=κρύβεται)
- σε
- Υποθετική μετοχή (ή αναφορικούποθετική μετοχή)
 - Χρονικούποθετική πρόταση
 - Αναφορικούποθετική πρόταση
 - Εναντιωματική πρόταση
- ☞ Τη μορφή της υπόθεσης καθορίζει η απόδοση. Για να βρούμε δηλαδή το είδος του υποθετικού λόγου που λανθάνει, ακολουθούμε αντίστροφη πορεία:

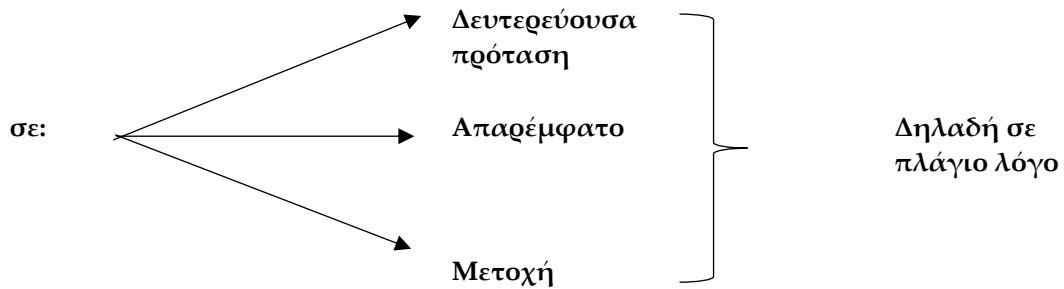
ΒΗΜΑΤΑ

- ❖ Κοιτάζουμε πρώτα την απόδοση
- ❖ Με βάση την απόδοση επιλέγουμε το είδος του υποθετικού λόγου
- ❖ Σχηματίζουμε την υπόθεση:
 - είτε αναλύοντας την υποθετική μετοχή σε πρόταση (περίπτωση υποθετικής μετοχής)
 - είτε διώχνοντας το χρονικό σύνδεσμο (περίπτωση χρονικούποθετικής πρότασης)
 - είτε αντικαθιστώντας την αναφορική αντωνυμία με αόριστη (περίπτωση αναφορικούποθετικής πρότασης)

ΑΠΟΔΟΣΗ	ΕΙΔΟΣ	ΥΠΟΘΕΣΗ
Οριστική Ενεστώτα Δυνητική Οριστική	Πραγματικό Μη πραγματικό	ει + Οριστική
Δυνητική Ευκτική Οριστική Ιστορικού Χρόνου (+άν)	Απλή σκέψη Αόριστη επανάληψη στο παρελθόν	ει + Ευκτική
Οριστική Μέλλοντα Οριστική Ενεστώτα	Προσδοκώμενο Αόριστη επανάληψη στο παρόν- μέλλον	άν + Υποτακτική

**ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΟΙ / ΠΛΑΓΙΟΙ / ΠΛΑΓΙΩΜΕΝΟΙ / ΠΛΑΓΙΑΣΜΕΝΟΙ
ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ**

- ☞ Ονομάζονται οι υποθετικοί λόγοι που η απόδοσή τους ΔΕ βρίσκεται στην κύρια πρόταση, αλλά

- ☞ Ονομάζεται εξαρτημένος γιατί η δευτερεύουσα πρόταση ή το απαρέμφατο ή η μετοχή εξαρτώνται από κάποιο ρήμα.
- ☞ Για να αναγνωρίσουμε το πραγματικό είδος ενός εξαρτημένου υποθετικού λόγου, πρέπει να τον μετατρέψουμε σε ανεξάρτητο, μετατρέποντας στην ουσία τον Πλάγιο Λόγο σε Ευθύ, χωρίς το ρήμα εξάρτησης. Επομένως απαιτείται άριστη γνώση της μετατροπής του πλσγίου λόγου σε ευθύ, καθώς και των υποθετικών λόγων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ (2009), *ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ*, Εκδ. ΒΙΒΛΙΟΕΠΙΛΟΓΗ.

ΑΞΗΣ Η. ΧΡΗΣΤΟΣ, ΒΛΑΣΤΑΡΑΚΟΣ Α. ΧΡΗΣΤΟΣ (2006), *ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΕ ΑΥΤΟΤΕΛΗ ΜΑΘΗΜΑΤΑ*, Εκδ. ΛΙΒΑΝΗΣ.

ΒΑΣΙΛΑΤΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ (2012), *ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΕ ΔΟΜΗ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΤΑΛΛΗΛΗ ΓΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ*, Εκδ. ΣΑΒΒΑΛΑΣ.

ΜΟΥΜΤΖΑΚΗΣ Β. Α. (2015), *ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ Α' Β' Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ*, Εκδ. ΟΕΔΒ (ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ), ΥΠ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ-ΙΤΥΕ ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

ΜΠΙΛΛΑ ΠΟΛΥΞΕΝΗ (2015), *ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ Α',Β',Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ*, Εκδ. ΟΕΔΒ (ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ), ΥΠ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ- ΙΤΥΕ ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ .

ΝΤΟΥΡΟΣ Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ (2000), *ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΕ ΠΙΝΑΚΕΣ* (3η ΕΚΔΟΣΗ), Εκδ. ΖΗΤΗ.

ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΣ ΑΧΙΛΛΕΑΣ (2000), *ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ*, Εκδ. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ ΑΦΟΙ.

ΗΛΕΚΤΡΟΓΡΑΦΙΑ

<http://www.study4exams.gr/>